

VOL. 13

| ISSUE 2

| JULY- DECEMBER 2025

TRENDS

OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES RESEARCH

ISSN: 2985-1777 (ONLINE)

TRENDS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES RESEARCH

เจ้าของ: มหาวิทยาลัยพะเยา
กำหนดออก: ปีละ 2 ฉบับต่อปี
มกราคม – มิถุนายน
กรกฎาคม – ธันวาคม

การรับรองคุณภาพวารสาร: TCI กลุ่มที่ 2

ที่ปรึกษา:

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

บรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ ดร. พนินทรา ธีรานนท์

เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติและการเสนอผลงานวิจัยที่มี เนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์

ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบข้อความในบทนิพนธ์ของตน มหาวิทยาลัยพะเยาไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับบทความที่ ตีพิมพ์เสมอไป ผู้สนใจสามารถคัดลอก และนำไปใช้ได้ แต่จะต้องขออนุมัติเจ้าของและได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน พร้อมกับการอ้างอิงและกล่าวคำ ขอบคุณให้ถูกต้องด้วย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. กาญจนา เจริญศรี

Prof. OrdinariusHabil Barbara, Ph.D.

Prof. Archana Shekara , Ph.D.

Assoc. Prof.Shaharuddin Tahir, Ph.D.

Assoc. Prof. Suwichit (sean) Chaidaroon, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ บุญมาก

รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย ปัญญาดี

รองศาสตราจารย์ ดร. ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ กังวาล

รองศาสตราจารย์ ดร. วศิน ปัญญาอุระตระกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรธิดา วิเศษศิลปานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งทิวา กองสอน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนิท ยืนศักดิ์

Du Thi Mai, Ph.D.

Nguyen Thi Quyet, Ph.D.

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

(State University of Applied Sciences in Konin; Poland)

(Illinois State University; (USA)

(Universiti Utara Malaysian; Malaysia)

(National University of Singapore; Singapore)

(มหาวิทยาลัยแม่โจ้)

(มหาวิทยาลัยแม่โจ้)

(มหาวิทยาลัยศิลปากร)

(มหาวิทยาลัยแม่โจ้)

(มหาวิทยาลัยนเรศวร)

(มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

(มหาวิทยาลัยพะเยา)

(มหาวิทยาลัยนเรศวร)

(มหาวิทยาลัยพะเยา)

(Hong Duc University; Vietnam)

(Hong Duc University; Vietnam)

เลขานุการ

นางสาวอัญชลี เทียมศิริ

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางมนิกันต์ วังแสง

นางสาวรัชฎาภรณ์ แก้วสืบ

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับนี้

รศ.ดร.ขวัญชนก นัยจรรย์ (มรท.)	รศ.ดร.จำเนียร บุญมาก (มจ.)
รศ.ดร.กวนทอง ชิวาศรีพิทพงศ์ (ราชการบำนาญ)	รศ.ดร.ธนิทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ (มศก.)
รศ.ดร.ธีรบุษ พุศศักดิ์ศรีกิจ (จพ.)	รศ.ดร.นฤนาถ ศราภักขวาณิช (มช.)
รศ.ดร.นิตติมา อัจฉริยะโพธา (มจร.)	รศ.ดร.พิเชษฐ อภิสมมาตรโยธิน (มอ.)
รศ.ดร.วรวรรณ ศรียาภักข (มพ.)	รศ.ดร.รังสรรค์ ไฉมยา (มมส.)
รศ.ดร.ศิริพร ปัญญาเมธีกุล (จพ.)	รศ.ดร.สุรชัย กังวล (มจ.)
รศ.ดร.อนุชิต จิตพัฒนกุล (มจพ.)	รศ.ดร.อัมเรศ เมตาสีสิทธิ์ (มร.อป.)
รศ.นุชนาฏ ติเจริญ (มพ.)	ผศ.ดร.ชมนาด อินทจามรรักษ์ (มอ.)
ผศ.ดร.นรินทร์ นนทมาลัย (มพ.)	ผศ.ดร.พัฒนรัตน์ อัครวัฒนากุล (มช.)
ผศ.ดร.ระวีลา พันภัย (มทร.อีสาน)	ผศ.ดร.รุ่งทิวา กองสอน (มพ.)
ผศ.ดร.ศิริวัสนู กาวิละนันท์ (มก.)	ผศ.ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ (มอ.)
ผศ.ดร.สุริยา สุวรรณทิพย์โชติ (มพ.)	ผศ.ดร.อมลยา โทศยกาญจน์ (มช.)
ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร.บพรัตน์ ไชยชนะ (มรท.กาญจนบุรี)	ผศ.ดร.พท.พิรุณรัตน์ แซ่ลิ้ม (มอ.)
ผศ.ภัทราจิตร แสงสว่าง (มอ.)	ผศ.ดร.พรณภัทร ปิยะนิรมาน (มอ.)
ดร.เขมวดี ปรีดาลิขิต (มพ.)	

บทความวิจัยทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ ซึ่งบทความทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอย่างน้อย 3 ท่าน

ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นทัศนะหรือความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องกับทัศนะหรือความคิดเห็นดังกล่าว และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สำนักงานกองบรรณาธิการ
กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 56000
โทรศัพท์ 0 5446-6666 ต่อ 1048
E-mail: hu.journal.up@gmail.com

TRENDS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES RESEARCH

OWNERSHIP: : UNIVERSITY OF PHAYAO

PUBLISHING FREQUENCY:

PUBLISHED TWO ISSUES

JANUARY – JUNE

JULY – DECEMBER

JOURNAL QUALITY : TCI TIER 2

ADVISING:

President of University of Phayao

Vice President for Research and Innovation

EDITOR-IN-CHIEF

Assoc. Prof. Phanintra Teeranon, Ph.D.

EDITORIAL:

Prof. Kanchana Ngourungsi, Ph.D.	(Senior Expert)
Prof. Ordinarius Dr. Habil Barbara	(State University of Applied Sciences in Konin; Poland)
Prof. Archana Shekara, Ph.D.	(Illinois State University; (USA)
Assoc. Prof. Shaharuddin Tahir, Ph.D.	(Universiti Utara Malaysian; Malaysia)
Assoc. Prof. Suwichit (sean) Chaidaroon, Ph.D.	(National University of Singapore; Singapore)
Assoc. Prof. Jamnian Bunmark, Ph.D.	(Maejo University)
Assoc. Prof. Chalermchai Panyadee, Ph.D.	(Maejo University)
Assoc. Prof. Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.	(Silpakorn University)
Assoc. Prof. Surachai Kungwon, Ph.D.	(Maejo University)
Assoc. Prof. Wasin Panyavuttrakul, Ph.D.	(Naresuan University)
Assist. Prof. Porntida Visaetsilapanonta, Ph.D.	(Thammasat University)
Assist. Prof. Rungtiwa Kongson, Ph.D.	(University of Phayao)
Assist. Prof. Suntaree Tungsriwong, Ph.D.	(Naresuan University)
Assist. Prof. Sanit Yeunsak	(University of Phayao)
Du Thi Mai, Ph.D.	(Hong Duc University; Vietnam)
Nguyen Thi Quyet, Ph.D.	(Hong Duc University; Vietnam)

Secretary

Miss Anchalee Thiemkhiri

Assistant Secretary

Mrs. Maneekarn Wangsaeng

Miss Ratchadaporn Kaewsueb

The Journal will serve as a platform for exchange and dissemination of technical knowledge both theoretical and practical. Presentation of research results that covers the fields of Humanities and Social Sciences.

The authors are themselves responsible for their contents. Signed article may not always reflect the opinion of University of Phayao. The articles can be reproduced and reprinted, provided that permission is given by the authors and acknowledgement must be given.

PEER REVIEWERS OF THE ISSUE

Assoc. Prof. Khwanchanok Naijarun, Ph.D. (PSRU)   Assoc. Prof. Jamnian Bunmark, Ph.D. (MJ)
Assoc. Prof. Tuanthong Chaowakeeratiphong, Ph.D. (Retire)   Assoc. Prof. Thaninrat Rattanapongphinyo, Ph.D. (SU)
Assoc. Prof. Theeranuch Pusaksrikit, Ph.D. (CU)   Assoc. Prof. Naruanard Sarapaiwanich, Ph.D. (CMU)
Assoc. Prof. Nitima Atchariyapotha, Ph.D. (KMUTT)   Assoc. Prof. Phitsanu Aphisamacharayothin, Ph.D. (NU)
Assoc. Prof. Rungson Chomeya, Ph.D. (MSU)   Assoc. Prof. Worawat Sriyapai, Ph.D. (UP)
Assoc. Prof. Sirima Panyametheekul, Ph.D. (CU)   Assoc. Prof. Surachai Kangwon, Ph.D. (MJ)
Assoc. Prof. Anuchit Jitpattanakul, Ph.D. (KMUTNB)   Asst. Prof. Ammaret Netasit, Ph.D. (LPRU)
Asst. Prof. Nuchanart Deecharoen (UP)   Asst. Prof. Chommanad Intajamornrak, Ph.D. (NU)
Asst. Prof. Narin Nontamalai, Ph.D. (UP)   Asst. Prof. Phinnarat Akharawatthanakun (CMU)
Asst. Prof. Rabil Ponphai, Ph.D. (RMUTI)   Asst. Prof. Rungtiwa Kongson, Ph.D. (UP)
Asst. Prof. Siravast Kavilanan, Ph.D. (KU)   Asst. Prof. Suntaree tungsriwong, Ph.D. (NU)
Asst. Prof. Suriya Suwannatippayachot, Ph.D. (UP)   Asst. Prof. Amolaya Kosaiyakanon, Ph.D. (CMU)
Asst. Prof. Nobparat Chaichana, Ph.D. (KRU)   Asst. Prof. (TMT) Pirunrat Sae-Lim, Ph.D. (PSU)
Asst. Prof. Pattrajirt Sangsawang (UBU)   Asst. Prof. Phannaphat Piyairanat (BUU)
Kemmawadee Preedalikit, Ph.D. (UP)

All the research articles published in this journal are subjected to validation and accuracy.
All articles must be reviewed by at least 3 experts.

The articles in this journal are the author's opinion. If the editors do not agree with these perspectives or such comments, please feel free to ignore them. Those articles would not be any responsibility of the editors.

Editorial Office

Division of Research Administration, University of Phayao

Muang Phayao District, Phayao Province 56000

Tel: 0 5446-6666 Ext 1048

E-mail: hu.journal.up@gmail.com

บรรณาธิการ

Trends of Humanities and Social Sciences Research

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568

บทบรรณาธิการ

วารสาร Trends of Humanities and Social Sciences Research เป็นวารสารปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ของบรรณาธิการ มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้นำเสนอผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีประเด็นองค์ความรู้ใหม่ มีประโยชน์ต่อวงวิชาการ สะท้อนให้เห็นความหลากหลายและความเคลื่อนไหวในแวดวงมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน เนื้อหาฉบับนี้ ครอบคลุมประเด็นที่น่าสนใจ ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา ไปจนถึง การจัดการธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะจะเป็นประโยชน์และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อ่านทุกท่าน

ในส่วนของบทความวิชาการ ฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจหลายเรื่อง อาทิ “การจัดการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ: โอกาสและความท้าทายทางธุรกิจ” ซึ่งวิเคราะห์แนวโน้มของสังคมสูงวัยที่กำลังเป็นประเด็นสำคัญทั่วโลก และบทความที่ทันต่อยุคสมัยอย่าง “กลยุทธ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน” ที่นำเสนอแนวทางการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในแวดวงการศึกษา สำหรับบทความวิจัย มีการนำเสนอประเด็นที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น “เสรีภาพที่เท่าเทียมกว่าด้วยเรื่องของการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทย” ที่สะท้อนมุมมองและสิทธิของคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันอย่าง “การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์” และ “การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมในช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยว” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อดิจิทัลต่อภาษาและวัฒนธรรมร่วมสมัย

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป ช่วยจุดประกายความคิดและนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ได้มอบความไว้วางใจให้เราเป็นสื่อกลางเผยแพร่ผลงาน และขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามวารสารของเราอย่างสม่ำเสมอ

รองศาสตราจารย์ ดร.พณินทรา ชีรานนท์

บรรณาธิการ Trends of Humanities and Social Sciences Research

บรรณาธิการ

Trends of Humanities and Social Sciences Research

Vol. 13 Issue 2 July – December 2025

Editorial

Welcome to the latest issue (Vol.13 , No. 2) of the Trends of Humanities and Social Sciences Research journal. The editorial board is delighted to present a collection of valuable academic and research articles that reflect the diversity and dynamism within the fields of humanities and social sciences. The content in this issue covers a wide range of interesting topics, from social and cultural changes and educational technology to business management and economics. We sincerely hope it will be beneficial and inspiring for all our readers. In the academic articles section, this issue features several compelling pieces, including "Managing the Elderly Care Business: Business Opportunities and Challenges", which analyzes the globally significant trend of an aging society. Another timely article is "Strategies for Utilizing Artificial Intelligence (AI) to Enhance the Efficiency of Teaching and Achieve Student Learning Outcomes", presenting ways to adapt technology in the educational sphere. For the research articles section, we present diverse and engaging topics such as "Equal Liberty in Family Formation of LGBTQ+ Gen Z in Thailand", reflecting the perspectives and rights of the new generation. Additionally, there are studies connected to daily life, including "English Code-Mixing in Thai Appeared in Line Stickers" and "The Analysis of Viewer Comments on Tourism YouTube Channels", which demonstrate the influence of digital media on contemporary language and culture.

The editorial board truly hopes that every article published in this issue will serve as an important source of knowledge for academics, researchers, students, and the general public, sparking new ideas and leading to the further development of knowledge in related fields. We would like to express our gratitude to all the authors for entrusting us to disseminate their work, and we thank our readers for their continued support.

Assoc. Prof. Dr. Phanintra Teeranon

Editor; Trends of Humanities and Social Sciences Research

บทความวิชาการ

การจัดการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ: โอกาสและความท้าทายทางธุรกิจ..... 1	<i>สรารวรรณ เรื่องกัลปวงศ์ และ อรรณพ เรื่องกัลปวงศ์</i>
แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมโดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....21	<i>อาทิตย์ ชาวคำ และ ศิริวรรณ วณิชวัฒน์นวรชัย</i>
กลยุทธ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและ การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา 34	<i>พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ และ ภิญา สุทวีวัฒน์</i>
การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน...64	<i>จุฑามาศ ต้นยะลา ชัยมงคล ปินะสา และ อนุภูมิ คำย้ง</i>

บทความวิจัย

การเรียนรู้ตามลำดับขั้นความคิดของ Bloom: ผลของแบบฝึกทักษะต่อความเข้าใจเรื่องปริซึมและ ทรงกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....76	<i>สุพรรณิการ์ ชนะนิล สิทธิกร แก้วสีนวล และ จุฬามณี แสงอินตา</i>
การปณภาษอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์.....90	<i>นิลุบล ศรีเทพ และ ผณินทรา อีรานนท์</i>
ชีวิตที่เปลี่ยนไป: ปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง.....105	<i>จิตรทิวัส แก้วดี ชาญลสิทธิ์ คำพุ่ม และ ศานิตย์ ศรีคุณ</i>
เสรีภาพที่เท่าเทียมว่าด้วยเรื่องของการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทย.....124	<i>ธัญชนก มะดาศรี, ชาญลสิทธิ์ คำพุ่ม และ ศานิตย์ ศรีคุณ</i>
การพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นสำหรับชมรมผู้สูงอายุจังหวัดอุบลราชธานี.....146	<i>ศิริวรรณ จันทร์แจ้ง ภัคศิริภรณ์ ชันทอง สาวิตรี เถาว์โท ศิริเพ็ญ อัดไพบุลย์ พิชชานันท์ เขียรทองอินทร์ และ สุรศักดิ์ สุขสาย</i>
ความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงานผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงินของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....160	<i>ศศิมาพร เพชรน้ำค้าง สมใจ บุญหมื่นไวย และ นवलปรางค์ แจบไธสง 1งศักดิ์ ด้อยสืบ</i>

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครพนม.....	176
<i>ปราภุทธิย์ เสยกระโทก วันทนารี สุวรรณกลาง ลดาวรรณ สุระนรากุล ภิญญา สุขวิวัฒน์ ปิยะรัตน์ อนงค์ไชย และ พงษ์ศักดิ์ ผกามาต</i>	
ผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ในจังหวัดอุดรธานี.....	196
<i>นิติกรณ์ จันทรสุนทรียะศักดิ์</i>	
การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมในช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวผ่าน กรณีศึกษาของช่องยูทูปยอดนิยม.....	211
<i>สุทธิกานต์ วัฒนาโภคยกิจ และ ศิรินันท์ พันทอง</i>	
คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์.....	224

Table of Contents

Academic Article

Managing the Elderly Care Business: Business Opportunities and Challenges.....	1
<i>Sarawan Ruangkalapawongse and Annop Ruangkalapawongse</i>	
Guidelines for Promoting Civic Engagement using Creative Thai Language Learning for High School Students.....	21
<i>Artid Saokham and Siriwan Vanichwatanavorachai</i>	
<i>Strategies for Utilizing Artificial Intelligence (AI) to Enhance the Efficiency of Teaching and Achieve Student Learning Outcomes in the Era of Educational Disruptive Technological Change.....</i>	34
<i>Phongsak Phakamach, Samreng Onsampant and Pinya Sukwiphat</i>	
<i>Prediction of Achievement in Primary School Students Using Support Vector Machine Algorithm.....</i>	64
<i>Jutamart Tanyala, Chaimongkhon Pinasa and Anuphum Kumyoung</i>	

Research Article

Learning Through Bloom’s Hierarchical Thinking: The Impact of Practice Exercises on Prisms and Cylinders for Grade 8 Students.....	76
<i>Supannika Chanani, Sitthikorn Kaewsrinuan and Juramane Saenginta</i>	
English Code–Mixing in Thai Appeared in Line Stickers.....	90
<i>Nilubon Srithep and Phanintra Teeranon</i>	
Life Changes: The Phenomenon of Student Adaptation in The Context of Family Separation.....	105
<i>Jittiwat Kaewdee, Chansit Kamput and Sanit Srikoon</i>	
Equal Liberty in Family Formation of LGBTQ+ Gen Z in Thailand.....	124
<i>Thanchanok Madasri, Chansit Kamput and Sanit Srikoon</i>	
Development of the “Lam Ploen Ruesi Dadton” for Older Adults’ Club in Ubon Ratchathani Province.....	146
<i>Siriwan Janjang, Phaksachiphon Khanthong, Savitree Thaotho, Siripen Attapaiboon, Pitchanan Thiantongin and Surasak Suksai</i>	

The Relationship between Executive Compensation and Corporate Performance through Financial Risk Status of Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand.....	160
<i>Teemapom Petchnamkang, Somjai Boonmuenwai and Nualprang Chaepthaisong</i>	
Problems and Obstacles in Accounting Practices Leading to Accounting System Development Guidelines for Community Enterprises in Nakhon Phanom Province.....	176
<i>Prangthip Soeykrathoke, Vantanaree Suwannaklang, Ladawan Suranarakul, Pinya Sukwiphath, Piyarat Anongchai, and Phongsak Phakamach</i>	
The Effects of Risk Assessment Process on Operational Efficiency of Accounting Firms in Udon Thani Province.....	196
<i>Nitigorn Junauriasak</i>	
The Analysis of Viewer Comments on Tourism YouTube Channels: A Case Study of Popular Channels.....	211
<i>Sutthikan Watthanaphokhayakit and Sirinan Phuenthong</i>	
Instruction for Author.....	224

การจัดการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ: โอกาสและความท้าทายทางธุรกิจ

Managing the Elderly Care Business: Business Opportunities and Challenges

สรารวรรณ เรืองกัลปวงศ์¹ และ อรรณพ เรืองกัลปวงศ์*

Sarawan Ruangkalapawongse¹ and Annop Ruangkalapawongse^{1*}

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพฯ 10300

¹ Faculty of Management Sciences, Suan Dusit University, Bangkok 10300

*Corresponding author: saruangk@hotmail.com

Received: May 30, 2025; Revised: July 19, 2025; Accepted: July 31, 2025

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) โดยคาดว่าในปี 2578 ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีสัดส่วนสูงถึง 28% ของประชากร ความต้องการบริการสำหรับผู้สูงอายุจึงเพิ่มขึ้นทั้งด้านสุขภาพ ที่อยู่อาศัย การดูแล และกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ธุรกิจนี้จึงมีศักยภาพสูง แต่มีความท้าทายทางธุรกิจทั้งต้นทุนการประกอบการ การลงทุนที่สูง การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะในการบริการดูแลผู้สูงอายุ ทักษะคิดและค่านิยมทางสังคมต่อการดูแลผู้สูงอายุ ความแตกต่างของผู้สูงอายุทั้งรายได้ของครอบครัวและความต้องการที่ต่างกัน ในขณะที่เป็นการเพิ่มโอกาส การทำธุรกิจในการให้บริการดูแลสุขภาพและการฟื้นฟู บริการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ สนับสนุนเทคโนโลยี อุปกรณ์ดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งกิจกรรมนันทนาการ และการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ โดยแนวทางในการประกอบการสู่ความสำเร็จ นั้นต้องสร้างความแตกต่างและนวัตกรรมผสมผสานการดูแลที่บ้านและศูนย์ดูแล สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อลดต้นทุนการดำเนินงาน และสร้างมาตรฐานการบริการด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลดข้อจำกัดด้านแรงงาน การเข้าใจความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุจะช่วยให้ธุรกิจนี้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: การจัดการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน

Abstract

Thailand is entering a complete aging society. It is expected that by 2035, the elderly aged 60 and over will account for 28% of the population. The demand for services for the elderly is increasing in terms of health, housing, care, and activities to promote quality of life. This business has high potential, but there are business challenges such as operating costs, high investment, a shortage of personnel with skills in caring for the elderly, social attitudes and values towards caring for the elderly, differences in family income and needs of the elderly, while increasing business opportunities in providing health care and rehabilitation services, housing services for the elderly, supporting technology, equipment for caring for the elderly, including recreational activities and tourism for the elderly. The approach to business success must create differences and innovations that combine home care and care centers, create cooperation between the public and private sectors to reduce operating costs, and set service standards by using digital technology to reduce labor limitations. Understanding the diverse needs of the elderly will help this business achieve sustainable success in the long term.

Keywords: Management of elderly service business, Elderly, Sustainable business growth

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยใช้เวลาไม่ถึง 20 ปีได้เปลี่ยนจาก Aging Society มาเป็น Aged Society จากตัวเลขประชากรของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นสองเท่า คิดเป็น 1 ใน 5 ของประชากรทั้งประเทศที่เป็นผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย (2568) ได้รายงานในคู่มือแนวทางปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรการควบคุมกำกับดูแล การประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ พ.ศ. 2564 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2568) คาดการณ์ว่าในปี 2578 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged Society) จะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 28.55 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศดังกล่าวได้สร้างผลกระทบต่อหลายครั้งหรือทำให้แนวโน้มมีผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยอยู่ลำพังคนเดียว หรืออยู่กับผู้สูงอายุด้วยกันเพิ่มสูงขึ้น ความต้องการบริการของผู้สูงอายุ ความจำเป็นที่ต้องมีผู้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้านมีแนวโน้มในสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน จำนวนผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เกิดเป็นแรงดึงดูดสำคัญของผู้บริหารธุรกิจที่มองเห็นโอกาสในการขยายตัวของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ แม้ว่าธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันส่วนมากยังมีขนาดค่อนข้างเล็ก แต่เนื่องจากตลาดมีขนาดใหญ่พอที่จะรองรับผู้ที่สนใจได้จำนวนมาก ตลอดจนความต้องการการดูแลผู้สูงอายุวัยมีการขยายตัวได้อีกจึงคาดว่าจะสามารถจูงใจนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนทำธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอีกมาก โดยดูได้จากการประเมินมูลค่าทางตลาด และแนวโน้มการขยายตัวในอัตราที่เพิ่มอย่างรวดเร็วจากรายงานของกรุงเทพธุรกิจ (2567) นำเสนอข้อมูลของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์ โดยรายงานว่า ธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุมีการดำเนินการในรูปแบบนิติบุคคลประมาณ 887 ราย เป็นประเภทสถานบริบาลผู้สูงอายุ หรือเนอร์สซิ่งโฮมประมาณ 708 แห่ง มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 25.1 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2567) ประเมินตลาดธุรกิจบริการผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุไทยมีการใช้จ่ายในปี 2567 มูลค่าประมาณ 1.7 ล้านล้านบาท ขยายตัวจากปีก่อนร้อยละ 3.8 และคาดว่าในปี 2572 จะเพิ่มขึ้นเป็น 2.2 ล้านล้านบาท จากจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 14 ล้านคนในปัจจุบันจะเพิ่มขึ้นกลายเป็นจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 18 ล้านคน

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรดังกล่าวแล้ว เศรษฐกิจไทยในภาพรวมเกิดการชะลอตัว ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจที่แต่ละครอบครัวมีรายจ่ายค่อนข้างมาก หลายครอบครัวสมาชิกต้องออกไปทำมาหากินเพื่อหารายได้มาช่วยชีพ หลายครัวเรือนไม่มีสมาชิกที่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้เมื่อต้องออกไปทำงานนอกบ้านมีความจำเป็นต้องพึ่งพิงผู้รับอาสาที่จะเข้ามาดูแลผู้สูงอายุแทนจึงนับเป็นโอกาสในการเข้ามาดำเนินธุรกิจ ซึ่งรูปแบบการให้บริการมีหลากหลายให้เลือกใช้บริการ ได้แก่ บ้านพักผู้สูงอายุ สถานดูแลผู้สูงอายุรายวัน บริการดูแลผู้สูงอายุตามบ้าน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นต้น แต่ด้วยสภาพตลาดผู้สูงอายุไม่ได้เป็นกลุ่มตลาดที่เหมือนกันหมด มีเงื่อนไขด้านปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุทั้งด้านสุขภาพของตนเอง สภาพการเงิน สภาพแวดล้อมทางสังคม และทัศนคติส่วนบุคคล โดยเมื่อเข้าวัยเกษียณแต่ละคนจึงมีพฤติกรรมปฏิบัติตน ความสนใจ และความต้องการที่ต่างกันไป ตลาดผู้สูงอายุจึงมีหลายกลุ่มแบ่งกลุ่มตามเกณฑ์ที่ต่างกันไปได้แก่ 1) แบ่งตลาดตามช่วงอายุ (Age-Based Segmentation) ช่วงอายุที่ต่างกันมักมาพร้อมกับความต้องการและพฤติกรรมที่ต่างกัน เช่น ยิ่งสูงอายุมากยิ่งต้องการบริการดูแลสุขภาพ อุปกรณ์ช่วยเหลือที่ อาหารที่ย่อยง่าย และผลิตภัณฑ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันมากขึ้น 2) แบ่งตลาดตามไลฟ์สไตล์และทัศนคติ (Psychographic Segmentation) จะแบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยา ค่านิยม ความเชื่อ และรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนถึงบุคลิกภาพที่ต่างกัน ได้แก่ กลุ่มกระตือรือร้นและมีส่วนร่วม มักจะชอบพบปะผู้คน และทำกิจกรรมต่าง ๆ กลุ่มใส่ใจสุขภาพ จะให้ความสนใจและเน้นเป้าหมายการดูแลสุขภาพเป็นสำคัญ กลุ่มเน้นความคุ้มค่า จะพิจารณาราคาและความคุ้มค่าเป็นหลักในการตัดสินใจซื้อ 3) แบ่งตลาดตามพฤติกรรมบริโภค (Behavioral Segmentation) เป็นการแบ่งตามลักษณะพฤติกรรม

การซื้อ การใช้สินค้า และความจงรักภักดีต่อแบรนด์ เช่น ผู้สูงอายุที่เปิดรับและใช้งานเทคโนโลยีได้ต้องการแอปพลิเคชันที่ออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุ การบริการธนาคารออนไลน์ สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือมีข้อจำกัดด้านสุขภาพ และการเคลื่อนไหว จะมีความต้องการการบริการดูแลผู้สูงอายุ อุปกรณ์ช่วยการเดินทางเพื่อความปลอดภัย (American Psychological Association, 2025; Gianluigi, Marco, Giovanni & Roberta, 2018; วัชรการณณ์ ชิวโคภิษฐ, 2562) และด้วยความต้องการของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันดังกล่าว การเข้าใจลูกค้าอย่างลึกซึ้ง พัฒนาธุรกิจให้ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่มได้จะเป็นโอกาสสำคัญในการทำธุรกิจ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าแนวโน้มของธุรกิจบริการผู้สูงอายุจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่การดำเนินธุรกิจต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานและคุณภาพการบริการ ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีใจบริการ (Service Mind) มีความอดทน มีความพร้อมในการส่งมอบและยกระดับคุณภาพการบริการ ซึ่งความท้าทายเหล่านี้ธุรกิจต้องใช้ทักษะในการบริหารบุคคล และต้องทำการจัดการด้านต้นทุนค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรักษาสมาดุลระหว่างคุณภาพการบริการกับราคาที่สามารถเข้าถึงได้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นของความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากผู้ประกอบการรายใหม่ที่เข้ามาในตลาด ธุรกิจต้องพัฒนาจุดเด่นและสร้างความแตกต่างให้กับบริการของตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งต้องตอบโจทย์ความคาดหวัง และความต้องการเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุในด้านสุขภาพ กำลังซื้อ ไลฟ์สไตล์อย่างต่อเนื่องตามช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างแท้จริง

หากมองไปยังมุมมองของภาครัฐฯ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมจากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุจึงได้กำหนดนโยบาย แผนงานต่าง ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่กำลังเกิดขึ้น มีการจัดสรรงบประมาณการดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มสัดส่วนการจ้างบุคลากรเพื่อรองรับประชากรสูงวัยที่มีการขยายตัวสนับสนุนให้มีการผลิตสินค้าและบริการอย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ และความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ โดยความท้าทายหลายประการที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญเมื่อตนเองเข้าสู่วัย 60 ปีแล้ว หรือหลังเกษียณอายุจากการทำงาน คือ การที่ผู้สูงอายุไม่มีรายได้ที่มากเพียงพอในการใช้จ่าย ไม่มีความมั่นคงเมื่อเกษียณอายุ ผู้สูงอายุหลายคนไม่มีเงินบำนาญ และอีกจำนวนมากมีเงินออม เงินเก็บน้อยไม่มากพอเพื่อการยังชีพ การเข้าสู่วัยชราของผู้สูงอายุมักจะตามมาด้วยรายจ่าย และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาตัวเองจำนวนค่อนข้างมาก โดยสัดส่วนรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงวัยจะเป็นรายการค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล และรายจ่ายค่าที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ดังนั้นหากพิจารณาในรายละเอียดของสังคมผู้สูงอายุจะเห็นได้ว่า ประชากรผู้สูงอายุบางส่วนในกลุ่มผู้สูงอายุมีความสามารถ มีศักยภาพในการบริโภค มีอำนาจในการซื้อ มีอำนาจการต่อรองที่ค่อนข้างสูงจึงนับเป็นโอกาสสำคัญของผู้ประกอบการทางธุรกิจที่สามารถมองเห็นถึงช่องทางในการทำธุรกิจจากการที่ประชากรของประเทศได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ บทความฉบับนี้จึงเป็นการนำเสนอในมุมมองที่เป็นทั้งโอกาส และเป็นความท้าทายของผู้ประกอบการทางธุรกิจที่ต้องพยายามทำความเข้าใจความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างตรงจุด โดยจะขอล่าวเรียงลำดับเนื้อหาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และมองเห็นภาพของธุรกิจโดยเริ่มจากการฉายภาพลักษณะของการดำเนินธุรกิจ ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องประกอบการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ ประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจด้านงานบริการ โดยเชื่อมโยงและสอดคล้องสัมพันธ์ไปยังประเด็นความท้าทายต่าง ๆ พร้อมทั้งนำเสนอมุมมองที่ธุรกิจต้องเผชิญในการประกอบการ ตลอดจนทำการวิเคราะห์โอกาสที่จะตามมา และเสนอแนวทางการรับมือในการประกอบการก่อนปิดท้ายด้วยการสรุปผล

ลักษณะการดำเนินธุรกิจบริการผู้สูงอายุ

กิจการดำเนินธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีความน่าสนใจ และเป็นโอกาสสำหรับการลงทุนของผู้ประกอบการ เนื่องจากตลาดกลุ่มผู้สูงอายุในปัจจุบันเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ มีจำนวนผู้สูงอายุค่อนข้างมาก เป็นกลุ่มที่มีแรงดึงดูด สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญจากความต้องการในสินค้าและบริการที่มีจำนวนมากมาจนเกิดเป็นธุรกิจใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย Yang, Lin, Su, Chen, Chang, Handa, Ali Khan & Hsu (2020) ได้กล่าวสนับสนุนในงานวิจัยว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วกลายเป็นปัญหาระดับโลกของหลาย ๆ ประเทศในปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุส่งผลต่อการดูแลสุขภาพ และการเติบโตในอุตสาหกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุจากความต้องการบริการที่สูงขึ้น และด้วยความที่ผู้สูงอายุทุกคนต้องการมีชีวิตที่ยืนยาว มีสุขภาพร่างกายที่ดี การดูแลรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ และเอาใจใส่กับตัวเองเป็นอย่างมากเพื่อป้องกันการล้มป่วย สำหรับผู้สูงอายุที่มีความพร้อมทางด้านการเงิน มีกำลังทุนทรัพย์เพื่อการใช้จ่ายใช้สอย หรือครอบครัวพอจะมีฐานะ มีความสามารถในการที่จะดูแลผู้สูงอายุจะพยายามค้นหาสิ่งที่จะช่วยในการสนับสนุนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการขยายตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Simunaniemi, Saarela & Muhos (2022); อมรรักษ์สวนชุมพล (2561) ที่กล่าวเสริมว่า การเติบโตในบริบทของธุรกิจบริการดูแลสุขภาพมาจากแรงจูงใจในการเติบโตของอุตสาหกรรมนี้ และเป็นความสามารถในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ

ในมุมมองของการประกอบการทางธุรกิจ ปัจจุบันมีการแข่งขันในธุรกิจบริการผู้สูงอายุค่อนข้างมาก โดยหลายกิจการมุ่งให้ความสำคัญกับมาตรฐานการให้บริการเป็นหลัก เพื่อสร้างความได้เปรียบในเรื่องคุณภาพการให้บริการที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุ และเครือข่ายดี ผู้ประกอบการจึงมักจะจัดผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีใจรักงานบริการ มีความเข้าใจในอาชีพ และรู้จักการเอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุเสมือนเครือญาติมาให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการบริการ (Service Management Theory) และการวัดคุณภาพบริการ (SERVQUAL Model) ของ Parasuraman, Zeithaml และ Berry (1985, 1988) ที่ธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพบริการ พร้อมทำธุรกิจในการส่งมอบบริการที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุและสร้างความพึงพอใจให้เกิดสูงสุด เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการองค์การที่ให้บริการโดยตระหนักถึงลักษณะเฉพาะของบริการที่แตกต่างจากสินค้า มีความซับซ้อน และมีความเป็นส่วนตัวสูง ผู้ให้บริการจำเป็นต้องเข้าใจถึงความต้องการเฉพาะบุคคล สร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ จัดการกับความคาดหวังให้สอดคล้องกับสิ่งที่องค์การสามารถมอบให้ได้ รวมทั้งทำการวัดคุณภาพการบริการโดยพิจารณาช่องว่างคุณภาพบริการ (Service Quality Gap) ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างความคาดหวัง (Expectations) ของลูกค้ากับการรับรู้ (Perceptions) ของลูกค้าต่อบริการที่ได้รับจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริการ ตอบสนองเกินความคาดหวังของลูกค้าได้จนนำไปสู่ความพึงพอใจ ความภักดีต่อการบริการ และเกิดเป็นผลลัพธ์ที่นำมาใช้กำหนดกลยุทธ์ แนวทางพัฒนาการบริการให้ตรงจุด

นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินธุรกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์โมเดลธุรกิจขององค์การ (Business Model Canvas: BMC) ซึ่งพัฒนาโดย Osterwalder & Pigneur (2010) ที่ผู้บริหารต้องทำการศึกษารูปแบบธุรกิจอย่างรอบคอบ ต้องออกแบบธุรกิจที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า เป็นโมเดลที่ทำให้ธุรกิจสามารถบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มองเห็นภาพรวมของธุรกิจที่เชื่อมโยงต่อกัน มองเห็นถึงโอกาสทางธุรกิจ มองศักยภาพของทรัพยากรและพันธมิตรที่จะร่วมกันสร้างสรรค์คุณค่าให้เกิดสิ่งใหม่ ออกแบบโมเดลธุรกิจให้มีการตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะกลุ่มโดยเฉพาะผู้สูงอายุได้ตรงเป้าหมาย โมเดลนี้ยังพิจารณาถึงความท้าทายที่เป็นจุดอ่อนหรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบ เช่น การที่องค์การขาดแคลนบุคลากรมีคุณภาพ การมี

โครงสร้างต้นทุนที่สูง ภาวะการแข่งขันที่รุนแรง หรือความท้าทายในความพยายามของธุรกิจที่จะเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ ทำให้ธุรกิจมีการวางแผนกลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงและแก้ไขปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างทัน่วงที่

อย่างไรก็ตาม การจะดำเนินธุรกิจบริการผู้สูงอายุได้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (Internal and External Environment) โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในจะพิจารณาจุดแข็ง (Strengths) ของธุรกิจ เช่น การมีวิสัยทัศน์และความเข้าใจของผู้บริหารในการจัดการธุรกิจบริการ มีระบบการรับรองมาตรฐาน และทีมงานบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ส่วนการพิจารณาจุดอ่อน (Weaknesses) อาจพิจารณาถึงข้อจำกัดในธุรกิจด้านความไม่ต่อเนื่องในการดูแลผู้สูงอายุจากการที่พนักงานเปลี่ยนงานบ่อยซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในธุรกิจนี้ สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกจะพิจารณาถึงโอกาส (Opportunities) เช่น นโยบายภาครัฐมีส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุ ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ช่วยสนับสนุนการทำธุรกิจ ส่วนการพิจารณาถึงอุปสรรค (Threats) เช่น ภาวะการแข่งขันด้านสงครามราคา ต้นทุนการลงทุนในเทคโนโลยีที่สูงเกินไป การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอย่างรอบด้านจะทำให้ธุรกิจบริการผู้สูงอายุมีการวางแผนกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Qi, Wang, Qi, Jiao, Que & Chen (2023) ที่อธิบายถึงประชากรผู้สูงอายุซึ่งเติบโตเร็วมากกว่า ผู้สูงอายุชอบผู้ดูแลที่เอาใจใส่และรักใคร่กันเองเหมือนมีญาติพี่น้องโดยมีค่าใช้จ่ายในการให้บริการไม่สูงมากนัก สำหรับการจำแนกลักษณะของการให้บริการ สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย (2567) ได้แบ่งลักษณะของผู้ให้บริการในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุออกได้เป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1) การให้บริการโดยผู้ดูแลระดับวิชาชีพ ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในลักษณะนี้ยังมีจำนวนไม่มากนัก มีการให้บริการโดยพยาบาลวิชาชีพ ผู้ช่วยพยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัดวิชาชีพ นักกิจกรรมบำบัดวิชาชีพ

2) การให้บริการโดยผู้ดูแลที่ผ่านการฝึกอบรม ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในลักษณะการฝึกอบรมเริ่มมีจำนวนค่อนข้างมาก เนื่องจากมีการให้การสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐมีการจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุทั้งที่เป็นทั้งหลักสูตรของกรมอนามัย หลักสูตรของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ภาคเอกชนจัดให้มีบริการการฝึกอบรมที่แตกต่างกันแก่พนักงานในลักษณะการฝึกอบรมแบบระยะสั้น และการฝึกอบรมแบบระยะยาว

3) การให้บริการโดยผู้ดูแลทั่วไป ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุนี้เป็นการให้บริการโดยบุคคลทั่วไปมาคอยดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งไทยมีผู้ประกอบการที่ให้บริการในลักษณะนี้เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของการบริการของผู้ดูแลจะไม่มีใบประกอบวิชาชีพพยาบาล มีแต่ความรู้เบื้องต้นที่ได้ผ่านการฝึกอบรมมาบ้างแล้วในแบบที่ไม่เป็นทางการทำให้การคิดค่าบริการอยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก ค่าบริการที่เรียกเก็บจึงถูกกว่าการให้บริการโดยผู้ดูแลระดับวิชาชีพ โดยผู้ประกอบการธุรกิจจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อคุณภาพในการดูแลด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุเอง

อนึ่ง แม้ว่าการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วของไทยจะคล้ายกับหลายประเทศ โดยไทยมีความพยายามในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ และระบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างระบบประกันที่ยั่งยืน และพัฒนาบุคลากรผู้ดูแลให้ครอบคลุมเช่นเดียวกับนานาประเทศ แต่ยังมีความท้าทายหลายด้าน เช่น 1) ด้านการจัดสรรงบประมาณ โดยโครงสร้างระบบการเงินอย่าง ญี่ปุ่น เยอรมนีมีระบบประกันการดูแลระยะยาว (Long-Term Care Insurance) แบบภาคบังคับ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนหลักที่มีความมั่นคง ผู้สูงอายุและประชาชนวัยทำงานมีส่วนร่วมในการสมทบทุน ส่วนของไทยเป็นระบบการเงินหลักพึ่งพาประมาณภาครัฐ เช่น หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นหลัก 2) ด้านความครอบคลุมการบริการที่เป็นทางการ ในต่างประเทศมีบริการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นทางการ หลากหลาย ครอบคลุมทั้งดูแลที่บ้าน และสถานดูแลเฉพาะทางอย่างเป็นทางการ ส่วนของไทยมีข้อจำกัดในด้านจำนวน คุณภาพ และการเข้าถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่พึ่งพาผู้ดูแลที่ไม่เป็นทางการ (Informal

Caregivers) เช่น สมาชิกในครอบครัว และ อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) 3) ด้านวัฒนธรรมการดูแลในต่างประเทศโดยเฉพาะในยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือมีแนวคิดเรื่องปัจเจกบุคคลเป็นหลัก ในส่วนของไทยมีวัฒนธรรมการกตัญญู มีลูกหลานดูแลพ่อแม่ ผู้สูงอายุยังคงเป็นค่านิยมหลักที่ฝังรากลึก การดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของครอบครัว 4) ด้านการฝึกอบรมบุคลากรผู้ดูแล (Caregivers) ในต่างประเทศโดยเฉพาะเยอรมนีมีระบบการฝึกอบรมบุคลากรดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการและมีมาตรฐานสูง ส่วนของไทยการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุยังไม่แพร่หลาย ขาดแคลนบุคลากรผู้ดูแลที่มีความเชี่ยวชาญและผ่านการรับรอง (Mohammad, Ali, Mehmoosh, Khalil & Moitaba, 2022; Theobald & Luppi, 2018) จึงกล่าวได้ว่า ระบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุมีจุดที่คล้ายกันและแตกต่างกันอย่างน่าสนใจ สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสและความท้าทายในการรับมือกับสังคมสูงอายุ

ประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุ

กิจการการดูแลผู้สูงอายุ เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการดูแลผู้สูงอายุทั้งในรูปแบบสถานดูแล และ การให้บริการที่บ้าน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับการดูแลด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดี Huang & Lee (2020) กล่าวเห็นพ้องในแนวทางเดียวกันว่า เมื่อประชากรผู้สูงอายุเริ่มทยอยเพิ่มมากขึ้น จึงต้องมีการบริการเพื่อตอบสนองต่อผู้สูงอายุด้วยการจัดการด้านทรัพย์สิน ออกแบบรายการเฉพาะสำหรับที่พักอาศัยให้มีสภาพความเป็นอยู่ ปัจจุบันแวดล้อมที่ดีขึ้น ทั้งนี้ สำนักงานผู้สูงอายุ กรมอนามัย (2568) ได้มีการนำเสนอรายงานของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีการจำแนกลักษณะกิจกรรมของกิจการที่รับดูแลผู้สูงอายุออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. **สถานดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเดย์แคร์ (Adult Day Care Center)** เป็นรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในช่วงกลางวัน (แบบเข้าไปเย็นกลับ) เหมาะสำหรับครอบครัวที่ต้องการให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทางสังคมและได้รับการดูแลขณะที่ลูกหลานไปทำงาน หรือต้องการพักผ่อนจากการดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Roongruengratanakul (2019) ที่กล่าวว่า ลักษณะของกิจการบริการผู้สูงอายุในระหว่างวัน (Day Care services) เป็นโปรแกรมที่ออกแบบไว้สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุแบบมืออาชีพช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าสังคมและเพลิดเพลินกับกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้โดยยังคงได้รับการด้านสุขภาพที่จำเป็นในพื้นที่ ๆ ปลอดภัย

สำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการเปิดศูนย์เดย์แคร์ผู้สูงอายุต้องเลือกทำเลและออกแบบสถานที่ โดยหาพื้นที่ ๆ เหมาะสม มีอากาศถ่ายเท มีการออกแบบให้มีความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาด ห้องน้ำผู้สูงอายุ พื้นไม้ลิ้น ปลอดภัย มีบุคลากรเพียงพอ เช่น ผู้ดูแล พยาบาล นักกิจกรรมบำบัด ครัวอยู่ใกล้ชุมชนหรือแหล่งขนส่งสาธารณะ มีการแบ่งโซนกิจกรรม โซนพักผ่อน และโซนอาหาร

2. **สถานบริการดูแลระยะยาว (Long Stay)** เป็นรูปแบบการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมการพักค้างคืน การดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยที่ต้องการความช่วยเหลือในชีวิตประจำวันเป็นเวลานาน เป็นสถานที่ ๆ ให้การบริการโดยที่ผู้สูงอายุไม่สามารถดูแลตัวเองได้อย่างเต็มที่ ลักษณะของการให้บริการจะเป็นการดูแลสุขภาพพื้นฐาน เช่น วัดความดัน ตรวจน้ำตาลในเลือด ช่วยเหลือกิจวัตรประจำวัน เช่น การอาบน้ำ แต่งตัว การรับประทานอาหาร กิจกรรมนันทนาการ เช่น การออกกำลังกายแบบเบา ๆ กิจกรรมงานฝีมือ รวมทั้งการดูแลทางด้านจิตใจและสังคม สำหรับประเภทของสถานบริการดูแลระยะยาว ได้แก่

2.1 บ้านพักคนชรา ให้การดูแลทางการแพทย์และพยาบาลแบบ 24 ชั่วโมง เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรังหรือมีภาวะพึ่งพิงสูง

2.2 ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ให้การดูแลทั่วไปในชีวิตประจำวันไม่เน้นการรักษาพยาบาลแบบเข้มข้น

2.3 ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ สำหรับผู้ที่ต้องการกายภาพบำบัด หรือฟื้นฟูหลังการรักษา

ในส่วนของปัจจัยในการเลือกสถานบริการ ประกอบไปด้วย รายการค่าใช้จ่าย โดยสถานบริการบางแห่งอาจได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล สถานที่ ทำเลที่ตั้งที่ไม่ควรไกลจากครอบครัว ต้องมีมาตรฐานการดูแล สถานบริการต้องมีใบอนุญาตและมีบุคลากรอย่างเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

3. ที่อยู่อาศัยเฉพาะผู้สูงอายุ (Senior Living Community) เป็นรูปแบบการอยู่อาศัยที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ หรือผู้ที่เตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยเน้นความปลอดภัย สะดวกสบาย และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย Ghenta, Matei, Mladen–Macovei & Stanescu (2022) กล่าวว่า เมื่อจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น การดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำเป็นต้องออกแบบมาเพื่อกลุ่มประชากรกลุ่มนี้ซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งการดูแลที่บ้าน หรือที่พักอาศัยต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตที่ดีในวัยชรา สำหรับประเภทของที่อยู่อาศัยเฉพาะผู้สูงอายุ ได้แก่

3.1 ชุมชนผู้สูงอายุอิสระ สำหรับผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงและดูแลตัวเองได้ มักมีกิจกรรมทางสังคม เช่น โยคะ งานอดิเรก การท่องเที่ยว

3.2 ชุมชนผู้สูงอายุแบบช่วยเหลือ สำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน เช่น การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร ซึ่งจะมีพยาบาลหรือผู้ดูแลตลอดเวลา แต่ไม่ใช้การรักษาพยาบาลแบบเต็มเวลา

3.3 บ้านพักคนชราแบบครบวงจร ผู้อยู่อาศัยสามารถย้ายเข้าไปอยู่ในส่วนที่ต้องการ และสามารถไปในพื้นที่ ๆ ต้องการให้มีการดูแลมากขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้นได้

3.4 ที่อยู่อาศัยที่เป็นคอนโดมิเนียม หรือหมู่บ้านผู้สูงอายุ มีการออกแบบเพื่อการดูแลผู้สูงอายุด้วยการเพิ่มพื้นที่ทางลาด พื้นที่ห้องน้ำเฉพาะในส่วนของผู้สูงอายุ และระบบฉุกเฉินแจ้งเตือนเมื่อผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือ สถานบริการลักษณะนี้มักอยู่ในทำเลที่ดีใกล้โรงพยาบาล หรือใกล้สถานที่สำคัญ ๆ

สำหรับที่อยู่อาศัยเฉพาะผู้สูงอายุนี้ เหมาะกับผู้สูงอายุที่ต้องการความเป็นส่วนตัว แต่ไม่ต้องการอยู่บ้านคนเดียว เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป มีการวางแผนชีวิตหลังเกษียณ และครอบครัวไม่ยากให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านเพียงลำพัง

4. ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) เป็นรูปแบบการดูแลสุขภาพและช่วยเหลือกิจวัตรประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ หรือผู้วัยที่ต้องการความช่วยเหลือ แต่ต้องการพักอาศัยอยู่ที่บ้านแทนการไปอยู่สถานดูแลระยะยาว ซึ่งลักษณะของรูปแบบธุรกิจบริการนี้ ได้แก่

4.1 การให้บริการดูแลทั่วไป เป็นการให้ความช่วยเหลือในกิจวัตรประจำวันในเรื่องการอาบน้ำ แต่งตัว ทานอาหาร ทำความสะอาดบ้านเบื้องต้น ซักผ้า หุงหาอาหารให้ผู้สูงอายุ พาไปพบแพทย์ หรือพาไปเดินเล่น

4.2 การให้บริการดูแลทางการแพทย์ เป็นการให้บริการที่มีเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข เช่น พยาบาล นักกายภาพบำบัดไปดูแลที่บ้านเพื่อเปลี่ยนสายสวน ฉีดยา วัดความดัน ดูแลแผล การให้บริการทางกายภาพบำบัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ

4.3 การให้บริการดูแลเฉพาะทาง เป็นการดูแลผู้ป่วยที่สมองเสื่อม อัลไซเมอร์ ดูแลผู้ป่วยติดเตียง หรือโรคเรื้อรัง

สำหรับจุดเด่นของธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้านนี้ คือ สามารถตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างดีจากการที่ไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวแล้ว โดยที่การส่งผู้ดูแลไปที่บ้านประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าเมื่อเทียบกับลักษณะการบริการแบบอื่น ผู้สูงอายุมีความสุขมากกว่าจากการอยู่บ้านในสภาพแวดล้อมเดิมที่มีความคุ้นเคยหลายครอบครัวมีทางเลือกที่มีความยืดหยุ่น เนื่องจากมีการให้บริการแบบรายวัน รายชั่วโมง หรือแบบอยู่ประจำ

5. สถานสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนไร้ญาติ เป็นสถานที่ให้การดูแลผู้สูงอายุที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ไม่มีที่พึ่งพิง หรือถูกทอดทิ้ง โดยมักได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล องค์กรการกุศล หรือมูลนิธิ สำหรับประเภทของสถานสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนไร้ญาติ คือ

5.1 สถานสงเคราะห์ของรัฐ ดำเนินการโดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) หรือหน่วยงานท้องถิ่น ให้บริการฟรีหรือมีค่าใช้จ่ายต่ำมาก ได้แก่ บ้านบางแค (กรุงเทพฯ) สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมธร (นนทบุรี) สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุทั่วประเทศ (เกือบทุกจังหวัด)

5.2 สถานสงเคราะห์เอกชน/มูลนิธิ จัดตั้งโดยองค์กรการกุศลหรือศาสนสถาน บางแห่งอาจขอรับบริจาคหรือมีค่าใช้จ่ายเล็กน้อย ได้แก่ มูลนิธิช่วยคนชราแห่งประเทศไทย บ้านพักคนชราเซนต์คาไมลโลสระบุรี (สำหรับผู้ป่วยยากจน) สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุมูลนิธิราชประชานุเคราะห์

สำหรับลักษณะการให้บริการผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์ ได้แก่ การให้ที่พักอาศัย และบริการอาหาร 3 มื้อ การดูแลสุขภาพพื้นฐาน เช่น การตรวจร่างกาย การจัดยารักษาโรค รวมทั้งการช่วยเหลือในกิจวัตรประจำวัน การอาบน้ำ การแต่งตัว และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

6. สถานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นสถานที่ ๆ ให้บริการด้านสุขภาพ การป้องกันโรค และส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยเน้นการดูแลแบบองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงและพึ่งพาตนเองได้นานที่สุด สำหรับประเภทของสถานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ได้แก่

6.1 ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มักอยู่ในโรงพยาบาลรัฐ หรือเอกชนให้บริการการตรวจสุขภาพประจำปี ให้คำแนะนำด้านโภชนาการ กิจกรรมออกกำลังกายเฉพาะวัย เช่น ไทเก๊ก โยคะ การบริการตรวจคัดกรองโรคผู้สูงอายุ เช่น โรคสมองเสื่อม โรคข้อเข่า ฯลฯ

6.2 ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ เน้นการฟื้นฟูร่างกายหลังเจ็บป่วย ให้บริการด้านกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด อุปกรณ์ช่วยเดิน เช่น Walker ไม้เท้า

6.3 คลินิกผู้สูงอายุ ให้บริการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัยชรา ตรวจรักษาโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ เช่น ความดัน เบาหวาน ข้อเข่าเสื่อม

6.4 ศูนย์ดูแลกลางวันผู้สูงอายุ รับผิดชอบผู้สูงอายุในช่วงกลางวัน มีกิจกรรมกลุ่ม งานฝีมือ การออกกำลังกาย

6.5 สถานออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ เช่น สวนสุขภาพ ฟิตเนสสำหรับผู้สูงอายุ มีการออกแบบเครื่องมือให้เหมาะกับวัย

สำหรับประโยชน์ของการใช้บริการสถานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ คือ เป็นการช่วยชะลอภาวะเสื่อมของร่างกาย ลดความเสี่ยงโรคเรื้อรังและภาวะแทรกซ้อน ป้องกันการหกล้มและกระดูกหัก ส่งเสริมสุขภาพจิตและลดความเหงาให้กับผู้สูงอายุได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Materla, Cudney & Antony (2017) ที่กล่าวเสริมว่า กิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุเป็นสถานที่ที่หยิบยื่นและส่งมอบความประทับใจในการบริการที่เป็นเลิศแก่ลูกค้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการประกอบการทางธุรกิจบริการผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุมีมากมายอย่างหลากหลายตามลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจเพื่อรองรับสังคมสูงอายุที่กำลังเพิ่มขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วจึงสามารถสรุปลักษณะการดำเนินงานกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุได้ตามตารางด้านล่าง ดังนี้

ประเภทกิจการดูแลผู้สูงอายุ	ลักษณะบริการ	ค่าใช้จ่าย (โดยประมาณต่อเดือน)
1. สถานดูแลผู้สูงอายุกลุ่ม เดย์แคร์	ให้บริการดูแลในช่วงเวลากลางวันสำหรับ ผู้สูงอายุที่ครอบครัวไม่สามารถดูแลได้ ตลอดเวลา มีกิจกรรมนันทนาการ กายภาพบำบัดเบื้องต้น อาหาร และ การดูแลส่วนบุคคล	5,000 – 15,000 บาท (ขึ้นอยู่กับ จำนวนวันที่มา และบริการ)
2. สถานบริการดูแลระยะยาว	ให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วย ซับซ้อน หรือต้องการการฟื้นฟูสภาพอย่าง ใกล้ชิดจากแพทย์และพยาบาล	30,000 – 60,000 บาทขึ้นไป (ขึ้นอยู่กับบริการ และอาคาร)
3. ที่อยู่อาศัยเฉพาะผู้สูงอายุ	โครงการที่พักอาศัยที่ออกแบบมา สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก กิจกรรมทางสังคม และ อาจมีบริการดูแลสุขภาพพื้นฐานเพิ่มเติม	5,000 – 20,000 บาท (ค่าส่วนกลาง/ ค่าเช่า) ไม่รวมค่าบริการดูแลพิเศษ
4. ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไป ดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน	จัดส่งผู้ดูแล พยาบาล หรือนักกายภาพ บำบัดไปให้บริการถึงบ้าน เช่น การอาบน้ำ แต่งตัว ทำแผล ให้อาหารทางสายยาง ทำกายภาพบำบัด หรือการดูแลสุขภาพ โดยทั่วไป	15,000 – 30,000 บาท
5. สถานสงเคราะห์แก่ ผู้สูงอายุที่ยากจนไร้ญาติ	ผู้สูงอายุที่เข้าชาย ยากจนไร้ญาติ หรืออยู่ ในภาวะยากลำบาก จะได้รับการสงเคราะห์ โดยรัฐบาล เพื่อให้มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย การดูแลที่จำเป็น และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	สนับสนุนจากภาครัฐเป็นหลัก
6. สถานส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ	เน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกาย ป้องกัน โรค และให้ความรู้	แตกต่างกันอย่างมาก ขึ้นอยู่กับ ประเภทของบริการ ผู้ให้บริการ (ภาครัฐ หรือเอกชน) คุณภาพของ บริการ

การนำเสนอลักษณะและประเภทของกิจการการดูแลผู้สูงอายุที่กล่าวไว้ข้างต้นเห็นได้ว่า มีหลายประเภทมากมาย มีความหลากหลายรูปแบบ และมีผู้เล่นในตลาดจำนวนมาก ปัจจุบันมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง แต่ผู้ประกอบการดูแลผู้สูงอายุหลายรายมีรูปแบบลักษณะของการให้บริการที่มีความโดดเด่น ทำให้สามารถสร้างความแตกต่างด้านการบริการในการดูแลผู้สูงอายุได้ ดังนั้นผู้ที่สนใจจึงยังสามารถเข้ามาดำเนินธุรกิจในตลาดนี้โดยสามารถเติบโต และยังสามารถขยายตัวในธุรกิจนี้ได้อีก

ความท้าทายที่ต้องเผชิญในการประกอบธุรกิจบริการผู้สูงอายุ

ความก้าวหน้าด้านการแพทย์และสุขภาพส่งผลให้โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงไป ประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้นจากการที่สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ดีขึ้น สังคมผู้สูงอายุจึงมีจำนวนมากเพิ่มขึ้นในทุกปี ในขณะที่อีกหลายปัจจัยทำให้อัตราการเกิดของประชากรมีสัดส่วนที่ต่ำ ทั้งจากปัญหาสุขภาพทางเศรษฐกิจที่ข้าวของมีราคาแพง ค่าครองชีพสูงขึ้นหลายครอบครัวจึงเลือกที่จะมีจำนวนบุตรน้อยลงซึ่งสวนทางกับอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ และเมื่ออัตราการเกิดของเด็กกลดน้อยลงส่งผลต่อสัดส่วนคนวัยทำงานที่ลดลง เกิดเป็นปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานใหม่ที่จะเข้ามาเติมในตลาดแรงงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคส่วนต่าง ๆ โดยงานวิจัยของ Isa, Noor, Wei, Hussain, Ibrahim & Ahmdon (2022) ได้กล่าวว่า มิติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของประชากรผู้สูงอายุส่งผลให้ภาครัฐมีรายได้จากภาษีลดลง ประชากรวัยแรงงานน้อยลง แต่มีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น คนวัยทำงานต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทั้งของตนเองและบุพการี ทำให้ความสามารถในการออมและการลงทุนของคนวัยทำงานลดลงส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว สำหรับความท้าทายในหลายด้านที่ผู้ประกอบการต้องเผชิญ ได้แก่

1. ความท้าทายด้านเศรษฐกิจในการประกอบบริการผู้สูงอายุ สภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ประสบปัญหาหลายประการทั้งค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้เศรษฐกิจโดยรวมเกิดการชะลอตัว ประชาชนมีรายจ่ายเพิ่มสูงขึ้น ความเชื่อมั่นในการบริโภคภายในประเทศปรับตัวลดลงส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยที่ลดน้อยลงเช่นเดียวกันจึงเกิดเป็นความท้าทายในการประกอบการดูแลผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 อำนาจซื้อของผู้รับบริการที่ลดลง เมื่อภาวะทางเศรษฐกิจชะลอตัว หรือเกิดภาวะเงินเฟ้อ ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวอาจมีกำลังซื้อการบริการดูแลผู้สูงอายุลดลง ทำให้ต้องมองหาการบริการที่มีราคาถูกลง หรืออาจต้องลดการใช้บริการที่ไม่จำเป็น ประกอบกับความกังวลใจในเรื่องค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ผู้สูงอายุจำนวนมากอาจมีรายได้คงที่หรือมีเงินจำกัดทำให้เกิดความลังเลที่จะใช้บริการดูแลผู้สูงอายุที่มีราคาค่อนข้างสูงจึงเป็นความท้าทายที่ผู้ประกอบการต้องกำหนดกลยุทธ์ในการประกอบบริการอย่างรอบคอบ โดยมุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกค้าหลักของธุรกิจ

1.2 ต้นทุนการประกอบบริการที่สูงขึ้น องค์กรประกอบที่ใช้ในการประกอบบริการนับเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งสิ้น เมื่อต้นทุนแต่ละรายการเพิ่มสูงขึ้นจึงเป็นความท้าทายในการประกอบการดูแลผู้สูงอายุ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดเป็นปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่

1.2.1 ค่าแรง เป็นต้นทุนในการประกอบบริการที่สำคัญ การจะประกอบบริการให้สามารถแข่งขันได้ต้องได้บุคลากรที่มีคุณภาพในการดูแลผู้สูงอายุซึ่งอาจต้องจ่ายค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น นอกจากนี้การที่ภาครัฐมีนโยบายปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำก็ส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการประกอบบริการ

1.2.2 ค่าเช่าและสาธารณูปโภค สถานประกอบการหลายแห่งตั้งอยู่ในทำเลที่ดีทำให้ผู้บริการสามารถเข้าถึงได้สะดวก และง่าย แต่ค่าใช้จ่ายด้านค่าเช่าก็อาจสูงตามไปด้วย นอกจากนี้ค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

1.2.3 ค่าวัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ ด้วยภาวะการค้าและการแข่งขันที่ไม่แน่นอน มีความผันผวนทางเศรษฐกิจและอัตราแลกเปลี่ยนทำให้ราคาสินค้าและเวชภัณฑ์ที่ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุอาจปรับเปลี่ยนเพิ่มลดไปตามสถานการณ์ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารต้นทุนในการประกอบบริการ

1.2.4 ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ สถานประกอบการต้องมีค่าใช้จ่ายในการขอใบอนุญาต การปฏิบัติตามมาตรฐานต่าง ๆ และการตรวจสอบการดำเนินงานซึ่งอาจเป็นภาระในการประกอบบริการโดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย

1.2.5 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม เป็นต้นทุนการประกอบการที่ต้องมีเพื่อรักษามาตรฐานการดูแล ซึ่งเป็นต้นทุนที่ต้องทำการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

1.3 ภาวะการแข่งขันที่รุนแรง ด้วยสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุซึ่งนับวันมีแนวโน้มสูงมากขึ้น ธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุก็มีการขยายตัวตามไปด้วยเช่นกัน ส่งผลให้เกิดการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้นจากจำนวนผู้เล่นรายใหม่ที่สนใจเข้ามาในตลาดนี้มากขึ้น ผู้ประกอบการที่จะสามารถดำรงอยู่ในตลาดนี้ได้ต้องสร้างความแตกต่างของราคาและคุณภาพการบริการ ซึ่งในงานวิจัยของ Simunaniemi, Saarela & Muhos (2022) กล่าวเช่นเดียวกันว่า สิ่งที่ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุอาจต้องนำมาใช้เพื่อให้กิจการประสบความสำเร็จ คือ ความสามารถในการให้บริการที่มีคุณภาพในราคาประหยัดที่สุดเสมอ เนื่องจากผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้นในการเปรียบเทียบราคาและคุณภาพการบริการ ความท้าทายของผู้ประกอบการ คือ ต้องค้นหาจุดเด่นของตนเอง และสร้างความแตกต่างทางการแข่งขันให้ได้

1.4 ความยากลำบากในการค้นหา และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ จากสภาพทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีความผันผวนอาจทำให้บุคลากรดูแลผู้สูงอายุเหล่านี้พยายามมองหาความมั่นคงในงานด้านอื่น ผลที่ตามมาเกิดการขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะบุคลากรที่มีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนี้ความท้าทายที่ผู้ประกอบการอาจต้องเผชิญอีก คือ สภาพการทำงานที่ไม่ดี มีค่าตอบแทนไม่เหมาะสมอาจทำให้พนักงานลาออก การเปลี่ยนบุคลากรใหม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลและความต่อเนื่องของธุรกิจ ซึ่งธุรกิจต้องหาบุคลากรมาทดแทน และต้องใช้เวลาในการอบรมให้ความรู้ก่อนการเข้าปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ

1.5 ความเสี่ยงทางการเงินในการประกอบการ ความท้าทายในการดำเนินธุรกิจที่ผู้ประกอบการต้องให้การใส่ใจเป็นอย่างมากจะเป็นเรื่องของการบริหารกระแสเงินสดโดยเฉพาะในช่วงที่สภาวะทางเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอน ลูกคามีการชำระเงินล่าช้าทำให้กิจการที่เป็นรายใหม่หรือรายเล็กอาจประสบปัญหาด้านการหมุนเวียนของเงินทุน รวมทั้งการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินได้เพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินทางเศรษฐกิจ หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการกับความท้าทายด้านเศรษฐกิจของธุรกิจบริการผู้สูงอายุต้องจัดการกับต้นทุนการประกอบการ ภาวะการแข่งขัน ความสามารถในการจ่ายค่าบริการของลูกค้า และการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่อาจเกิดกับการประกอบการซึ่งต้องมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนจึงจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเติบโตได้

2. ความท้าทายด้านสังคมในการประกอบการบริการผู้สูงอายุ ความท้าทายด้านสังคมมีความละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ความท้าทายเหล่านี้จะส่งผลต่อการประกอบการบริการผู้สูงอายุ Ghenta, Matei, Mladen-Macovei & Stănescu (2022) กล่าวว่า บริการทางสังคมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญเป็นความท้าทายของผู้ให้บริการ เนื่องจากบริการเหล่านี้มีส่วนช่วยให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การจัดหาบริการสังคมที่มีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการอย่างเหมาะสมจะช่วยเพิ่มระดับความเป็นอยู่ และรักษาสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ สำหรับความท้าทายด้านสังคมนั้นมีดังนี้

2.1 ทศนคติและค่านิยมของสังคมต่อผู้สูงอายุและการดูแล ปัจจุบันมุมมองทางสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุอาจปรับเปลี่ยนไปบ้างโดยบางสถานการณ์อาจมองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระ สังคมบางส่วนมองว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ต้องพึ่งพาและเป็นภาระ ซึ่งอาจส่งผลต่อการสนับสนุนและการลงทุนในธุรกิจบริการผู้สูงอายุ ในขณะที่บางมุมมองที่มีต่อความคาดหวังของครอบครัวอาจมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ จึงมีความลังเลในการส่งมอบการดูแลให้กับผู้อื่น รวมถึงความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการดูแลผู้สูงอายุโดยคนในครอบครัว ทำให้การใช้บริการจากภายนอกอาจถูกมองว่าเป็นการละเลยหรือไม่กตัญญูจึงเป็นความท้าทายต่อการประกอบการทางธุรกิจ

2.2 ความหลากหลายและความแตกต่างของผู้สูงอายุจากภูมิหลังและประสบการณ์ ผู้สูงอายุแต่ละคนมีภูมิหลัง ประสบการณ์ชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อความต้องการและรูปแบบการดูแลที่แตกต่างกันทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับบริการให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลตามความต้องการทางสังคมและจิตใจที่ต่างกัน

2.3 ความคาดหวังและแรงกดดันจากสังคม ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโครงสร้างครอบครัวที่ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว บุตรหลานต้องทำงานไกลบ้านจึงมีความต้องการในการใช้บริการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และมีความคาดหวังในคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จะได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพ มีการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขภายใต้แรงกดดันด้านราคาที่มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ การรับบริการจึงต้องมีความคุ้มค่า สมเหตุสมผลกับราคาที่จ่ายไปเป็นความท้าทายที่ผู้ประกอบการต้องปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน

2.4 การขาดความตระหนักและความเข้าใจในธุรกิจบริการผู้สูงอายุ สังคมบางส่วนอาจยังไม่เข้าใจในบทบาทและความสำคัญของธุรกิจบริการผู้สูงอายุในการดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงนับเป็นความท้าทายในการประกอบการเนื่องจากการเปรียบเทียบการดำเนินงานของธุรกิจกับสถานพยาบาลซึ่งมีรูปแบบการบริการและเป้าหมายการให้บริการที่ต่างกัน

2.5 การสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่น ด้วยลักษณะของการดำเนินงานที่มุ่งการให้บริการเป็นหลัก ธุรกิจจึงอาจกังวลในเรื่องของการส่งมอบคุณภาพการบริการ การดูแลความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ เนื่องจากในบางครั้งมีข่าวสารเชิงลบที่กระทบต่อกิจการในเรื่องเกี่ยวกับการละเลยหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของสถานบริการดูแลผู้สูงอายุโดยอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของสังคมโดยรวม

จะเห็นได้ว่า การจัดการกับความท้าทายด้านสังคมเหล่านี้ต้องอาศัยความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้อง การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความไว้วางใจ และการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและสิทธิของผู้สูงอายุ การดำเนินธุรกิจด้วยความใส่ใจและมีจริยธรรมจะช่วยให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายเหล่านี้และสร้างธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในสังคมได้

3. ความท้าทายด้านระบบสาธารณสุขในการประกอบการบริการผู้สูงอายุ การประกอบธุรกิจบริการผู้สูงอายุนั้นมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับระบบสาธารณสุข และต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ดังนี้

3.1 การเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของผู้สูงอายุ การเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุในไทยยังมีช่องว่าง และข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้ารับบริการที่รวดเร็ว ครอบคลุม และมีคุณภาพได้แก่

3.1.1 ความซับซ้อนของระบบ ระบบสาธารณสุขอาจมีความซับซ้อนในการเข้าถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหว หรือความเข้าใจ

3.1.2 ระยะเวลาารอคอย การนัดหมายแพทย์เฉพาะทางหรือการเข้ารับการรักษาบางอย่างอาจมีระยะเวลารอคอยนาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ

3.1.3 ความครอบคลุมของสิทธิการรักษา สิทธิการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุแต่ละรายอาจแตกต่างกันไปตามระบบประกันสุขภาพที่มี ทำให้การเข้าถึงบริการบางอย่างอาจมีข้อจำกัด

3.2 การประสานงานระหว่างธุรกิจบริการผู้สูงอายุและระบบสาธารณสุข ผู้ให้บริการดูแลผู้สูงอายุ บุคลากรทางการแพทย์ และครอบครัวมีการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนทำให้อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดหรือการดูแลที่ไม่ต่อเนื่อง ขาดกลไกการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วย การประสานงานการรักษา และการดูแลต่อเนื่องระหว่างธุรกิจบริการผู้สูงอายุและโรงพยาบาลหรือคลินิกทั้งยังไม่ราบรื่น และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมาตรฐานการดูแลและแนวทางการปฏิบัติงานระหว่างธุรกิจบริการผู้สูงอายุและสถานพยาบาลอาจแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุ

3.3 การบูรณาการการดูแลสุขภาพและการดูแลทางสังคม ระบบสาธารณสุขและการบริการทางสังคมอื่น ๆ สำหรับผู้สูงอายุเป็นการแยกส่วนการบริการอาจยังไม่ได้บูรณาการกันอย่างแท้จริง ทำให้การดูแลสุขภาพไม่ครอบคลุมทุกมิติของความต้องการ นอกจากนี้บุคลากรทางการแพทย์และผู้ให้บริการทางสังคมอาจมีความเข้าใจในการปฏิบัติไม่เหมือนกัน จึงทำให้แนวทางการทำงานมีความแตกต่างกัน การขาดความเข้าใจร่วมกันจึงเป็นความท้าทายในการดำเนินการด้านระบบสาธารณสุข

จากความท้าทายดังกล่าวที่เกิดขึ้นข้างต้น สอดรับไปในแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Huang & Lee (2020) ที่กล่าวว่า การเพิ่มขึ้นของสังคมผู้สูงอายุ ผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องบริหารความสมดุลในการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยกับการบริการทางสังคมที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขให้ปฏิบัติแบบเสมอเหมือนโดยไม่เลือกกลุ่มคน

นอกจากประเด็นที่ได้กล่าวไปแล้วถึงความท้าทายด้านต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการบริการผู้สูงอายุต้องเตรียมความพร้อมรองรับการเกิดขึ้นของสังคมสูงอายุ ในส่วนของรัฐบาล กระทรวงสาธารณสุขต้องพร้อมกำหนดนโยบาย และเตรียมให้การสนับสนุนงบประมาณด้านค่าใช้จ่าย และภาษี เช่น การจัดทำแผนการคลังแห่งชาติระยะยาวเพื่อประเมินภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุในอนาคต และประเมินขีดความสามารถทางการคลัง รวมทั้งทำการพัฒนาระบบประกันการดูแลระยะยาว (Long-Term Care Insurance – LTCI) แบบภาคบังคับ/กึ่งบังคับเพื่อลดการพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจไม่ยั่งยืนในระยะยาว เป็นการช่วยกระจายภาระและสร้างระบบที่พึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ส่วนในระดับของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นผู้ใช้จ่ายงบประมาณหลักในด้านสุขภาพของผู้สูงอายุต้องบริหารจัดการค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และทำการลงทุนในเทคโนโลยี นวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนในระยะยาว ลดภาระของผู้ดูแลและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยหากมีการบูรณาการนโยบายด้านงบประมาณค่าใช้จ่าย และภาษีได้ในทุกระดับจะเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ไทยสามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายของสังคมสูงอายุได้อย่างมั่นคง และสร้างสังคมที่ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และมีศักดิ์ศรีในระยะยาว

ดังนั้นจึงอาจสรุปว่า การจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ กระทรวงสาธารณสุข สถานพยาบาล และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ การลงทุนในการพัฒนาบุคลากร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการข้อมูล และการบูรณาการการดูแลสุขภาพและการดูแลทางสังคมจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

บทวิเคราะห์โอกาสที่ตามมา และแนวทางการรับมือในการประกอบการ

การเป็นผู้ประกอบการดูแลผู้สูงวัยมีทั้งความท้าทายที่ต้องเผชิญ และเป็นทั้งโอกาสที่ได้รับ เนื่องจากลักษณะของการให้บริการในธุรกิจนี้ผู้รับบริการจะมีคุณลักษณะพิเศษไม่เหมือนกลุ่มลูกค้าทั่วไป ผู้ประกอบการจึงต้องพยายามทำความเข้าใจ วางแผนการดำเนินงาน และบริหารจัดการอย่างรอบคอบ Jenkins, Smythe, Galant-Miecznikowska, Bentham & Oyebode (2016) ได้กล่าวในงานวิจัยโดยวิเคราะห์ถึงการประกอบการทางธุรกิจว่า โอกาสในการดำเนินธุรกิจที่เกิดขึ้นจากความต้องการ และจำนวนผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น หากผู้ประกอบการเตรียมความพร้อมเสริมศักยภาพให้กับพนักงานทำการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจ และรักษามาตรฐานการดูแลให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล และบุคลากรของธุรกิจจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อธุรกิจบริการผู้สูงอายุ

เช่นเดียวกันกับการนำเสนอแนวคิดการสร้างโอกาสทางธุรกิจในสังคมผู้สูงอายุของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2568) ที่ได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการผู้สูงอายุใน 3 ส่วน คือ 1) ความต้องการขั้นพื้นฐาน 4 ประการในการดำรงชีพของทุกคน 2) ความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ความมั่นคงด้านการเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน และกรณีพิเศษ 3) ความต้องการสุขภาพทางกาย และจิตใจที่ดี ซึ่งทำให้ธุรกิจมองเห็นถึงโอกาสในการเข้าถึงความต้องการต่าง ๆ ของ

ผู้สูงอายุ เช่น ธุรกิจผลิตอาหารสำเร็จรูปสามารถนำเสนออาหารที่ปรับรูปรส สัมผัส และคุณค่าทางโภชนาการรองรับการเป็นผู้สูงวัย ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย เฟอร์นิเจอร์ การออกแบบเสื้อผ้าตามสรีระที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับยา และการรักษาจะช่วยให้ผู้สูงอายุบรรเทาอาการเจ็บป่วยใช้ชีวิตได้ปกติสุข

ดังนั้น การปรับตัวทางธุรกิจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบการจะทำให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน และสามารถให้บริการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพในบริบททางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้น สำหรับโอกาส และแนวทางการรับมือในการประกอบการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ ได้แก่

1. การบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการต้องควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และหาแนวทางในการลดต้นทุนที่ไม่กระทบต่อคุณภาพการดูแล ได้แก่

1.1 การทำความเข้าใจ และวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนด้วยการแยกแยะต้นทุนคงที่ เช่น ค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา เงินเดือนประจำ และต้นทุนผันแปร เช่น ค่าอาหาร ค่ายา เวชภัณฑ์ ค่าจ้างพนักงานรายวันให้ชัดเจน จากนั้นทำการวิเคราะห์สัดส่วนของต้นทุนว่า ต้นทุนส่วนใดมีสัดส่วนมากที่สุด เพื่อให้สามารถมุ่งเน้นการบริหารจัดการได้อย่างตรงจุด แล้วทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งผู้ประกอบการต้องศึกษาต้นทุนเฉลี่ยของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในตลาดเพื่อประเมินว่าต้นทุนของธุรกิจตนเองอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพียงใด

1.2 ควบคุมและลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น การบริหารวัสดุ อุปกรณ์สิ้นเปลืองที่มีประสิทธิภาพก่อนการจัดซื้อต้องทำการเปรียบเทียบราคาจากผู้ขายหลายราย และเจรจาต่อรองขอส่วนลด หรือพิจารณาซื้อสินค้าจำนวนมาก ๆ เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย การควบคุมปริมาณเวชภัณฑ์ และวัสดุสิ้นเปลืองให้เหมาะสมจะลดความเสี่ยงจากการหมดอายุหรือการจัดเก็บที่ไม่ดีได้ นอกจากนี้ต้องพิจารณาลดค่าใช้จ่ายในการประกอบการที่เป็นค่าใช้จ่ายไม่ก่อให้เกิดรายได้โดยตรง เช่น ค่าเดินทาง ค่าเอกสาร และค่าใช้จ่ายในการสื่อสาร

อย่างไรก็ตามมุมมองหนึ่งในงานวิจัยของ Shirinashihama (2018) กล่าวว่าไว้ว่า ในการปรับปรุงประสิทธิภาพเพื่อการบริหารจัดการทางการเงินนั้น อาจทำการลดบริการที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่ไม่ทำกำไรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มงวดของระบบการใช้จ่ายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเหล่านี้สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพทางการเงินได้

2. การสร้างความแตกต่างและคุณค่า การสร้างความแตกต่างและเพิ่มคุณค่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้กิจการมีความโดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจ การสร้างความแตกต่างอาจรวมไปถึงการพัฒนาบริการที่มีเอกลักษณ์และตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการและครอบครัว Materla, Cudney & Antony (2017) กล่าวถึง ความสำเร็จในการประกอบการ และการสร้างความพอใจแก่ผู้สูงอายุว่า ปัจจัยที่สำคัญ คือ การรับรู้ของผู้รับบริการที่มีต่อการนำเสนอ และความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เนื่องจากลูกค้ามีความต้องการที่แตกต่างกันไป ความเข้าใจในความต้องการ และพัฒนากลยุทธ์การบริการจะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน การสร้างความแตกต่างสามารถทำได้ดังนี้

2.1 ระบุกลุ่มเป้าหมายเฉพาะและตอบสนองตามความต้องการที่แท้จริง การปรับการให้บริการอาจพิจารณาเจาะจงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความต้องการเฉพาะ เช่น บริการผู้ป่วยอัลไซเมอร์ ผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลฟื้นฟูหลังผ่าตัด ผู้สูงอายุที่มีไลฟ์สไตล์เฉพาะ หรืออาจนำเสนอการบริการโดยออกแบบแผนการดูแลที่ตอบสนองตามความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้สูงอายุแต่ละรายเพื่อให้เข้าใจความต้องการที่แท้จริงและนำมาปรับปรุงบริการ

2.2 สร้างความเชี่ยวชาญและคุณภาพในการดูแล ด้วยการนำเสนอการดูแลแบบองค์รวมให้ความสำคัญกับการดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณของผู้สูงอายุ รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาช่วยในการติดตามสุขภาพ แอปพลิเคชันเพื่อการดูแลสุขภาพระยะไกล หรือ Telehealth การแจ้งเตือนการให้ยา หรือการสื่อสารกับครอบครัว

2.3 ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างจุดเด่นที่แตกต่างในการประกอบการ ด้วยการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรม มีความโปร่งใสและซื่อสัตย์ ใส่ใจและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม สนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

การสร้างความแตกต่างและคุณค่าต้องอาศัยความเข้าใจในกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพบริการอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการและครอบครัว การนำแนวทางเหล่านี้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจจะช่วยให้ธุรกิจสร้างความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับในตลาดได้อย่างยั่งยืน

3. การลงทุนในบุคลากร การมอบค่าตอบแทนที่เป็นธรรม พัฒนาทักษะ และสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีจะสามารถรักษามูลค่าที่มีคุณภาพได้ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Heron (2013) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการบุคลากรให้ปฏิบัติงานในสถานที่ทำงานที่ดี ส่งเสริมสุขภาพ และปรับเปลี่ยนปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพนั้น มีความคุ้มค่าต่อการลงทุนสามารถสร้างคุณภาพในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 วางแผนอัตรากำลัง กำหนดจำนวนบุคลากรให้เหมาะสมกับจำนวนผู้สูงอายุที่ดูแล และลักษณะความต้องการในการดูแล

3.2 บริหารจัดการตารางการทำงาน จัดตารางการทำงานให้ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการทำงานล่วงเวลาที่ไม่จำเป็น

3.3 สร้างแรงจูงใจและรักษามูลค่าบุคลากร พนักงานที่มีขวัญและกำลังใจที่ดีจะมีความตั้งใจในการทำงานและลดอัตราการลาออก ซึ่งช่วยลดต้นทุนในการสรรหาและฝึกอบรมพนักงานใหม่

3.4 พิจารณาการจ้างพนักงานพาร์ทไทม์หรือฟรีแลนซ์ ในบางช่วงเวลาที่มีความต้องการดูแลเพิ่มขึ้น การจ้างพนักงานพาร์ทไทม์อาจเป็นทางเลือกที่คุ้มค่ากว่าการจ้างพนักงานประจำเพิ่ม

4. การใช้เทคโนโลยี ผู้ประกอบการต้องนำเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้สูงอายุ กล่าวคือ การที่จะบริหารจัดการลดต้นทุนให้ได้ผลผู้ประกอบการต้องเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ แม้ว่าจะไม่ถนัดเท่าคนรุ่นใหม่แต่จำเป็นต้องเข้าใจเครื่องมือดิจิทัลพื้นฐาน เช่น การตลาดออนไลน์ การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ หรือการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในงานวิจัยของ Qi, Wang, Qi, Jiao, Que & Chen (2023) ได้กล่าวว่า ประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น โครงสร้างทางสังคมและครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง ปัญหาการดูแลผู้สูงอายุจึงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ การให้บริการดูแลที่บ้านผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นรูปแบบที่ช่วยบรรเทาปัญหาการดูแลได้อย่างมากเพื่อตอบสนองความต้องการผู้สูงอายุในเมืองได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้งานการบริการต่าง ๆ ได้แก่

5.4.1 ระบบการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) ช่วยในการติดตามข้อมูลลูกค้า ประวัติการรับบริการ และการสื่อสารถึงเป้าหมาย

5.4.2 ระบบการจัดการการเงินและบัญชี ช่วยในการควบคุมรายรับรายจ่าย จัดทำรายงานทางการเงิน และวิเคราะห์ต้นทุนของธุรกิจ

5.4.3 ระบบการจัดการตารางนัดหมายและบุคลากร ช่วยในการจัดตารางการทำงาน ติดตามการปฏิบัติงาน และบริหารจัดการบุคลากร

5.4.4 แอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารและการติดตามสุขภาพ ช่วยให้การสื่อสารระหว่างทีมงาน ผู้สูงอายุ และครอบครัวเป็นไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Guido, Ugolini & Sestino (2022) ที่กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า การที่ธุรกิจมีความเข้าใจ และรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจะเป็นการช่วยตอบโต้ภัยความต้องการการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ การประกอบการที่ดีต้องสามารถบริหารความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และผู้ให้บริการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ Baldissera & Camarinha-Matos (2016) ได้กล่าวเสริมว่า ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรต่าง ๆ ต้องปรับหลักการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อโอกาสทางธุรกิจ และความร่วมมือใหม่ ๆ เพื่อให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้ ความต้องการบริการคุณภาพที่สูงเพิ่มขึ้นทำให้ต้องจัดรูปแบบการดำเนินงานเพื่อเสนอแพ็คเกจบริการส่วนบุคคลพร้อมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ การสร้างเครือข่ายอาจดำเนินการได้ดังนี้

5.1 สร้างความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ เป็นการสร้างความร่วมมือกับแพทย์ นักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุครอบคลุมและมีคุณภาพ

5.2 สร้างเครือข่ายกับชุมชน ผู้ประกอบการอาจดำเนินการเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน หรือสร้างความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

5.3 สร้างพันธมิตรทางธุรกิจ เป็นการสร้างความร่วมมือกับโรงพยาบาล สถานพักฟื้น หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่สามารถส่งต่อผู้รับบริการได้

6. การปรับตัวและความยืดหยุ่น การปรับตัวของผู้ประกอบการด้วยการติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ แล้วพยายามปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้กิจการสามารถสร้างรายได้เพิ่ม และเพิ่มมูลค่าในการบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Simunaniemi, Saarela & Muhos (2022) ที่ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การที่ธุรกิจมีการประกอบการด้วยความยืดหยุ่นจะทำให้ธุรกิจสามารถปรับวิธีการในการบริการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ การปรับตัวของธุรกิจส่งผลต่อการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 ขยายฐานลูกค้า ผู้ประกอบการอาจทำการตลาดเพื่อดึงดูดลูกค้ารายใหม่ เช่น การตลาดออนไลน์ การเข้าร่วมงานแสดงสินค้า

6.2 นำเสนอบริการที่หลากหลาย นอกเหนือจากการดูแลพื้นฐานแล้วผู้ประกอบการอาจมีบริการเสริมอื่น ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุและครอบครัวได้ เช่น กิจกรรมบำบัด กายภาพบำบัด หรือการดูแลผู้ป่วยเฉพาะทาง

6.3 สร้างความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า การบริการที่ดีจะนำไปสู่การบอกต่อ รวมทั้งการดึงลูกค้าเก่ากลับมาใช้บริการซ้ำซึ่งเป็นการตลาดที่คุ้มค่า

6.4 ปรับราคาบริการอย่างเหมาะสม การกำหนดราคาที่เหมาะสมจะสามารถสร้างผลกำไรให้แก่ธุรกิจแต่ต้องพิจารณาถึงคุณภาพในการให้บริการ และราคาของคู่แข่งในตลาดควบคู่กันไปเพื่อให้กิจการสามารถแข่งขันได้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การจัดการธุรกิจบริการผู้สูงอายุนั้นมีความซับซ้อน ผู้ประกอบการต้องใส่ใจรายละเอียดในหลายด้าน พร้อมนำเสนอการบริการด้วยประสบการณ์ที่มากมายด้วยความประทับใจ ความมุ่งมั่นที่ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการจึงจะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ดำเนินกิจการไปได้อย่างราบรื่น และยั่งยืน

อนึ่ง แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับโอกาสทางการตลาดที่เข้ามา โดยเตรียมความพร้อมรับมือของภาคเอกชนในการประกอบการธุรกิจบริการผู้สูงอายุให้เกิดมีคุณภาพการให้บริการที่สูงขึ้น ยังประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และภาครัฐพยายามวางรากฐาน พร้อมจัดทาสวัสดิการที่เหมาะสมและทั่วถึงแล้วก็ตาม แต่การดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทยยังคงมีช่องว่างสำคัญในตลาดที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่สามารถให้บริการได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากภาครัฐมีข้อจำกัดบางประการที่ไม่สามารถผลิตบุคลากรทางการแพทย์เฉพาะทางได้อย่างเพียงพอ สถานดูแลระยะยาวไม่พอเพียงและราคาเข้าถึงได้ยาก ระบบดูแลแบบบูรณาการยังไม่ชัดเจน ขาดความเชื่อมโยง และขาดการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม ส่วนภาคเอกชนที่เข้ามาร่วมให้บริการก็มักมุ่งเน้นไปที่กลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูง หรือในตลาด

เฉพาะกลุ่มทำให้เกิดช่องว่างในตลาดสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มอื่น เช่น การกำหนดราคาค่าใช้จ่ายที่สูงของภาคเอกชน ทำให้ครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางถึงน้อยไม่สามารถเข้าถึงได้ นอกจากนี้มีการกระจุกตัวการให้บริการในเมืองใหญ่ และเขตเมือง เช่น กรุงเทพฯ ทำให้ผู้สูงอายุในต่างจังหวัดและชนบทมีทางเลือกน้อยมาก

ในส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวเป็นสัดส่วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะที่ทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากขาดเครือข่ายสนับสนุนจากครอบครัว เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว และขาดผู้ดูแลยามเจ็บป่วยหรือฉุกเฉิน รวมทั้งอาจถูกละเลย ถูกเอาเปรียบจากการขาดผู้ดูแลและปกป้อง การทำความเข้าใจความต้องการและปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนและพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในบ้านปลายทางอย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี การแก้ไขช่องว่างเหล่านี้จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีการลงทุนที่เพิ่มขึ้น มีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าถึงพื้นที่ที่ยังขาดแคลน มีการนำนวัตกรรมมาใช้ รวมถึงการสร้างความรู้ในสังคม เพื่อสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุที่แข็งแกร่ง และเท่าเทียมในประเทศ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแยกในรายอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการสุขภาพการเรียนรู้ที่จะปรับตัวเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับความท้าทายจะช่วยให้มองเห็นภาพการปรับตัวและความท้าทายที่เฉพาะเจาะจงได้มากขึ้น ได้แก่ 1) โรงพยาบาลและคลินิก ต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในวงกว้าง ลงทุนเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น การใช้ AI ในการวินิจฉัยวางแผนการรักษา ระบบหุ่นยนต์ช่วยผ่าตัดเพื่อสร้างความแตกต่างด้วยบริการเฉพาะทางที่มีคุณภาพสูง 2) ธุรกิจผลิตและจำหน่ายยา เวชภัณฑ์ และเครื่องมือแพทย์ ต้องมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) พัฒนายาใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพสูง ใช้ข้อมูล Big Data และ AI ในการค้นคว้าและพัฒนายาเพื่อลดระยะเวลาและต้นทุนในการวิจัย 3) ธุรกิจเทคโนโลยีสุขภาพ ต้องพัฒนาแพลตฟอร์ม Telemedicine แอปพลิเคชันติดตามสุขภาพที่มุ่งเน้นความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล (Data Privacy & Security) 4) ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุและดูแลที่บ้าน ต้องนำเทคโนโลยีมาช่วยในการดูแล เช่น อุปกรณ์ติดตามตัว (Wearables) สำหรับผู้สูงอายุ ระบบแจ้งเตือนฉุกเฉิน Telemedicine สำหรับการดูแลสุขภาพเบื้องต้น 5) ธุรกิจประกันสุขภาพและประกันชีวิต ต้องนำเสนอผลิตภัณฑ์ประกันที่หลากหลายและยืดหยุ่น (Wellness Program) ทำความร่วมมือกับ HealthTech Startup และผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อเสนอโซลูชันสุขภาพครบวงจรแก่ผู้เอาประกันภัย การปรับตัวในแต่ละอุตสาหกรรมย่อยเหล่านี้ล้วนมีแกนหลักร่วมกัน คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้โดยเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง และมุ่งเน้นสุขภาพเชิงป้องกัน ดังนั้นหากธุรกิจที่สามารถปรับตัวและนำแนวทางเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างความได้เปรียบและเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

บทสรุป

ธุรกิจบริการผู้สูงอายุมีความท้าทายที่ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญโดยเริ่มจากการทำความเข้าใจในความหลากหลายของความต้องการที่แตกต่างกันทั้งด้านสุขภาพ การดูแลส่วนตัว กิจกรรมทางสังคม และความต้องการด้านจิตใจ ความท้าทายที่ต้องจับตามองคือการที่ความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน มีความขาดแคลน มีจิตใจที่เอื้อเพื่อให้บริการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจแก่ผู้รับบริการ สร้างความแตกต่างและรักษาคุณภาพการบริการให้ได้มาตรฐานตามข้อปฏิบัติของกฎหมายเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ รวมทั้งบริหารจัดการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการดูแลผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นค่าบุคลากร ค่าอุปกรณ์ทางการแพทย์ ค่าสถานที่ หรือค่ากิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุ

ในขณะที่ความท้าทายของธุรกิจบริการผู้สูงอายุต้องเผชิญอาจตามมาด้วยโอกาสที่จะได้รับในการประกอบกิจการ ซึ่งมาจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนธุรกิจบริการผู้สูงอายุ เช่น การให้เงินทุน การอบรม หรือการสร้างเครือข่าย การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบริการผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ สะดวกสบาย และเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น ระบบติดตามสุขภาพทางไกล แอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ หรืออุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ ความหลากหลายของรูปแบบทางธุรกิจ ตั้งแต่การดูแลที่บ้าน ศูนย์ดูแลกลางวัน สถานพักฟื้นไปจนถึงชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพและความเชี่ยวชาญของตนเองในการให้บริการ นอกจากนี้แนวโน้มประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทำให้มีความต้องการบริการที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ประกอบกับปัจจุบันผู้สูงอายุและครอบครัวให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีทำให้มีความต้องการรับบริการแบบมีคุณภาพที่สามารถสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคลจึงนับเป็นโอกาสของธุรกิจที่จะสามารถเข้าถึงยังตลาดเป้าหมาย

ในส่วนการกำหนดนโยบายของภาครัฐสามารถช่วยเหลือสนับสนุนดูแลผู้สูงอายุด้วยการกำหนดนโยบายเชิงรุกเพื่อเปิดช่องว่างในตลาดที่ยังขาดอยู่ ได้แก่ การจัดสรรพื้นที่ จัดโซนเฉพาะในเมืองหรือชุมชนโดยพัฒนาศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ สถานพยาบาล และที่อยู่อาศัยที่ปรับปรุงเพื่อผู้สูงอายุ (Senior Housing) ปรับผังเมืองที่รองรับการเดินทาง เช่น ทางลาด ทางเท้า ราวจับ ห้องน้ำที่กว้างขวาง และความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ นอกจากนี้อาจทำการจัดตั้งกองทุนและการกู้ยืมเพื่อการลงทุนและการเข้าถึงบริการ ซึ่งเป็นกลไกทางการเงินหนึ่งในการขับเคลื่อนการลงทุนที่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายได้ หรืออาจใช้มาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์โดยให้การลดหย่อนภาษีแก่บุคคลธรรมดา บริษัทที่ลงทุนในการดูแลผู้สูงอายุ หรือการบริจาคเงินให้แก่องค์กรที่ดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการยกเว้นภาษีนำเข้าสำหรับอุปกรณ์การแพทย์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ การให้สินเชื่อเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีดอกเบี้ยต่ำสำหรับครอบครัวที่ต้องการกู้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว นอกจากนี้ภาครัฐต้องเตรียมความพร้อมบุคลากรผู้ดูแล (Caregiver) และผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ โดยการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม Caregiver ที่ได้มาตรฐานระดับประเทศให้ครอบคลุมทั้งทักษะพื้นฐาน และทักษะการดูแลเฉพาะทาง รวมทั้งการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม และมอบสวัสดิการที่ดี เช่น การประกันสังคม ระบบประกันสุขภาพเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาในอาชีพนี้ และลดอัตราค่าจ้าง ซึ่งการเตรียมความพร้อมบุคลากรเป็นการรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น การนำนโยบายเหล่านี้มาใช้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ หากภาครัฐสามารถวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถใช้ชีวิตที่เหลือได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจบริการผู้สูงอายุจึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจตลาดอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุในกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงศักยภาพในการจ่าย และรูปแบบบริการที่เป็นที่ต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และเพียงพอโดยลงทุนในการฝึกอบรม พัฒนาทักษะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี สร้างความแตกต่างและนำเสนอคุณค่าที่ไม่เหมือนใคร ตอบโจทย์ความต้องการที่ยังไม่ได้รับ เติมเต็มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ ความสะดวก และความปลอดภัย แสวงหาแนวทางในการลดต้นทุนโดยไม่กระทบต่อคุณภาพการบริการ และต้องดำเนินธุรกิจที่สามารถเติบโตในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2568). **สังคมผู้สูงอายุ สร้างโอกาสให้ธุรกิจไทย**. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.dbd.go.th/news/02060167>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2567). **ภาวะผู้สูงอายุสิ้น ดันธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุ**. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1139370>.
- วารสารกรณีศึกษา. (2562). **สังคมผู้สูงอายุ: ปัจจัยการตลาดที่เปลี่ยนไป. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, 6(1), 38–54.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567). **การใช้จ่ายคนสูงวัยแตะ 2.2 ล้านล้านบาทในปี 2029 ธุรกิจต้องปรับตัวรับโครงสร้างสังคมสูงวัย**. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.kasikomresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Elderly-Spending-CIS3511-FB-2024-07-10.aspx>.
- สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย. (2567). **บททวนสถานการณ์การประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ**. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2568, จาก https://eh.anamai.moph.go.th/th/kpi-65-1-34/download?id=82403&mid=36315&mkey=m_document&lang=th&did=26745.
- กรมอนามัย. (2568). **คู่มือแนวทางปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรการควบคุมกำกับดูแลการประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ พ.ศ. 2564 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2568)**. กรุงเทพฯ: สำนักอนามัยผู้สูงอายุ.
- อมรรักษ์ สอนชูผล. (2561). **การจัดการธุรกิจบริการผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยและพัฒนา วลัยดงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 13(1), 146–152.
- American Psychological Association. (2025). **Age: APA style**. Retrieved July 13, 2025, From <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/bias-free-language/age>.
- Baldissera, T. A., & Camarinha-Matos, L. M. (2016). Towards a collaborative business ecosystem for elderly care. **IFIP Advances in Information and Communication Technology**, 470, 24–34. From https://doi.org/10.1007/978-3-319-31165-4_3.
- Ghenta, M., Matei, A., Mladen-Macovei, L., & Stanescu, S. (2022). Quality of life of older persons: The role and challenges of social services providers. **International Journal Environmental Research and Public Health**, 19(14), 1–18. From <https://doi.10.3390/ijerph19148573>.
- Gianluigi, G., Marco, P., Giovanni, P., & Roberta, C. (2018). The Segmentation of Elderly Consumers: A Literature Review. **Journal of Customer Behaviour**, 17(4), 257–278. From <https://doi.org/10.1362/147539218X15445233217805>.
- Guido, G., Ugolini, M. M., & Sestino, A. (2022). Active ageing of elderly consumers: Insights and opportunities for future business strategies. **Springer Nature**, 8(2), 1–12. From <https://doi.10.1007/s43546-021-00180-4>.
- Heron, R. J. (2013). Investing in the health of working age people—good for individuals, business and the economy. **Occupational Medicine**, 63(5), 314–317. From <https://doi.org/10.1093/occmed/kqt064>.
- Huang, Y.-H., & Lee, P.-C. (2020). Role of property management in service demands of elderly residents of apartment complexes. **International Journal of Strategic Property Management**, 24(1), 24–37. From <http://doi.10.3846/ijspm.2019.10852>.

- Isa, F. M., Noor, S., Wei, G. W., Hussain, S. D., Ibrahim, H. M., & Ahmdon, M. A. (2022). Exploring the facet of elderly care centre in multiethnic Malaysia. **PSU Research Review**, *6*(1), 17–38.
- Jenkins, C., Smythe, A., Galant–Miecznikowska, M., Bentham, P., & Oyeboode, J. (2016). Overcoming challenges of conducting research in nursing homes. **National Library of Medicine**, *28*(5), 16–23. From <http://doi.10.7748/nop.28.5.16.s24>.
- Qi, C., Wang, Y., Qi, X., Jiao, Y., Que, C., & Chen, Y. (2023). Barriers to providing internet–based home care services for urban older adults in China: A qualitative study of the service providers. **Springer Nature**, *23*, 1–13.
- Materla, T., Cudney, E. A., & Antony, J. (2017). The application of Kano model in the healthcare industry: A systematic literature review. **Total Quality Management & Business Excellence**, *30*(5–6), 660–681. From <https://doi.org/10.1080/14783363.2017.1328980>.
- Mohammad, A., Ali, M., Mehmoosh, J., Khalil A. M., & Moitaba, H. S. (2022). A review study of the providing elderly care services in different countries. **Journal of Family Medicine and Primary Care**, *11*(2), 458–465. From https://doi.10.4103/fmpc.jfmpc_1277_21.
- Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). **Business model generation: A handbook for visionaries, game changers, and challengers**. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. **Journal of Marketing**, *49*(4), 41–50.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A. and Berry, L.L. (1988). SERVQUAL: A multiple–item scale for measuring consumer perceptions of service quality. **Journal of Retailing**, *64*(1), 12–40.
- Roongruengratanakul, P. (2019). **Business model for elderly daycare service**. (The Degree of Master of Business Administration Program in Global Business Management (Independent study)). Bangkok: Thammasat University.
- Shirinashihama, Y. (2018). The positive and negative consequences of “managerialization”: Evidence from Japanese nonprofit elderly care service providers. **Sage Journals**, *48*(2), 1–11. From <https://doi.org/10.1177/0899764018797466>.
- Simunaniemi, A., Saarela, M., & Muhos, M. (2022). Characteristics of growth management in healthcare business: Applying and developing the stages of growth service framework. **International Journal of Management and Enterprise Development**, *21*(1), 1–27. From <https://doi.org/10.1504/IJMED.2022.120538>.
- Theobald, H., & Luppi, M. (2018). Elderly care in changing societies: Concurrences in divergent care regimes – a comparison of Germany, Sweden and Italy. **Sage Journals**, *66*(4), 1–11. From <https://doi.org/10.1177/0011392118765232>.
- Yang, Y., Lin, N., Su, S., Chen, Y., Chang, Y., Handa, Y., Ali Khan, H. A., & Hsu, Y. E. (2020). Value–added strategy models to provide quality services in senior health business. **International Journal for Quality in Health Care**, *32*(1), 71–75. From <https://doi.10.1093/intqhc/mzx072>.

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมโดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Guidelines for Promoting Civic Engagement using Creative Thai Language Learning for High School Students

อาทิตย์ ซาวคำ^{1*} และ ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย¹

Artid Saokham^{1*} and Siriwan Vanichwatanavorachai¹

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000

¹ Faculty of Education, Silpakom University, Nakhon Pathom 73000

*Corresponding author: Artid.sk@gmail.com

Received: February 24, 2025; Revised: March 12, 2025; Accepted: July 1, 2025

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ 1) องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม และ 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าองค์ประกอบของการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม มี 2 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การมีปฏิสัมพันธ์และรับผิดชอบต่อสังคม และ 2) การบริการและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สังคม โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สังเกตให้เห็นเพื่อรับรู้ 2) พิจารณาประเด็นเน้นบูรณาการ 3) ร่วมสืบค้นเพื่อหาข้อค้นพบ 4) สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้อย่างใคร่ครวญ และ 5) สะท้อนคุณค่าต่อยอดเผยแพร่สู่สังคม แนวทางดังกล่าวช่วยให้ผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ต่อยอดให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์แห่งการเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าในฐานะพลเมืองและพลโลก

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ สมรรถนะการคิดขั้นสูง

Abstract

This article aims to present 1) the components of civic engagement and 2) the approaches to creative Thai language learning management for promoting civic engagement among upper secondary students. The study identifies two key components of civic engagement: 1) Social Interaction and Responsibility and 2) Social Services and Useful Creativity. The proposed approach to creative Thai language learning management is structured around a five-step learning process: 1) Spot to Recognize, 2) Understanding Integration Issues, 3) Project Mobilize, 4) Envision and Apply Creatively, and 5) Reflect, Expand, and Disseminate Values in Society. This approach provides a framework for educators to enhance instruction that fosters higher-order thinking competencies, ultimately cultivating learners as valuable individuals and responsible global citizens.

Keywords: Civic engagement, Creative Thai language learning, Higher-order thinking competencies

บทนำ

ในยุคที่สังคมโลกเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงพลิกผันอย่างรวดเร็ว “ความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม” (Civic Engagement) ถือเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศและสร้างที่ยั่งยืนในอนาคต (EducaThai, 2021) การมีส่วนร่วมของพลเมืองในมิติทางสังคม นอกจากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ยังหมายรวมถึงการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม สำหรับบริบทของประเทศไทย ระบบการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะดังกล่าวให้กับเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงและความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ดังนั้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง และควรแทรกซึมในกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนออกแบบการเรียนรู้อย่างถูกต้อง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า “วิชาภาษาไทย” เป็นวิชาที่มีมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสูง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) สามารถเลือก ปรับ หรือสร้างเนื้อหาที่สอดคล้องได้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนในบริบทประเทศไทย

จะเห็นได้ว่าภาษาไทยในฐานะสื่อกลางแห่งการเรียนรู้และการแสดงออกจึงเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสร้างสรรค์ นวัตกรรม (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2567) รวมถึงการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ที่เน้นผลลัพธ์มากกว่าเนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อสร้างพลังอำนาจให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและเข้าใจการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังสามารถออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างอิสระ (มารุต พัฒนาผล, 2566) ด้วยเหตุผลนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยการบูรณาการแบบข้ามศาสตร์ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อความซับซ้อนของสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้ (Watcharakul, 2021) ผู้เรียนจะเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงในสังคม และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ทั้งนี้การนำเสนอองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้เรียน ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากจะช่วยให้ผู้สอนได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนในการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการรับฟังความคิดเห็น

ที่แตกต่าง ซึ่งมีผลต่อการสร้างความเข้าใจร่วมในสังคม ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และยังปลูกฝังความรับผิดชอบในการใช้ภาษาอย่างมีจริยธรรมและเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น รวมไปถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม และยังช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเข้าใจร่วมในชุมชนและกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคมได้อีกด้วย

ดังนั้นการนำเสนอองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมในบทความนี้ จะช่วยให้ผู้สอนนำไปส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมผ่านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะด้านภาษาไทย ร่วมกับทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ในการต่อยอดสร้างสรรค์ และเผยแพร่ผลงานที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมีจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบ และสามารถนำศักยภาพของตนเองไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน อันเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะการทำงานในอนาคต (Future Workforce Competencies) และเสริมสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในฐานะพลเมืองโลกที่สมบูรณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม

คำว่า “ความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม” ผู้เขียนใช้คำนี้ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Civic Engagement” Smith (2020) ให้คำนิยามว่าการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มในการพัฒนาสังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงคะแนนเสียง อาสาสมัคร หรือการเคลื่อนไหวเพื่อสังคม ทั้งนี้ Johnson & (2021) กล่าวต่อไปอีกว่าเป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างผลกระทบเชิงบวก มีความรับผิดชอบ ส่งเสริมประชาธิปไตยและความเป็นธรรมในสังคม สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ได้กล่าวถึงพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมไว้ในประเด็นสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งไว้ 2 ประการ ประการแรก คือการเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เป็นการแสดงออกถึงการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง กฎหมาย อย่างถูกต้องและเหมาะสม รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ตนเองในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ประการต่อมา คือการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการแสดงออกถึงการติดตามสถานการณ์และประเด็นปัญหาของสังคมอย่างมีวิจารณญาณ มีส่วนร่วมทางสังคมด้วยจิตสาธารณะและสำนึกสากล อีกทั้งสมาคมที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (2567) กล่าวถึงการแสดงออกของผู้เรียนเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมว่าต้องแสดงถึงความมุ่งมั่น ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริงพร้อมพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังต้องมีจิตสำนึก ตระหนัก รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มุ่งมั่นและทุ่มเทที่จะอนุรักษ์และรักษาสังคม สังคม และชุมชนให้น่าอยู่ ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม และ

สิ่งแวดล้อมขององค์การอย่างเต็มที่เพื่อสร้างประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญยังต้องมุ่งเน้นพัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในระยะยาวและยั่งยืนให้แก่ท้องถิ่นที่รับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นความหมายของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และประโยชน์ส่วนรวมเพื่อมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาของชุมชนและพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงประกอบกับการใช้ความรู้ ทักษะ ทศนคติและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงคุณค่าเพื่อสร้างสรรค์อันเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาชุมชน (OECD, 2020) ทั้งนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม และช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย จนนำไปสู่การตัดสินใจที่รอบด้านและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (Lee & Kim, 2021) ในบริบทของสถานการณ์โลกปัจจุบัน ที่สังคมเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความขัดแย้งทางการเมือง การที่บุคคลแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เช่น การรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมโดยเยาวชนทั่วโลกสะท้อนให้เห็นถึงพลังของพลเมืองในการสร้างความตระหนักและผลักดันนโยบายสาธารณะที่ยั่งยืน (UNESCO, 2021) นอกจากนี้ ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบข้อมูลและสร้างสรรค์สื่อที่มีคุณภาพได้ช่วยป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จและเสริมสร้างประชาธิปไตย (Bennett & Pfetsch, 2021) สำหรับบริบทไทย ผู้เขียนเห็นว่าความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมจำเป็นอย่างมากในการแก้ไขปัญหาสังคมและส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงทรัพยากรสาธารณะ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่จำกัด การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมจะช่วยสร้างโอกาสเพื่อแสดงความคิดเห็นและร่วมกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมที่เน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) เช่น โครงการชุมชนเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นแสดงให้เห็นว่า ความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมได้ (Jitpaisarnwattana, Srisembhok, & Rinchumpoo, 2022)

จะเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งการแก้ไขปัญหามุมชนและพัฒนาสังคม อีกทั้งยังส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย นำไปสู่การตัดสินใจที่รอบด้านและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในบริบทโลกที่เผชิญกับความท้าทาย พลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมจะช่วยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกผ่านการรณรงค์และกิจกรรมสาธารณะ สำหรับประเทศไทย การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมจะช่วยเพิ่มโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะและสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมที่เน้นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม

จากความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมดังกล่าว ผู้เขียนได้สังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการสอนภาษาไทย และด้านการส่งเสริมพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม จำนวน

3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมที่เหมาะสมกับผู้เรียนยุคปัจจุบัน 2) ความท้าทายและปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการเรียนรู้อาษาไทย และ 3) ความเป็นไปได้และแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้อาษาไทยที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม ซึ่งบทความเรื่องนี้เน้นที่การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำเสนอองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมได้เป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การมีปฏิสัมพันธ์และรับผิดชอบต่อสังคม (Social Interaction and Responsibility) เป็นการแสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันกับกลุ่มบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์แล้วสนใจร่วมกัน มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ตระหนักเรื่องการสื่อสารเชิงบวก มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รักษาความสัมพันธ์ที่ดีอย่างยั่งยืน มุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ อนุรักษ์ รักษา และสร้างสังคมและชุมชนให้น่าอยู่ รวมถึงองค์กรที่ตนดำรงอยู่ เพื่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ คือ (1) การอยู่ร่วมกันกับกลุ่มบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่มีความสนใจร่วมกัน มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ (2) การตระหนักเรื่องการสื่อสารเชิงบวก มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และ (3) การมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ อนุรักษ์ รักษา และเสนอแนวทางในการสร้างประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

2) การบริการและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สังคม (Social Services and Useful Creativity) เป็นการแสดงออกถึงการหาแนวทางเพื่อลงมือปฏิบัติที่คำนึงถึงการบริการต่อชุมชน สังคม รวมถึงองค์กร โดยการคิดค้น ออกแบบ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งสิ่งแปลกและแตกต่างไปจากเดิม รวมถึงสิ่งที่พัฒนาต่อยอดที่เป็นประโยชน์ระยะยาวและยั่งยืน มุ่งมั่นต้องการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริงเพื่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ คือ (1) การหาแนวทางเพื่อลงมือปฏิบัติที่คำนึงถึงการบริการต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) การคิดค้น ออกแบบ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ระยะยาวและยั่งยืนต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม (3) การมุ่งมั่นที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริงเพื่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีปฏิสัมพันธ์และรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งครอบคลุมการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การสื่อสารเชิงบวก และการมุ่งมั่นอนุรักษ์และพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ และ 2) การบริการและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สังคม ซึ่งเน้นการคิดค้นและลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 องค์ประกอบสะท้อนถึงพฤติกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีความรับผิดชอบและสร้างสรรค์ สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้อาษาไทยเชิงสร้างสรรค์

การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการแก้ปัญหา (Problem-Solving) เกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูงผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจ ค้นคว้า และทดลองด้วยตนเอง (Resnick, 2017) กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหที่เป็นนวัตกรรม (Henriksen, Henderson, Creely, & Mishra, 2020) การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งรวมถึงความสามารถในการปรับตัว การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการคิดอย่างเป็นระบบ

การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม เนื่องจากช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านการฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในบริบทที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม (OECD, 2020) จนสามารถนำไปสู่การออกแบบผลงานหรือกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน เช่น การรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือ การสร้างสรรค์สื่อเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (UNESCO, 2021) สะท้อนให้เห็นถึงการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว (Active Citizen) และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ยังช่วยเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคม (Social-Emotional Skills) ที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม เช่น การทำงานเป็นทีม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Lee & Kim, 2021) นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น ยังส่งเสริมให้มีความเห็นอกเห็นใจและความรับผิดชอบต่อผู้อื่น อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและเป็นธรรม ดังนั้น การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะทางปัญญา และเป็นเครื่องมือในการสร้างพลเมืองที่มีจิตสำนึกสาธารณะและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างเต็มที่

เมื่อพิจารณารายวิชาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะที่ยืดหยุ่น เน้นการส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเชิงประยุกต์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างอิสระ โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการค้นหาคำตอบผ่านกระบวนการวิจัย เช่น การวิเคราะห์วรรณกรรมไทยสามารถนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ที่สะท้อนกระบวนการคิด หรือการฝึกเขียนเรียงความที่เชื่อมโยงกับประเด็นทางสังคมสมัยใหม่ นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางภาษาไทยแล้ว ยังสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกผ่านผลงานสร้างสรรค์ เช่น การเขียนบทความ การจัดทำโครงการภาษาไทย รวมถึงการผลิตสื่อดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับภาษา วรรณกรรม และวัฒนธรรมไทย เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและกล้าแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ การนำเนื้อหาในรายวิชาภาษาไทยมาออกแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์อย่างถูกวิธี จะช่วยตอบสนองตัวชี้วัดตามหลักสูตรและยังช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีคุณภาพ มีประโยชน์และคุณค่าต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ โดยเฉพาะสมรรถนะการคิดขั้นสูง ในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา ซึ่งสัมพันธ์กับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ในด้านการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) จะเห็นว่าการนำวิชาภาษาไทยมาออกแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูง และต่อยอดให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมได้อย่างสมบูรณ์

ทั้งนี้ อาทิตย์ ชาวคำ และ ศิริวรรณ ศิริวัฒนวรชัย (2566) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นการใช้ทักษะและเนื้อหาภาษาไทยที่มีความยืดหยุ่นไปออกแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่ผสมผสานการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างสรรค์เป็นฐาน การเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย และการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ ร่วมกับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดเชิงรุก สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่พัฒนาการนิยม และทฤษฎีสร้างสรรค์นิยม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง และสามารถเผยแพร่ผลงานอย่างสร้างสรรค์สู่สาธารณชน

จะเห็นได้ว่าการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษาที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงองค์ความรู้เพื่อต่อยอดในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานที่มีคุณค่าและประโยชน์ให้ตอบโต้กับความต้องการของสังคม

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ หมายถึงการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงผ่านเนื้อหาภาษาไทย โดยใช้เนื้อหาที่ยืดหยุ่นและทันสมัย เน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทที่หลากหลายภายใต้แนวคิดเชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรค์ สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม และทฤษฎีสร้างสรรค์นิยม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมผ่านการสร้างและนำเสนอผลงานที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ทักษะภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างแท้จริง

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมโดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์

จากองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมทั้ง 2 ด้านข้างต้น ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและการสอนภาษาไทย เกี่ยวกับประเด็นการใช้เนื้อหาภาษาไทยในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมที่ครอบคลุมทั้ง 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ผู้เขียนสามารถสรุปเนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมผู้เรียน ดังนี้

- 1) การสร้างเวทีอภิปรายและโต้วาทีเกี่ยวกับปัญหาสังคม
- 2) การเขียนบทความแสดงความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับสังคมในบริบทของตน
- 3) การเล่าเรื่อง (Storytelling) และบทสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจจากบุคคลในชุมชน
- 4) โครงการภาษาไทยเพื่อสังคม
- 5) การแต่งกลอน หรือเขียนบทละครเพื่อรณรงค์ประเด็นสังคม และ
- 6) การสร้างสรรค์แคมเปญ

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาและกิจกรรมสะท้อนให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์และรับผิดชอบต่อสังคม และการบริการและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สังคม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้สร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ (Value) สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติและวิถีคิดเชิงบวก (Attitude) โดยใช้มวลทักษะและประสบการณ์ที่หลากหลาย (Skill) ผ่านองค์ความรู้รอบด้านและลึกซึ้ง (Knowledge) ดังที่ วิจารย์ พานิช (2566) ได้กล่าวว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนดังกล่าวนี้ “VASK” ถือเป็นหลักการด้านการศึกษายุคใหม่ที่มนุษย์ทุกคนต้องเรียนรู้

จากการสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Saokham, Aphaiwatin, Koraphiphat, & Nanthawong, 2024) การเรียนรู้ภาษาไทยแนวใหม่ (อาทิตย์ ชาวคำ และ ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย, 2566) รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างสรรค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2567) ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและการสอนภาษาไทย ด้านการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล รวมถึงการสนทนากลุ่มผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำเสนอขั้นตอนสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ได้ 5 ขั้นตอนที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมได้ดังนี้

ตารางที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม

กระบวนการจัดการเรียนรู้	การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม
<p>ขั้นตอนที่ 1 สังเกตให้เห็นเพื่อรับรู้: ผู้สอนเตรียมบริบทสถานการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยใช้สื่อสาร สนเทศที่หลากหลาย ได้แก่ บทกวี บทอ่าน บทความ ภาพ วิดีทัศน์ กระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกต คิดตาม และสร้างประเด็นปัญหา คำถาม ข้อสงสัย และคาดคะเนคำตอบโดยใช้องค์ความรู้เดิมจากการเรียนรู้ หรือจากประสบการณ์ โดยผู้สอนช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างคำถาม และให้คำแนะนำในการค้นหาคำตอบสารสนเทศเพื่อตอบคำถามที่สงสัย</p>	<p>ส่งเสริมการตระหนักเรื่องการสื่อสารเชิงบวก มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม</p>
<p>ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาประเด็นเน้นบูรณาการ: ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม และกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ร่วมกัน ตั้งประเด็นปัญหา ประเด็นคำถาม หรือประเด็นข้อสงสัยอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญ แล้วหาแนวทางในการแสวงหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ หนังสือ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต เน้นการบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ ในการค้นหาคำตอบ ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการค้นหาสารสนเทศที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับประเด็น โดยผู้สอนเป็นผู้สังเกตผู้เรียนและให้คำแนะนำผู้เรียน</p>	<p>กระตุ้น การอยู่ร่วมกันกับกลุ่มบุคคลเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่มีความสนใจร่วมกัน ผ่านการทำงานเป็นกลุ่มและการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน</p>
<p>ขั้นตอนที่ 3 ร่วมสืบค้นเพื่อหาข้อค้นพบ: ผู้เรียนร่วมกันวางแผนและแสวงหาความรู้เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายร่วมกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอนซึ่งทำหน้าที่เป็นโค้ช ดูแลช่วยเหลือ และคอยให้คำแนะนำ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสืบค้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อย่างเป็นระบบเพื่อหาข้อค้นพบ</p>	<p>สนับสนุน การหาแนวทางเพื่อลงมือปฏิบัติที่ดำเนินถึงการบริการต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านการวางแผนและสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม</p>
<p>ขั้นตอนที่ 4 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้อย่างใคร่ครวญ: ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอนเป็นระยะ นำเสนอความก้าวหน้าของผลงาน รวมถึงนำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p>	<p>ส่งเสริม การคิดค้น ออกแบบ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ระยะยาวและยั่งยืนต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านการพัฒนาผลงานที่สามารถนำไปใช้ได้จริง</p>
<p>ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนคุณค่า ต่อยอดเผยแพร่สู่สังคม: ผู้เรียนประเมินผลงานร่วมกับผู้สอน รวมถึงผลการดำเนินงาน</p>	<p>กระตุ้น การมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ อนุรักษ์ รักษา และเสนอแนวทางในการสร้างประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และ</p>

กระบวนการจัดการเรียนรู้	การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม
ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีหลายฝ่ายเข้ามามีบทบาท ประเมินผลงาน เน้นการประเมินผลเพื่อพัฒนา ปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้สมบูรณ์ สะท้อนคุณค่าผลงาน หาแนวทางเพื่อต่อยอดและเผยแพร่ผลงานสู่สังคมที่แสดงให้เห็นถึงการเอื้อประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบต่าง ๆ	สิ่งแวดล้อม ผ่านการประเมินผลงานและหาวิธีต่อยอดให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง อีกทั้งยังสนับสนุน การมุ่งมั่นที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริงเพื่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยขั้นตอนที่ 5 เป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดที่จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม

ผู้เขียนได้เสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมโดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สังเกตให้เห็นเพื่อรับรู้ 2) พิจารณาประเด็นเน้นบูรณาการ 3) ร่วมสืบค้นเพื่อหาข้อค้นพบ 4) สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้อย่างใคร่ครวญ และ 5) สะท้อนคุณค่า ต่อยอด เผยแพร่สู่สังคม จะเห็นได้ว่าในแต่ละขั้นตอนผู้สอนจะต้องส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมได้อย่างเห็นภาพชัดเจน

ตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม

ผู้เขียนนำเสนอการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “การเขียนบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสังคมในบริบทของตน” ตามแนวการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ ดำเนินกิจกรรมโดยใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้ คือ ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ที่ 1) ท 1.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ วิจาร์ณ และแสดงความคิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเสนอความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล 2) ท 2.1 ม.4-6/5 ประเมินงานเขียนของผู้อื่นแล้วนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง และ 3) ท 3.1 ม.4-6/3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดู แล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ใช้ระยะเวลาจัดกิจกรรม 6 ชั่วโมง สามารถนำเสนอได้ดังนี้

ชั่วโมงที่ 1 สังเกตให้เห็นเพื่อรับรู้ ผู้สอนนำเสนอประเด็นปัญหาสังคมผ่านข่าวสารในสื่อวีดิทัศน์ ดังนี้ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาขยะในชุมชน หรือการใช้โซเชียลมีเดียอย่างรับผิดชอบ โดยให้ผู้เรียนสังเกต คิดตาม และจดบันทึกข้อสงสัยหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับ ซึ่งผู้สอนช่วยกระตุ้นการคิด ด้วยคำถาม เช่น “ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับสังคมหรือชุมชนของเราอย่างไร” “เราเคยพบเหตุการณ์แบบนี้ในชีวิตประจำวันหรือไม่” “คิดว่าปัจจัยใดเป็นสาเหตุของปัญหานี้” จากนั้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มเล็ก ๆ

ชั่วโมงที่ 2 พิจารณาประเด็นเน้นบูรณาการ ผู้สอนแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มละ 4-5 คน เลือกหัวข้อที่ต้องการศึกษา โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ แล้วตอบคำถาม เช่น “ต้องการให้บทความของเราสะท้อนปัญหาด้านใดของสังคม” “เราจะศึกษาปัญหานี้จากแหล่งข้อมูลใด” ผู้สอนเป็นผู้แนะนำแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม เช่น บทความทางวิชาการ รายงานข่าวงานวิจัย หรือแหล่งข้อมูลในชุมชน จากนั้นผู้เรียนกำหนดประเด็นคำถาม เช่น “สาเหตุของปัญหาคืออะไร” “ผลกระทบที่เกิดขึ้นคืออะไร” “มีแนวทางแก้ไขหรือข้อเสนอแนะอย่างไร” โดยแบ่งหน้าที่ค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

ชั่วโมงที่ 3-4 ร่วมสืบค้นเพื่อหาข้อค้นพบ ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย และสรุปข้อค้นพบ โดยผู้สอนให้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่เน้นการเปรียบเทียบ มองหาความน่าเชื่อถือ และเชื่อมโยงกับบริบทของตนเอง แล้วอภิปรายข้อมูลที่ค้นพบในกลุ่ม และสรุปประเด็นสำคัญ จากนั้นร่างโครงสร้างบทความ โดยจัดลำดับเนื้อหาตามองค์ประกอบ ได้แก่ 1) บทนำ ให้เขียนแนะนำหัวข้อและความสำคัญ 2) เนื้อหา ให้วิเคราะห์ปัญหาและนำเสนอหลักฐาน 3) ข้อเสนอแนะ ให้นำเสนอแนวทางแก้ไข และ 4) สรุป ให้สะท้อนแนวคิดของผู้เขียน

ชั่วโมงที่ 5 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้อย่างใดครครวณ ผู้เรียนเขียนบทความแสดงความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์ โดยผู้สอนให้คำแนะนำรายบุคคล หรือให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (Peer Review) จากนั้นผู้เรียนปรับปรุงงานเขียนตามคำแนะนำ

ชั่วโมงที่ 6 สะท้อนคุณค่า ต่อยอดเผยแพร่สู่สังคม ผู้เรียนนำเสนอข้อค้นพบและอ่านบทความของตนให้เพื่อนฟังผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นให้ข้อเสนอแนะ ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง จากนั้นผู้เรียนเผยแพร่บทความผ่านเว็บไซต์โรงเรียน วารสาร หรือสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง

จะเห็นได้ว่าตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสังคมผ่านบทความ ซึ่งจะแสดงออกถึงการใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร และการใช้ภาษาไทยอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนให้เข้าใจบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมในด้านการพัฒนาสังคม สังเกตได้จากขั้นตอนที่ 5 (ชั่วโมงที่ 6) ผู้เรียนได้นำบทความที่ดีที่สุดไปเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ หรือผู้สอนอาจจัดทำเป็นหนังสือรวบรวมบทความเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถนำแนวคิดจากบทความไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การจัดเวทีอภิปราย หรือทำโครงการภาษาไทยเพื่อสังคม

บทสรุป

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนต่อสังคม ผ่านองค์ประกอบหลัก 2 ประการ ได้แก่ 1) การมีปฏิสัมพันธ์และรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสารเชิงบวก และการพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ และ 2) การบริการและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สังคม ซึ่งเน้นการคิดค้นและลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่าข้อดีของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์คือช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เชื่อมโยงการเรียนรู้กับปัญหาสังคมจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง เกิดความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และชุมชน ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง สามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามอาจต้องใช้เวลามากในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอน อาจเป็นอุปสรรคต่อหลักสูตรที่มีเวลาจำกัด ผู้สอนจำเป็นต้องพร้อมและเชี่ยวชาญในการบูรณาการองค์ความรู้และการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงต้องมีแหล่งข้อมูลและทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการสืบค้นและพัฒนาผลงานของผู้เรียน สำหรับผลกระทบเชิงปฏิบัติและความท้าทายในการนำไปใช้ในห้องเรียน สำคัญอย่างยิ่งคือการจัดการเวลา ต้องปรับแผนการสอนให้เหมาะสมกับช่วงเวลาที่มีอยู่ ส่วนการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก หรือชุมชนอาจเป็นความท้าทายที่ต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า

ทั้งนี้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยที่เปิดโอกาสให้สำรวจ ค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวคิดและผลงานที่ตอบสนองต่อประเด็นทางสังคมและชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์และบูรณาการแบบข้ามศาสตร์เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม ควรเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสคิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสามารถนำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนสามารถดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงการบูรณาการบริบทของชุมชนเข้ากับการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจริง และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต้องพัฒนาวิธีการประเมินที่เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติและการมีส่วนร่วม สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนโดยใช้เทคนิคกระตุ้นความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมตลอดกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจปัญหาในชุมชนของตนเอง เช่น การสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น การวิเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสังคม หรือการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ควรการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงผ่านการอภิปรายและการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาเชิงลึกและสามารถพัฒนาข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ได้ ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น เช่น การอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับบทความข่าว หรือการเขียนเรียงความเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองที่ดีในสังคม ที่สำคัญควรใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทั้งการสืบค้นแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลาย หรือใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปัญหาสังคม หรือพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกของพลเมือง รวมถึงการประเมินแบบพหุวิธี เช่น การประเมินจากชุมชน การประเมินจากเพื่อน และการสะท้อนตนเอง เพื่อวัดผลการเรียนรู้ที่แท้จริง

ปัจจัยดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ เน้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

มารุต พัฒนาผล. (2566). **การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้บูรณาการข้ามศาสตร์**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้น 9 มกราคม 2568, จาก

<http://www.curriculumandlearning.com/index.php?page=Home&language=th>.

- วิจารณ์ พาณิช. (2566). **สรุปให้รู้ตามทันโลกการศึกษา EP.19 VASK หลักการด้านการศึกษาศูนย์ใหม่ กับคำถามที่ว่า “คุณภาพคนแห่งโลกอนาคตควรเป็นอย่างไร?”**. สืบค้น 9 มกราคม 2568, จาก <https://www.attanai.com/discovery/vask/>.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล. (2567). **การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: จรัสสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). **กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช...สำหรับช่วงชั้นที่ 1**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. จาก <https://cbethailand.com/wp-content/uploads/2021/11/รวมเล่ม-คู่มือการใช้กรอบหลักสูตรฯ-ชช.1.pdf>.
- อาทิตย์ ชาวคำ และ ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย. (2566). **วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนในฐานะพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21**. *วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่*, 2(2), 1–18.
- Bennett, W. L., & Pfetsch, B. (2021). Rethinking political communication in a time of disrupted public spheres. *Journal of Communication*, 71(2), 163–172.
- EducaThai. (2021). **Civic education and the development of 21st-century skills**. Retrieved January 9, 2025, From <https://www.educathai.com>.
- Henriksen, D., Henderson, M., Creely, E., & Mishra, P. (2020). Creativity and technology in education: An international perspective. *TechTrends*, 64(5), 739–742.
- Jitpaisarnwattana, N., Srisermbhok, A., & Rinchumpoo, P. (2022). Civic engagement and sustainable community development in Thailand. *Journal of Community Psychology*, 50(4), 1892–1905.
- Johnson, R., & Lee, K. (2021). The role of youth in promoting civic engagement. *Journal of Social Studies*, 45(3), 123–145.
- Lee, H., & Kim, S. (2021). The role of civic engagement in addressing social inequality: A global perspective. *International Journal of Social Welfare*, 30(3), 245–260.
- Lee, H., & Kim, S. (2021). The role of creative learning in fostering civic engagement: A global perspective. *International Journal of Educational Research*, 108, 101789.
- OECD. (2020). **Civic engagement and social innovation in the digital age**. Paris, France: OECD Publishing.
- OECD. (2020). **Creative thinking in schools: A framework for fostering creativity and critical thinking in education**. Paris, France: OECD Publishing.
- Resnick, M. (2017). **Lifelong kindergarten: Cultivating creativity through projects, passion, peers, and play**. Cambridge, MA: MIT Press.
- Saokham, A., Aphaiwatin, R., Koraphiphat, W., & Nanthawong, N. (2024). New learning management guidelines for promoting happiness in learning. *Journal of Education, Chiang Mai Rajabhat University*, 3(1), 1–16. Retrieved March 12, 2025, From <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cmredujo/article/view/3706>.

- Smith, J. (2020). **Civic engagement in the 21st century: Challenges and opportunities**. New York: Oxford University Press.
- UNESCO. (2021). **Civic engagement and sustainable development**. Paris, France: UNESCO Publishing.
- UNESCO. (2021). **Creative learning for civic engagement: Building inclusive and sustainable societies**. Paris, France: UNESCO Publishing.
- Watcharakul, S. (2021). **Developing 21st-century learning skills for students**. Retrieved January 9, 2025, From <https://so04.tci-thaijo.org>.

กลยุทธ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา

Strategies for Utilizing Artificial Intelligence (AI) to Enhance the Efficiency of Teaching and Achieve Student Learning Outcomes in the Era of Educational Disruptive Technological Change

พงษ์ศักดิ์ ผกามาต^{1*} สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์² และ ภิญญา สุขวิพัฒน์³

Phongsak Phakamach^{1*}, Samrerng Onsampant² and Pinya Sukwiphat³

¹ สาขาวิชาบริหารการศึกษาและกลยุทธ์ วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรคานานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จังหวัดนครปฐม 73170

² สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร จังหวัดปทุมธานี 12110

³ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยธาดูพนม มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48110

¹ Educational Administration and Strategies, Rattanakosin International College of Creative Entrepreneurship, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhonphatom 73170

² Educational Administration, Faculty of Education, Shinawatra University, Phatumthani 12110

³ Faculty of Business Computer, That Phanom College, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48110

* Corresponding author: phongsak.pha@rmutr.ac.th

Received: July 23, 2025; Revised: July 1, 2025; Accepted: July 23, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา โดยทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ AI ในการศึกษา ซึ่งเน้นถึงศักยภาพในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนครูผู้สอน และพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ โดยนำเสนอกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคลขั้นสูง การสนับสนุนครูผู้สอนด้วยเครื่องมืออัจฉริยะ การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ชาญฉลาด การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งแนวทางการนำกลยุทธ์เหล่านี้ไปใช้งานจริง โดยเน้นการวางแผน การพัฒนาบุคลากร การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การจัดการข้อมูลและความเป็นส่วนตัว การติดตามประเมินผล และความร่วมมือ นอกจากนี้ได้มีการยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ AI ในบริบททางการศึกษาต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยการใช้ AI ที่ท้ายที่สุด การสรุปและอภิปรายถึงประเด็นสำคัญ ความท้าทาย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การบูรณาการ AI ในการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและระบบการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา ข้อเสนอแนะเน้นการพัฒนากรอบนโยบาย การลงทุนด้านวิจัย การส่งเสริม

ความร่วมมือ การพัฒนาบุคลากร การสร้างความตระหนัก และการสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีสำหรับการนำไปปฏิบัติ โดยเน้นการเริ่มต้นจากโครงการนำร่อง การประเมินความพร้อม การพัฒนาครูผู้สอน การบูรณาการ AI การเก็บข้อมูลและ ประเมินผล การสร้างชุมชนการเรียนรู้ การให้ความสำคัญกับผู้เรียน และความร่วมมือกับผู้พัฒนาเทคโนโลยี ดังนั้นสามารถ กล่าวโดยสรุปได้ว่าการนำเสนอกลยุทธ์การใช้ AI จากเนื้อหาที่ระบุนำทั้งหมดสามารถนำไปใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนและบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์ การจัดการเรียนการสอน ผลลัพธ์การเรียนรู้ ยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก

Abstract

This article aims to synthesis strategies for utilizing Artificial Intelligence (AI) to enhance the efficiency of teaching management and achieve student learning outcomes in the era of educational disruptive technological change. It reviews relevant concepts, theories, and literature concerning the application of AI in education, emphasizing its potential to improve student learning, support educators, and develop learning management systems. The article presents effective strategies such as advanced personalized learning, supporting educators with intelligent tools, developing smart learning environments, promoting 21st century skills, and supporting lifelong learning, along with practical guidelines for implementing these strategies. These guidelines emphasize planning, personnel development, appropriate technology selection, data management and privacy, monitoring and evaluation, and collaboration. Furthermore, the article provides examples of successful case studies in applying AI in various educational contexts worldwide, demonstrating tangible results in elevating the quality of education. Ultimately, the article concludes and discusses key issues, challenges, and policy and implementation recommendations to ensure the smooth and efficient integration of AI in education for the maximum benefit of students and the education system in the era of disruptive technological change. The recommendations focus on developing policy frameworks, investing in research, promoting collaboration, developing personnel, raising awareness, and supporting access to technology. For implementation, the emphasis is on starting with pilot projects, assessing readiness, developing teachers, integrating AI, data collection and evaluation, building learning communities, prioritizing students, and collaborating with technology developers. Therefore, it can be concluded that the presented strategies for using AI, derived from all the specified content, can genuinely be applied to enhance teaching and learning management and achieve learning outcomes for students in the era of educational disruptive technological change.

Keywords: Artificial intelligence, Teaching and learning management, Learning outcomes, Disruptive technologies

บทนำ

ในยุคแห่งการปฏิวัติทางดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICTs) ได้เข้ามาแทรกซึมและหลอมรวมเข้ากับทุกมิติของการดำเนินชีวิต การศึกษาในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive Technologies) ทางการศึกษาหรือการศึกษาดิจิทัล (Digital Education) ได้นำมาซึ่งโอกาสอันมหาศาลในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไม่เคยมีมาก่อน (Moravec & Martínez-Bravo, 2023; Phakamach, 2023; Cook & Cook, 2024) ท่ามกลางเทคโนโลยีที่หลากหลาย ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้ก้าวขึ้นมาเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการพลิกโฉมภูมิทัศน์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง ด้วยศักยภาพอันโดดเด่นในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก การเรียนรู้จากข้อมูล และการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด AI ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานประจำวันของครูผู้สอนเท่านั้น แต่ยังเป็นขุมพลังในการสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะบุคคลอย่างแท้จริง การสนับสนุนการตัดสินใจของผู้สอนด้วยข้อมูลเชิงลึก และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้และเครื่องมือการเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด (Tahiru, 2021; Ahmed, Alam, Hassan, Rozbu, Ishtiak, Rafa & Gandomi, 2023; Bilal, He & Liu, 2025; Saha, Hossain, Roy, Masud & Amin, 2025)

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในบริบทของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา จำเป็นต้องก้าวข้ามรูปแบบการถ่ายทอดความรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทอย่างแข็งขันในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 (Li & Wong, 2023; Dastane, Turner & Nankervis, 2024; Hardaker & Glenn, 2025) AI เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนแนวคิดของการเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ในยุคปัจจุบัน ด้วยความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนเกี่ยวกับความต้องการ รูปแบบการเรียนรู้ จุดแข็ง และจุดอ่อนของผู้เรียนแต่ละคน AI สามารถช่วยปรับเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละรายได้อย่างแม่นยำ ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย มีส่วนร่วม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Baker, 2020; Tahiru, 2021; Moravec & Martínez-Bravo, 2023) นอกจากนี้ AI ยังสามารถช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซากและใช้เวลานานของครูผู้สอน เช่น การตรวจการบ้าน การให้คะแนนเบื้องต้น และการตอบคำถามทั่วไปของผู้เรียน ทำให้ครูผู้สอนมีเวลามากขึ้นในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ การให้คำปรึกษาและสนับสนุนผู้เรียนในเชิงลึก รวมถึงการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี AI ได้อย่างเต็มศักยภาพ (Li & Wong, 2023; Dastane et al., 2024; Aad & Hardey, 2025)

ยิ่งไปกว่านั้น การบูรณาการ AI เข้ากับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนยังเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต AI สามารถนำเสนอสถานการณ์จำลองที่ซับซ้อน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเหล่านี้ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม (Wawak, Teixeira & Sampaio, 2024; Baca & Zhushi, 2025; Chen, KTallant & Selig, 2025) นอกจากนี้ AI ยังสามารถช่วยผู้เรียนในการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง ระบุจุดที่ต้องพัฒนา และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยศักยภาพอันมหาศาลของ AI ในการปฏิรูประบบวัดและกระบวนการทางการศึกษา (Li & Wong, 2023; Hardaker & Glenn, 2025) การศึกษาถึงกลยุทธ์การนำ AI มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวม อีกทั้งช่องว่างทางการปฏิบัติ (Gaps) ในการประยุกต์ใช้ AI ในภาคการศึกษาไทยยังคงมีอยู่หลายประการ ได้แก่ (1) ขาดโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่เข้าถึงได้ทั่วถึง แม้จะมีเทคโนโลยี แต่การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัยโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล และยังเป็นข้อจำกัดใหญ่ (2) บุคลากรขาดทักษะและความเข้าใจที่เพียงพอ กล่าวคือ ครูผู้สอนและผู้บริหารจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้ AI อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประยุกต์ใช้ในบริบทการสอนของตนเอง (3) นโยบายและแนวปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน แม้จะมีแผนระดับชาติ แต่ในระดับปฏิบัติการยังขาดนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเลือกใช้ การพัฒนา การประเมิน และจริยธรรมในการใช้ AI (4) ขาดการวิจัยและพัฒนา AI ที่ตรงจุด โดย AI ที่พัฒนาขึ้นในประเทศไทยยังไม่เพียงพอที่จะตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะด้านของการศึกษาไทยอย่างแท้จริง รวมถึงการขาดชุดข้อมูลภาษาไทยที่มีคุณภาพ และ (5) การไม่เชื่อมโยงข้อมูล โดยข้อมูลการเรียนรู้ยังคงกระจัดกระจาย ขาดระบบการรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุม บทความนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การสังเคราะห์ทฤษฎีที่สำคัญในการประยุกต์ใช้ AI ในบริบททางการศึกษา โดยครอบคลุมตั้งแต่แนวคิดพื้นฐาน ศักยภาพของ AI ในด้านต่าง ๆ กรณีศึกษาการประยุกต์ใช้งาน AI ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ไปจนถึงความท้าทายและข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติจริง เพื่อให้การบูรณาการ AI ในการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและระบบการศึกษาโดยรวมในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีได้ผลักดันโลกเข้าสู่ยุคใหม่ที่เทคโนโลยี AI, ความจริงเสมือน (VR), และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการศึกษาทุกระดับ เทคโนโลยีเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือเสริมเท่านั้น แต่กำลังปรับเปลี่ยนวิธีที่เราเรียนรู้ สอน และประเมินผลอย่างชนิดถอนรากถอนโคน สิ่งนี้มอบโอกาสอันมหาศาลในการปรับการเรียนรู้อให้เป็นส่วนบุคคล การเพิ่มการเข้าถึง และเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Phakamach, Senarith & Wachirawongpaisarn, 2022; Mariyono & Nur Alif Hd, 2025) ยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา (The Era of Educational Disruptive Technological Change) หมายถึง ช่วงเวลาที่โดดเด่นด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งและเป็นระบบในแนวปฏิบัติและผลลัพธ์ทางการศึกษา ซึ่งขับเคลื่อนโดยการบูรณาการที่แพร่หลายของเครื่องมือดิจิทัลขั้นสูงและระบบอัจฉริยะ ยุคนี้ก้าวข้ามการพึ่งพาแค่แปลงวิธีการเดิม ๆ ให้เป็นดิจิทัล แต่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางการสอนโดยพื้นฐาน การปรับเส้นทางการเรียนรู้ให้เป็นส่วนบุคคล การเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ และกำหนดบทบาทของนักการศึกษาและผู้เรียนใหม่ในสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกันทั่วโลกและอุดมด้วยข้อมูล (Bilal et al., 2025)

การประยุกต์ใช้ AI ในทางการศึกษาไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว แต่มีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษาที่สำคัญหลายประการ ซึ่งเป็นรากฐานทางปัญญาในการทำความเข้าใจถึงศักยภาพและแนวทางการนำ AI มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา (Moravec & Martínez-Bravo, 2023; Wawak et al., 2024; Karanja & Malone 2021; Chenk, 2025) อธิบายว่า “ผลลัพธ์การเรียนรู้” ในบริบทของการศึกษา หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนคาดว่าจะรู้ เข้าใจ หรือสามารถทำได้เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นในรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ หรือหลักสูตรใด ๆ องค์ประกอบสำคัญของผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ (1) เน้นที่ผู้เรียน (Learner-Centered) หมายถึง ผลลัพธ์การเรียนรู้จะระบุถึงสิ่งที่ “ผู้เรียน”

จะสามารถทำได้ ไม่ใช่สิ่งที่ครูจะสอน (2) วัดผลได้ (Measurable) หมายถึง ต้องสามารถสังเกตและประเมินได้ว่าผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์นั้นหรือไม่ โดยมักจะใช้กิริยาที่แสดงพฤติกรรมที่สังเกตได้ (เช่น อธิบาย, วิเคราะห์, สร้าง, ประยุกต์ใช้, เปรียบเทียบ, แก้ปัญหา) (3) ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง (Clear and Specific) หมายถึง ไม่คลุมเครือ เพื่อให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนเข้าใจตรงกันว่าเป้าหมายคืออะไร และ (4) ระดับความสามารถ (Level of Competence) หมายถึง การบ่งบอกถึงระดับความลึกซึ้งของการเรียนรู้ตาม Bloom's Taxonomy หรือระดับความซับซ้อนของทักษะ ตัวอย่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดี ได้แก่ (1) ผู้เรียนสามารถอธิบายแนวคิดหลักได้ (2) ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขได้ (3) ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามระดับและมีทักษะที่พึงประสงค์ และ (4) ผู้เรียนสามารถประเมินคุณภาพของตนเองได้ ส่วนความสำคัญของผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ (1) กำหนดทิศทางการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และวิธีการประเมินผลได้อย่างตรงจุด (2) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมาย โดยผู้เรียนจะรู้ว่าคาดหวังอะไรจากการเรียน และสามารถติดตามความก้าวหน้าของตนเองได้ (3) ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผล ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานในการวัดว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด และ (4) สร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยทำให้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความชัดเจนและสามารถตรวจสอบคุณภาพได้ กล่าวโดยสรุป “ผลลัพธ์การเรียนรู้” คือหัวใจของการออกแบบการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้มั่นใจว่าการเรียนการสอนมีเป้าหมายที่ชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง

แนวคิดหลักประการหนึ่งคือ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคล (Personalized Learning Theory) ซึ่งเน้นความสำคัญของการปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และจังหวะการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล AI มีบทบาทสำคัญในการทำให้การเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคลเป็นจริงได้ในวงกว้าง โดยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนอย่างละเอียดเพื่อนำเสนอเนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน (Hwang, Xie, Zeng & Abelson, 2020; Tahiru, 2021; Li & Wong, 2023; Jafari & Keykha, 2024; Hardaker & Glenn, 2025) นอกจากนี้ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ซึ่งเน้นว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ก็ได้รับการสนับสนุนโดย AI ผ่านการนำเสนอสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การกระตุ้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการส่งเสริมการเรียนรู้แบบค้นพบด้วยตนเอง (Dastane et al., 2024) ยิ่งไปกว่านั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่เน้นบทบาทของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้ผ่านการสังเกต ก็สามารถได้รับการส่งเสริมโดย AI ผ่านการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ การสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และการให้ข้อเสนอแนะแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Hidayat-ur-Rehman, 2024; Hardaker & Glenn, 2025)

ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยจำนวนมากได้สำรวจศักยภาพของ AI ในการปฏิรูปการศึกษา โดย Hazaimah and Al-Ansi (2024) ได้นำเสนอภาพรวมของการใช้ประโยชน์จากการทำเหมืองข้อมูลเพื่อการศึกษา (Educational Data Mining: EDM) และการวิเคราะห์การเรียนรู้ (Learning Analytics: LA) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้และการสอน AI เป็นเครื่องมือสำคัญใน EDM และ LA ในการระบุรูปแบบ แนวโน้ม และความสัมพันธ์ในข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจทางการสอนที่มีข้อมูลสนับสนุนมากขึ้น Zhai, Chu, Chai, Jong, Istenic, Spector, Liu, Yuan, & Li (2021) ได้ทำการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ EDM ในทางการศึกษาตั้งแต่ปี 2010 ถึง 2020 และ Marengo, Pagano, Pange & Soomro (2024) ตั้งแต่ปี 2013 ถึง 2023 และพบว่ามีการประยุกต์ใช้ EDM อย่างหลากหลายในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินผล และการสนับสนุนครูผู้สอน Hwang et al. (2020) ได้เน้นย้ำถึงบทบาทของ AI ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคล โดยนำเสนอตัวอย่างของการใช้ AI ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน การปรับเนื้อหา และการให้ข้อเสนอแนะที่ตรงจุด Kang (2023) ได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพของ

การสอนโดยมนุษย์ ระบบการสอนอัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems: ITS) และระบบการสอนอื่น ๆ และพบว่า ITS ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ AI ในการให้คำแนะนำและการสนับสนุนการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ มีศักยภาพในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Hidayat-ur-Rehman, 2024)

นอกจากนี้ วรรณกรรมยังได้สำรวจถึงบทบาทของ AI ในการสนับสนุนครูผู้สอน Hazaimah and Al-Ansi (2024) ได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบของ AI ต่อการสอนและการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่า AI สามารถช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซากของผู้สอน และช่วยให้ผู้สอนมีเวลามากขึ้นในการเน้นไปที่การปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในเชิงลึก อีกทั้ง Wawak et al. (2024), Hardaker and Glenn (2025) และ Tamanna and Sinha (2025) ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการวิจัย AI ในระดับอุดมศึกษา และพบว่ามีการศึกษาจำนวนมากที่มุ่งเน้นไปที่การใช้ AI เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ การสอน และการบริหารจัดการทางการศึกษา Lytras and Ordonez De Pablos (2024) และ Mariyono and Nur Alif Hd (2025) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้ข้อเสนอแนะแบบปรับตัวในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ และพบว่า AI สามารถให้ข้อเสนอแนะที่ตรงจุดและทันเวลาที่ช่วยในการขึ้นากการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมหลายเรื่องยังได้กล่าวถึงความท้าทายและข้อควรพิจารณาในการนำ AI มาใช้ในการศึกษา เช่น ประเด็นเรื่องความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี และความสำคัญของการรักษาความเป็นมนุษย์ในการเรียนรู้ (Marengo et al., 2024; Zawacki-Richter, Richter, Bai, Lee, Slagter & Prinsloo, P 2024; Baca & Zhushi, 2025; Chen et al., 2025) ดังนั้น การนำ AI มาใช้ในการศึกษาจึงต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและมีจริยธรรม โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้เรียนและระบบการศึกษาในภาพรวม (Ferhataj, Memoj, Sahatcija, Ora & Koka, 2025)

กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้โดยใช้ AI

การบูรณาการ AI เข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์ที่หลากหลายและครอบคลุมมิติที่สำคัญของการศึกษา กลยุทธ์เหล่านี้มุ่งเน้นไปที่การใช้ประโยชน์จากศักยภาพอันโดดเด่นของ AI ในการยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถของครูผู้สอน สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ชาญฉลาด และส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 (Cook & Cook, 2024; Hidayat-ur-Rehman, 2024; Marengo et al., 2024; Bilal et al., 2025; Saha et al., 2025; Baca & Zhushi, 2025; Chen et al., 2025) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคลขั้นสูง (Advanced Personalized Learning) ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้แบบทันทีและการปรับเนื้อหาแบบไดนามิกส์ หมายถึง AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับเนื้อหา กิจกรรม แบบทดสอบ และเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้อย่างต่อเนื่องและในทันที (Real-time Data Analysis) ข้อมูลเหล่านี้รวมถึงเวลาที่ใช้ในการศึกษาเนื้อหา รูปแบบการตอบคำถาม จุดที่ผู้เรียนประสบปัญหา และความสนใจส่วนตัว AI จะนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการปรับเปลี่ยนเนื้อหา กิจกรรม และระดับความยากของงานที่มอบหมายให้เหมาะสมกับความก้าวหน้าและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนแบบไดนามิก (Dynamic Content Adaptation) ตัวอย่างเช่น หาก AI พบว่าผู้เรียนกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน ระบบอาจนำเสนอสื่อการสอนเพิ่มเติมในรูปแบบที่แตกต่างกัน หรือหากผู้เรียนมีความเข้าใจในระดับสูง ระบบอาจนำเสนอเนื้อหาที่ท้าทายและซับซ้อนยิ่งขึ้น กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการและระดับความสามารถของตนเองมากที่สุด ลดความเบื่อหน่ายของผู้เรียนที่มีความสามารถสูง และให้การสนับสนุนเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ (Hardaker & Glenn, 2025)

1.2 การสร้างเส้นทางการเรียนรู้ส่วนบุคคลแบบยืดหยุ่น (Flexible Personalized Learning Pathways) หมายถึง AI สามารถสร้างเส้นทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกันสำหรับผู้เรียนแต่ละคน โดยพิจารณาจากเป้าหมายการเรียนรู้ ความสนใจ รูปแบบการเรียนรู้ที่ชอบ และความสามารถที่มีอยู่ ระบบจะนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมในลำดับที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้เรียนแต่ละคน ทำให้พวกเขาสามารถก้าวหน้าไปตามจังหวะของตนเองและมุ่งเน้นไปที่สิ่งที่พวกเขาสนใจและจำเป็นต้องพัฒนาเป็นพิเศษ เส้นทางการเรียนรู้ยังสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความก้าวหน้าและความสนใจที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน กลยุทธ์นี้ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ของผู้เรียน และช่วยให้พวกเขาสามารถกำหนดทิศทางทางการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dastane et al., 2024; Ellikkal & Rajamohan, 2025)

1.3 การให้ข้อเสนอแนะที่เจาะจง ทันที และนำไปปฏิบัติได้ (Specific, Timely, and Actionable Feedback) หมายถึง AI สามารถให้ข้อเสนอแนะที่ละเอียดและตรงจุดเกี่ยวกับผลงานและความก้าวหน้าของผู้เรียนในทันที ข้อเสนอแนะเหล่านี้ไม่เพียงแต่ระบุข้อผิดพลาดเท่านั้น แต่ยังอธิบายถึงสาเหตุของข้อผิดพลาดและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงที่ชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้จริง ตัวอย่างเช่น ในงานเขียน AI อาจให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างประโยค ความชัดเจนของเนื้อหา และการใช้คำศัพท์ที่เหมาะสม กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจจุดที่ต้องพัฒนาและรู้วิธีการปรับปรุงผลงานของตนเองได้อย่างชัดเจน

1.4 การสนับสนุนด้านอารมณ์และแรงจูงใจ (Emotional and Motivational Support) หมายถึง AI ที่ได้รับการออกแบบมาอย่างเหมาะสมสามารถตรวจจับสัญญาณทางอารมณ์ของผู้เรียน เช่น ความล้าสน ความเบื่อหน่าย หรือความสนใจ ผ่านการวิเคราะห์การแสดงออกทางสีหน้า น้ำเสียง หรือรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ จากนั้น AI สามารถให้การสนับสนุนด้านอารมณ์ เช่น การให้กำลังใจ การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่น่าสนใจยิ่งขึ้น หรือการปรับระดับความท้าทายของงานเพื่อรักษาระดับแรงจูงใจของผู้เรียน กลยุทธ์นี้ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นบวกและส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพครูผู้สอน (Teacher Support and Empowerment) ประกอบด้วย

2.1 ระบบผู้ช่วยครูเสมือนอัจฉริยะ (Intelligent Virtual Teacher Assistant) หมายถึง AI สามารถพัฒนาเป็นผู้ช่วยครูเสมือนที่มีความสามารถหลากหลาย เช่น การตอบคำถามพื้นฐานของผู้เรียน การให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหา การจัดการเอกสารและการจัดตารางสอนเบื้องต้น การช่วยในการสร้างแบบทดสอบและการให้คะแนนเบื้องต้น การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ทำให้ครูผู้สอนมีเวลามากขึ้นในการเน้นไปที่การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในเชิงลึก การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ การให้คำปรึกษาและสนับสนุนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์นี้ช่วยลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของครูผู้สอน และช่วยให้ครูผู้สอนสามารถใช้เวลาที่เหลือไปกับการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายกับผู้เรียนได้มากขึ้น (Ronaghi, 2023)

2.2 เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางการสอน (Data Analytics Tools for Instructional Decision Making) หมายถึง AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียนทั้งในระดับบุคคลและระดับชั้นเรียน ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น แดชบอร์ดและรายงาน ทำให้ครูผู้สอนสามารถเห็นภาพรวมและระบุแนวโน้ม ปัญหา หรือจุดที่ต้องปรับปรุงในการสอนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ครูผู้สอนสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับวิธีการสอน การจัดกลุ่มผู้เรียน การให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมแก่ผู้ที่ต้องการ หรือการปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น กลยุทธ์นี้ช่วยให้ครู

สามารถตัดสินใจทางการสอนได้อย่างมีข้อมูลสนับสนุนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Ronaghi, 2023; Routray & Khandelwal, 2024)

2.3 การสร้างและคัดสรรสื่อการสอนอัจฉริยะ (Intelligent Content Creation and Curation) หมายถึง AI สามารถช่วยครูผู้สอนในการค้นหา สร้าง และคัดสรรสื่อการสอนที่หลากหลาย น่าสนใจ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน รวมถึงการปรับรูปแบบเนื้อหาให้เหมาะสมกับอุปกรณ์และแพลตฟอร์มต่าง ๆ AI สามารถช่วยในการสร้างวิดีโอ อินโฟกราฟิก แบบฝึกหัด หรือแม้กระทั่งเกมการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ AI ยังสามารถช่วยในการคัดกรองและแนะนำแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน กลยุทธ์นี้ช่วยประหยัดเวลาและความพยายามของครูผู้สอนในการเตรียมสื่อการสอน และช่วยให้ครูผู้สอนสามารถเข้าถึงสื่อการสอนที่ทันสมัยและมีคุณภาพสูงได้ง่ายขึ้น (Hidayat-ur-Rehman, 2024)

2.4 เครื่องมือประเมินผลอัตโนมัติและการให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอน (Automated Assessment and Feedback for Teachers) หมายถึง AI สามารถช่วยในการตรวจและให้คะแนนงานเขียน แบบทดสอบปรนัย และงานนำเสนอเบื้องต้นโดยอัตโนมัติ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนในภาพรวม ช่วยให้ผู้สอนสามารถระบุแนวโน้มของปัญหาและปรับวิธีการสอนให้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น กลยุทธ์นี้ช่วยลดภาระงานในการตรวจประเมินของครูผู้สอน และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนในการปรับปรุงการสอนของตนเอง (Wood & Moss, 2024)

3. การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ชาญฉลาด (Intelligent Learning Environments) ประกอบด้วย

3.1 ระบบการจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) ที่ขับเคลื่อนด้วย AI (AI-Powered Learning Management Systems) หมายถึง LMS ที่ผสมรวม AI สามารถนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสนใจและความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยอัตโนมัติ แนะนำเพื่อนร่วมเรียนที่มีความสนใจคล้ายกัน สนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความก้าวหน้าของผู้เรียน และปรับเปลี่ยนอินเทอร์เฟซและฟังก์ชันการทำงานให้เหมาะสมกับผู้ใช้แต่ละคน กลยุทธ์นี้ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกัน (Phakamach et al., 2025)

3.2 แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning Platforms) หมายถึง แพลตฟอร์มเหล่านี้ใช้ AI เพื่อปรับเนื้อหา ความยาก และวิธีการนำเสนอตามความต้องการและความสามารถของผู้เรียนแบบไดนามิก ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายแต่ไม่ยากจนเกินไป และสามารถก้าวหน้าไปตามจังหวะของตนเอง แพลตฟอร์มเหล่านี้มักจะมีการประเมินผลในตัวและการให้ข้อเสนอแนะแบบทันที กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของตนเอง และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Dastane et al., 2024)

3.3 การใช้ AI ในการประเมินผลที่หลากหลายและมีความหมาย (Meaningful and Diverse AI-Powered Assessment) หมายถึง AI สามารถช่วยในการออกแบบและดำเนินการประเมินผลที่หลากหลาย นอกเหนือจากการสอบแบบดั้งเดิม เช่น การประเมินจากโครงการ การนำเสนอ การแก้ปัญหา หรือการประเมินแบบกลุ่ม AI ยังสามารถให้ข้อเสนอแนะอัตโนมัติและช่วยในการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนได้อย่างละเอียด รวมถึงการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน กลยุทธ์นี้ช่วยให้การประเมินผลมีความครอบคลุมและสะท้อนความสามารถของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (Wood & Moss, 2024)

3.4 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริงและโลกเสมือนที่ขับเคลื่อนด้วย AI (AI-Driven Virtual Reality and Augmented Reality Learning Environments) หมายถึง AI สามารถเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง (VR) และโลกเสมือน (AR) โดยการสร้างตัวละครอัจฉริยะ (Intelligent Agents) ที่สามารถโต้ตอบกับผู้เรียน ให้คำแนะนำ และตอบคำถามได้ AI ยังสามารถปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเสมือนจริงให้ตอบสนองต่อการกระทำและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน กลยุทธ์นี้ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริง มีส่วนร่วม และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Phakamach, Senarith & Wachirawongpaisarn, 2022; Ronaghi, 2023)

4. การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Fostering 21st Century Skills) ประกอบด้วย

4.1 การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem-Solving Skills Development) หมายถึง AI สามารถนำเสนอสถานการณ์จำลองที่ซับซ้อน ปัญหาที่เปิดกว้าง หรือเกมที่ต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การประเมินข้อมูล และการแก้ปัญหาย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะเหล่านี้ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีการสนับสนุน AI ยังสามารถให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในโลกยุคใหม่ (Gizzi et al., 2022)

4.2 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation Promotion) หมายถึง AI สามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เช่น การสร้างงานศิลปะ การแต่งเพลง หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยให้คำแนะนำและเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกและพัฒนาแนวคิดใหม่ AI ยังสามารถช่วยในการประเมินความคิดสร้างสรรค์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาต่อไป กลยุทธ์นี้ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดนอกกรอบและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Phakamach, 2023)

4.3 การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสาร (Collaboration and Communication Skills Development) หมายถึง AI สามารถอำนวยความสะดวกในการทำงานกลุ่มและการสื่อสารระหว่างผู้เรียน เช่น การจัดกลุ่มตามความสนใจ การให้เครื่องมือสำหรับการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ และการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อสาร AI ยังสามารถวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารในกลุ่มเพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อน และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย (Wawak et al., 2024)

5. การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเอง (Lifelong Learning and Self-Development)

ประกอบด้วย

5.1 ระบบแนะนำการเรียนรู้ส่วนบุคคลตลอดชีพ (Personalized Lifelong Learning Recommendation Systems) หมายถึง AI สามารถวิเคราะห์ความสนใจ ทักษะ และเป้าหมายในอาชีพของผู้เรียน เพื่อแนะนำหลักสูตรออนไลน์ แหล่งข้อมูล การฝึกอบรม หรือโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติมที่เหมาะสมกับการพัฒนาตนเองในระยะยาว ระบบนี้สามารถปรับเปลี่ยนคำแนะนำตามความก้าวหน้าและความสนใจที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน กลยุทธ์นี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Asad & Ajaz, 2024; Ellikkal & Rajamohan, 2025)

5.2 เครื่องมือติดตามและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Regulated Learning Progress Tracking and Assessment Tools) หมายถึง AI สามารถช่วยให้ผู้เรียนติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมาย และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ AI สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้

จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการปรับปรุง กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความตระหนักในตนเองและสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น (Wood & Moss, 2024; Chen et al., 2025)

เนื้อหาในส่วนถัดไปจะนำเสนอ กลยุทธ์การใช้ AI เพื่อการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีหลักการสำคัญว่า AI ไม่ได้เข้ามาแทนที่บทบาทของครูหรือกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ แต่ทำหน้าที่เป็น “ผู้ช่วยอัจฉริยะ” ที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปรับให้เข้ากับแต่ละบุคคล และให้ข้อมูลเชิงลึกที่แม่นยำ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ (Chen et al., 2025; Ellikkal & Rajamohan, 2025) ตัวอย่างของกลยุทธ์มีรายละเอียดดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1: การเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยน (Adaptive Learning)

แนวคิดของการใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน (ความรู้เดิม, รูปแบบการเรียนรู้, จุดแข็ง-จุดอ่อน, ความก้าวหน้า) เพื่อปรับเนื้อหา ระดับความยาก ความเร็ว และลำดับการนำเสนอให้เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคลที่สุด

วิธีการที่ AI ช่วย ได้แก่ (1) การวินิจฉัยและประเมิน โดย AI ทำแบบทดสอบวินิจฉัยเพื่อระบุช่องว่างความรู้หรือจุดที่ผู้เรียนไม่เข้าใจอย่างแม่นยำ (2) การปรับเส้นทางเรียนรู้ โดย AI สร้าง “เส้นทางการเรียนรู้” ที่ไม่ซ้ำกันสำหรับผู้เรียนแต่ละคน โดยแนะนำบทเรียน แบบฝึกหัด หรือกิจกรรมเสริมที่ตรงกับความต้องการ และ (3) การให้คำแนะนำเชิงรุก หาก AI ตรวจพบว่าผู้เรียนกำลังติดขัดหรือใช้เวลานานผิดปกติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็สามารถแนะนำแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมหรือให้คำชี้แนะก่อนที่ผู้เรียนจะรู้สึกท้อถอย

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ได้แก่ (1) ระบบสอนคณิตศาสตร์แบบ AI ซึ่งหากนักเรียนคนหนึ่งมีปัญหาเรื่องเศษส่วน AI อาจแนะนำบทเรียนทบทวนเกี่ยวกับพื้นฐานการคูณและการหารก่อนที่จะไปต่อเรื่องสมการที่มีเศษส่วน และ (2) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ภาษา โดย AI ปรับระดับความยากของบทสนทนาหรือคำศัพท์ตามความสามารถของผู้เรียน และทบทวนคำศัพท์ที่ผู้เรียนยังจำไม่ได้บ่อย ๆ

ผลลัพธ์ต่อผู้เรียน ได้แก่ เรียนได้เรียนรู้ในจังหวะของตนเอง ได้รับเนื้อหาที่ท้าทายแต่ไม่ยากเกินไป และได้รับการแก้ไขจุดอ่อนอย่างตรงจุด ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 2: การให้ข้อมูลย้อนกลับและประเมินผลอัตโนมัติ (Automated Feedback and Assessment)

แนวคิดของการใช้ AI ช่วยแบ่งเบาภาระครูผู้สอนในการตรวจงานและให้ข้อมูลย้อนกลับในปริมาณมาก ทำให้ผู้เรียนได้รับฟีดแบ็กที่รวดเร็ว ทันเวลา และเฉพาะเจาะจง ซึ่งสำคัญต่อการแก้ไขความเข้าใจผิด

วิธีการที่ AI ช่วย ได้แก่ (1) การตรวจงานอัตโนมัติ โดย AI สามารถตรวจข้อสอบปรนัย แบบฝึกหัดเติมคำ หรือแม้แต่งานเขียนบางประเภท (เช่น การตรวจไวยากรณ์, การสะกดคำ, โครงสร้างประโยค) ได้อย่างรวดเร็ว (2) การให้ผลสะท้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ โดย AI สามารถวิเคราะห์งานเขียนของผู้เรียนและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงสร้าง การใช้คำศัพท์ หรือความชัดเจนของแนวคิดได้ (3) การประเมินทักษะ โดย AI สามารถประเมินทักษะการพูด (การออกเสียง, ความคล่องแคล่ว) ทักษะการเขียนโค้ด หรือแม้แต่การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนบางอย่างได้

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ได้แก่ (1) แพลตฟอร์มการเขียน ซึ่งผู้เรียนส่งเรียงความ AI จะตรวจไวยากรณ์ และเสนอแนะวิธีปรับปรุงการใช้ภาษาโดยละเอียดในไม่กี่วินาที (2) โปรแกรมฝึกพูดภาษาต่างประเทศ โดย AI จะฟังการออกเสียงของผู้เรียนและบอกจุดที่ต้องแก้ไข พร้อมให้คะแนนความแม่นยำ

ผลลัพธ์ต่อผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนได้รับการแก้ไขทันที สามารถเรียนรู้จากข้อผิดพลาดได้เร็วขึ้น และมีโอกาสปรับปรุงงานได้อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 3: ผู้ช่วยการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning Assistants/Chatbots)

แนวคิดของการใช้ AI ทำหน้าที่เป็น “ติวเตอร์” หรือ “ผู้ช่วย” ส่วนตัวที่พร้อมตอบคำถาม ให้คำแนะนำ หรือให้กำลังใจผู้เรียนได้ตลอดเวลา

วิธีการที่ AI ช่วย ได้แก่ (1) ตอบคำถาม ซึ่งผู้เรียนสามารถถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนได้ตลอด 24/7 โดย AI จะค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและตอบกลับ (2) อธิบายเพิ่มเติม โดยหากผู้เรียนไม่เข้าใจแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง AI สามารถอธิบายเพิ่มเติมด้วยวิธีที่หลากหลาย (เช่น ยกตัวอย่าง, อุปมาอุปไมย, เปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ) และ (3) ให้กำลังใจและกระตุ้น โดย AI สามารถติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนและส่งข้อความให้กำลังใจ หรือแจ้งเตือนเมื่อถึงกำหนดส่งงาน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ได้แก่ (1) Chatbot วิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งนักเรียนสามารถถามคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ หรือบุคคลในประวัติศาสตร์ และ Chatbot จะให้ข้อมูลเชิงลึก และ (2) ระบบแจ้งเตือนส่วนตัว โดย AI แจ้งเตือนนักเรียนที่อาจมีแนวโน้มจะเรียนไม่ทัน หรือยังไม่ได้เริ่มทำแบบฝึกหัด

ผลลัพธ์ต่อผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้ทันที ลดอุปสรรคในการเรียนรู้ และรู้สึกได้รับการสนับสนุนตลอดเวลา ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 4: การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้เพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Learning Analytics for Effective Instruction)

แนวคิดของการใช้ AI รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนจำนวนมาก เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ครูผู้สอน ทำให้ครูสามารถตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการปรับปรุงการสอนได้

วิธีการที่ AI ช่วย ได้แก่ (1) ระบุแนวโน้มและปัญหา โดย AI วิเคราะห์ว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ติดขัดตรงไหน, ใช้เวลากับเนื้อหาใดนานเป็นพิเศษ, หรือทำผิดพลาดซ้ำ ๆ ในจุดใด (2) การจำแนกกลุ่มผู้เรียน โดย AI สามารถจำแนกกลุ่มผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้คล้ายกัน เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมเสริมหรือการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม และ (3) พยากรณ์ความเสี่ยง โดย AI สามารถพยากรณ์ได้ว่าผู้เรียนคนใดมีความเสี่ยงที่จะเรียนไม่สำเร็จ เพื่อให้ครูเข้าแทรกแซงและให้ความช่วยเหลือได้ทันที่

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ได้แก่ (1) Dashboard สำหรับครูผู้สอน โดย AI แสดงผล Dashboard ที่สรุปความก้าวหน้าของผู้เรียนทั้งห้องเรียน พร้อมแสดงส่วนสำคัญของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และ (2) รายงานประสิทธิภาพเนื้อหา โดย AI วิเคราะห์ว่าบทเรียนใดมีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำ และเสนอแนะจุดที่ควรปรับปรุง

ผลลัพธ์ต่อผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการสอนที่แม่นยำและตอบสนองความต้องการของห้องเรียนหรือกลุ่มผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

กลยุทธ์ที่ 5: การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริงและมีส่วนร่วม (Creating Immersive and Engaging Learning Experiences)

แนวคิดของการใช้ AI ผสมผสานกับเทคโนโลยีอื่น ๆ (เช่น VR/AR) สร้างประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับเนื้อหาได้จริง ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อและจำลองสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้

วิธีการที่ AI ช่วย ได้แก่ (1) VR/AR Simulations โดย AI ขับเคลื่อนสถานการณ์จำลองที่ผู้เรียนสามารถ “ฝึกฝน” ทักษะในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เช่น การผ่าตัดเสมือนจริงและการฝึกซ้อมการพูดในที่สาธารณะ และ (2) Gamification โดย AI ปรับความท้าทายของเกมการเรียนรู้ให้เหมาะกับระดับทักษะของผู้เรียน เพื่อคงความท้าทายและแรงจูงใจ

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ได้แก่ (1) ห้องเรียนวิทยาศาสตร์เสมือนจริง ซึ่งนักเรียนสามารถสำรวจร่างกายมนุษย์ใน VR หรือทดลองเคมีอันตรายในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และ (2) เกมฝึกภาษา โดย AI ปรับระดับความยากของภารกิจในเกมตามความสามารถทางภาษาของผู้เล่น

ผลลัพธ์ต่อผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้มากขึ้น ได้ฝึกทักษะในสภาพแวดล้อมที่สมจริง และสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้ AI เพื่อบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอาศัยการวางแผนที่รอบคอบ การลงทุนในเทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาทักษะของครู และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับนวัตกรรม AI ไม่ได้เป็นเพียงเทคโนโลยี แต่เป็นตัวเร่งที่ช่วยให้การศึกษาตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และเตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม การนำกลยุทธ์เหล่านี้ไปใช้อย่างบูรณาการและเหมาะสมกับบริบททางการศึกษาแต่ละแห่ง จะช่วยให้ AI สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง โดยนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน (Ronaghi & Ronaghi, 2025) เพื่อให้เนื้อหาสอดคล้องและสัมพันธ์กับหัวข้อที่กล่าวมานี้ ในหัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงแนวทางการนำกลยุทธ์การใช้ AI สำหรับการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ไปใช้งานเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา

แผนงาน วิธีการ และแนวทางการบูรณาการ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

การใช้ AI ในการศึกษาไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแทนที่ครูผู้สอน แต่เป็นการเสริมศักยภาพครูผู้สอน ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และปรับประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละคน (Personalized Learning) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ (Baca & Zhushi, 2025; Tamanna & Sinha, 2025)

1. แผนงานการบูรณาการ AI ในกระบวนการเรียนรู้และสอน แสดงดังตารางที่ 1 โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนหลัก วัตถุประสงค์ ระยะเวลา และตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งสถาบันการศึกษานำไปใช้เป็นต้นแบบของแผนงานบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แผนงานการบูรณาการ AI ในกระบวนการเรียนรู้และการสอน

ลำดับ	ขั้นตอนหลัก	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา (โดยประมาณ)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)
1	การประเมินความพร้อมและวางแผน	ประเมินความต้องการทรัพยากร และความพร้อมของบุคลากร/ระบบ	1 เดือน	รายงานการประเมินความพร้อม แผนการดำเนินงานเบื้องต้น
2	การเลือกและปรับใช้เครื่องมือ AI	คัดเลือกและนำแพลตฟอร์ม/เครื่องมือ AI ที่เหมาะสมมาใช้	2-3 เดือน	จำนวนเครื่องมือ AI ที่ถูกนำมาใช้ อัตราการใช้งานเบื้องต้น
3	การพัฒนาบุคลากร (ครูผู้สอน/ผู้ช่วยครูผู้สอน)	ฝึกอบรมครูผู้สอนให้เข้าใจและสามารถใช้ AI ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1-2 เดือน	จำนวนครูผู้สอนที่ผ่านการอบรม, คะแนนความพึงพอใจในการอบรม
4	การนำร่องและทดสอบ (Pilot Phase)	ทดลองใช้ AI ในกลุ่มผู้เรียน/วิชาขนาดเล็กเพื่อเก็บข้อมูลและปรับปรุง	3-6 เดือน	ข้อมูลผลลัพธ์การเรียนรู้กลุ่มนำร่อง รายงานข้อผิดพลาด/ข้อเสนอแนะ
5	การขยายผลและบูรณาการเต็มรูปแบบ	นำ AI ไปใช้กับผู้เรียนและวิชาในวงกว้างขึ้น	6-12 เดือน	อัตราการใช้งาน AI โดยรวม ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น
6	การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผล กระทบ และปรับปรุงกลยุทธ์ AI เป็นประจำ	ต่อเนื่อง	รายงานผลการประเมินรายไตรมาส/ปี และแผนการปรับปรุง

2. วิธีการใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้

2.1 การปรับการเรียนรู้ให้เป็นส่วนบุคคล (Personalized Learning)

วิธีการ การใช้ AI-powered adaptive learning platforms ที่สามารถวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ จุดแข็ง จุดอ่อน และความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อปรับเนื้อหา ความเร็ว และลำดับการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ตัวอย่างแผนงาน ได้แก่ (1) ก่อนเรียน: AI ประเมินความรู้พื้นฐานและสไตล์การเรียนรู้ของนักเรียนผ่านแบบทดสอบหรือกิจกรรมนำเข้า (2) ระหว่างเรียน: AI แนะนำแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม (วิดีโอ, บทความ, แบบฝึกหัด) ที่เหมาะกับระดับความเข้าใจของนักเรียน หากนักเรียนติดขัด AI อาจให้คำแนะนำแบบ Real-time หรือเสนอทางเลือกการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และ (3) หลังเรียน: AI สร้างแบบฝึกหัดทบทวนที่เน้นจุดอ่อนของนักเรียนและติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการใช้งาน ครูผู้สอนสามารถใช้ข้อมูลจาก AI เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนสำหรับการสอนเสริม มอบหมายงานที่ท้าทายมากขึ้นสำหรับนักเรียนที่ทำได้ดี หรือให้การสนับสนุนเฉพาะจุดสำหรับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ

2.2 การประเมินผลและการให้ข้อมูลย้อนกลับอัตโนมัติ (Automated Assessment and Feedback)

วิธีการ การใช้ AI ในการตรวจข้อสอบปรนัย ตรวจงานเขียน (Grammar & Style Checkers) หรือประเมินทักษะบางอย่าง (เช่น การออกเสียงภาษา) ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีและเฉพาะเจาะจง

ตัวอย่างแผนงาน ได้แก่ (1) ข้อสอบ: AI ตรวจข้อสอบปรนัยและให้คะแนนทันที พร้อมวิเคราะห์จุดผิดที่พบบ่อย (2) งานเขียน: AI ตรวจไวยากรณ์ การสะกดคำ และเสนอแนะการปรับปรุงโครงสร้างประโยคในงานเขียน พร้อมชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดซ้ำ ๆ และ (3) การนำเสนอ/การพูด: AI ประเมินการออกเสียง ความคล่องแคล่ว และน้ำเสียงในการนำเสนอของผู้เรียน (ผ่าน Speech Recognition AI)

แนวทางการใช้งาน ครูผู้สอนประหยัดเวลาในการตรวจงานและสามารถใช้เวลาที่เหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจาก AI เพื่อปรับปรุงการสอน หรือให้คำแนะนำเชิงคุณภาพที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นแก่ผู้เรียน

2.3 การสร้างและจัดการเนื้อหาการเรียนรู้ (Content Creation and Management)

วิธีการ การใช้ AI ในการสร้างเนื้อหาเบื้องต้น สร้างบทเรียน แพลตฟอร์ม หรือจัดเรียงแหล่งข้อมูลให้เป็นระบบ

ตัวอย่างแผนงาน ได้แก่ (1) สร้างบทเรียน: AI สร้างโครงร่างบทเรียนหรือสร้างแบบทดสอบเบื้องต้นจากเนื้อหาที่กำหนด (2) สรุป: AI สรุปใจความสำคัญของบทความยาว ๆ หรือวิดีโอการบรรยาย และ (3) จัดระเบียบ: AI ช่วยจัดหมวดหมู่และติดแท็กสื่อการเรียนรู้บนแพลตฟอร์ม LMS เพื่อให้ค้นหาง่ายขึ้น

แนวทางการใช้งาน ครูผู้สอนสามารถใช้ AI เป็นผู้ช่วยในการเตรียมการสอน ช่วยลดภาระงานรoutines ทำให้ครูผู้สอนมีเวลามากขึ้นในการออกแบบกิจกรรมที่ซับซ้อนและสร้างสรรค์

2.4 ผู้ช่วยอัจฉริยะและการสนับสนุนผู้เรียน (Intelligent Tutors and Student Support)

วิธีการ การใช้ AI-powered chatbots หรือ Virtual Assistants เพื่อตอบคำถามพื้นฐานและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนหรือแจ้งเตือนกำหนดส่งงาน

ตัวอย่างแผนงาน ได้แก่ (1) Chatbot: ผู้เรียนสามารถถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดย Chatbot จะตอบคำถามเบื้องต้น หรือเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และ (2) แจ้งเตือน: AI ส่งการแจ้งเตือนส่วนบุคคลถึงผู้เรียนเกี่ยวกับงานที่ต้องส่ง บทเรียนที่ล่าช้า หรือกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น

แนวทางการใช้งาน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้ทันที ลดเวลารอคอยการตอบคำถามจากครูผู้สอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่หยุดชะงัก

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ (Learning Analytics and Insights)

วิธีการ การใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เช่น เวลาที่ใช้ในแต่ละบทเรียน, จำนวนครั้งที่ดูวิดีโอซ้ำ, ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น) เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ครูผู้สอนและผู้บริหาร

ตัวอย่างแผนงาน ได้แก่ (1) รายงานความก้าวหน้า: AI สร้างรายงานความก้าวหน้ารายบุคคลและรายห้องเรียน พร้อมระบุแนวโน้มและปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และ (2) ระบุผู้เรียนที่มีความเสี่ยง: AI สามารถระบุผู้เรียนที่มีแนวโน้มจะเรียนไม่ทัน หรือมีปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อให้ครูผู้สอนเข้าช่วยเหลือได้ทันเวลาที่

แนวทางการใช้งาน ครูผู้สอนสามารถปรับกลยุทธ์การสอนได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและทรัพยากรการเรียนรู้

3. แนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการ ประกอบด้วย

3.1 ผู้นำต้องแสดงวิสัยทัศน์และสนับสนุน หมายถึง ผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษาต้องเข้าใจศักยภาพของ AI และสื่อสารวิสัยทัศน์ในการนำ AI มาใช้ เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากบุคลากร

3.2 เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ และเรียนรู้ หมายถึง ไม่จำเป็นต้องนำ AI มาใช้พร้อมกันทั้งหมด ควรเริ่มจากโครงการนำร่องในวิชาหรือกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสม และค่อย ๆ ขยายผลเมื่อประสบความสำเร็จ

3.3 การให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูผู้สอน หมายถึง การฝึกอบรมครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ครูผู้สอนต้องเข้าใจหลักการทำงานของ AI วิธีการใช้เครื่องมือ และที่สำคัญที่สุดคือ วิธีการตีความข้อมูลจาก AI เพื่อนำมาปรับปรุงการสอน

3.4 การคำนึงถึงจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล หมายถึง ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลผู้เรียน การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และความโปร่งใสในการทำงานของ AI เพื่อสร้างความไว้วางใจ

3.5 บูรณาการ AI เข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมประจำวัน หมายถึง AI ควรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ตามปกติ ไม่ใช่เป็นส่วนเสริมที่แยกออกไป เพื่อให้ผู้เรียนและครูผู้สอนเกิดความคุ้นชินและใช้ประโยชน์จาก AI ได้อย่างเต็มที่

3.6 การสร้างระบบการติดตามและประเมินผล หมายถึง กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการวัดประสิทธิภาพของ AI และผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการเปิดรับความคิดเห็นจากผู้ใช้ (ครูผู้สอนและนักเรียน) เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การนำ AI มาใช้ในบริบทการศึกษาต้องอาศัยการวางแผนอย่างรอบคอบ การลงทุนในบุคลากรและเทคโนโลยี และความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ AI เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง หัวข้อที่ผ่านมามีได้กล่าวถึงกลยุทธ์และแนวทางที่เป็นไปได้ในการใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ หัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงแนวทางการนำกลยุทธ์การใช้ AI สำหรับการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ไปใช้งานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

แนวทางการนำกลยุทธ์การใช้ AI สำหรับการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ไปใช้งานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

การนำกลยุทธ์การใช้ AI ไปใช้งานจริงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา จำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจน รอบคอบ และคำนึงถึงบริบทและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา รวมถึงความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การนำ AI มาใช้ในทางการศึกษาไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาติดตั้งและใช้งาน แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ แนวทางที่สำคัญในการนำกลยุทธ์เหล่านี้ไปปฏิบัติ ได้แก่ (Cook & Cook, 2024; Hidayat-ur-Rehman, 2024; Marengo et al., 2024; Bilal et al., 2025; Saha et al., 2025; Baca & Zhushi, 2025; Chen et al., 2025; Tamanna & Sinha, 2025)

1. การวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน (Clear Planning and Goals) ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหา หมายถึง สถานศึกษาควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาว่า AI สามารถเข้ามาช่วยได้อย่างไร เช่น ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ภาระงานที่มากเกินไปของครูผู้สอน หรือความต้องการในการส่งเสริมทักษะเฉพาะของผู้เรียน

1.2 การกำหนดเป้าหมายที่วัดผลได้ หมายถึง ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้สำหรับการนำ AI มาใช้ เช่น การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาที่กำหนด การลดภาระงานในการตรวจประเมินของครูผู้สอนลง X เปอร์เซ็นต์ หรือการเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียนต่อประสบการณ์การเรียนรู้ การมีเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางและสามารถประเมินผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมตามแผนงานที่กำหนด

1.3 การประเมินความพร้อม หมายถึง การประเมินความพร้อมของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี (อินเทอร์เน็ต อุปกรณ์) บุคลากรที่มีทักษะในการใช้และจัดการเทคโนโลยี AI งบประมาณที่สามารถสนับสนุนการลงทุนและการบำรุงรักษา และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา การประเมินความพร้อมจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถวางแผนการนำ AI มาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

2. การพัฒนาบุคลากรและสร้างความเข้าใจ (Personnel Development and Understanding)

ประกอบด้วย

2.1 การฝึกอบรมครูผู้สอน หมายถึง การจัดอบรมและพัฒนาทักษะของครูผู้สอนในการใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์ม AI รวมถึงการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับการใช้ AI การฝึกอบรมควรครอบคลุมทั้งด้านเทคนิคการใช้งานและด้านการประยุกต์ใช้ AI เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การให้ข้อเสนอแนะ และการประเมินผล

2.2 การสร้างความตระหนักและความเข้าใจ หมายถึง การสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และศักยภาพของ AI ในการศึกษาแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การสื่อสารอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและประโยชน์ของการนำ AI มาใช้จะช่วยลดความกังวลและสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2.3 การสนับสนุนด้านเทคนิค หมายถึง การจัดให้มีการสนับสนุนด้านเทคนิคอย่างเพียงพอเพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้งานเทคโนโลยี AI ได้อย่างราบรื่น รวมถึงการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคและการให้คำแนะนำในการใช้งาน

3. การเลือกและการปรับใช้เทคโนโลยี AI ที่เหมาะสม (Choosing and Deploying the Right AI Technology)

ประกอบด้วย

3.1 การประเมินและคัดเลือกเครื่องมือ หมายถึง การประเมินและคัดเลือกเครื่องมือและแพลตฟอร์ม AI ที่เหมาะสมกับความต้องการ เป้าหมาย และงบประมาณของสถานศึกษา การพิจารณาควรครอบคลุมถึงฟังก์ชันการทำงาน ความง่ายในการใช้งาน ความเข้ากันได้กับระบบที่มีอยู่ และการสนับสนุนจากผู้พัฒนาหรือผู้จัดการศึกษา

3.2 การปรับให้เข้ากับบริบท หมายถึง การปรับใช้เทคโนโลยี AI ให้เข้ากับหลักสูตร วิธีการสอน และลักษณะของผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษา ไม่ควรนำเทคโนโลยีมาใช้โดยไม่ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของตนเอง

3.3 การบูรณาการอย่างค่อยเป็นค่อยไป หมายถึง เริ่มจากการนำ AI มาใช้ในส่วนงานหรือรายวิชาที่มีความพร้อมก่อน และค่อย ๆ ขยายผลไปยังส่วนอื่น ๆ การเริ่มต้นจากโครงการขนาดเล็กจะช่วยให้สามารถเรียนรู้และปรับปรุงก่อนที่จะขยายไปในวงกว้าง

4. การให้ความสำคัญกับข้อมูลและความเป็นส่วนตัว (Emphasis on Data and Privacy) ประกอบด้วย

4.1 การจัดการข้อมูลอย่างปลอดภัย หมายถึง การมีระบบการจัดการข้อมูลผู้เรียนที่ปลอดภัยและเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเข้ารหัสข้อมูลและการควบคุมการเข้าถึง

4.2 การสร้างความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความโปร่งใสเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวม ใช้ และปกป้องข้อมูลของผู้เรียน แจ้งให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลและสิทธิของพวกเขา

4.3 การให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว หมายถึง การให้ความรู้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี AI และความสำคัญของการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล

5. การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุง (Monitoring, Evaluation and Improvement) ประกอบด้วย

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งาน AI และผลกระทบต่อการเรียนรู้ การสอนและการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมควรมีความหลากหลายและครอบคลุมทั้งด้านเชิงปริมาณ (เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้) และเชิงคุณภาพ (เช่น ความพึงพอใจ ความคิดเห็นของผู้เรียนและครูผู้สอน)

5.2 การวิเคราะห์และประเมินผล หมายถึง การวิเคราะห์และประเมินผลการนำ AI มาใช้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้ตัวชี้วัดที่เหมาะสม เพื่อประเมินว่า AI สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้จริงหรือไม่

5.3 การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการใช้ AI ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญในการใช้เทคโนโลยี AI อย่างยั่งยืน

6. การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย (Building Partnerships and Networks) ประกอบด้วย

6.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการใช้ AI เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี การเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวของผู้อื่นจะช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากร

6.2 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ หมายถึง การร่วมมือกับผู้พัฒนาเทคโนโลยี หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมการนำ AI มาใช้ในการศึกษา การทำงานร่วมกันจะช่วยให้เข้าถึงทรัพยากรและความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย

จากแนวทางที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแนวทางเหล่านี้อย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น จะช่วยให้สถานศึกษาและระบบการศึกษาสามารถนำกลยุทธ์การใช้ AI ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยี เปลี่ยนโลกทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนทุกคน

นอกจากนี้ ในการนำ AI มาใช้ในภาคการศึกษาไม่ใช่แค่เรื่องของเทคโนโลยี แต่เป็นเรื่องของ “การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ” ที่ต้องการการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนและปัจจัยที่สำคัญ 6 ประการ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งปัจจัยหลักที่ต้องพิจารณา ได้แก่

- 1) ผู้นำที่มองเห็นวิสัยทัศน์และให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง (Visionary and Supportive Leadership) ได้แก่
  - (1) ความชัดเจนของวิสัยทัศน์ โดยผู้นำต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงศักยภาพของ AI ในการพลิกโฉมการศึกษา และสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์นี้ให้บุคลากรทุกคนเข้าใจและร่วมกันขับเคลื่อน
  - (2) การจัดสรรทรัพยากร โดยผู้นำต้องให้การสนับสนุน

ทั้งในด้านงบประมาณสำหรับโครงสร้างพื้นฐาน (ฮาร์ดแวร์, ซอฟต์แวร์) การลงทุนในการพัฒนาบุคลากร และการจัดสรรเวลาสำหรับการทดลองและเรียนรู้ และ (3) การสร้างวัฒนธรรมที่เปิดรับ โดยผู้นำต้องสร้างบรรยากาศที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง ความคิดสร้างสรรค์ และการทดลอง รวมถึงการยอมรับความล้มเหลวในฐานะส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

2) การพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากร (Teacher and Staff Competency Development) ได้แก่ (1) การฝึกอบรมที่ครอบคลุม โดยครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แค่การใช้งานเครื่องมือ AI แต่รวมถึงการทำความเข้าใจหลักการทำงานของ AI วิธีการบูรณาการ AI เข้ากับการสอน และวิธีการตีความข้อมูลจาก AI เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ (2) การเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอน โดยครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หลัก มาเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) “พี่เลี้ยง” (Coach) และ “นักออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้” (Learning Experience Designer) ที่ใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริม และ (3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การใช้ AI ระหว่างกัน เพื่อแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3) โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่พร้อมใช้งาน (Robust Technological Infrastructure) ได้แก่ (1) อุปกรณ์และเครือข่าย นั่นคือ การมีอุปกรณ์ (คอมพิวเตอร์, แท็บเล็ต) การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่เสถียรและรวดเร็ว เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ (2) แพลตฟอร์มและซอฟต์แวร์ AI ที่เหมาะสม: การเลือกใช้แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ (LMS) ที่มี AI เป็นส่วนประกอบ หรือเครื่องมือ AI เฉพาะทางที่ตอบโจทย์วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และ (3) ความปลอดภัยของข้อมูลและความเป็นส่วนตัว (Data Security and Privacy) โดยการจัดการข้อมูลผู้เรียนอย่างรอบคอบและเป็นไปตามกฎหมาย (เช่น PDPA) เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการสร้างความไว้วางใจและการยอมรับการใช้ AI

4) การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ AI (Curriculum and Activity Alignment) ได้แก่ (1) การบูรณาการอย่างมีเป้าหมาย โดย AI ควรถูกบูรณาการเข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่มีความหมาย และตอบสนองต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ไม่ใช่แค่การนำมาใช้เพื่อ “ความทันสมัย” (2) การออกแบบการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยน โดยการออกแบบบทเรียนที่เอื้อให้ AI เข้ามาช่วยปรับเส้นทางการเรียนรู้ให้เป็นส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่ และ (3) การเน้นทักษะแห่งอนาคต โดยการใช้ AI เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่ AI ยังทำไม่ได้ดี เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคมและอารมณ์

5) การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Monitoring, Evaluation, and Improvement) ได้แก่ (1) ตัวชี้วัดที่ชัดเจน โดยการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs) ที่ชัดเจน ทั้งในด้านประสิทธิภาพของ AI ผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของผู้เรียนและครูผู้สอน (2) ระบบการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ โดยมีระบบในการเก็บข้อมูลการใช้งาน AI และข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาวิเคราะห์และระบุจุดที่ต้องปรับปรุง และ (3) การปรับตัวและยืดหยุ่น นั่นคือ เทคโนโลยี AI พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นกลยุทธ์และแนวปฏิบัติก็ต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อมูลใหม่ ๆ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

6) การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย (Collaboration and Networking) ได้แก่ (1) การร่วมมือกับผู้พัฒนา AI โดยการทำงานร่วมกับบริษัทเทคโนโลยีหรือนักวิจัย AI เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของสถานศึกษา (2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่น โดยการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จในการใช้ AI เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติ (3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยการให้ข้อมูลและความเข้าใจแก่ผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับการใช้ AI ในการศึกษา เพื่อสร้างการยอมรับและสนับสนุน และ (4) การคำนึงถึง

และจัดการปัจจัยเหล่านี้ได้อย่างรอบด้าน จะช่วยให้การนำกลยุทธ์การใช้ AI มาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

หัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ AI เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็น 10 กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงและเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลกในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา

กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ AI เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

การประยุกต์ใช้ AI ในภาคการศึกษาได้นำมาซึ่งกรณีศึกษาที่น่าสนใจและประสบความสำเร็จมากมายทั่วโลก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของ AI ในการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่าง 10 กรณีศึกษาที่โดดเด่นนี้โดยแยกแยะตามฟังก์ชันการใช้งานและการพัฒนาโดยมีเครื่องมือ AI เป็นส่วนสนับสนุนซึ่งสามารถเป็นแรงบันดาลใจในการนำไปปรับใช้มีดังนี้ (Hidayat-ur-Rehman, 2024; Cook & Cook, 2024; Marengo et al., 2024; Bilal et al., 2025; Arslan et al., 2025; Baca & Zhushi, 2025; Chen et al., 2025; Tamanna & Sinha, 2025)

1. Khan Academy และ Khanmigo (แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้)

Khan Academy เป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่ไม่แสวงหาผลกำไรของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้อันหลากหลายในรูปแบบวิดีโอและแบบฝึกหัด Khan Academy ได้พัฒนาผู้ช่วยสอน AI ชื่อ Khanmigo (เดิมชื่อ Khan Academy Chatbot) ซึ่งใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model: LLM) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน Khanmigo ไม่ได้ให้คำตอบโดยตรง แต่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเองผ่านการถามคำถามซึ่งนำการให้ข้อเสนอแนะ และการอธิบายแนวคิดในรูปแบบที่แตกต่างกัน Khanmigo ยังสามารถช่วยครูผู้สอนในการเตรียมบทเรียน สร้างแบบฝึกหัด และให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เรียนแต่ละคน กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า AI สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบค้นพบด้วยตนเองและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน รวมถึงการสนับสนุนการทำงานของครูผู้สอนในการปรับการสอนให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด

2. Century Tech (แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้)

Century Tech เป็นแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ AI เพื่อสร้างเส้นทางการเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะบุคคลสำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แพลตฟอร์มนี้วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วม ผลการเรียนรู้ และความเข้าใจของผู้เรียน เพื่อนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละคน AI ยังให้ข้อเสนอแนะแก่ทั้งผู้เรียนและครูผู้สอน โดยช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจจุดที่ต้องพัฒนา และช่วยให้ครูผู้สอนสามารถระบุแนวโน้มในชั้นเรียนและปรับการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ Century Tech มีรายงานว่าช่วยเพิ่มความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและลดภาระงานของครูผู้สอน กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า AI สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคลในระดับโรงเรียน และช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดการกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Arslan et al., 2025)

3. Quizizz (แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้)

Quizizz เป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบเกมที่ร่วมพัฒนาประเทศอินเดียและสหรัฐอเมริกาที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถสร้างและจัดการแบบทดสอบและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีส่วนร่วมสำหรับผู้เรียน Quizizz ใช้ AI ในการสร้างคำถามแบบปรับตัว (Adaptive Questions) ที่จะปรับความยากตามประสิทธิภาพของผู้เรียน AI ยังให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับผลการเรียนของผู้เรียนและจุดที่ผู้เรียนมีปัญหา กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า AI สามารถเพิ่มความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านเกม และช่วยให้ครูผู้สอนสามารถประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

4. Brainly (แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้)

Brainly เป็นแพลตฟอร์มเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ที่ร่วมพัฒนาโดยประเทศโปแลนด์และสหรัฐอเมริกา ที่ผู้เรียนสามารถถามคำถามและรับคำตอบจากเพื่อนร่วมเรียนและผู้เชี่ยวชาญ Brainly ใช้ AI ในการกลั่นกรองคำถามและคำตอบ เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูล AI ยังช่วยในการจับคู่คำถามกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการตอบคำถามนั้น ๆ กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า AI สามารถช่วยในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย

5. Third Space Learning (แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้)

Third Space Learning ให้บริการสอนคณิตศาสตร์แบบตัวต่อตัวออนไลน์ โดยใช้ติวเตอร์ที่เป็นมนุษย์ แต่มีการใช้ AI ในการจับคู่ผู้เรียนกับติวเตอร์ที่เหมาะสม วิเคราะห์ความต้องการและจุดอ่อนของผู้เรียน และติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ AI ยังช่วยในการสร้างรายงานสำหรับครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า AI สามารถทำงานร่วมกับมนุษย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ โดย AI จะช่วยในด้านการจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่มนุษย์จะเน้นไปที่การให้คำแนะนำและการสนับสนุนทางอารมณ์

6. Squirrel AI Learning (แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้แบบปรับตัว)

Squirrel AI Learning เป็นบริษัทเทคโนโลยีการศึกษาประเทศจีนที่พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัวที่ขับเคลื่อนด้วย AI แพลตฟอร์มนี้วิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างละเอียดเพื่อสร้างแผนการเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะบุคคล โดยจะระบุช่องว่างในความรู้อของผู้เรียนและนำเสนอเนื้อหาและแบบฝึกหัดที่มุ่งเน้นไปที่การเติมเต็มช่องว่างเหล่านั้น AI ยังติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนแบบทันทีและปรับแผนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับการเรียนรู้ที่ท้าทายแต่ไม่ยากจนเกินไป Squirrel AI Learning ได้ร่วมมือกับโรงเรียนหลายแห่งในประเทศจีนและมีรายงานว่าผู้เรียนที่ใช้แพลตฟอร์มนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Li & Wong, 2023) กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของ AI ในการสร้างระบบการเรียนรู้แบบปรับตัวที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งสามารถปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในวงกว้างได้

7. DreamBox Learning (บริษัท)

บริษัท DreamBox Learning ประเทศสหรัฐอเมริกา พัฒนาซอฟต์แวร์การเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบปรับตัวสำหรับผู้เรียนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น แพลตฟอร์มนี้ใช้ AI เพื่อปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับความเข้าใจและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน AI จะติดตามการตัดสินใจและวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนแบบทันทีและปรับความยากของโจทย์ปัญหาและการสนับสนุนที่ได้รับอย่างต่อเนื่อง DreamBox Learning มีรายงานว่าช่วยเพิ่มความก้าวหน้าทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของผู้เรียนและส่งเสริมความมั่นใจในการเรียนรู้ กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นถึง

ศักยภาพของ AI ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่มีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนทุกระดับความสามารถ

8. Carnegie Learning (บริษัท)

บริษัท Carnegie Learning ประเทศสหรัฐอเมริกา พัฒนาระบบการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งผสมรวมซอฟต์แวร์อัจฉริยะกับหลักสูตรที่ได้รับการวิจัยมาอย่างดี ระบบนี้ให้การสนับสนุนและการฝึกฝนแบบเฉพาะบุคคลแก่ผู้เรียน โดย AI จะวิเคราะห์ความเข้าใจของผู้เรียนและนำเสนอโจทย์ปัญหาและคำแนะนำที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของแต่ละคน ระบบยังให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนในทันทีและให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับความก้าวหน้าและความเข้าใจของผู้เรียน Carnegie Learning มีรายงานว่าช่วยปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ กรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า AI สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ในวิชาที่ซับซ้อน เช่น คณิตศาสตร์ โดยการให้การฝึกฝนและการสนับสนุนแบบเฉพาะบุคคล

9. Gradescope (บริษัท)

บริษัท Gradescope ประเทศสหรัฐอเมริกา พัฒนาแพลตฟอร์ม AI ที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถตรวจและให้ข้อเสนอแนะแก่งานเขียน การบ้าน และแบบทดสอบได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น AI สามารถตรวจให้คะแนนคำตอบแบบปรนัยโดยอัตโนมัติ และช่วยในการตรวจให้คะแนนคำตอบแบบอัตนัยโดยการจับกลุ่มคำตอบที่คล้ายกัน ทำให้ครูผู้สอนสามารถให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันและประหยัดเวลาในการตรวจประเมิน Gradescope ยังให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เรียนในภาพรวม ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถระบุจุดที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาและปรับการสอนได้ กรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า AI สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการลดภาระงานของครูผู้สอนในการตรวจประเมิน และช่วยให้ครูผู้สอนมีเวลามากขึ้นในการเตรียมการสอนและการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

10. Duolingo (แอปพลิเคชัน)

Duolingo เป็นแอปพลิเคชันเรียนรู้ภาษาที่ได้รับความนิยมอย่างสูง ซึ่งใช้ AI ในการปรับประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน AI วิเคราะห์ความก้าวหน้า จุดแข็ง จุดอ่อน และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำเสนอเนื้อหาแบบฝึกหัด และการทบทวนที่เหมาะสมในเวลาที่เหมาะสมที่สุด Duolingo ยังใช้ AI ในการตรวจการออกเสียงและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ AI ยังมีบทบาทในการสร้างเนื้อหาบทเรียนใหม่ ๆ และปรับปรุงวิธีการสอนโดยรวมของแอปพลิเคชัน กรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า AI สามารถทำให้การเรียนรู้ภาษาที่มีความสนุกสนาน มีส่วนร่วม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการปรับให้เข้ากับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

กรณีศึกษาเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของตัวอย่างความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ AI ในภาคการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของ AI ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนการทำงานของครูผู้สอน และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การศึกษาและเรียนรู้จากกรณีศึกษาเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำ AI ไปประยุกต์ใช้ในบริบททางการศึกษาอื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา

บทสรุป

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น บทความนี้ได้นำเสนอภาพรวมที่ครอบคลุมเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก และบทบาทสำคัญของ AI ในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงนี้ จากนั้นได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างรากฐานทางทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญ รวมถึงการสำรวจงานวิจัยที่ได้ศึกษาถึงศักยภาพและผลกระทบของการนำ AI มาใช้ในการศึกษา

หัวใจสำคัญของบทความนี้คือการนำเสนอกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับการจัดการเรียนการสอนและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้โดยใช้ AI ซึ่งครอบคลุมหลากหลายมิติ ได้แก่ การเรียนรู้แบบปรับเฉพาะบุคคลขั้นสูง การสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพครูผู้สอน การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ชาญฉลาด การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเอง อีกทั้งในเนื้อหาเกี่ยวกับแผนงาน วิธีการ และแนวทางการบูรณาการ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสามารถนำไปกำหนดขอบข่ายของการใช้งาน AI ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ กลยุทธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า AI ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก แต่เป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการสอนในเชิงลึก โดยการปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของครูผู้สอน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบสนอง และการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต

นอกจากนี้ บทความยังได้นำเสนอแนวทางการนำกลยุทธ์การใช้ AI ไปใช้งานจริง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของการวางแผน การพัฒนาบุคลากร การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การให้ความสำคัญกับข้อมูล และความเป็นส่วนตัว การติดตามประเมินผล และการสร้างความร่วมมือ การนำ AI มาใช้ในการศึกษาอย่างประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยคำนึงถึงบริบทและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา ในส่วนของกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ บทความได้นำเสนอตัวอย่างหลากหลายจากทั่วโลก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ AI ในบริบททางการศึกษาที่แตกต่างกัน ตั้งแต่แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชันเรียนรู้ภาษา ระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว เครื่องมือสนับสนุนครูผู้สอน ไปจนถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริง กรณีศึกษาเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันถึงศักยภาพของ AI ในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้สอน และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

จากการสำรวจแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม กลยุทธ์ แนวทางการนำไปใช้ และกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ สามารถอภิปรายได้ว่า AI มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา ศักยภาพของ AI ในการปรับการเรียนรู้ให้เป็นเฉพาะบุคคล การสนับสนุนครูผู้สอน และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ชาญฉลาด เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในการศึกษาไม่ใช่เรื่องง่าย และยังคงมีความท้าทายหลายประการที่ต้องพิจารณา ประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือเรื่องของ จริยธรรมและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล การใช้ AI ในการศึกษาเกี่ยวข้องกับ การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากของผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการอย่างรอบคอบและมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด เพื่อป้องกันการละเมิดความเป็นส่วนตัวและการนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิด การสร้างความโปร่งใสเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญ

อีกประเด็นที่ต้องพิจารณาคือเรื่องของ ความเท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี การนำ AI มาใช้ในการศึกษา อาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่มากขึ้น หากผู้เรียนและครูผู้สอนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรือขาดทักษะในการใช้งาน ดังนั้น การมีนโยบายและการลงทุนเพื่อลดช่องว่างทางดิจิทัลจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ทุกคนสามารถได้รับประโยชน์จากการใช้ AI ในการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม

นอกจากนี้ บทบาทของครูผู้สอน จะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปเมื่อมีการนำ AI มาใช้ ครูผู้สอนจะไม่ใช้เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียงผู้เดียว แต่จะเป็นผู้ช่วยสนับสนุน (Facilitator) การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูง และให้คำปรึกษาและสนับสนุนผู้เรียนในเชิงลึก การพัฒนาทักษะของครูผู้สอนในการใช้ AI และการปรับบทบาทของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สิ่งที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม ได้แก่

1. ผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นั่นคือ การใช้ AI ในการเรียนรู้อาจลดโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมรวมการใช้ AI กับการปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้าจึงมีความสำคัญ

2. ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของ AI นั่นคือ ระบบ AI เรียนรู้จากข้อมูล ดังนั้น คุณภาพและความเอนเอียงของข้อมูลที่ใช้ในการฝึกฝน AI อาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของผลลัพธ์และการตัดสินใจของ AI การตรวจสอบและประเมินระบบ AI อย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งจำเป็น

3. การบูรณาการ AI เข้ากับหลักสูตร นั่นคือ การนำ AI มาใช้ในการศึกษาควรเป็นการบูรณาการอย่างเป็นธรรมชาติเข้ากับหลักสูตรและเป้าหมายการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มเติมโดยไม่ได้พิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

โดยสรุปจากเนื้อหาที่กล่าวมาทั้งหมดในบทความนี้ AI มีศักยภาพอย่างมากในการปฏิรูปการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยี เปลี่ยนโลกทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ต้องมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ การจัดการกับความท้าทายที่เกี่ยวข้อง และการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อให้มั่นใจว่าเทคโนโลยี AI จะถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนและระบบการศึกษาโดยรวมของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การนำกลยุทธ์การใช้ AI ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน บทความนี้ขอเสนอแนะในสองด้านหลัก คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (Chan, 2023; Dastane et al., 2024; Zawacki-Richter et al., 2024; Bilal et al., 2025; Ronaghi & Ronaghi, 2025)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจากประเทศไทยมีแผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (National AI Strategy and Action Plan for Thailand) พ.ศ. 2565–2570 ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นผู้นำด้าน AI ในภูมิภาคและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก แผนฯ นี้มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการใช้ AI เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีศักยภาพด้านปัญญาประดิษฐ์ในระดับภูมิภาค เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ยุทธศาสตร์หลัก 5 ด้าน การวิเคราะห์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับแต่ละยุทธศาสตร์มีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาบุคลากร AI และยกระดับขีดความสามารถของกำลังคน (AI Human Capital Development) ยุทธศาสตร์นี้เป็นรากฐานสำคัญที่สุด เพราะ AI จะก้าวหน้าได้ต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย ไปจนถึงผู้ใช้งานทั่วไป การขาดแคลนบุคลากร AI เป็นปัญหาที่หลายประเทศทั่วโลกเผชิญอยู่ ส่วนแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ได้แก่ (1) การสร้างบุคลากร AI ระดับสูง (AI Researchers/Engineers), (2) การยกระดับทักษะบุคลากรในอุตสาหกรรม (Upskilling/Reskilling Workforce) และ (3) การปลูกฝัง AI Literacy ในทุกระดับการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและข้อมูลสำหรับ AI (AI Infrastructure and Data Development) ยุทธศาสตร์นี้แสดงโครงสร้างพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และชุดข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาและฝึกฝน AI โมเดลที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลเป็นหัวใจของ AI ยิ่งข้อมูลมีคุณภาพและหลากหลายมากเท่าไร AI ก็ยิ่งฉลาดขึ้นเท่านั้น ส่วนแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ได้แก่ (1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่าย (2) การจัดทำและรวบรวมชุดข้อมูลคุณภาพสูง (High-Quality Datasets) และ (3) มาตรฐานและธรรมาภิบาลข้อมูล

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม AI (AI Research, Development, and Innovation) ยุทธศาสตร์นี้แสดงถึงการวิจัยและพัฒนาเป็นหัวใจของการสร้าง AI ที่เป็นของตัวเอง ไม่ใช่แค่ผู้ใช้งาน การมีนวัตกรรม AI ที่เป็นของเราเองจะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ ส่วนแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ได้แก่ (1) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา AI ขั้นสูง (Advanced AI R&D) (2) การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและสตาร์ทอัพ AI และ (3) การวิจัย AI ที่มีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การวางระเบียบและธรรมาภิบาล AI (AI Regulation and Governance) ยุทธศาสตร์นี้แสดงถึงการพัฒนา AI ต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบและธรรมาภิบาล เพื่อให้แน่ใจว่า AI ถูกนำมาใช้อย่างเป็นธรรม โปร่งใส และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน การมีกฎหมายที่ชัดเจนจะสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการยอมรับ AI ในสังคม ส่วนแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ได้แก่ (1) การจัดทำกรอบกฎหมายและข้อบังคับ AI (2) การส่งเสริมธรรมาภิบาล AI และจริยธรรม และ (3) การสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ AI ในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การขับเคลื่อนการใช้ AI เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (AI Adoption for National Competitiveness) ยุทธศาสตร์นี้อธิบายได้ว่าเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา AI คือการนำไปใช้งานจริงเพื่อสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม การขับเคลื่อนการนำ AI ไปใช้ในภาคส่วนต่างๆ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และสร้างบริการใหม่ ๆ ส่วนแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ได้แก่ (1) การส่งเสริมการนำ AI ไปใช้ในภาคอุตสาหกรรมหลัก (2) การนำ AI มาใช้ในภาครัฐเพื่อยกระดับการให้บริการประชาชน (Government AI Adoption) และ (3) การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน

แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติของประเทศไทยมีความครอบคลุมและมองการณ์ไกลใน 5 ยุทธศาสตร์หลัก อย่างไรก็ตาม การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติจริงต้องอาศัยหลักการดังต่อไปนี้

1. การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritization) กล่าวคือ แม้แผนจะครอบคลุมหลายด้าน แต่จำเป็นต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกิจกรรมที่สร้างผลกระทบได้เร็วและสูงที่สุด โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้น

2. การวัดผลที่ชัดเจน (Clear Metrics) กล่าวคือ ควรมีตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs) ที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลได้ในแต่ละแผนงานย่อย เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. งบประมาณและการลงทุนที่เพียงพอ (Sufficient Funding and Investment) กล่าวคือ การดำเนินงานตามแผนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่อง ทั้งจากภาครัฐและเอกชน

4. การปรับตัวและความยืดหยุ่น (Adaptability and Flexibility) กล่าวคือ เทคโนโลยี AI มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แผนปฏิบัติการจึงต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

5. การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Inclusive Participation) กล่าวคือ การประสบความสำเร็จของแผนนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ใช่แค่ภาครัฐ แต่รวมถึงภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชนด้วย

การดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเหล่านี้ย่อมมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้าน AI ในภูมิภาค และใช้ AI เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากเนื้อหาที่นำมาเสนอที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พ.ศ. 2565-2570 ดังที่กล่าวมาประกอบด้วย

1. การพัฒนารอบนโยบายและมาตรฐานด้าน AI ในการศึกษา กล่าวคือ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งพัฒนาและประกาศใช้กรอบนโยบายและมาตรฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในการศึกษา ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล คุณภาพและความน่าเชื่อถือของระบบ AI การเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้าน AI ทางการศึกษา มาตรฐานเหล่านี้จะช่วยสร้างความมั่นใจและเป็นแนวทางในการนำ AI มาใช้ได้อย่างมีความรับผิดชอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. การลงทุนและการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา AI ทางการศึกษา กล่าวคือ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณและให้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี AI ที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและความท้าทายทางการศึกษาของประเทศ สนับสนุนความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักการศึกษา และผู้พัฒนาเทคโนโลยี เพื่อสร้างนวัตกรรม AI ที่ตอบโจทย์ความต้องการของระบบการศึกษาไทย

3. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา กล่าวคือ รัฐบาลควรสร้างกลไกและแพลตฟอร์มสำหรับการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้พัฒนาเทคโนโลยี AI ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากรในการนำ AI มาใช้ในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4. การพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาด้าน AI กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการและสถาบันฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะของครูผู้สอนในการใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์ม AI ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับการใช้ AI อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค AI ในการศึกษา เพื่อสนับสนุนการนำเทคโนโลยีไปใช้อย่างราบรื่น

5. การสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ AI ในวงกว้าง กล่าวคือ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ ศักยภาพ และความเสี่ยงของการใช้ AI ในการศึกษาแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนจะช่วยลดความกังวลและส่งเสริมการยอมรับและการมีส่วนร่วมในการนำ AI มาใช้

6. การสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน นั่นคือ รัฐบาลควรลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ให้ครอบคลุมและมีคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาและผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี AI และเครื่องมือการเรียนรู้ดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียม ลดช่องว่างทางดิจิทัลและสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ที่เท่าเทียมสำหรับทุกคน

2. ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. การเริ่มต้นจากโครงการนำร่องและการขยายผลอย่างค่อยเป็นค่อยไป กล่าวคือ สถานศึกษาควรเริ่มต้นด้วยการนำ AI มาใช้ในโครงการนำร่องขนาดเล็กในบางรายวิชาหรือบางกลุ่มผู้เรียน เพื่อทดลอง ปรับปรุง และประเมินผล ก่อนที่จะขยายผลไปยังส่วนอื่น ๆ ของสถานศึกษา การเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ จะช่วยลดความเสี่ยงและทำให้สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

2. การประเมินความต้องการและความพร้อมของสถานศึกษาอย่างละเอียด กล่าวคือ ก่อนการนำ AI มาใช้ สถานศึกษาควรประเมินความต้องการและปัญหาที่ต้องการแก้ไข รวมถึงความพร้อมของบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานงบประมาณ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง การประเมินอย่างละเอียดจะช่วยให้สามารถเลือกใช้เทคโนโลยี AI ที่เหมาะสมและวางแผนการนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของครูผู้สอนในการใช้ AI อย่างต่อเนื่อง ผ่านการฝึกอบรม การสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ การมีครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ AI เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ

4. การบูรณาการ AI เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นธรรมชาติ กล่าวคือ การนำ AI มาใช้ควรเป็นการบูรณาการเข้ากับหลักสูตร วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มเติมโดยไม่ได้พิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการเรียนรู้

5. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงการใช้งาน AI กล่าวคือ สถานศึกษาควรกำหนดกลไกสำหรับการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งาน AI และผลกระทบต่อกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้สามารถประเมินผล ปรับปรุงการใช้งาน AI และตัดสินใจเกี่ยวกับการขยายผลในอนาคต

6. การสร้างชุมชนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กล่าวคือ สถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหารที่กำลังนำ AI มาใช้ เพื่อให้สามารถเรียนรู้จากกันและกัน แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

7. การให้ความสำคัญกับประสบการณ์และความต้องการของผู้เรียน กล่าวคือ ในกระบวนการนำ AI มาใช้ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับประสบการณ์และความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียน เพื่อให้มั่นใจว่าเทคโนโลยี AI ถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีส่วนร่วม

8. การสร้างความร่วมมือกับผู้พัฒนาเทคโนโลยี AI กล่าวคือ สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับผู้พัฒนาเทคโนโลยี AI เพื่อให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้รับการสนับสนุนด้านเทคนิค และร่วมกันพัฒนาโซลูชัน AI ที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีรวมถึงการประยุกต์ใช้ของ Cook and Cook (2024), Dastane et al. (2024), Zawacki-Richter et al. (2024), Bilal et al. (2025) และ Ronaghi and Ronaghi (2025) ที่เน้นประเด็นเดียวกันในการนำเสนอข้อค้นพบและอภิปรายเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้ AI ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม การนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติเหล่านี้ไปพิจารณาและดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้

ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากศักยภาพของ AI ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างระบบการศึกษาที่ทันสมัย ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกทางการศึกษา และเตรียมพร้อมทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับการแข่งขันในโลกอนาคต

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมด และช่องว่างทางการปฏิบัติในการประยุกต์ใช้ AI ในภาคการศึกษาไทย สามารถเสนอแนะแนวทางการวิจัยในอนาคตเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และขับเคลื่อนการนำ AI มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

1. การวิจัยเชิงทดลองและกึ่งทดลองเกี่ยวกับประสิทธิผลของ AI (Experimental and Quasi-Experimental Studies on AI Effectiveness) โดยมีประเด็นวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจ การมีส่วนร่วม, และทักษะเฉพาะ (เช่น การคิดเชิงวิพากษ์, การแก้ปัญหา) ของผู้เรียนที่ใช้ AI Tools/Platforms เทียบกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้ หรือใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสบการณ์และมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Qualitative Research on Stakeholder Experiences and Perceptions) โดยมีประเด็นวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเชิงลึกถึงประสบการณ์ ทัศนคติ ความท้าทาย และข้อเสนอแนะของครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน และผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ AI ในการศึกษา

3. การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะและบทบาทใหม่ของครูผู้สอนในยุค AI (Research on Teacher Competency Development and New Roles in the AI Era) โดยมีประเด็นวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาถึงสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูในอนาคต รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสม และการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอนเมื่อมีการนำ AI มาใช้มากขึ้น

4. การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากรอบนโยบายและธรรมาภิบาล AI ในการศึกษา (Research on AI Policy and Governance Frameworks in Education) โดยมีประเด็นวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาถึงความจำเป็นในการพัฒนากฎระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการใช้ AI ในการศึกษา โดยเฉพาะประเด็นด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ

5. การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา AI ที่ตอบโจทย์บริบทไทยและลดช่องว่างการเข้าถึง (Research on Contextualized AI Development and Bridging the Access Gap) โดยมีประเด็นวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการพัฒนา AI Solutions ที่เฉพาะเจาะจงกับความต้องการและข้อจำกัดของระบบการศึกษาไทย รวมถึงแนวทางลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี

การวิจัยในอนาคตควรมีการออกแบบการศึกษาที่หลากหลายทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ และแบบผสมผสาน (Mixed Methods) รวมถึงการร่วมมือระหว่างนักวิชาการจากสาขาต่าง ๆ (การศึกษา, วิทยาการคอมพิวเตอร์, จริยธรรม, สังคมศาสตร์) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

เอกสารอ้างอิง

Aad, S., & Hardey, M. (2025). Generative AI: Hopes, controversies and the future of faculty roles in education. **Quality Assurance in Education**, 33(2), 267–282.

Ahmed, S.F., Alam, M. S.B., Hassan, M., Rozbu, M.R., Ishtiak, T., Rafa, N., & Gandomi, A.H. (2023). Deep learning modelling techniques: current progress, applications, advantages, and challenges. **Artificial Intelligence Review**, 56, 1–97.

- Arslan, N., Haj Youssef, M., & Ghandour, R. (2025). AI and learning experiences of international students studying in the UK: An exploratory case study. **Artificial Intelligence in Education**, 1(1), 1–23.
- Asad, M.M., & Ajaz, A. (2024). Impact of ChatGPT and generative AI on lifelong learning and upskilling learners in higher education: Unveiling the challenges and opportunities globally. **International Journal of Information and Learning Technology**, 41(5), 507–523.
- Baca, G., & Zhushi, G. (2025). Assessing attitudes and impact of AI integration in higher education. **Higher Education, Skills and Work-Based Learning**, 15(2), 369–383.
- Baker, R.S.J.d. (2020). AI and education: Promises and pitfalls. **International Journal of Artificial Intelligence in Education**, 30(3), 638–645.
- Bilal, D., He, J., & Liu, J. (2025). Guest editorial: AI in education: transforming teaching and learning. **Information and Learning Sciences**, 126(1/2), 1–7.
- Chan, C.K.Y. (2023). A comprehensive AI policy education framework for university teaching and learning. **International Journal of Educational Technology in Higher Education**, 20(1), 38.
- Chen, K., Tallant, A.C., & Selig, I. (2025). Exploring generative AI literacy in higher education: student adoption, interaction, evaluation and ethical perceptions. **Information and Learning Sciences**, 126(1/2), 132–148.
- Cook, J.S., & Cook, J. (2024). Artificial intelligence in management education: transformative potential and challenges. **SAM Advanced Management Journal**, 89(4), 340–355.
- Dastane, O., Turner, J., & Nankervis, A. (2024). The trajectory of artificial intelligence for competency-based personalised learning: Past, present and future. **International Journal of Information and Learning Technology**, 41(5), 473–489.
- Ellikkal, A., & Rajamohan, S. (2025). AI-enabled personalized learning: empowering management students for improving engagement and academic performance. **Vilakshan – XIMB Journal of Management**, 22(1), 28–44.
- Ferhataj, A., Memaj, F., Sahatcija, R., Ora, A., & Koka, E. (2025). Ethical concerns in AI development: analyzing students' perspectives on robotics and society. **Journal of Information, Communication and Ethics in Society**, 23(2), 165–187.
- Gizzi, E., Nair., L., Chernova, S., & Sinapov, J. (2022). Creative problem solving in artificially intelligent agents: a survey and framework. **Journal of Artificial Intelligence Research**, 75, 857–911.
- Hardaker, G., & Glenn, L.E. (2025). Artificial intelligence for personalized learning: a systematic literature review. **International Journal of Information and Learning Technology**, 42(1), 1–14.
- Hazaimah, M., & Al-Ansi, A.M. (2024). Model of AI acceptance in higher education: arguing teaching staff and students perspectives. **International Journal of Information and Learning Technology**, 41(4), 371–393.

- Hidayat-ur-Rehman, I. (2024). Examining AI competence, chatbot use and perceived autonomy as drivers of students' engagement in informal digital learning. **Journal of Research in Innovative Teaching & Learning**, 17(2), 196–212.
- Hwang, G.J., Xie, H., Zeng, Q., & Abelson, R. (2020). Application of artificial intelligence in education: Learning analytics and personalized learning. **Computers & Education: Artificial Intelligence**, 1, 100002.
- Jafari, F., & Keykha, A. (2024). Identifying the opportunities and challenges of artificial intelligence in higher education: A qualitative study. **Journal of Applied Research in Higher Education**, 16(4), 1228–1245.
- Kang, H. (2023). Artificial intelligence and its influence in adult learning in China. **Higher Education, Skills and Work-Based Learning**, 13(3), 450–464.
- Karanja, E., & Malone, L.C. (2021). Improving project management curriculum by aligning course learning outcomes with Bloom's taxonomy framework. **Journal of International Education in Business**, 14(2), 197–218.
- Li, K.C., & Wong, B.T.-M. (2023). Artificial intelligence in personalised learning: A bibliometric analysis. **Interactive Technology and Smart Education**, 20(3), 422–445.
- Lytras, M.D., & Ordonez De Pablos, P. (2024). Guest editorial: Active and transformative learning in higher education in times of artificial intelligence and ChatGPT. **Interactive Technology and Smart Education**, 21(4), 489–498.
- Marengo, A., Pagano, A., Pange, J., & Soomro, K.A. (2024). The educational value of artificial intelligence in higher education: a 10-year systematic literature review. **Interactive Technology and Smart Education**, 21(4), 625–644.
- Mariyono, D., & Nur Alif Hd, A. (2025). AI's role in transforming learning environments: A review of collaborative approaches and innovations. **Quality Education for All**, 2(1), 265–288.
- Moravec, J.W., & Martínez-Bravo, M.C. (2023). Global trends in disruptive technological change: Social and policy implications for education. **On the Horizon**, 31(3/4), 147–173.
- Phakamach, P. (2023). Educational innovation: Elements and mechanisms for the development of Thai educational institutions Towards Internationalization. **Journal of Education and Innovative Learning**, 3(2), 161–180.
- Phakamach, P., Panjarattanakorn, D., & Onsompant, S. (2025). HyFlex blended learning: A graduate-level case study in strategic educational management. **Asian Education and Learning Review**, 3(2), 1–17.
- Phakamach, P., Senarith, P., & Wachirawongpaisarn, S. (2022). The metaverse in education: The future of immersive teaching & learning. **RICE Journal of Creative Entrepreneurship and Management**, 3(2), 75–88.
- Ronaghi, M.H. (2023). The effect of virtual reality technology and education on sustainable behavior: A comparative quasi-experimental study. **Interactive Technology and Smart Education**, 20(4), 475–492.
- Ronaghi, M.H., & Ronaghi, M. (2025). How does the use of artificial intelligence affect sustainability rating in Middle Eastern universities?. **Asian Education and Development Studies**, 14(2), 152–172.

- Routray, R., & Khandelwal, K. (2024). Artificial intelligence (AI) adoption: Do Generation Z students feel technostress in deploying AI for completing courses of study at universities?. **Asian Education and Development Studies**, **13**(5), 534–545.
- Saha, P., Hossain, M.S., Roy, N.C., Masud, A.A., & Amin, R. (2025). Unlocking the power of AI in education: Students' intentions and AI tool use driving learning success in an emerging economy. **On the Horizon**, **33**(1), 126–144.
- Tahiru, F. (2021). AI in education. **Journal of Cases on Information Technology**, **23**(1), 1–20.
- Tamanna, M., & Sinha, B. (2025). A conceptual analysis of artificial intelligence (AI) on academic opportunities and challenges: A case study based on higher educational institutions in Bangladesh. **Quality Assurance in Education**, **33**(2), 218–236.
- Wawak, S., Teixeira Domingues, J.P., & Sampaio, P. (2024). Quality 4.0 in higher education: Reinventing academic–industry–government collaboration during disruptive times. **The TQM Journal**, **36**(6), 1569–1590.
- Wood, D., & Moss, S.H. (2024). Evaluating the impact of students' generative AI use in educational contexts. **Journal of Research in Innovative Teaching & Learning**, **17**(2), 152–167.
- Zawacki–Richter, O., Bai, J.Y.H., Lee, K., Slagter van Tryon, P.J., & Prinsloo, P. (2024). New advances in artificial intelligence applications in higher education?. **International Journal of Educational Technology in Higher Education**, **21**, 1–4.
- Zhai, X., Chu, X., Chai, C.S., Jong, M.S.Y., Istenic, A., Spector, M., Liu, J.–B., Yuan, J., & Li, Y. (2021). A review of artificial intelligence (AI) in education from 2010 to 2020. **Complexity**, **2021**, 1–18.

การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้อัลกอริทึม ซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน

Prediction of Achievement in Primary School Students Using Support Vector Machine Algorithm

จุฑามาศ ดันยะลา^{1*}, ชัยมงคล ปินะสา¹ และ อนุภูมิ คำยัง¹

Jutamart Tanyala^{1*}, Chaimongkhon Pinasa¹ and Anuphum Kumyoung¹

¹ สาขาวิจัยนวัตกรรมทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย 42000

¹ Educational Innovation Research, Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Loei 42000

* Corresponding author: sm677911101@lru.ac.th

Received: December 22, 2024; Revised: February 14, 2025; Accepted: March 13, 2025

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มุ่งเน้นการใช้อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ChatGPT เพื่อจำลองชุดข้อมูลของนักเรียน จำนวน 1,000 ชุด โดยอ้างอิงข้อมูลจริงจากโรงเรียน 3 แห่งในจังหวัดเลย ข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่ เพศ, เกรดเฉลี่ย, เกรดเฉลี่ยสะสม, จำนวนของชั่วโมงที่เรียน, และสถานะทางการเรียน จากนั้นนำข้อมูลเข้าสู่อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนโดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มฝึกสอนโมเดล 70% และกลุ่มทดสอบโมเดล 30% เพื่อประเมินประสิทธิภาพของโมเดล ซึ่งขั้นตอนการสร้างโมเดลมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นรวบรวมข้อมูล 2) ขั้นเตรียมข้อมูล 3) ขั้นสร้างโมเดล 4) ขั้นทดสอบและประเมินประสิทธิภาพของโมเดลด้วยวิธีการ 10-Fold cross-validation และ 5) ขั้นการนำแบบโมเดลไปใช้งานจริงโดยผลานร่วมกับโปรแกรม Altair AI Studio Educational 2025.0.0 ผลการศึกษาพบว่า โมเดลมีประสิทธิภาพสูงทั้งในด้านของค่าความถูกต้อง ความแม่นยำ และค่าความระลึกลับ ทั้งนี้ได้ผลานการทำงานเข้ากับแพลตฟอร์ม One Compiler ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมออนไลน์สำหรับการรันโค้ดและออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ด้วยภาษา HTML ซึ่งสามารถป้อนข้อมูลนักเรียนในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนล่วงหน้าได้อย่างสะดวก ทั้งนี้เครื่องมือนี้จึงอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพยากรณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แพลตฟอร์ม อัลกอริทึม ซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน

Abstract

This academic article focuses on the application of the Support Vector Machine (SVM) algorithm to predict the academic performance of Grade 6 students in the 2024 academic year. Artificial intelligence technology, specifically ChatGPT, was employed to simulate a dataset of 1,000 student records, based on real data collected from three schools in Loei Province, Thailand. The dataset included variable variables such as gender, grade point average (GPA), cumulative GPA, study hours, and academic status, while personal identifiers were excluded to ensure privacy. The data were divided into two sets: 70% for model training and 30% for testing to evaluate the model's performance. The model development process consisted of five main stages: (1) data collection, (2) data preparation,

(3) model construction, (4) performance evaluation using 10-fold cross-validation, and (5) implementation using Altair AI Studio Educational 2025.0.0. The results revealed that the SVM model demonstrated high levels of performance in terms of accuracy, precision, and recall, confirming its potential as a reliable tool for academic performance prediction. Additionally, the model was integrated into the One Compiler application, an online coding platform that supports HTML-based user interface design. This enabled users to input student data and conveniently receive predictive outcomes. The tool serves as a practical resource for school administrators, teachers, and stakeholders to enhance decision-making and improve the effectiveness of teaching and learning management.

Keywords: Prediction, Achievement, Platform, Algorithm, Support vector machine

บทนำ

การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของ แต่ละระดับการศึกษา (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545) การศึกษาแต่ละช่วงวัยในหลักสูตรได้กำหนดตัวชี้วัด และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของบุคคล และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูผู้สอน ผู้บริหาร และนักวิชาการการศึกษาสามารถวิเคราะห์แนวโน้มการเรียนรู้และพัฒนากลยุทธ์การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพยากรณ์ผลการเรียนของผู้เรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อสถาบันการศึกษา รัฐบาล ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาช่วยส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร (Rastrollo-Guerrero, Gómez-Pulido & Durán-Domínguez, 2020)

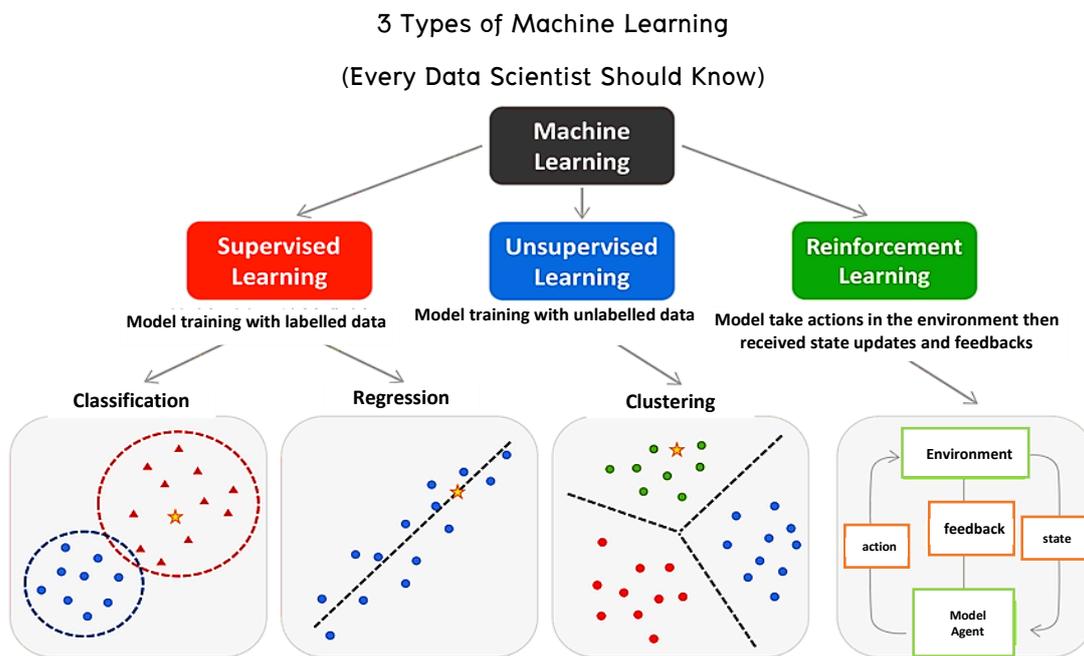
การทำเหมืองข้อมูลหรือดาต้าไมนิง (Education Data Mining) คือ วิธีการค้นพบ และการกลั่นกรองความรู้ จากผลลัพธ์การวิเคราะห์โอกาสหรือความเป็นไปได้ในทางใดทางหนึ่งจากฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ (Larose & Larose, 2014; Peanpedlerd, 2023; Ramageri, 2010) โดยประโยชน์ของการทำเหมืองข้อมูลทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้หาความสัมพันธ์ของชุดข้อมูลนั้น ๆ ได้แก่ การตัดสินใจ การวางแผน การทำนายหรือพยากรณ์แนวโน้มกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการจำแนก (Classification) เป็นกระบวนการนำเข้าของข้อมูลมาสร้างเป็นโมเดลแล้ววิเคราะห์ข้อมูล และส่งออกเป็นข้อมูลใหม่เพื่อทำนายอนาคต โดยอัลกอริทึมที่นิยมนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เช่น ต้นไม้ตัดสินใจ (Decision Tree) แบบจำลองเบย์สอย่างง่าย (Naïve Bayesian) โครงข่ายประสาทเทียม (Artificial Neural Networks: ANN) และซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน (Support Vector Machine: SVM) (นคร ละลอกน้ำ, 2561) สอดคล้องแนวคิดของ Alamri, Almuslim, Alotibi, Alkadi, UllahKhan, Aslam (2020) ที่ได้ทำนายผลการเรียนของนักศึกษาด้วยชุดข้อมูล 369 คน และ 649 คน ตามลำดับ โดยใช้อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน และป่าสุ่ม (Random Forest: RF) เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำโดยการจำแนกประเภทแบบโบนารีและการถดถอยไปใช้กับชุดข้อมูลทั้งสองชุด พบว่า ความแม่นยำในกรณีของการจำแนกแบบโบนารีให้ผลทำนายที่แม่นยำถึง 93% ขณะที่ค่าความคลาดเคลื่อนในการทำนายอยู่ที่ 1.13

ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลทางการศึกษา ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สถาบันหรือโรงเรียนนำมาใช้ยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน (Bisri, Heryatun & Navira, 2025) ปัจจุบันการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) โดยใช้อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนได้ถูกนำมาใช้ในการจำแนกนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจสำเร็จการศึกษาล่าช้า บทความทางวิชาการนี้มุ่งนำเสนอการสร้างโมเดลในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาอย่างเหมาะสม

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. เหมืองข้อมูลทางการศึกษา (Education Data Mining)

ปัจจุบันนี้การนำเหมืองข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในด้านการพัฒนาธุรกิจอีคอมเมิร์ซ และการปรับประยุกต์ใช้ด้านการศึกษาเพิ่มจำนวนมากขึ้น การทำเหมืองข้อมูลด้านการศึกษาคงจะซ่อนอยู่ภายใต้ชุดข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันไป เช่น การทำนาย และการจำแนกประเภท (Adekitan & Salau, 2019; Batool, Rashid, Nisar, Kim, Kwon & Hussain, 2023) ประโยชน์ที่ได้จากการทำเหมืองข้อมูลโดยใช้อัลกอริทึมเหล่านี้ถูกนำมาเพื่อออกแบบสร้างโมเดลในการทำนายผลการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning Models : ML) ซึ่งประเภทของเครื่องจักรอัลกอริทึมที่นำมาใช้ในการทำเหมืองข้อมูลทางการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทการเรียนรู้แบบมีผู้สอน (Supervised Learning) เพื่อทำนายผลลัพธ์เป็นหมวดหมู่ 2) ประเภทการเรียนรู้แบบไม่มีผู้สอน (Unsupervised Learning) เพื่อประมวลผลและเรียนรู้โครงสร้างของข้อมูลฝึกรวมที่แฝงอยู่ภายใน และ 3) ประเภทการเรียนรู้แบบเสริมแรง (Reinforcement Learning) เป็นการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม ทั้งเชิงบวกและเชิงลบล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของโมเดล Peng, Jury, Dönnnes & Ciurtin (2021) ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาจำนวนมากได้นำชุดข้อมูลจากเหมืองข้อมูลทางการศึกษาไปวิเคราะห์หาสาเหตุ และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยนำข้อมูลเหล่านี้ได้ถูกนำไปใช้ในการประเมินความสำเร็จ ความต้องการ หรือแนวโน้มด้านการศึกษา รวมถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (Adekitan & Noma-Osaghae, 2019; Batool et al., 2023) ดังภาพที่ 1

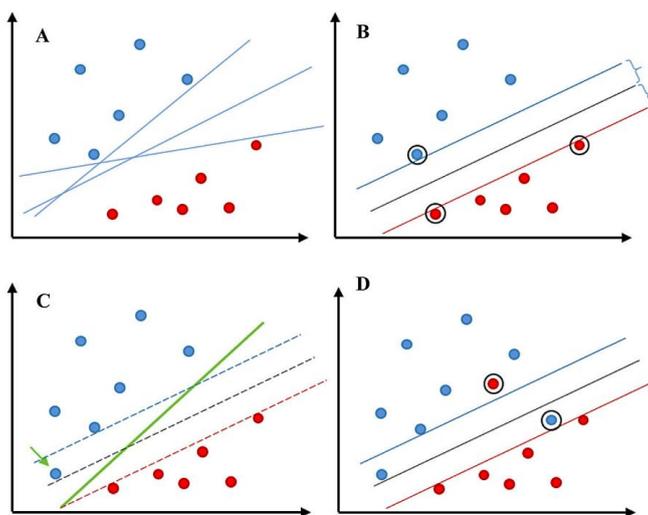

ภาพที่ 1 ประเภทของการเรียนรู้ของเครื่อง
ที่มา: Peng et al. (2021)

2. อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน (Support Vector Machine: SVM)

SVM เป็นอัลกอริทึมของการเรียนรู้ของเครื่องประเภทหนึ่งโดยการศึกษาของ Chen and Zhai (2023) ได้กล่าวถึงอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน ถูกสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกและได้นำไปใช้แก้ปัญหาการจำแนกประเภทต่าง ๆ เป็นผลสำเร็จ โดย Vapnik (Cortes & Vapnik, 1995) ซึ่งแปลงข้อมูลนำเข้า (Input) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ไม่ได้อยู่

ในรูปแบบเส้นตรง และมีฟังก์ชันเคอร์เนล (Kernel) ที่แปลงข้อมูลจากมิติเดิมไปสู่มิติที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความแม่นยำในมิติต่าง ๆ (Tree, 2020) โดยการจำแนกประเภทของอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนเป็นวิธีการนำเข้าข้อมูล (Input) ของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทั้งแบบเชิงเส้นและไม่เชิงเส้นโดยอาศัยการแบ่งแยกข้อมูลด้วยเส้นตรงหรือไฮเปอร์เพลนที่เหมาะสมเพื่อเป็นขอบเขตในการตัดสินใจ ลดข้อผิดพลาดของผลลัพธ์ (Output) ที่ได้จากการจำแนกประเภทของชุดข้อมูลที่ต้องการพยากรณ์ (Widaningsih, 2019) ตัวอย่างที่แสดงข้อมูลของการจำแนกประเภทแบบไบนารีโดยใช้โมเดลอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนอย่างง่ายที่มีขอบเขตกว้างที่สุด (Maximum-margin classifier) ในภาพ A และภาพ B ขณะเดียวกัน ภาพ C และภาพ D แสดงถึงข้อมูลที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ด้วยไฮเปอร์เพลนเชิงเส้น (Valkenborg et al., 2023) ดังแสดงในภาพที่ 2

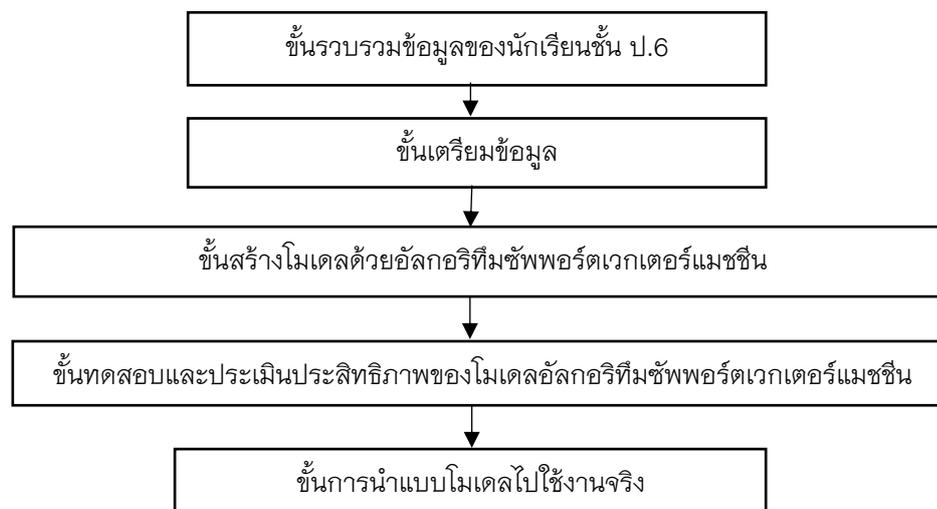
ภาพที่ 2 การจัดจำแนกประเภทของอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน
ที่มา: Valkenborg et al. (2023)

วีระพันธ์ พาณิชย์ (2564) ได้กล่าวถึงหลักการทำงานของอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน เป็นการสร้างและเลือกเส้นแบ่งเขตข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดในการจำแนกประเภทโดยเฉพาะการจำแนกนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม เช่น “ผ่าน/ไม่ผ่าน” โดยระยะห่างระหว่างขอบเขตของ 2 กลุ่มให้มีระยะห่างมากที่สุด ถ้าระยะห่างยิ่งมากความผิดพลาดจะน้อยลงและได้นำเสนอโมเดลเพื่อทำนายผลการเรียนวิชา Web Database ของนักศึกษาสาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาโดยใช้การเรียนรู้ของเครื่อง 4 วิธีด้วยโปรแกรม RapidMiner Studio การศึกษานี้ใช้ข้อมูลจำนวน 271 คน กับข้อมูลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นด้วยการ Attribute จำนวน 6 Attribute แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเรียนรู้ (Train Set) 80% และกลุ่มทดสอบ (Test set) 20% ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการทำนายด้วยวิธี Neural Network มีค่าความถูกต้อง (Accuracy) มากที่สุด 85.89 % รองลงมาวิธี Support Vector Machine 85.19 % ลำดับที่สามวิธี Decision Tree 79.63 % ลำดับสุดท้ายวิธี Naive Bayes 74.07 % ซึ่งสอดคล้องกับ Yoğci (2022) ได้ศึกษาการทำเหมืองข้อมูลทางการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จำนวน 1,854 คน ที่เรียนวิชาภาษาตุรกีของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในปี ค.ศ. 2019–2020 ด้วยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของอัลกอริทึมป่าสุ่มและอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน โดยมีตัวแปรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ คะแนนสอบกลางภาค ข้อมูลรหัสวิชา และภาควิชา ผลการศึกษพบว่า การวิเคราะห์ผลการเรียนของนักศึกษาที่คาดว่าจะไม่จบการศึกษาในการจำแนกประเภทมีความแม่นยำ 70–75% เช่นเดียวกับการทำนายความสำเร็จทางการศึกษาของ Al-Hidayah เมือง Bogor ที่มีข้อมูลของผลการศึกษา 97 รายการ พบว่า การทำเหมืองข้อมูลโดยใช้

อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนสามารถทำนายความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนที่จบการศึกษาได้ตรงตามเวลาอย่างแม่นยำถึง 85% (Mailana, Putra, Hidayat & Wibowo, 2021)

3. ขั้นตอนการสร้างโมเดล (Modeling) ด้วยอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน

บทความทางวิชาการนี้ได้เสนอการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วย ในบทความนี้ได้ศึกษาเป็นขั้นตอนการสร้างโมเดล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (ชัยมงคล ปินะสา, สำราญ มีแจ้ง และ น้ำทิพย์ งามอาภาวณิชย์, 2567) ดังนี้ 1) ขั้นรวบรวมข้อมูล (Dataset) 2) ขั้นเตรียมข้อมูล (Data Preparation) 3) ขั้นสร้างโมเดล (Modeling) ด้วยอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน 4) การทดสอบและประเมินประสิทธิภาพของโมเดล (Evaluation) และ 5) ขั้นการนำแบบโมเดลไปใช้งานจริง (Deployment) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างโมเดลอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน

3.1 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทางการศึกษาในครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2567 ได้แก่ ผู้เรียนโรงเรียนบ้านหนองคอกบัว โรงเรียนบ้านท่าสวรรค์ และโรงเรียนบ้านปาม่วง จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 18 คน ด้วยการเลือกประชากรทั้งหมดที่ศึกษา เนื่องจากชุดข้อมูลมีขนาดเล็กจึงได้จำลองข้อมูล (Simulate Data) ซึ่งอ้างอิงจากฐานข้อมูลสารสนเทศของทั้ง 3 โรงเรียน แล้วนำเข้าไฟล์ข้อมูลให้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ChatGPT ซึ่งข้อดีของ ChatGPT มีหลายประการ ได้แก่ การประหยัดเวลาและทรัพยากร มีความยืดหยุ่นในกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ของข้อมูลจำลอง และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นผู้เขียนจึงได้จำลองชุดข้อมูล จำนวน 1,000 ชุดโดยใช้ ChatGPT ได้แก่ ชื่อนามสกุล เพศ เกรดเฉลี่ย จำนวนชั่วโมงที่เรียน เกรดเฉลี่ยสะสม และสถานะทางการเรียน โดยการเขียน Prompt “ช่วยจำลองชุดข้อมูล ได้แก่ ชื่อ นามสกุล เพศ เกรดเฉลี่ย จำนวนชั่วโมงที่เรียน เกรดเฉลี่ยสะสม และสถานะทางการเรียน จากไฟล์ที่แนบ จำนวน 1000 ชุดข้อมูล” ทั้งนี้ ผู้เขียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้โดยตรงเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตามชุดข้อมูลที่ได้อ้างอิงนั้นมีลักษณะใกล้เคียงกับข้อมูลจริง เมื่อได้ชุดข้อมูลจะนำมากำหนดค่าตัวแปรตามชนิดของข้อมูล เช่น ชื่อ-นามสกุล ชนิดของข้อมูลเป็น text ถ้าเป็น เพศ ชนิดของข้อมูลเป็น Nominal ส่วนเกรดเฉลี่ยสะสม หรือ GPA เป็นผลการเรียนรายปีการศึกษา ชนิดของข้อมูลเป็น Real โดยผู้เรียนที่ได้เกรด 0 หมายถึง จะมีคะแนนต่ำสุด และผู้เรียนที่ได้เกรด 4 หมายถึง จะมีคะแนนสูงสุด อีกทั้ง Wiyono, Abidin, Wibowo, Hidayatullah & Dairoh (2019) ได้กล่าวถึง Satuan Kredit

Semester: SKS เป็นหน่วยกิตที่ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเรียนในแต่ละปีการศึกษา และแบ่งบอกลงถึงสถานะทางการเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่นำมาใช้ในการทำนายความแม่นยำหรือความล่าช้าของความสำเร็จในการเรียน เมื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลของการสร้างโมเดลเสร็จสิ้นแล้ว จากนั้นบันทึกข้อมูลเป็นไฟล์นามสกุล CSV (Comma Separated Values) เพื่อนำไปสู่ขั้นการเตรียมข้อมูล (Novianto & Suhiman, 2024)

3.2 ขั้นการเตรียมข้อมูลเพื่อประมวลผลของชุดข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นจัดรูปแบบของข้อมูล (Formatting) เพื่อหลีกเลี่ยงและลดสัญญาณรบกวนของข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ (Switrayana, Ashadi, Hairani, & Aminuddin, 2023) ได้แก่ การปรับสเกลของข้อมูล การเปลี่ยนข้อความ (Text) แทนด้วยตัวเลข (Numeric) ได้แก่ เพศชาย แทน 0 เพศหญิง แทน 1 เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นทำความสะอาดของชุดข้อมูล เป็นขั้นตอนในการกำหนดลักษณะของข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกัน (Putri & Waspada, 2018)

ตัวอย่างการเตรียมข้อมูลเพื่อป้อนเข้าภายหลังจากการกำหนดค่าตัวแปร ได้แก่ 1) ชื่อ -นามสกุล เลือกชนิดของข้อมูลเป็น Nominal 2) เพศ เลือกชนิดของข้อมูลเป็น Text 3) เกรดเฉลี่ย เลือกชนิดของข้อมูลเป็น Real 4) หน่วยกิต เลือกชนิดของข้อมูล Integer และ 5) สถานะทางการเรียน เลือกชนิดของข้อมูลเป็น Nominal และ Label

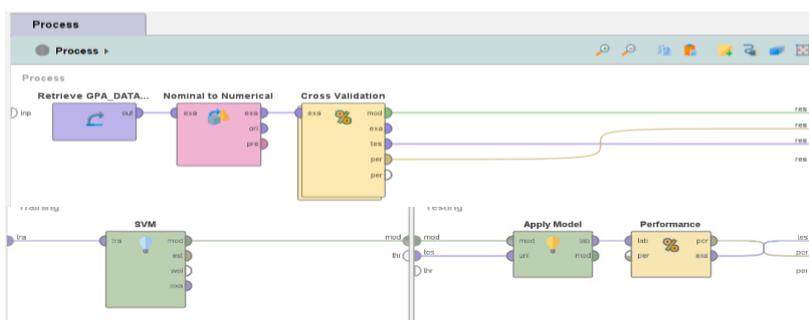
3.3 ขั้นการสร้างโมเดลด้วยอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน มีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างโมเดล (Modeling) โดยการกำหนดโครงสร้างโมเดลด้วยอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน ดังนี้

1.1 เลือก Kernel Function ที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล เส้นตรงสามารถแยกข้อมูลออกเป็นสองกลุ่มได้ชัดเจน โมเดลที่ใช้ Linear Kernel มีความเรียบง่าย ใช้เวลาฝึกน้อย และเหมาะกับชุดข้อมูลขนาดใหญ่

1.2 การตั้งค่าพารามิเตอร์ C ที่ใช้ควบคุมความสมดุลระหว่างการจำแนกข้อมูลให้ถูกต้อง ข้อผิดพลาดบางกรณีในชุดข้อมูลฝึก (Training Data) เพื่อหลีกเลี่ยงการฝึกโมเดลจนจำรายละเอียดมากเกินไป (Overfitting) และ Gamma ที่ควบคุมขอบเขตของอิทธิพลที่ข้อมูลแต่ละจุดของโมเดล อย่างรอบคอบ

2. ขั้นตอนการทำเหมืองข้อมูลทางการศึกษา เป็นขั้นตอนภายหลังจากการเก็บรวบรวม การจัดรูปแบบ และการทำความสะอาดของชุดข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้โปรแกรม Altair AI Studio Educational 2025.0.0 (Uska, Wirasasmita, Usuluddin & Arianti, 2020) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มสำหรับข้อมูลขนาดใหญ่ มีข้อดี คือ เป็นแพลตฟอร์มที่นักพัฒนาอนุญาตให้ใช้งานได้ฟรี อีกทั้งยังสามารถขอมีลิขสิทธิ์ในเชิงพาณิชย์ได้อีกด้วย (Madyatmadja et al., 2021) ขั้นตอนแรกในการใช้งานของ FETATNIA (2024) ดังนี้ 1) เปิดโปรแกรม Altair AI Studio Educational 2025.0.0 แล้วคลิกเมนูบนซ้ายคำว่า "Repository" เปิดไฟล์ที่จัดเก็บข้อมูล 2) คลิกขวาเพื่อเลือก "Import Data" นำเข้าไฟล์ CSV 3)เลือกไฟล์ CSV จากนั้นคลิก "Open" 3) ตรวจสอบคุณสมบัติประเภทของข้อมูล และ 4) คลิก "Finish" เพื่อนำเข้าข้อมูลไฟล์นามสกุล CSV เข้าสู่โปรแกรม Altair AI Studio Educational 2025.0.0 จากนั้นแบ่งชุดข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มฝึกสอนโมเดล (Training Set) 70% และกลุ่มทดสอบโมเดล (Testing Set) 30% ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการสร้างโมเดล (Modeling) ด้วยอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน

3.4 ขั้นตอนทดสอบและประเมินประสิทธิภาพของโมเดลอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนด้วยวิธีการ 10-Fold cross-validation ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยด้านการเรียนรู้ของเครื่อง เนื่องจากสามารถสร้างความสมดุลระหว่างความแม่นยำของการประเมินและการละเว้นการคำนวณ (Kohavi, 1995) โดยแบ่งชุดข้อมูลแต่ละรอบออกเป็น 10 ส่วน โดย 9 ส่วนจะเป็นกลุ่มฝึกสอนโมเดล 70% และอีก 1 ส่วนจะเป็นกลุ่มทดสอบโมเดล 30% (Testing Set) แล้วสลับกันฝึกและทดสอบ จนครบทั้ง 10 ส่วน เมื่อกระบวนการครบถ้วนแล้ว จะนำผลลัพธ์จากแต่ละรอบมาคำนวณค่าเฉลี่ยเพื่อประเมินประสิทธิภาพของภาพรวมโมเดล จากนั้นจึงนำโมเดลที่ได้ไปรันเพื่อประเมินผลลัพธ์จริงออกมา ซึ่งการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากตารางประเมินผล (Confusion Matrix) เป็นการพยากรณ์ของอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนเทียบกับค่าจริงของข้อมูล (Gu, Zhu & Cai, 2009; Valero-Carreras, Alcaraz & Landete, 2023) ดังภาพที่ 5 ได้แสดงค่าประสิทธิภาพหลักของโมเดล ได้แก่ ค่าความถูกต้อง (Accuracy) ที่บ่งชี้ระดับความถูกต้องของการจำแนกประเภทของโมเดล ค่าความแม่นยำ (Precision) โดยการวัดความแม่นยำของการพยากรณ์กับตัวอย่างที่โมเดลพยากรณ์ และค่าความระลึก (Recall) จะวัดความสามารถของโมเดลในการตรวจจับตัวอย่าง (Ali & Saleem, 2022; Valero-Carreras et al., 2023)

	true 1	true 0	class precision
pred. 1	648	0	100.00%
pred. 0	0	352	100.00%
class recall	100.00%	100.00%	

ภาพที่ 5 ค่าประสิทธิภาพการพยากรณ์ของโมเดล

หากนำผลลัพธ์ (Output) จากทดสอบประสิทธิภาพของโมเดล (Testing) มาเขียนสมการแปลงค่าผลลัพธ์การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสูตรของ Putri et al. (2023) จะได้ค่าการคำนวณประสิทธิภาพการพยากรณ์ของโมเดล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ค่าความถูกต้อง accuracy} &= \frac{TP+TN}{TP+TN+FP+FN} = \frac{648+352}{648+352+0+0} = \frac{1000}{1000} = 1.0 = 100\% \\ \text{ค่าความแม่นยำ precision} &= \frac{TP}{TP+FP} = \frac{648}{648+0} = \frac{648}{648} = 1.0 = 100\% \\ \text{ค่าความระลึก recall} &= \frac{TP}{TP+FN} = \frac{648}{648+0} = \frac{648}{648} = 1.0 = 100\% \end{aligned}$$

ผลลัพธ์ของการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องการศึกษารายงานของ Novianto and Suhirman (2024) จากการทบทวนวรรณกรรม (Hairani, 2021; Haryatmi & Hervianti, 2021) ที่ได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพความแม่นยำของอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน ไว้ค่อนข้างน่าสนใจ แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางการเปรียบเทียบผลการวิจัยเกี่ยวกับอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน

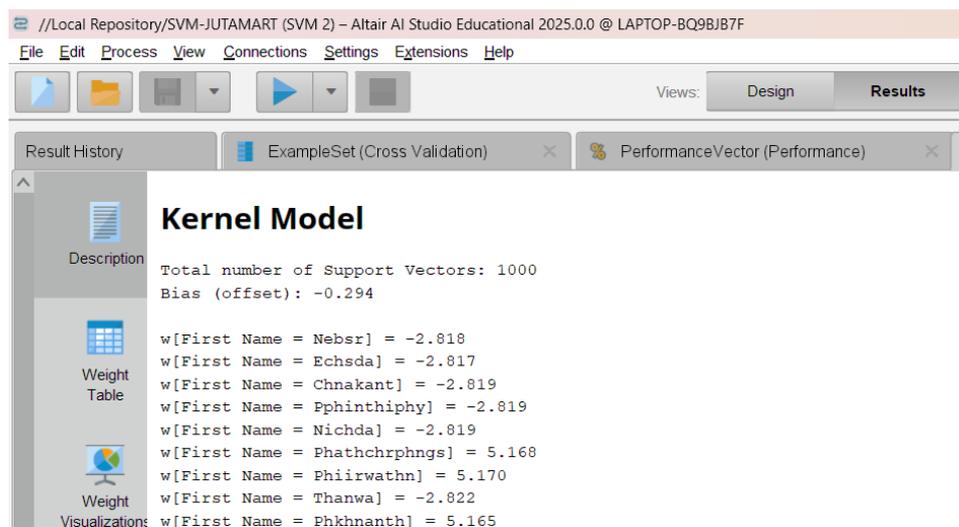
ผู้วิจัย (Author)	ค่าความถูกต้อง (Accuracy)
Hairani, 2021	SVM: 83.9%
Haryatmi & Hervianti, 2021	SVM: 94.4%
Novianto and Suhirman, 2024	K-NN: 98.45% และ SVM: 96.90%
บทความที่นำเสนอ	SVM: 100%

ที่มา: Novianto and Suhirman (2024)

3.5 ขั้นตอนการนำโมเดลอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนไปใช้งานจริง

หลังจากทดสอบและประเมินประสิทธิภาพของโมเดลด้วยอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำโมเดลที่ผ่านการฝึกฝนด้วยโปรแกรม Altair AI Studio Educational 2025.0.0 แล้วแบ่งกลุ่มข้อมูล กลุ่มฝึกสอน 70% และข้อมูลกลุ่มทดสอบ 30% จากนั้นให้เลือก ตัวดำเนินการ (Operators) ดังนี้ 1) Retrieve Student Data เรียกใช้งานในรูปแบบไฟล์ เช่น .csv 2) Select Attributes เพื่อเลือกคุณลักษณะของชุดข้อมูล 3) Set Role ให้กำหนดบทบาทของตัวแปรในชุดข้อมูล 4) Cross Validation ดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพความแม่นยำของโมเดลด้วยวิธีการ 10-Fold cross-validation 5) เลือก Support Vector Machine ปรับตั้งค่าพารามิเตอร์และ Kernel Function 6) Apply Model นำโมเดลที่ฝึกฝนแล้วไปประยุกต์ใช้กับข้อมูล และ 7) Performance ประเมินประสิทธิภาพของโมเดลด้วยค่าความถูกต้อง ค่าความแม่นยำ และค่าความระลึกลับ

จะเห็นว่าผลลัพธ์ของโมเดลมีค่าเฉลี่ยรวมจากทุกชั้นเท่ากับ 100 % ซึ่งโมเดลที่ถูกฝึกด้วยเวกเตอร์สนับสนุนจะมีทั้งหมด 1,000 รายการ โดยมีค่าน้ำหนักเฉพาะตัวที่สะท้อนถึง เส้นแบ่งการจำแนกประเภท การมีค่าบวกและลบในน้ำหนักชี้ให้เห็นถึงความสามารถของโมเดลในการจำแนกกลุ่มข้อมูลออกจากกันในลักษณะของ Binary Classification นอกจากนี้ โมเดลยังแสดงค่าไบแอส (Bias) เท่ากับ -0.294 เป็นค่าคงที่ที่ใช้ในสมการของเส้นแบ่งการตัดสินใจ ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงค่าฟังก์ชันเคอร์เนลของโมเดล

จากนั้นส่งออกโมเดลในส่วนต่อประสานระหว่างผู้ใช้ (User) กับระบบคอมพิวเตอร์หรือแพลตฟอร์มซึ่งยังไม่ได้เชื่อมต่อกับโมเดลจากอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน โดยตรงจากโปรแกรม Altair AI Studio Educational 2025.0.0 ในรูปแบบ JavaScript ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางสำหรับการนำโมเดลที่ฝึกแล้วไปใช้งานจริง หรือเชื่อมต่อเข้ากับระบบออนไลน์ของเครื่องโดยบูรณาการร่วมกับแพลตฟอร์ม One Compiler เพื่อสาธิตรูปแบบการใช้งาน ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมออนไลน์สำหรับการรันโค้ดและออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ด้วยภาษา HTML ที่สามารถป้อนข้อมูลนักเรียนในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนล่วงหน้าได้อย่างสะดวก ได้แก่ ชื่อ-สกุล รายวิชา ผลการเรียนก่อนหน้า เปอร์เซ็นต์ของอัตราการเข้าเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง รวมถึงเวลาเรียนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ เมื่อมีการกรอกข้อมูลที่ครบถ้วน จะทำการเลือกพยากรณ์ผลการเรียน แล้วระบบจะทำหน้าที่วิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการพยากรณ์ไว้ล่วงหน้าได้อย่างเป็นระบบโดยใช้เกณฑ์ตัดสินผลการเรียนผ่านหรือไม่ผ่าน สะดวกในการนำไปใช้งาน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในการกรอกข้อมูลต่าง ๆ พยากรณ์ผลการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ดังภาพที่ 10

พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ป.6)

ชื่อ:

นามสกุล:

วิชา:

ผลการเรียนก่อนหน้า:

ผลการเรียนก่อนหน้า (%):

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (%):

เวลาเรียนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ (ชั่วโมง):

ผลการเรียนของ DD BB ในวิชา english: ผ่าน

ตารางสรุปข้อมูลผู้กรอกข้อมูล

ชื่อ	วิชา	เกรดเฉลี่ย	เข้าเรียน (%)	ผู้ปกครองมีส่วนร่วม (%)	เรียนเฉลี่ย (ชั่วโมง)	ผลการเรียน	Prediction	Accuracy
AA BB	english	3.5	80%	80%	5	ผ่าน	ผ่าน	57.50%
CC BB	english	3.2	90%	90%	5	ผ่าน	ผ่าน	64.50%
DD BB	english	3.2	95%	90%	5	ผ่าน	ผ่าน	66.50%

ภาพที่ 10 แพลตฟอร์ม One Compiler เพื่อการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ที่มา: https://drive.google.com/drive/folders/1_wWlu0Bou_1GsjaTQv62daSolsqkQQD2?usp=sharing

บทสรุป

บทความทางวิชาการนี้มุ่งนำเสนอผลการศึกษามุ่งนำเสนอการสร้างโมเดลในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษานบนพื้นฐานแนวคิดพื้นฐานของการทำเหมืองข้อมูลทางการศึกษาอัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน และการใช้โปรแกรม Altair AI Studio ในการพัฒนาโมเดลเชิงพยากรณ์ ซึ่งมี 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การเตรียมข้อมูล การสร้างโมเดล การทดสอบและประเมินผลประสิทธิภาพโมเดล และการนำไปใช้งานจริงโดยจำลองชุดข้อมูล จำนวน 1,000 คน จาก ChatGPT ที่อ้างอิงจากฐานข้อมูลจริง ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล เพศ เกรดเฉลี่ย จำนวนชั่วโมงที่เรียน เกรดเฉลี่ยสะสม และสถานะทางการเรียน ผ่านการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Altair AI Studio Educational 2025.0.0 ด้วยวิธีการ 10-Fold Cross-Validation เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการ พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการศึกษาพบว่า การสร้างโมเดลโดยใช้อัลกอริทึมซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนมีความแม่นยำของค่าความถูกต้อง ค่าความแม่นยำ และค่าความระลึกสูงถึง 100% บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโมเดลที่นำมาบูรณาการร่วมกับแพลตฟอร์ม One Compiler เพื่อสาธิตรูปแบบการใช้งาน ซึ่งถูกออกแบบให้สามารถเชื่อมต่อกับส่วนติดต่อผู้ใช้ในรูปแบบ HTML เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในการกรอกข้อมูลต่าง ๆ พยากรณ์ผลการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ทั้งนี้ในการสร้างชุดข้อมูลจำลอง จำนวน 1,000 ชุดข้อมูลด้วย ChatGPT ที่อ้างอิงจาก

ฐานข้อมูลจริง ถือเป็นแนวทางใหม่ในการเข้าถึงข้อมูลผู้เรียนเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว ช่วยให้การสร้างโมเดลเบื้องต้นมีคุณภาพในการนำมาใช้งาน

แม้โมเดล SVM นี้จะถูกฝึกด้วยข้อมูลจากโรงเรียนต้นแบบ และยังไม่มีการตรวจสอบความแม่นยำในสภาพแวดล้อมจริงแต่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนถึงความสามารถของโมเดลในการนำไปใช้งานจริงกับข้อมูลจากโรงเรียนอื่นที่ไม่อยู่ในชุดข้อมูลฝึกหัด อย่างไรก็ตามหากบริบทของโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น ลักษณะของผู้เรียน แนวทางการพัฒนาโมเดลในอนาคตอาจจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหรือฝึกฝนโมเดลเพิ่มเติม โดยนำข้อมูลจริงจากหลายพื้นที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความสามารถของการปรับตัว และลดความเสี่ยงจาก Overfitting จะช่วยให้ได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในด้านชุดข้อมูลจริงที่เป็นเพียงกลุ่มตัวอย่างจึงทำให้เกิดความลำเอียงของชุดข้อมูลและไม่อาจสะท้อนการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในพื้นที่อื่นได้

เอกสารอ้างอิง

- นคร ละลอกน้ำ. (2561). การใช้เทคนิคการขุดข้อมูลทางการศึกษาเพื่อการศึกษา. **วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม**, 14(2), 1-16.
- ชัยมงคล ปินะสา, สัราญ มีแจ้ง และ น้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์. (2567). การประยุกต์ใช้โครงข่ายประสาทเทียมในการคัดเลือกข้อสอบข้อถัดไป. **วารสารวัดผล**, 30(1), 1-15.
- วีระพันธ์ พาณิชย์. (2564). การประยุกต์ใช้ Machine Learning ทำนายผลการเรียนวิชา Web Database ของนิสิตสาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดตามหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 สำนักนายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123ก วันที่ 19 ธันวาคม 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Adekitan, A. I., & Noma-Osaghae, E. (2019). Data mining approach to predicting the performance of first year student in a university using the admission requirements. **Education and Information Technologies**, 24, 1527-1543. Form <https://doi.org/10.1007/s10639-018-9839-7>.
- Adekitan, A. I., & Salau, O. (2019). The impact of engineering students' performance in the first three years on their graduation result using educational data mining. **Heliyon**, 5(2). Form <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019. e01250>.
- Ali, A., & Saleem, N. N. (2022). Classification of Software Systems attributes based on quality factors using linguistic knowledge and machine learning: A review. **Journal of Education and Science**, 31(3), 66.60-90.60. Form <https://doi.org/10.33899/edusj.2022.134024.1245>.
- Batool, S., Rashid, J., Nisar, M. W., Kim, J., Kwon, H.-Y., & Hussain, A. (2023). Educational data mining to predict students' academic performance: A survey study. **Education and Information Technologies**, 28(1), 905-971. Form <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11152-y>.

- Bisri, A., Heryatun, Y., & Navira, A. (2025). Educational Data Mining Model Using Support Vector Machine for Student Academic Performance Evaluation. **Journal of Education and Learning (EduLearn)**, 19(1), 478–486. Form <https://doi.org/10.11591/edulearn.v19i1.21609>.
- Chen, Y., & Zhai, L. (2023). A comparative study on student performance prediction using machine learning. **Education and Information Technologies**, 28(9), 12039–12057. Form <https://doi.org/10.1007/s10639-023-11672-1>.
- Cortes, C., & Vapnik, V. (1995). Support–vector networks. **Machine learning**, 20, 273–297.
- Fetatnia, A. (2024). **A Comparative Study of Data Mining Tools**. Form <http://dspace.univ-guelma.dz/jspui/handle/123456789/16489>.
- Gu, Q., Zhu, L., & Cai, Z. (2009). Evaluation measures of the classification performance of imbalanced data sets. **2009 International Symposium on Intelligence Computation and Applications, Huangshi** (461–471). Form https://doi.org/10.1007/978-3-642-04962-0_53.
- H. Alamri, L., S. Almuslim, R., S. Alotibi, M., K. Alkadi, D., UllahKhan, I., Aslam, N., (2020). Predicting student academic performance using support vector machine and random forest. **2020 3rd International Conference on Education Technology Management** (100–107). Form <https://doi.org/10.1145/3446590.3446607>.
- Haryatmi, E., & Hervianti, S. P. (2021). Penerapan algoritma support vector machine untuk model prediksi kelulusan mahasiswa tepat waktu. **Jurnal RESTI (Rekayasa Sistem dan Teknologi Informasi)**, 5(2), 386–392. Form <https://doi.org/10.29207/resti.v5i2.3007>.
- Kohavi, R. (1995). A Study of Cross–Validation and bootstrap for accuracy estimation and model selection. **International Joint Conference on Artificial Intelligence (IJCAI)** (1137–1143). Morgan Kaufmann. Form <https://www.researchgate.net/publication/2352264>.
- Larose, D. T., & Larose, C. D. (2014). **Discovering knowledge in data: an introduction to data mining**. John Wiley & Sons.
- Madyatmadja, E. D., Jordan, S. I., & Andry, J. F. (2021). Big data analysis using rapidminer studio to predict suicide rate in several countries. **ICIC Express Letters, Part B: Applications**, 12(8), 757–764. Form <https://doi.org/10.24507/icicelb.12.08.757>.
- Mailana, A., Putra, A. A., Hidayat, S., & Wibowo, A. (2021). Comparison of C4. 5 algorithm and support vector machine in predicting the student graduation timeliness. **Jurnal Online Informatika**, 6(1), 11–16. Form <https://doi.org/10.15575/join.v6i1.608>.
- Novianto, E., & Suhirman, S. (2024). Comparison of K–nearest neighbor classification methods and support vector machine in predicting students' Sstudy period. **Journal of Education and Science**, 33(1), 32.30–45.30. Form <https://doi.org/10.33899/edusj.2023.144865.1408>.
- Peng, J., Jury, E. C., Dönnnes, P., & Ciurtin, C. (2021). Machine learning techniques for personalised medicine approaches in immune–mediated chronic inflammatory diseases: applications and challenges. **Frontiers in pharmacology**, 12, 720694. Form <https://doi.org/10.3389/fphar.2021.720694>.

- Putri, R. P. S., & Waspada, I. (2018). Penerapan algoritma C4. 5 pada aplikasi prediksi kelulusan mahasiswa prodi informatika. **Khazanah Informatika: Jurnal Ilmu Komputer dan Informatika**, 4(1), 1–7. Form <https://doi.org/10.23917/khif.v4i1.5975>.
- Ramageri, B. M. (2010). Data mining techniques and applications. **Indian journal of computer science and engineering**, 1(4), 301–305.
- Rastrollo–Guerrero, J. L., Gómez–Pulido, J. A., & Durán–Domínguez, A. (2020). Analyzing and predicting students' performance by means of machine learning: A review. **Applied sciences**, 10(3), 1042. Form <https://doi.org/10.3390/app10031042>.
- Switrayana, I. N., Ashadi, D., Hairani, H., & Aminuddin, A. (2023). Sentiment analysis and topic modeling of Kitabisa applications using Support Vector Machine (SVM) and Smote–Tomek links methods. **International Journal of Engineering and Computer Science Applications (IJECSA)**, 2(2), 87–98. Form <https://doi.org/10.30812/ijecsa.v2i2.3406>.
- Tree, D. (2020). Klasifikasi mahasiswa her berbasis algoritma svm dan decision tree. **Jurnal Teknologi Informasi dan Ilmu Komputer (JTIK)**, 7(6). Form <https://doi.org/10.25126/jtiik.202073080>.
- Uska, M. Z., Wirasmita, R. H., Usuluddin, U., & Arianti, B. D. D. (2020). Evaluation of rapidminer–aplication in data mining learning using persiva model. **Edumatic: Jurnal Pendidikan Informatika**, 4(2), 164–171. Form <https://doi.org/10.29408/edumatic.v4i2.2688>.
- Valero–Carreras, D., Alcaraz, J., & Landete, M. (2023). Comparing two SVM models through different metrics based on the confusion matrix. **Computers & Operations Research**, 152, 106131. Form <https://doi.org/10.1016/j.cor.2022.106131>.
- Valkenborg, D., Rousseau, A.–J., Geubbelmans, M., & Burzykowski, T. (2023). Support vector machines. **American Journal of Orthodontics and Dentofacial Orthopedics**, 164(5), 754–757. Form <https://doi.org/10.1016/j.ajodo.2023.08.003>.
- Widaningsih, S. (2019). Perbandingan metode data mining untuk prediksi nilai dan waktu kelulusan mahasiswa prodi teknik informatika dengan algoritma C4, 5, Naïve Bayes, Knn Dan Svm. **Jurnal Tekno Insentif**, 13(1), 16–25. Form <https://doi.org/10.36787/jti.v13i1.78>.
- Wiyono, S., Abidin, T., Wibowo, D., Hidayatullah, M., & Dairoh, D. (2019). Comparative study of machine learning knn, svm, and decision tree algorithm to predict students performance. **International Journal of Research–Granthaalayah**, 7(1), 190–196. Form <https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v7.i1.2019.1048>.
- Yağcı, M. (2022). Educational data mining: prediction of students' academic performance using machine learning algorithms. **Smart Learning Environments**, 9(1), 11. Form <https://doi.org/10.1186/s40561-022-00192-z>.

การเรียนรู้ตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom: ผลของแบบฝึกทักษะต่อความเข้าใจเรื่องปริซึมและทรงกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Learning Through Bloom's Hierarchical Thinking: The Impact of Practice Exercises on Prisms and Cylinders for Grade 8 Students

สุพรรณิกการ์ ชนะนิล^{1*} สิทธิกร แก้วสีนวน¹ และ จุฬามณี แสงอินตา¹

Supannika Chanani^{1*}, Sitthikorn Kaewsriuan¹ and Juramanee Saenginta¹

¹ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

¹ Mathematics Program, Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University, Roi Et 45120

*Corresponding author: supannika@reru.ac.th

Received: May 8, 2025; Revised: July 19, 2025; Accepted: July 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะตามแนวคิดลำดับชั้นความคิดของ Bloom สำหรับการเรียนรู้เรื่องปริซึมและทรงกระบอกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) ประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น โดยใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 และ 3) ศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะต่อความเข้าใจของนักเรียนในเนื้อหาดังกล่าว การวิจัยเป็นแบบการทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพนมไพรวิทยาคาร จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 แผน แบบฝึกทักษะตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom จำนวน 5 ชุด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ แบบฝึกทักษะผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 0.67-1.00) และแบบทดสอบมีความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test แบบ Dependent Samples และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E1/E2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.94/83.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 8.38$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 5.94$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะตามแนวคิดลำดับชั้นของ Bloom ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ และสามารถส่งเสริมความเข้าใจของนักเรียนในหัวข้อปริซึมและทรงกระบอกได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ ลำดับชั้นความคิดของบลูม ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ปริซึม ทรงกระบอก

Abstract

This research aimed to 1) develop a set of practice exercises based on Bloom's Taxonomy for enhancing students' understanding of prisms and cylinders, 2) evaluate the effectiveness of the developed exercises using the 80/80 efficiency criterion, and 3) examine the impact of the exercises on students' mathematical understanding. The study employed a one-group pretest-posttest design. The sample consisted of 34 from Grade 8/1 at Phanom Phrai Witthayakhan School, Roi Et Province, during the first semester of the 2024 academic year selected through purposive sampling. The research instruments included 15 lesson plans, five sets of Bloom's Taxonomy-based practice exercises, and a 20-item multiple-choice achievement test. The exercises were validated for content accuracy with IOC values ranging from 0.67 to 1.00, and the test had a reliability coefficient (KR-20) of 0.82. Data were analyzed using mean, standard deviation, dependent samples t-test, and efficiency analysis (E1/E2). The results revealed that the developed learning exercises demonstrated an efficiency level of 82.94/83.82, which exceeded the standard criterion of 80/80. Students' posttest scores ($\bar{x} = 8.38$) were significantly higher than their pretest scores ($\bar{x} = 5.94$) at the .05 significance level. These findings indicate that practice exercises based on Bloom's taxonomy were effective in enhancing students' understanding of prisms and cylinders in a statistically significant manner.

Keywords: Practice exercises, Bloom's taxonomy, Mathematical understanding, Prisms, Cylinders

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีระบบ ช่วยพัฒนาการคิดเชิงเหตุผล และความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งล้วนเป็นสมรรถนะหลักที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (OECD, 2019) วิชาคณิตศาสตร์ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการคำนวณเชิงตัวเลขเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการคิดวิเคราะห์ การตีความข้อมูล และการนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจควบคู่กับทักษะการคิดขั้นสูงแทนการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำสูตรหรือขั้นตอนการแก้ปัญหาเพียงอย่างเดียว

หนึ่งในประเด็นสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ การเรียนรู้เรขาคณิตสามมิติ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความซับซ้อน เนื่องจากต้องอาศัยทั้งความเข้าใจเชิงนามธรรม การสร้างจินตภาพ และการคิดเชิงพื้นที่ควบคู่กัน โดยเฉพาะหัวข้อ ปริซึมและทรงกระบอก มักเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับผู้เรียน งานวิจัยจำนวนหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า มีผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างรูปทรงเรขาคณิตกับแนวคิดทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์หรือประยุกต์ใช้ได้ใหม่ (Clements & Sarama, 2011; Battista, 2007) งานวิจัยของชาญชัย ชนไพโรจน์, ปวีณา ชันธศิลา และ ประภาพร หนองหารพิทักษ์ (2566) ได้ค้นพบว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องปริซึมและทรงกระบอกโดยใช้กระบวนการ CPA ร่วมกับโปรแกรม GeoGebra ช่วยส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องนี้เป็นอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความพยายามในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียน เช่น การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์หรือเทคโนโลยีแบบโต้ตอบ ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจและส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (วรพล ภาคไพรี, วันดี เกษมสุขพิพัฒน์ และ ทรงชัย อักษรคิด, 2565) รวมถึงการใช้วิธีการแบบเปิดที่เน้นการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ผ่านการอภิปรายและการเขียน (วรภาพ ทองสร้าง, เกษม เปรมประยูร และ

สุวรรณณี เปลี่ยนรัมย์, 2568) แต่ในเชิงลึกยังพบว่า ผู้เรียนหลายคนยังคงอาศัยการจำสูตรเป็นหลัก ไม่สามารถอธิบายแนวคิดหรือหลักการทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากแนวทางการสอนที่ยังคงเน้นการจำสูตรและการฝึกทำโจทย์แบบซ้ำ ๆ โดยขาดการเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางความคิดของผู้เรียน (Booler, 2016)

จากปัญหาดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยได้ระดับความคิด เพื่อสร้างความเข้าใจที่ยั่งยืนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในกรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย คือ Bloom's Taxonomy ซึ่งเสนอแนวทางการจัดลำดับชั้นของพฤติกรรมทางปัญญา เริ่มจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ซับซ้อน ได้แก่ การจดจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์ (Anderson & Krathwohl, 2001) กรอบแนวคิดนี้ไม่เพียงให้แนวทางแก่ครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เท่านั้น เนื่องจาก Bloom's Taxonomy มีจุดเด่นในการจัดลำดับพฤติกรรมทางปัญญาอย่างเป็นระบบและยืดหยุ่น จึงเหมาะสมต่อการใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในเนื้อหาที่มีลักษณะซับซ้อนและต้องการการพัฒนาแนวคิดแบบเป็นขั้นตอน เช่น เรขาคณิตสามมิติ ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถได้ระดับความเข้าใจได้ตามศักยภาพ และเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้แบบมีความหมาย (meaningful learning) ทั้งนี้ หลักฐานจากงานวิจัยหลายชิ้นชี้ว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมหรือแบบฝึกทักษะที่สอดคล้องกับระดับการคิดตาม Bloom's Taxonomy ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น มีแรงจูงใจภายใน และสามารถพัฒนาแนวคิดเชิงนามธรรมได้อย่างลึกซึ้ง (Forehand, 2010; Zohar & Dori, 2003) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aryawan, Wayan, Gusti & Gede, (2023) พบว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่ออกแบบตามลำดับชั้นของ Bloom ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์และความเข้าใจของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับการสอนแบบดั้งเดิม

การเรียนรู้ตามแนวคิด Bloom's Taxonomy แม้ว่าจะได้รับการยอมรับว่าเป็นกรอบที่มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก แต่งานวิจัยบางส่วนยังสะท้อนข้อจำกัดในการนำไปใช้จริง เช่น ความยากในการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงแต่ละระดับของการคิดอย่างมีความต่อเนื่อง การเลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการจัดลำดับเนื้อหาที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย (Adams, 2015) อีกทั้งครูผู้สอนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับระดับของการคิด ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับการคิดขั้นสูงได้อย่างแท้จริง จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นความจำเป็นในการพัฒนาแบบฝึกทักษะที่ออกแบบตามกรอบแนวคิด Bloom's Taxonomy ในหัวข้อ ปริซึมและทรงกระบอก เพื่อศึกษาผลของแบบฝึกทักษะดังกล่าวต่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ เข้าใจความสัมพันธ์ของแนวคิดเรขาคณิต และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะเวลา 5 สัปดาห์ รวม 15 คาบเรียน การศึกษาครั้งนี้ไม่เพียงมุ่งหวังผลลัพธ์ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังตั้งเป้าที่จะสร้างต้นแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเนื้อหาอื่นของวิชาคณิตศาสตร์ในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

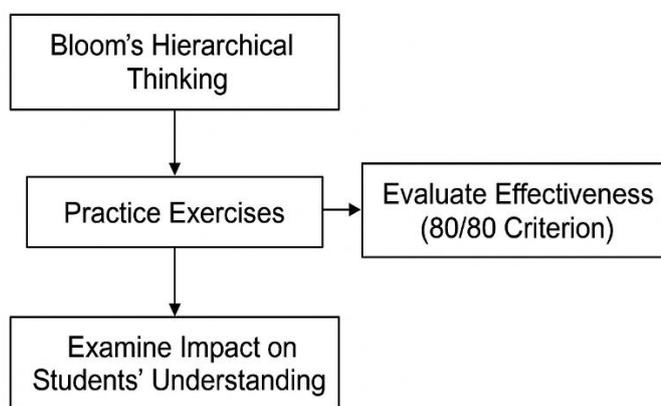
1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะตามแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom สำหรับการเรียนรู้เรื่องปริซึมและทรงกระบอกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น โดยใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นต่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเนื้อหาเรื่องปริซึมและทรงกระบอก

สมมติฐาน

1. แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom สำหรับการเรียนรู้เรื่องปริซึมและทรงกระบอกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณภาพด้านเนื้อหาและรูปแบบอยู่ในระดับเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญ
2. แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดสำหรับสื่อการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนความเข้าใจเรื่องปริซึมและทรงกระบอกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาและศึกษาผลของแบบฝึกทักษะที่ออกแบบตามแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ซึ่งประกอบด้วย 6 ระดับ ได้แก่ การจดจำ (Remembering), ความเข้าใจ (Understanding), การประยุกต์ใช้ (Applying), การวิเคราะห์ (Analyzing), การประเมิน (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) (Anderson & Krathwohl, 2001) โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหัวข้อเรื่องปริซึมและทรงกระบอก มีขั้นตอนสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบฝึกทักษะที่ครอบคลุมระดับความคิดทั้ง 6 ระดับ 2) การประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกโดยใช้เกณฑ์ 80/80 3) การศึกษาผลของการใช้แบบฝึกที่พัฒนาขึ้นต่อความเข้าใจของผู้เรียน ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับคือ แบบฝึกทักษะที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ และสามารถเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกของนักเรียนในเนื้อหาเรขาคณิตสามมิติได้อย่างมีนัยสำคัญ กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะตามแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom และศึกษาผลของการใช้แบบฝึกดังกล่าวต่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเนื้อหาเรื่องปริซึมและทรงกระบอก มีวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพนมไพรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนทั้งสิ้น 355 คน จาก 10 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 34 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากห้องเรียนที่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนในการเก็บข้อมูลวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะตามแนวคิดของ Bloom และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนทั้งสิ้น 15 แผน ใช้เวลาเรียนรวม 15 คาบเรียน (คาบละ 50 นาที) แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนถูกออกแบบตามแนวคิดลำดับขั้นของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ประกอบด้วย 6 ระดับ ได้แก่ การจดจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมิน (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดในทุกระดับอย่างเป็นระบบ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ได้ออกแบบให้กิจกรรมเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน โดยมีการใช้สื่อประกอบที่หลากหลาย และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner-centered) เช่น การตั้งคำถามเชิงคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการให้ผู้เรียนออกแบบชิ้นงานจากสถานการณ์จำลอง

2. แบบฝึกทักษะตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy

แบบฝึกทักษะที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีจำนวน 5 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยกิจกรรมที่ออกแบบมาให้สอดคล้องกับลำดับขั้นความคิดของ Bloom ภายใต้แนวคิด นักออกแบบรุ่นเยาว์ สร้างเมืองอัจฉริยะสีเขียว แบบฝึกทักษะแต่ละชุดมีรายละเอียดดังนี้

แบบฝึกทักษะชุดที่ 1 ชื่อ เปิดแผนที่ Smart City รู้จักรูปทรงรอบตัว จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจำแนกองค์ประกอบของปริซึมและทรงกระบอกได้ เนื้อหา คือ ชื่อเรียกและส่วนประกอบของปริซึมและทรงกระบอก สอดคล้องกับลำดับขั้นความคิดของ Bloom ลำดับที่ 1 การจดจำและความเข้าใจ

แบบฝึกทักษะชุดที่ 2 ชื่อ คิดคำนวณ พื้นที่และปริมาตรเพื่อสิ่งแวดล้อม จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้สูตรในการหาค่าต่าง ๆ จากสถานการณ์จริงได้ เนื้อหา คือ การหาพื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมและทรงกระบอก สอดคล้องกับลำดับขั้นความคิดของ Bloom ลำดับที่ 2 การประยุกต์ใช้

แบบฝึกทักษะชุดที่ 3 ชื่อ เลือกรายงานข่าวยุคใหม่ เพื่อเมืองที่ยั่งยืน จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของรูปทรงในบริบทต่าง ๆ ได้ เนื้อหา คือ การเปรียบเทียบรูปทรงสำหรับการใช้งาน สอดคล้องกับลำดับขั้นความคิดของ Bloom ลำดับที่ 3 การวิเคราะห์

แบบฝึกทักษะชุดที่ 4 ชื่อ สถาปัตย์สีเขียวเพื่อชุมชน จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะและประเมินผลงานของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เนื้อหา คือ การวิเคราะห์รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับลำดับขั้นความคิดของ Bloom ลำดับที่ 4 การประเมินผล

แบบฝึกทักษะชุดที่ 5 ชื่อ สร้างเมืองในฝัน ภารกิจนักออกแบบ Smart Green City จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานใหม่โดยใช้ความรู้ด้านเรขาคณิต เนื้อหา คือ การออกแบบกล่องและภาชนะจากรูปทรงเรขาคณิต สอดคล้องกับลำดับขั้นความคิดของ Bloom ลำดับที่ 5 การสร้างสรรค์

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ข้อละ 1 คะแนน ใช้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) แบบทดสอบฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องปริซึมและทรงกระบอกในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของชุดแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ขอบเขตของแบบทดสอบครอบคลุมเนื้อหา 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปริซึมและทรงกระบอก 2) การคำนวณพื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมและทรงกระบอก 3) การประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับปริซึมและทรงกระบอก 4) การคำนวณพื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมและทรงกระบอก และ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับปริซึมและทรงกระบอกในบริบทที่หลากหลาย

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ทุกชนิดได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้จริงในชั้นเรียน ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดได้รับการพัฒนาโดยอิงตามแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่ การจดจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินผล และการสร้างสรรค์ (Anderson & Krathwohl, 2001) โดยผู้วิจัยออกแบบแบบฝึกทักษะให้มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับแต่ละระดับความคิด พร้อมทั้งจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแบบฝึกทักษะอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกของนักเรียนในหัวข้อเรื่องปริซึมและทรงกระบอก

2. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามเกณฑ์ของ Rovinelli และ Hambleton (1977) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรถูกปรับปรุงหรือตัดออก ผลการประเมินพบว่า แบบฝึกทักษะมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67–1.00 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67–1.00 อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ถือว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการวิจัยได้

3. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยวิธี KR-20 (Kuder-Richardson Formula 20) ซึ่งเหมาะสำหรับการวัดความเชื่อมั่นของข้อสอบแบบปรนัย (Nitko & Brookhart, 2014) ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 อยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่น สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างน่าเชื่อถือ

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom ต่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเรื่องปริซึมและทรงกระบอก รายละเอียดของกระบวนการมีดังนี้

1. ชี้แจงกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากโรงเรียนเพื่อดำเนินการวิจัย และชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และระยะเวลาของการวิจัยแก่ครูผู้สอนและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ ตลอดจนเน้นย้ำเรื่องการรักษาความลับและการใช้ข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น

2. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาเรื่องปริซึมและทรงกระบอก ทั้งในด้านความรู้พื้นฐาน การประยุกต์ใช้ และการคิดวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบระดับความเข้าใจเดิมของนักเรียนก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ด้วยแบบฝึกทักษะ

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้จำนวน 15 แผน โดยใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกคิดในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่การจดจำ ไปจนถึงการสร้างสรรค์ ซึ่งเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

4. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ครบตามจำนวนคาบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกับ Pre-test เพื่อเปรียบเทียบระดับความเข้าใจของนักเรียนหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้

5. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน รวมทั้งผลจากแบบฝึกทักษะ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ และศึกษาผลต่อความเข้าใจของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยจะถูกวิเคราะห์โดยใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน เพื่อให้สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ (E1/E2)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะโดยใช้สูตรคำนวณค่า E1/E2 ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพิจารณาคะแนนระหว่างเรียน (E1) และคะแนนหลังเรียน (E2) เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เพื่อตรวจสอบว่าแบบฝึกมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือไม่

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยใช้ สถิติ t-test แบบ Dependent Samples เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อทดสอบว่าแบบฝึกทักษะและสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือไม่

3. วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จะถูกปรับปรุงหรือพัฒนาใหม่

4. วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ถูกวิเคราะห์โดยใช้ สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น KR-20 (Kuder-Richardson Formula 20) ซึ่งเหมาะสมสำหรับข้อสอบแบบปรนัยแบบมีคำตอบถูกเพียงข้อเดียว โดยค่าความเชื่อมั่นที่ได้แสดงถึงความมั่นคงของแบบทดสอบ

5. วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายภาพรวมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังเรียน และเพื่อสนับสนุนการตีความผลจากการวิเคราะห์เชิงอนุมาน

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom เรื่องปริซึมและทรงกระบอก 2) ประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นโดยใช้เกณฑ์ 80/80 และ 3) ศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นต่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกทักษะจำนวน 5 ชุด สำหรับใช้ในการเรียนการสอนเรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก โดยยึดแนวคิดตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ประกอบด้วย 6 ระดับ ได้แก่ การจดจำ (Remembering), ความเข้าใจ (Understanding), การประยุกต์ใช้ (Applying), การวิเคราะห์ (Analyzing), การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) (Anderson & Krathwohl, 2001) โดยในแต่ละชุดแบบฝึก ได้ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับระดับพฤติกรรมทางปัญญาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกของนักเรียน แบบฝึกทักษะได้รับการพัฒนาให้มีลักษณะกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์จากปริซึม การวิเคราะห์รูปทรงในสถานการณ์จำลอง การคำนวณต้นทุนวัสดุจากพื้นที่ผิว การให้เหตุผลเชิงปริมาตร และการสร้างโมเดลทรงกระบอกในชีวิตจริง โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับบริบทที่นักเรียนคุ้นเคย เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างเป็นระบบ แบบฝึกทักษะทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และปรับปรุงตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียน ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างของแบบฝึกทักษะตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom

แบบฝึกทักษะชุดที่	จุดเน้นตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom	กิจกรรมการเรียนรู้	เวลาที่ใช้สอน	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
1	การจดจำ/ความเข้าใจ	เติมคำในแผนผังแนวคิด, ตอบคำถามสั้นเกี่ยวกับสูตรพื้นฐาน สังเกตรูปทรงเรขาคณิตในเมืองอัจฉริยะ เช่น เสาไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ อาคารทรงกระบอก และวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเบื้องต้น	3 คาบ	นักเรียนสามารถบอกความหมายของคำสำคัญ และแสดงออกว่าจำสูตรได้ถูกต้อง
2	การประยุกต์ใช้	แก้โจทย์หาปริมาตรปริซึมและทรงกระบอกจากสถานการณ์ ใช้สูตรเรขาคณิตในการคำนวณโครงสร้าง เช่น ถังเก็บน้ำรีไซเคิล หรือแปลงปลูกผักแนวตั้ง	3 คาบ	นักเรียนสามารถเลือกใช้สูตรที่เหมาะสมกับโจทย์จริงได้
3	การวิเคราะห์	เปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของรูปทรงที่ใช้ในงานออกแบบเมือง เช่น อาคารทรงเหลี่ยมกับทรงกระบอก	3 คาบ	นักเรียนสามารถวิเคราะห์และให้เหตุผลเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปทรง
4	การประเมินผล	ประเมินรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากเพื่อน ประเมินผลงานเพื่อนในการออกแบบอาคารสี	3 คาบ	นักเรียนสามารถให้ข้อเสนอแนะและ

แบบฝึกทักษะชุดที่	จุดเน้นตามลำดับ ชั้นความคิดของ Bloom	กิจกรรมการเรียนรู้	เวลาที่ใช้ สอน	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ คาดหวัง
		เชื่อมโยง โดยอิงจากเกณฑ์ความเหมาะสมและความ ยั่งยืน		ประเมินตามเกณฑ์ที่ กำหนด
5	การสร้างสรรค์	ออกแบบชิ้นงานจริง เช่น กล้องใส่ของหรือ แท็งก์น้ำ ออกแบบและสร้างโมเดลของอาคาร หรือพื้นที่สีเขียว โดยอิงหลักเรขาคณิตและ แนวคิด Smart City	3 คาบ	นักเรียนสามารถสร้าง ผลงานใหม่โดยอิง หลักการเรขาคณิตได้

การจัดทำแบบฝึกทักษะในลักษณะดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ระดับพฤติกรรมทางปัญญา จากระดับพื้นฐานไปสู่การคิดขั้นสูง โดยส่งเสริมทั้งด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการนำไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ

การประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งกำหนดว่าแบบฝึกทักษะที่มีคุณภาพควรมีค่าประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E1) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และค่าประสิทธิภาพหลังเรียน (E2) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โดยค่า E1 หมายถึงร้อยละเฉลี่ยของคะแนนกิจกรรมระหว่างเรียน และ E2 หมายถึงร้อยละเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ E1 เท่ากับ 82.94 และ E2 เท่ากับ 83.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าแบบฝึกทักษะดังกล่าวสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทั้งสองช่วง คือ ระหว่างเรียนและหลังเรียน ผลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น

รายการ	ค่าที่ได้ (%)	เกณฑ์มาตรฐาน (%)	ผลการประเมิน
ประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E1)	82.94	80.00	สูงกว่าเกณฑ์
ประสิทธิภาพหลังเรียน (E2)	83.82	80.00	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพทั้งในระหว่างเรียน (E1) และหลังเรียน (E2) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สะท้อนว่าเครื่องมือการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพในระดับดี สามารถส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนได้ทั้งในระยาระบวนการและผลลัพธ์สุดท้าย

3. ผลของการใช้แบบฝึกทักษะต่อความเข้าใจของนักเรียน

เพื่อศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นต่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือในการวัดระดับความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังการเรียน (Pre-test และ Post-test) ซึ่งแบบทดสอบชุดนี้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องปริซึมและทรงกระบอกจำนวน 20 ข้อ ออกแบบให้วัดพฤติกรรมตามลำดับชั้นความคิดของ Bloom ตั้งแต่ความรู้พื้นฐานจนถึงการประยุกต์ใช้ก่อนการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นของการใช้สถิติ t-test ได้แก่

ความเป็นปกติของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยสถิติ Shapiro-Wilk พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงปกติอย่างมีนัยสำคัญ ($p > .05$) ทั้งสองกลุ่มข้อมูล จึงสามารถวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ได้อย่างเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 34 คน ซึ่งได้รับการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples และใช้การทดสอบแบบสองหาง (two-tailed test) เนื่องจากผู้วิจัยไม่ต้องการระบุทิศทางของความแตกต่างล่วงหน้าในการตั้งสมมติฐาน พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบ t-test (ระดับนัยสำคัญ .05) ของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
คะแนนก่อนเรียน (Pre-test)	5.94	0.89	11.83	0.000*
คะแนนหลังเรียน (Post-test)	8.38	0.92		

* $p < .05$

หมายเหตุ: คะแนนเต็ม 10 คะแนน ใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันในการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน

จากตารางที่ 3 จะได้ว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าแบบฝึกทักษะตามแนวคิดของ Bloom ที่พัฒนาขึ้นนั้นส่งผลต่อการเพิ่มพูนความเข้าใจของผู้เรียนอย่างชัดเจนในเชิงปริมาณ สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะที่มีโครงสร้างตามลำดับชั้นการคิดของ Bloom ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกในเรื่องปริซึมและทรงกระบอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายและสรุปผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะตามแนวคิดลำดับชั้นการคิดของ Bloom สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหัวข้อปริซึมและทรงกระบอก 2) ประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น และ 3) ศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นต่อความเข้าใจของนักเรียน ผลการวิจัยโดยสรุปแสดงให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลจากการพัฒนาแบบฝึกทักษะแสดงให้เห็นว่า การออกแบบกิจกรรมโดยยึดตามลำดับชั้นการคิดของ Bloom ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่ไต่ระดับจากการจดจำสู่การสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างเป็นระบบ และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson และ Krathwohl (2001) ที่ระบุว่า Bloom's Taxonomy ช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้เชิงลึกของผู้เรียนผ่านการไต่ระดับพฤติกรรมทางปัญญา และสอดคล้องกับงานของ Zohar และ Dori (2003) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามระดับการคิดสามารถช่วยยกระดับการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ จงกลณี เดชพร และ ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ (2565) ยังสนับสนุนแนวคิดในการใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมที่พัฒนาทั้งความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และ ความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ผ่านการเรียนรู้แบบโครงการ

และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (PBL + LT) ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถอธิบาย สรุป วิเคราะห์ และแสดงเหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังสามารถเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบของผลงานหรือกิจกรรมกลุ่ม แม้แนวทางของงานวิจัยดังกล่าวจะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่แนวทางการพัฒนาแบบฝึกทักษะตามลำดับขั้นความคิดของ Bloom ที่นำเสนอในงานวิจัยฉบับนี้ก็มีเป้าหมายคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาความแตกต่างด้านระดับขั้นของผู้เรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อวิธีการออกแบบกิจกรรมและระดับความซับซ้อนของเนื้อหา ทำให้การเปรียบเทียบความเข้าใจของทิศทางที่สอดคล้องกันมากกว่าการเปรียบเทียบเชิงประสิทธิผลโดยตรง กล่าวคือ มุ่งเน้นการไต่ระดับความคิดจากความรู้พื้นฐานสู่การคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจเรื่องปริซึมและทรงกระบอกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติภายใต้กิจกรรมที่ออกแบบตามลำดับขั้นพฤติกรรมของ Bloom

ค่าประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะที่ได้ ($E1 = 82.94$, $E2 = 83.82$) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) สะท้อนว่าแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นสามารถกระตุ้นและรักษาระดับการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดีทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียน ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยของ วรพล ภาคไพรี และคณะ (2565) ที่ชี้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกหรือกิจกรรมที่ออกแบบอย่างเป็นระบบโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหัวข้อเรขาคณิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติศักดิ์ จันทร์หล่ม (2567) ซึ่งใช้แนวคิด 6P Model ร่วมกับแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นอัตราความก้าวหน้าเฉลี่ยถึง 45.90% และแบบฝึกที่ใช้ยังมีค่าประสิทธิผลเท่ากับ 82.10/84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 อย่างชัดเจน แม้กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยจะเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและใช้แนวคิด 6P Model ซึ่งแตกต่างจาก Bloom's Taxonomy ที่ใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ จึงควรระมัดระวังในการเปรียบเทียบผล เนื่องจากทั้งระดับพัฒนาการของผู้เรียนและกรอบแนวคิดทางการสอนมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแนวทางต่างให้ความสำคัญกับการสร้างโครงสร้างความคิดของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่มีการออกแบบอย่างเป็นระบบ ทั้งสองกรณีต่างสะท้อนว่า แบบฝึกทักษะที่มีโครงสร้างทางความคิดอย่างเป็นระบบ และมีการออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สามารถส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อการเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

ด้านผลของการใช้แบบฝึกทักษะ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนว่าแบบฝึกมีผลต่อความเข้าใจของนักเรียนในเรื่องปริซึมและทรงกระบอกอย่างชัดเจน ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ชนไพโรจน์ และคณะ (2566) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม GeoGebra ร่วมกับกระบวนการ CPA ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเรขาคณิตสามมิติของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และสนับสนุนแนวคิดของ Bolder (2016) ที่เน้นว่าการเรียนรู้ที่เน้นความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าการจำสูตรสามารถสร้างพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ แบบฝึกที่พัฒนาขึ้นยังช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมิน และออกแบบสิ่งประดิษฐ์จากสถานการณ์จริง เช่น บรรจุภัณฑ์ กล่องสินค้า หรือภาชนะทรงกระบอก ซึ่งช่วยเชื่อมโยงคณิตศาสตร์เข้ากับชีวิตประจำวันและเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของ ชลดา ภูล้านแก้ว, สมใจ ภูครองทุ่ง และ ปัญญรัตน์ วงศ์พระธาตุ (2567) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสืบเสาะหาความรู้ (5E) ในหัวข้อ การแปลงทางเรขาคณิต กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งพบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ 5E มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงถึง 86.46% โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจริง ตั้งคำถาม วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แม้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในงานวิจัย

ฉบับดังกล่าวจะใช้กระบวนการ 5E เป็นแกนหลัก ขณะที่การวิจัยฉบับนี้ใช้กรอบแนวคิดของ Bloom's Taxonomy กรอบแนวคิดของทั้งสองวิธีต่างกันเชิงโครงสร้าง แต่มีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ควรทำอย่างรอบคอบ โดยตระหนักถึงความต่างของกลยุทธ์ในการดำเนินกิจกรรมและระดับการบูรณาการแนวคิดในแต่ละวิธี ทั้งสองแนวทางล้วนมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ได้ ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่วางโครงสร้างให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเชิงกระบวนการอย่างแท้จริง

จากผลการวิจัยโดยรวม สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะตามแนวคิดลำดับขั้นของ Bloom ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ มีประสิทธิภาพในระดับดี มีผลต่อการพัฒนาความเข้าใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างชัดเจน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนอื่นหรือหัวข้อคณิตศาสตร์อื่นในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่าแบบฝึกทักษะตามแนวคิดลำดับขั้นการคิดของ Bloom ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และสามารถส่งเสริมความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้ปฏิบัติการณ์ในชั้นเรียน ดังนี้

1.1 ครูผู้สอน วิชาคณิตศาสตร์ควรนำแนวคิดลำดับขั้นของ Bloom ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดในทุกๆระดับ ตั้งแต่การจดจำไปจนถึงการคิดสร้างสรรค์

1.2 โรงเรียน ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาแบบฝึกทักษะหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างสอดคล้องกับพัฒนาการทางความคิดของผู้เรียน และเน้นบริบทใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและความหมายของการเรียนรู้

1.3 ผู้บริหารการศึกษา ควรสนับสนุนการฝึกอบรมหรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมหรือเครื่องมือการเรียนรู้โดยใช้กรอบแนวคิดทางปัญญา เช่น Bloom's Taxonomy, 5E Model หรือ 6P Model เพื่อเพิ่มคุณภาพของการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเดียว โดยใช้การวิจัยแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) ดังนั้น การวิจัยในครั้งถัดไปควรพิจารณาใช้ การออกแบบที่มีกลุ่มควบคุม (Control Group)

2.2 ควรมีการ ติดตามผลระยะยาว (Follow-up Study) เพื่อตรวจสอบว่า ความเข้าใจหรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านแบบฝึกทักษะมีความคงทนหรือสามารถถ่ายโอนสู่สถานการณ์อื่นได้หรือไม่

2.3 ควรมีการศึกษาผลของแบบฝึกทักษะในกลุ่มสาระอื่นหรือหัวข้อคณิตศาสตร์ที่มีความซับซ้อนต่างกัน เพื่อขยายขอบเขตการใช้งานของแนวคิด Bloom ในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์

2.4 ควรวิจัยเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพของการเรียนรู้ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การวิเคราะห์บันทึกการเรียนรู้ หรือการสังเกตพฤติกรรมการคิดของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้สนับสนุนผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ จันทรหล่ม. (2567). ผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิด 6P Model โดยใช้แบบฝึกทักษะเป็นสื่อ เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ด้านการแก้ปัญหา เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(1), 273–285.
- จงกลณี เดชพร และ ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ. (2565). การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ LT. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา)*, 10(1), 60–71.
- ชลดา ภูลันแก้ว, สมใจ ภูครองทุ่ง และ ปัญญ์รัตน์ วงศ์พระธาตุ. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสืบเสาะหาความรู้ (5E). *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 3(1), 52–61.
- ชาญชัย ชนไพโรจน์, ปวีณา ชันธิศิลา และ ประภาพร หนองหารพิทักษ์. (2566). การพัฒนาบทเรียนเรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ CPA ร่วมกับโปรแกรม GeoGebra เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 23(2), 15–26. จาก <https://doi.org/10.55003/JIE.23205>.
- วรพล ภาคโพธิ์, วันดี เกษมสุขพิพัฒน์ และ ทรงชัย อักษรคิด. (2565). การศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 8(2), 42–54. จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/261125>.
- วรภาพ ทองสร้าง, เกษม เปรมประยูร และ สุวรรณีย์ เปลี่ยนรัมย์. (2568). แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 18: สร้างสรรค์ความรู้เพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ* (350–358). ประเทศญี่ปุ่น: เมืองโอซาก้า.
- Aryawan, M., Wayan, I., Gusti, I. & Gede, I. (2023). Bloom's taxonomy revision-oriented learning activities to improve procedural capabilities and learning outcomes. *International Journal of Educational Methodology*, 9(2023), 261–270. From <https://doi.org/10.12973/ijem.9.1.261>.
- Adams, N. E. (2015). Bloom's taxonomy of cognitive learning objectives. *Journal of the Medical Library Association*, 103(3), 152–153. From <https://doi.org/10.3163/1536-5050.103.3.010>.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.
- Battista, M. T. (2007). The development of geometric and spatial thinking. In F. K. Lester Jr. (Ed.), *Second handbook of research on mathematics teaching and learning* (843–908). Charlotte, National Council: Teachers of Mathematics.
- Boaler, J. (2016). Mathematical mindsets: Unleashing students' potential through creative math, inspiring messages and innovative teaching. *Research in Mathematics Education*, 18(3), 1–4.

- Clements, D. H., & Sarama, J. (2011). Early childhood teacher education: The case of geometry. **Journal of Mathematics Teacher Education**, 14(2), 133–148. From <https://doi.org/10.1007/s10857-011-9173-0>.
- Forehand, M. (2010). Bloom's taxonomy. In M. Orey (Ed.). **Emerging perspectives on learning, teaching, and technology**. University of Georgia.
- Nitko, A. J., & Brookhart, S. M. (2014). **Educational assessment of students** (7th ed.). Pearson Education.
- OECD. (2019). **PISA 2018 results (Volume I): What students know and can do**. OECD Publishing. Form <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research**, 2(2), 49–60.
- Zohar, A., & Dori, Y. J. (2003). Higher order thinking skills and low-achieving students: Are they mutually exclusive? **The Journal of the Learning Sciences**, 12(2), 145–181. Form https://doi.org/10.1207/S15327809JLS1202_1.

การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์ไลน์

English Code–Mixing in Thai Appeared in Line Stickers

นิลบล ศรีเทพ^{1*} และ พนินทรา ธีรานนท์¹

Nilubon Srithep^{1*} and Phanintra Teeranon¹

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Faculty of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author: nilubon.wor@gmail.com

Received: March 1, 2025; Revised: May 19, 2025; Accepted: July 1, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์ไลน์ รวมทั้งวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำและความหมายของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติ๊กเกอร์ไลน์ เก็บข้อมูลจากข้อความสติ๊กเกอร์ไลน์หมวดทางการและหมวดครีเอเตอร์ที่สร้างสรรค์โดยนักวาด ที่ได้รับความนิยม 30 อันดับแรก จำนวน 83 ข้อความ วิเคราะห์รูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในระดับคำและสำนวน โดยประยุกต์แนวทางของ อนูชิต ตูมณีจินดา และคณะ (2565) ปราภรณา กาลนวกุล (2544) วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2550) และ Ho (2007) วิเคราะห์ชนิดของคำปนโดยเทียบความหมายตามพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และ Cambridge English–Thai Online Dictionary ผลการศึกษาพบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในรูปแบบการทับศัพท์มากที่สุด รองลงมาคือ การใช้คำภาษาอังกฤษ การตัดคำ การซ้ำคำ การใช้คำย่อ และการใช้กลวิธีผสมผสาน ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำและความหมายพบว่า คำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยเป็นคำนามมากที่สุด รองลงมาคือ คำกริยา คำคุณศัพท์ คำอุทาน คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสรรพนาม และคำนำหน้านาม ด้านผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมาย พบว่า คำปนภาษาอังกฤษมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำเมื่อนำมาใช้ในบริบทของภาษาไทย

คำสำคัญ: การปนภาษา การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย สติ๊กเกอร์ไลน์

Abstract

This research aims to study the patterns of English–Thai code–mixing appearing in LINE stickers and analyze the changes in word types and meanings of English–mixed words in LINE stickers. Data were collected from messages in the official and creator categories of LINE stickers created by illustrators, selecting the top 30 most popular sets, totaling 83 messages. The study analyzed the characteristics of English–Thai code–mixing at the word and phrase levels by applying the frameworks of Anuchit Toomanijinda et al. (2022), Prathana Kalanuwakul (2001), Wilaisak Kingkham (2007), and Ho (2007). Analyze the types of mixed words by comparing their meanings according to the Royal Institute Dictionary 2011 and the Cambridge English–Thai Online Dictionary. The findings revealed that the most common form of English–Thai code–mixing was transliteration, followed by using English words, clipping,

reduplication, abbreviations, and hybridization strategies, respectively. The analysis of word types and meanings showed that English–mixed words in Thai were mostly nouns, followed by verbs and adjectives, while interjections, adverbs, prepositions, pronouns, and determiners were less frequent. Regarding the grammatical functions and semantic changes of English–mixed words in LINE stickers, the study found that these words underwent grammatical function shifts and semantic changes when used in the Thai language context.

Keywords: Code–mixing, English–Thai code–mixing, LINE stickers

บทนำ

การปนภาษา (code–mixing) เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีการใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษา โดยเฉพาะในบริบทที่มีการติดต่อทางวัฒนธรรมและการสื่อสารระหว่างกัน การปนภาษาเกิดขึ้นภายในประโยคโดยมีข้อจำกัดคือหลักเกณฑ์ทางไวยากรณ์และปัจจัยทางจิตวิทยาเชิงสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ Muysken (2000) กล่าวว่า การปนภาษา คือ การผสมผสานระหว่างสองภาษาหรือมากกว่านั้นในประโยคหรือบทสนทนาเดียวกัน มีการใช้คำศัพท์จากสองภาษาหรือหลายภาษาผสมกันในโครงสร้างที่เป็นธรรมชาติ โดยแบ่งประเภทของการปนภาษาออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การแทรกคำ (Insertion) การสลับคำ (Alternation) และการเปลี่ยนแปลงคำ (Congruent Lexicalization – CL) ส่วน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) อธิบายเกี่ยวกับการปนภาษา (code–mixing) ว่าเป็นการใช้คำของภาษาหนึ่งในบริบทของอีกภาษาหนึ่ง โดยแบ่งความหมายไว้ 2 รูปแบบ คือ ในความหมายกว้าง การปนภาษา หมายถึง การใช้ภาษาหนึ่งในทุกระดับหรือทุกรูปแบบปนกับอีกภาษาหนึ่งของผู้พูด และในความหมายแคบ หมายถึง การปนเฉพาะในระดับคำ หรือสำนวนเท่านั้นไม่รวมการพูดภาษาอื่นยาว ๆ สลับกับพูดภาษาของตน จึงเรียกคำที่ปนมาในภาษาว่า “คำปน” เช่น คอนเซ็ปต์ (concept) ไอเดีย (idea) ซึ่งการปนภาษาอยู่ในระดับคำ วลี หรือสำนวนเท่านั้น หากอยู่ในระดับประโยคจะถือว่าเป็นการสลับภาษา (code–switching) ส่วนการยืมภาษา (linguistic borrowing) นั้นเป็นกระบวนการที่คำอยู่ในระดับที่กลืนเข้ากับภาษาแม่มากกว่าคำปน โดยส่วนใหญ่คำยืมจะมีลักษณะของการปรับตัวเข้ากับระบบเสียงของภาษาแม่ และได้รับการยอมรับจนนำมาบรรจุไว้ในพจนานุกรม เช่น เบริด คัลช อ็อกซิเจน เป็นต้น นอกจากนี้ งานของ รุ่งวิมล รุ่งโรจน์สุวรรณ (2566) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างคำปนกับคำยืม ว่าคำปนจะพบลักษณะการเขียนหลายรูปแบบ มีการใช้รูปเขียนภาษาอังกฤษและในบางคำอาจมีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงหรือมีคำเทียบเท่าภาษาไทยซึ่งเป็นลักษณะของคำยืมอยู่ด้วย ส่วนคำยืมจะมีการสร้างคำ มีการเปลี่ยนแปลงไวยากรณ์ มีปริมาณการปรากฏมากและมีการปรากฏในพจนานุกรม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปนภาษาข้างต้นทำให้เห็นว่าการปนภาษามีลักษณะการปนที่หลากหลายนับอยู่ กับโครงสร้างภาษา บริบทสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา มีการปนทั้งในระดับคำ วลี และประโยค ดังคำอธิบายของ Muysken (2000) ซึ่งแตกต่างจากการให้คำจำกัดความของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548) ที่กล่าวว่าการปนภาษาจะอยู่ในระดับคำและวลีเท่านั้น หากเป็นการใช้ในประโยคจะนับว่าเป็นการสลับภาษา ในการศึกษาที่ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า จากคำนิยามและคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของการปนภาษาข้างต้นนั้น ในบริบทของภาษาไทยจะเกิดขึ้นในระดับคำ และ วลี ส่วนการปรากฏในระดับประโยคจะพิจารณาเป็นการสลับภาษา ดังที่ ประภัสสร สระโพธิทอง (2554) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการปนภาษาและการสลับภาษาว่า การปนภาษาเป็นการนำคำภาษาอื่นเข้ามาปนเป็นครั้งคราวในการพูดกับอีกภาษาหนึ่ง ในการปนภาษานี้ผู้พูดอาจเริ่มต้นด้วยภาษาหนึ่งและสลับไปใช้อีกภาษาหนึ่งเป็นบางช่วงบางตอน ในขณะที่การสลับภาษาเป็นการสื่อสารที่ผู้พูดได้สองภาษาหรือมากกว่าสองภาษาขึ้นไป มีการใช้ภาษาต่าง ๆ เหล่านั้นสลับกันไปมา อาจมีการสลับกันในระดับสูงกว่าคำก็ได้ ส่วน นันทนา รณเกียรติ (2564) ศึกษาเรื่องขนาดของการปน

ภาษาอังกฤษในภาษาไทย กล่าวถึงการปนภาษาว่าเป็นการนำเอาคำภาษาอังกฤษมาปนใช้ในภาษาไทยของผู้พูดคนไทย ส่วนการสลับภาษา หมายถึง การนำเอาภาษาอังกฤษในระดับประโยคหรือยาวกว่าประโยคมาใช้ในภาษาไทยของผู้พูดคนไทย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2563) กล่าวถึงการปนภาษาว่ามีการพบอย่างแพร่หลายในสังคมไทย โดยเฉพาะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่พบได้ทั่วไปในสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษในบริบทสังคมไทยที่มีความเป็นสากลมากขึ้น แม้ว่าภาษาอังกฤษจะไม่ใช่อารยธรรมของประเทศไทยแต่ก็มีการใช้ภาษาอังกฤษมากทั้งในแวดวงการศึกษา ธุรกิจ การเมือง และการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ อีกทั้งรัฐบาลไทยยังตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษซึ่งมีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารในระดับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากการที่ระบบการศึกษาของไทยปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการภาษาอังกฤษหลายด้าน ทั้งโรงเรียนรัฐและเอกชนต่างก็เปิดสอนชั้นเรียนพิเศษที่ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน (English program) มากขึ้น ในระดับอุดมศึกษามีการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อแก่บัณฑิตในอนาคต ดังนั้นคนไทยจึงคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษทั้งในด้านการสื่อสารอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะเห็นได้ว่าการนำคำภาษาอังกฤษมาใช้ปนในภาษาไทยทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยในบทสนทนาในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลายดังที่เห็นได้จากสื่อออนไลน์ รายการโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพื่อการใช้คำศัพท์ที่ไม่มีในภาษาไทยเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของผู้ใช้ภาษา การศึกษาปรากฏการณ์นี้จึงมีความสำคัญทั้งในด้านภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างและการใช้ภาษาในสังคม เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบ ลักษณะ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการปนภาษา ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยในสังคมพหุภาษา

ในประเทศไทยมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการปนภาษา ดังเช่น นันทนา รณเกียรติ (2564) ศึกษาอนาคตของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย โดยการสำรวจทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยโดยแยกตามปัจจัยทางสังคมด้านเพศและอาชีพ พบว่าผู้ใช้คนไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย โดยผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอาชีพนักเรียนนักศึกษามีความชอบต่อการปนภาษาและการสลับภาษามากกว่ากลุ่มคนอาชีพอื่น เพศชาย เพศหญิงและเพศทางเลื่อมมีความชอบต่อการใช้การปนภาษาที่แตกต่างกัน ส่วนทัศนคติที่มีต่อการสลับภาษานั้นไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยจะพบในภาษาพูดที่มักใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว ยังสามารถพบได้ในภาษาเขียนอีกด้วย ดังเช่นในการศึกษาของ อนุชิต ตุ่มณีจินดา และคณะ (2565) เรื่องลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) พบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในหนังสือสั่งการของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งช่วงแรกของการระบาดในลักษณะของการอธิบายโรค กลไกการทำงานของภาครัฐ และช่วงหลังการระบาดจะมีการปนภาษาในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการรักษาและป้องกันโรคและยังคงใช้การปนภาษาในบริบทดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นพลวัตของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมและมีการใช้ภาษาที่มีความซับซ้อนมากขึ้นโดยเป็นผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีทางการสื่อสาร สังคมโลกที่มีความเป็นสังคมพหุภาษา และด้วยสถานการณ์จากภาวะวิกฤตของโรคอุบัติใหม่ที่ยังไม่มีรูปแบบการรองรับ ทำให้ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญที่ช่วยในการสื่อสารของคนที่ใช้ภาษาต่างกันได้ดีมีประสิทธิผลมากขึ้น

ในต่างประเทศ Fanani and Ma'u (2018) ศึกษาการสลับภาษาและการปนภาษาอังกฤษกับภาษาอินโดนีเซียในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายประเภทและปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาและการปนภาษากลุ่มตัวอย่างคือครูที่สอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่าการสลับภาษาระหว่างประโยค การสลับภาษาภายในประโยค และการสลับภาษาแบบด้วยวลี ส่วนการปนภาษานั้นพบการแทรกคำ การสลับคำ

และการสร้างคำศัพท์ที่สอดคล้องกัน ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดการสลับภาษาและการปนภาษานั้นเกิดจากอุปนิสัยในการพูด การใช้คำปนแทนคำเฉพาะที่ยังไม่มีคำใดใช้แทนได้ และการต้องการสร้างความประทับใจว่าผู้พูดเป็นคนทันสมัย จะเห็นว่าการปนภาษาและการสลับภาษาอังกฤษในภาษาอื่นนั้นเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาแต่อาจจะมีแตกต่างกันในลักษณะและเหตุผลของการปนภาษา

แอปพลิเคชันไลน์ (Line) เป็นแอปพลิเคชันสื่อสารและส่งข้อความที่ได้รับความนิยมในประเทศไทยเพราะมีรูปแบบการใช้งานที่หลากหลายทั้งการพิมพ์ข้อความ การส่งรูปภาพ การโทรแบบปกติและการโทรแบบวิดีโอคอล โดยที่ทุกอย่างสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว สติกเกอร์ไลน์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่คนไทยนิยมใช้ในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เนื่องจากเป็นการสื่อสารแทนคำพูดโดยไม่ต้องพิมพ์ข้อความขนาดยาว ภาพสติกเกอร์และข้อความสามารถสื่อถึงอารมณ์ได้แทบทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้การสื่อสารมีสีสันและมีชีวิตชีวามากขึ้น ณัชชนนัท ทองแพง (2560) ศึกษาภาพตัวแทนความเป็นไทยผ่านสติกเกอร์ไลน์ พบว่าความเป็นไทยถูกนำเสนอในรูปแบบของภาษา โดยวัจนภาษามักนำเสนอภาษาวัยรุ่น มีการใช้ภาษาทับศัพท์ภาษาอื่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับภาษาอื่นมาใช้ร่วมกับภาษาไทย ด้านวัจนภาษามักนำเสนอการแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วยการแสดงสีหน้าผ่านตัวละครเพศหญิง ทำสีผสมสวมชุดกระโปรงสั้นซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังมีงานของ มนธิชา ก้องวุฒิเวช และปณิธาน บรรณาธรรม (2562) พบลักษณะที่น่าสนใจของสติกเกอร์ไลน์ว่ามีลักษณะการใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น การใช้เครื่องหมาย การเปลี่ยนแปลงรูปเขียน การใช้ภาษาพูด การแสดงความสุภาพ และการใช้คำทับศัพท์ อีกทั้งมีลักษณะการใช้งานที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้จนทำให้สติกเกอร์ไลน์เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึก การบอกรัก คำถาม การตอบรับ คำชมเชย การแฉงความนัย การขอร้องและเชิญชวน นอกจากนี้ยังพบการใช้คำภาษาต่างประเทศในรูปแบบของคำภาษาต่างประเทศและคำทับศัพท์เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะคำภาษาอังกฤษ รองลงมาคือภาษาจีน ญี่ปุ่น และภาษาเกาหลี การใช้สติกเกอร์อย่างแพร่หลายดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมให้ความสนใจในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารมากขึ้น

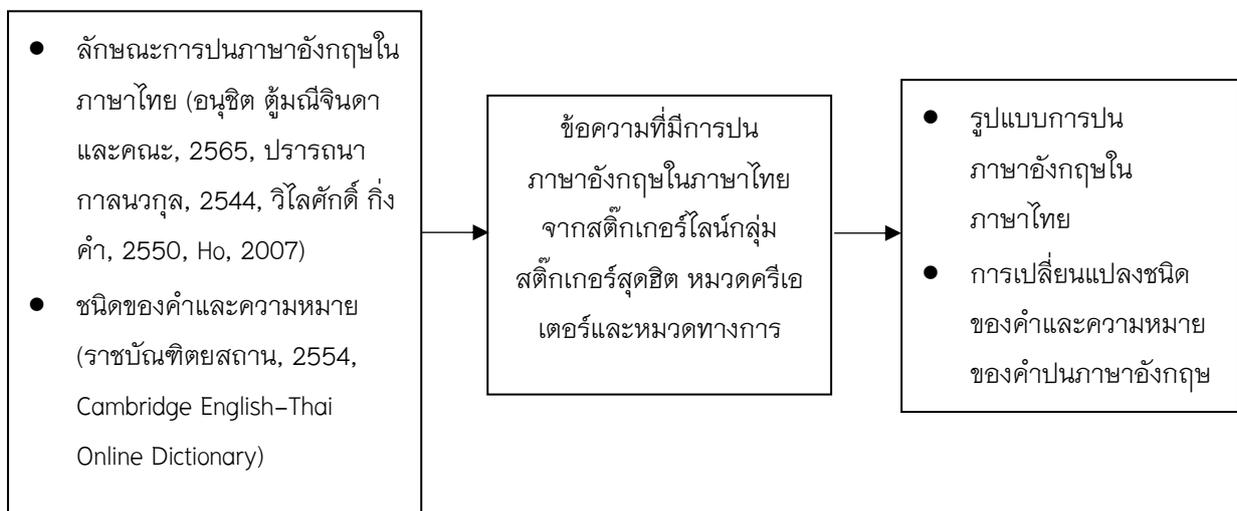
จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่าสติกเกอร์ที่ปรากฏในแอปพลิเคชันไลน์ มีการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย เช่น จะเกรซี่, พร่อมเปย์, เปย์รัว ๆ, ใ่วมายก็อด, have แต่แนวมาให้ think, ปวด head กลุ้ม heart, แต่ละมือแต่ละ day, OK ค่ะ, มอร์นิ่งค่ะ, เทคแคร์นะค่ะ ฯลฯ ซึ่งการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสติกเกอร์ไลน์ในปัจจุบันมักเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการตลาด การออกแบบ หรือการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เช่น การออกแบบสติกเกอร์ไลน์บนแอปพลิเคชันไลน์ “ฟาร์มเจ้าคุณ By KMITL” (ฉัตรแก้ว มาสุโมโตะ และ รัตตมา รัตนวงศา, 2564) การพัฒนาสติกเกอร์ไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ของชุมชนเมืองมะดัน จังหวัดนครนายก (ปรีชญา ทองชุม และปรีญา สมพีช, 2566) การศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสติกเกอร์ไลน์ผ่านไลน์สโตร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (บดินทร์ รัตนจาริต และ สมชาย เล็กเจริญ, 2567) ด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษามีการศึกษาเรื่อง ภาพตัวแทนความเป็นไทยผ่านสติกเกอร์ไลน์ (ณัชชนนัท ทองแพง, 2560) การสื่อสารความหมายของสติกเกอร์ไลน์บนไลน์แอปพลิเคชันและมุมมองของผู้ใช้บริการเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งธุรกิจสติกเกอร์ไลน์ (ภาวิณ เฝ้าจินดา, 2561) การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัด ในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย (จอมขวัญ สุทธิพนธ์, 2563) การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสื่อสารและลักษณะภาษาที่ใช้ในสติกเกอร์ของแอปพลิเคชันไลน์ (สรศักดิ์ เชี่ยวชาญ, 2565) เป็นต้น ส่วนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปนภาษาในสติกเกอร์ไลน์ในประเทศยังไม่พบทั้งที่มี การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยปรากฏในสติกเกอร์ไลน์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน

ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์มีรูปแบบใด รวมถึงการเปลี่ยนแปลงชนิดของคำและความหมายของคำภาษาอังกฤษที่ปนในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์ เพื่อนำข้อค้นพบมาวิเคราะห์ความหมายของคำในบริบทต่าง ๆ ที่อาจสะท้อนให้เห็นความคิดของผู้ใช้ภาษาที่เลือกใช้วิธีการสื่อสารผ่านสติกเกอร์ด้วยถ้อยคำเหล่านี้แทนการพิมพ์ข้อความแบบปกติหรือการเลือกใช้เพียงภาษาไทยใดภาษาหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. ศึกษารูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์
2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำและความหมายของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์ การศึกษานี้ใช้แนวคิดการวิเคราะห์ลักษณะการปนภาษาโดยสังเคราะห์จากแนวคิดของอนุชิต ตุ่มณีจินดา และคณะ (2565) ปรารธนา กาลนวกุล (2544) วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2550) และ Ho (2007) ได้รูปแบบการสังเคราะห์ลักษณะการปนภาษา 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำภาษาอังกฤษ 2) การทับศัพท์ภาษาไทย 3) การตัดคำ 4) การใช้คำย่อ 5) การซ้ำคำ และ 6) การใช้กลวิธีผสมผสาน ผู้วิจัยนำคำปนมาตรวจสอบชนิดของคำและวิเคราะห์ความหมายตามที่ปรากฏในบริบท โดยยึดความหมายตามพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และ Cambridge English–Thai Online Dictionary การศึกษานี้เก็บข้อมูลสติกเกอร์ไลน์จากกลุ่มสติกเกอร์สุดฮิต หมวดครีเอเตอร์และหมวดทางการ ที่อยู่ในเว็บไซต์ Line Store โดยคัดเลือกข้อความที่มีการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ผล เมื่อสิ้นสุดการศึกษาวิจัย ผลการศึกษาจะพบ 1) รูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย และ 2) การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำและความหมายของคำปนภาษาอังกฤษ

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สติกเกอร์ในเว็บไซต์ Line Store เป็นสติกเกอร์ที่จัดอันดับความนิยม 30 อันดับแรก แบ่งเป็น สติกเกอร์ไลน์หมวดทางการ จำนวน 30 ชุด ๆ ละ 24 ข้อความ รวมเป็น 720 ข้อความ และสติกเกอร์หมวดครีเอเตอร์ที่สร้างสรรค์โดยนักวาด จำนวน 30 ชุด ๆ ละ 40 ข้อความ รวมเป็น 1,200 ข้อความ รวมจำนวนสติกเกอร์ไลน์ทั้งสิ้น 1,920 ข้อความ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สติกเกอร์ในแอปพลิเคชันไลน์ที่มีการป้อนภาษาอังกฤษในภาษาไทย ที่จัดอันดับความนิยม 30 อันดับแรก จากหมวดทางการและหมวดครีเอเตอร์ที่สร้างสรรค์โดยนักวาด รวมจำนวนทั้งสิ้น 83 ข้อความ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเก็บข้อมูลสติกเกอร์ทุกวัน ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2567 ถึง 25 มกราคม 2568 รวม 4 สัปดาห์ จากเว็บไซต์ Line Store ที่ผู้ใช้ทุกคนสามารถเข้าไปดูข้อความได้โดยไม่เสียค่าบริการ ผู้วิจัยเลือกข้อความที่มีการป้อนภาษาอังกฤษในภาษาไทย ทั้งในลักษณะที่เป็นคำที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ อักษรย่อ และคำที่เขียนทับศัพท์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสติกเกอร์ไลน์เพื่อนำข้อความมาคัดเลือกและวิเคราะห์ข้อมูล มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ Line Store โดยเลือกข้อความสติกเกอร์ไลน์ที่มีการป้อนของภาษาอังกฤษในภาษาไทย เช่น แต่ละมือแต่ละ Day, Have แต่แนวมาให้ Think โยโย่, กูละปวด Head กลุ่ม Heart, กูจะเครียด, มาตี๋ม มาต๊มรีก เป็นต้น โดยไม่นับข้อความที่มีเฉพาะภาษาอังกฤษทั้งที่เป็นอักษรภาษาอังกฤษและคำภาษาไทยที่ทับศัพท์ เช่น Good morning, Hello, เอนเออร์จี้ ๆ เนื่องจากไม่มีการใช้ปนกับภาษาไทยในบริบทนั้น
2. ตรวจสอบคำภาษาอังกฤษที่เขียนเป็นภาษาไทยหรืออยู่ในลักษณะคำทับศัพท์ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หากพบคำใดที่ได้บัญญัติเขียนเป็นคำไทยไว้เรียบร้อยแล้ว เช่น คำว่า “แฮม” “แอลกอฮอล์” “คิว” จะไม่นับว่าเป็นการป้อนภาษาอังกฤษและจะไม่นำคำเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพราะถือว่าเป็นคำยืม
3. บันทึกข้อความในตาราง หากข้อความใดซ้ำกันจะไม่นับซ้ำ ไม่ว่าจะเป็นการสะกดที่ตรงกันหรือไม่ตรงกันก็ตาม เช่น มอนิ่ง มอร์นิ่ง นอยด์อ่า นอยอ่า จากนั้นนำข้อความทั้งหมดไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์รูปแบบการป้อนภาษาอังกฤษกับภาษาไทย ผู้วิจัยนำข้อความมาวิเคราะห์รูปแบบการป้อนภาษา โดยการประยุกต์แนวคิดของของอนุชิต ตุ่มณีจินดา และคณะ (2022) พรารธนา กาลนวกุล (2544) วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2550) และ Ho (2007) ประกอบด้วย 1) การใช้คำภาษาอังกฤษ 2) การทับศัพท์ 3) การตัดคำ 4) การใช้คำย่อ 5) การซ้ำคำ และ 6) การใช้กลวิธีผสมผสาน บันทึกข้อมูลลงในตารางพร้อมระบุลักษณะการป้อนของภาษา

2. การวิเคราะห์ชนิดของคำและความหมายของคำป้อนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์

2.1 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงชนิดของคำ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจำแนกชนิดของคำภาษาอังกฤษและภาษาไทยเพื่อวิเคราะห์การป้อนภาษาอังกฤษในภาษาไทย และเปรียบเทียบชนิดของคำระหว่างหน้าทีของหมวดคำภาษาอังกฤษและหน้าทีของคำภาษาไทย โดยการจำแนกชนิดของคำภาษาไทย ยึดตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ ที่ใช้การจำแนกชนิดของคำของพระยาอุปกิตศิลปสาร มีชนิดของคำ 7 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน ด้านการจำแนก

ชนิดของคำภาษาอังกฤษ มีการตรวจสอบชนิดของคำภาษาอังกฤษจาก Cambridge English–Thai Online Dictionary ประกอบด้วยคำ 8 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน

2.2 การวิเคราะห์ความหมายของคำภาษาอังกฤษที่ปนกับภาษาไทย โดยเทียบกับพจนานุกรม ดังนั้นหากพจนานุกรมระบุชนิดของคำได้ไว้มากกว่า 1 ชนิด ผู้วิจัยจะพิจารณาบริบทของข้อความและพลาสติกเกอร์ที่คำนั้นปรากฏว่าเป็นคำชนิดใด จากนั้นจึงบันทึกข้อมูลลงในตารางเพื่อแจกแจงชนิดของคำที่ใช้ในการปนภาษาอังกฤษเมื่อใช้ในภาษาไทย เช่น “เอ็นจอยครับ” คำว่า “เอ็นจอย” หรือ “enjoy” เป็นคำกริยา ดังนั้นเมื่อปรากฏในข้อความสติกเกอร์ “เอ็นจอยครับ” จึงมีหน้าที่เป็นกริยาเช่นเดียวกัน

การนำเสนอผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีการนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบด้วยตารางแสดงข้อมูลและการอธิบายตาราง ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์ ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษในสติกเกอร์ไลน์ และผลการวิเคราะห์ความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำปนภาษาอังกฤษในสติกเกอร์ไลน์ พรรณนาวิเคราะห์ได้ตาราง แสดงตัวอย่างคำ วลี และข้อความที่มีการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยอย่างละเอียด รวมทั้งเขียนอภิปรายผลโดยยกตัวอย่าง ให้เหตุผลประกอบ และการอ้างอิงถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์ จากการวิเคราะห์ข้อความสติกเกอร์ที่ได้รับ ความนิยม 30 อันดับแรกในเว็บไซต์ Line Store หมวดทางการและหมวดครีเอเตอร์ที่สร้างสรรค์โดยนักวาด จำนวน 83 ข้อความ โดยการวิเคราะห์รูปแบบการปนภาษา ชนิดของคำและความหมาย พบผลการศึกษา ดังนี้

1. รูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์

ที่	รูปแบบการปนภาษา	จำนวน (ข้อความ)	ร้อยละ
1.	การทับศัพท์ภาษาไทย	46	55.42
2.	การใช้คำภาษาอังกฤษ	18	21.69
3.	การตัดคำ	10	12.05
4.	การซ้ำคำ	4	4.82
5.	การใช้คำย่อ	3	3.61
6.	การใช้กลวิธีผสมผสาน	2	2.41
	รวม	83	100

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์ ซึ่งพบการทับศัพท์ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือการใช้คำภาษาอังกฤษ การตัดคำ การซ้ำคำ การใช้คำย่อ และการใช้กลวิธีผสมผสาน ตามลำดับ ตัวอย่างรูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่พบในสติกเกอร์ไลน์ ทั้ง 6 รูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. การทับศัพท์ภาษาไทย เป็นการเขียนคำภาษาอังกฤษนั้นด้วยอักษรภาษาไทย ถึงแม้ว่าคำภาษาอังกฤษจะมีระบบเสียงแตกต่างจากระบบเสียงภาษาไทย ผู้ใช้ได้ปรับคำให้เข้ากับเสียงของภาษาไทยด้วย เช่น กู๊ตบายคะ, กัดไลค์, ซอริจ้า, ไมให้ฮือต ได้ใจ นรกลงเข้าประกวด, มาตี๋มมาตริ๊งค์, แต่งค์กั้วคะ, เม้าท์ฉ่า, ขอให้ได้โบ๊นส์ก่อนโตคะ, ตรูจะเครซี่!, คอนเฟิร์มคะ, ร่างกายต้องการคาเฟอีน, บริพอย่างเอาอีกอย่าง, แต่ละมือแต่ละเคย์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าลักษณะการเขียนทับศัพท์นั้นมีการถ่ายเสียงและถ่ายอักษรไทยให้ผู้ใช้สามารถออกเสียงได้ใกล้เคียงกับภาษาอังกฤษมากที่สุด ด้านการสะกดคำนั้นมีความแตกต่างกันออกไปโดยที่การสะกดของคำบางคำไม่ได้สะกดตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน เช่น คำว่า morning พบการเขียนทับศัพท์ เป็น มอริมิ่ง และ มอริ่ง เป็นต้น

2. การใช้คำภาษาอังกฤษ เป็นการใช้อักษรภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย เช่น Like เลย, Hello สวัสดีคะ, Take care นะ, พร้อม Pay, ปวด Head กลุ้ม Heart, แต่ละมือแต่ละ Day, รัก You คะ, Bye! ไว้คุยกันใหม่นะ เป็นต้น โดยแต่ละข้อความจะมีทั้งภาษาอังกฤษก่อนภาษาไทย เช่น “Like เลย” หมายถึง “ชอบเลย” “Take care นะ” หมายถึง “ดูแลตัวเองนะ” และภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ เช่น “พร้อม Pay” หมายถึง “พร้อมจ่าย” “ปวด Head กลุ้ม Heart” หมายถึง “ปวดหัวกลุ้มใจ” ซึ่งการใช้อักษรภาษาอังกฤษที่พบในสติกเกอร์ไลน์นั้นมีทั้งแบบตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด และการขึ้นต้นด้วยตัวอักษรแรกด้วยตัวพิมพ์ใหญ่

3. การตัดคำ เป็นการตัดคำปนภาษาอังกฤษให้สั้นลง เช่น “เปลืองเน็ต” คำว่า “เน็ต” ตัดมาจากคำว่า internet “นอยด์แล้ว” คำว่า “นอยด์” ตัดมาจากคำว่า “paranoid” “โลกสวยเวอร์” คำว่า “เวอร์” ตัดมาจากคำว่า “over” “ติดแกลม” ตัดมาจากคำว่า “glamorous” “Congrats ยินดีด้วยนะคะ” ตัดมาจากคำว่า “congratulations” เป็นต้น โดยการตัดคำพบทั้งการตัดคำส่วนหน้า เช่น internet-net (เน็ต), paranoid – noid (นอยด์), over – ver (เวอร์) และการตัดคำส่วนหลังแล้วใช้คำพยางค์แรก เช่น glamorous – glam (แกลม), congratulations – congrat เป็นต้น

4. การใช้คำย่อ ดังเช่นข้อความ “OK คะ” คำว่า “OK” มาจากคำว่า “Oll Korrekt” ที่เป็นคำแสลงในทศวรรษที่ 1800 ที่สะกดคำว่า “All Correct” เป็น “Oll Korrekt” หมายถึง “ได้คะ” ข้อความ “HNY ย้อนหลังนะ” คำย่อ “HNY” มาจากคำว่า “Happy New Year” หมายถึง สุขสันต์วันปีใหม่ และข้อความ “ทำโอทีคะ” คำย่อ “โอที หรือ OT” ย่อมาจากคำว่า Over Time หมายถึง ทำงานล่วงเวลา การใช้คำย่อในสติกเกอร์ไลน์พบทั้งคำย่อที่เป็นไปตามหลักการย่อคำและเป็นคำที่ยอมรับและใช้ทั่วไปเช่น OK กับ OT และพบทั้งคำย่อที่ใช้เพื่อความกระชับ ประหยัดพื้นที่หรืออาจด้วยเหตุผลของความสะดวก เช่น HNY

5. การซ้ำคำ เป็นการใช้คำภาษาอังกฤษทั้งในรูปของการทับศัพท์โดยใช้อักษรภาษาไทยหรือการใช้อักษรภาษาอังกฤษ หรือทั้งสองรูปแบบ ตัวอย่างการใช้ซ้ำกันในข้อความ เช่น “ไป...go go!” “โนสนโนแคร์” “จอยจอยค่า” “Bye Bye เดินทางปลอดภัยน้า” เป็นต้น

6. การใช้กลวิธีผสมผสาน เป็นการใช้การปนภาษาหลายลักษณะร่วมกัน เช่น “ช้อตฟิลมาก” เป็นการผสมผสานลักษณะ ตัดคำและทับศัพท์ + ทับศัพท์ ซึ่งคำว่า ช้อต ตัดคำจากกริยา short-circuit (ไฟฟ้าลัดวงจร) ทั้งยังเขียนทับศัพท์ภาษาไทย มาใช้ร่วมกับคำว่า ฟิล เป็นคำทับศัพท์จากคำว่า feel (ความรู้สึก) อีกตัวอย่างหนึ่งคือ “แชร์โลให้แล้วนะ” เป็นการผสมผสานลักษณะ ทับศัพท์ + ตัดคำ โดย แชร์ ทับศัพท์จากคำว่า share (แบ่งปัน) ส่วน โล ตัดมาจากคำว่า locatoin (ตำแหน่ง, ที่ตั้ง)

2. ผลการวิเคราะห์คำและความหมายของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์

2.1 ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์

ที่	ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษ	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
1.	คำนาม	38	45.79
2.	คำกริยา	26	31.32
3.	คำคุณศัพท์	7	8.43
4.	คำอุทาน	5	6.02
5.	คำวิเศษณ์	3	3.61
6.	คำบุพบท	2	2.41
7.	คำสรรพนาม	1	1.21
8.	คำนำหน้านาม	1	1.21
	รวม	83	100

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษในสติกเกอร์ไลน์ พบคำนามมากที่สุด รองลงมาคือ คำกริยา คำคุณศัพท์ คำอุทาน คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสรรพนามและคำนำหน้านาม ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษพบชนิดของคำหลายชนิด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **คำนาม** คือ คำที่ใช้เรียกรวมสิ่งทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม พบจำนวนมากที่สุด พบทั้งคำที่ใช้ภาษาอังกฤษ คำทับศัพท์ และคำย่อ เช่นคำว่า “จ๊อบ” (job) – งาน, “เม้าท์” (mouth) – ปาก, “จอย” (joy) – ความสุขสันต์, “เลิฟ” (love) – ความรัก, “รีวิว” (review) – บทวิจารณ์, และ “โอที” (OT – Over Time) – ล่วงเวลา เป็นต้น

2. **คำกริยา** คือ คำที่ใช้แสดงอาการหรือการกระทำ พบจำนวน 25 คำ โดยพบทั้งคำที่ใช้ภาษาอังกฤษ และทับศัพท์ เช่น “ไลค์” (like) – ชอบ, “ดริ๊งค์” (drink) – ดื่ม, “แคร์” (care) – ดูแล ห่วงใย เอาใจใส่, “ฮีล” (heal) – รักษา เยียวยา, “เอ็นจอย” (enjoy) – สนุก, “เก็ต” (get) – ได้รับ เข้าใจ, “pay” – จ่าย, “have” – มี, “update” – ทำให้ทันสมัย, และ “go go” – ไปไป เป็นต้น

3. **คำคุณศัพท์** คือ คำที่ใช้ขยายคำนามเพื่อบอกคุณภาพ คุณสมบัติ และคุณลักษณะของคำนาม พบจำนวน 6 คำ เป็นคำปนลักษณะคำทับศัพท์และตัดคำ ได้แก่ “เครซี่” (crazy) – บ้า, “เบสิค” (basic) – พื้นฐาน ธรรมดา, “ชัวร์” (sure) – เชื่อมั่น แน่นอน มั่นใจ, “ฮอต” (hot) – ร้อน, “นอยด์” (ตัดคำมาจาก paranoid) – หวาดระแวง, และ “แกลม” (ตัดคำมาจาก glamorous) – มีเสน่ห์ น่ามอง เป็นต้น

4. **คำอุทาน** คือ คำที่ใช้เพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกต่าง ๆ เช่นการใช้คำอุทานแสดงความรู้สึก ตกใจ ตื่นเต้น ประหลาดใจ ความเจ็บปวด เสียใจ แม้กระทั่งการใช้คำอุทานเพื่อเรียกหรือทักทาย ได้แก่ “Hello!”, “Bye!”, “Wow”, “Ok!”, “Yay yay!” ดังปรากฏในสติกเกอร์ “Hello! สวัสดีค่ะ”, “Bye! ไว้คุยกันใหม่นะ”, “มัน Wow มาก” “OK ค่ะ”, “Yay yay ดีใจจัง”

5. **คำวิเศษณ์** คือ คำที่ใช้ประกอบหรือขยายคำนาม สรรพนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ พบคำปนที่เป็นการใช้คำทับศัพท์และการตัดคำ ได้แก่ “ออลเดอะไทม์” (all the time) – ตลอดเวลา, “โน” (no) – ไม่, “เวอร์” (ตัดคำมาจาก over) – มากเกินไป

6. **คำบุพบท** คือ คำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหรือประโยคเพื่อให้รู้ว่าคำหรือประโยคที่อยู่หลังบุพบทนั้นมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคำที่อยู่ข้างหน้าอย่างไร เช่น แก่ แต่ ต่อ ด้วย จาก ใน บน ได้ เป็นต้น ซึ่งในงานวิจัยนี้พบเพียงการใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ ได้แก่ อิน (in) – ใน และ ดาวน์ (down) – ลง

7. **คำสรรพนาม** คือ คำที่ใช้เรียกแทนคำนาม ซึ่งในงานวิจัยนี้พบเพียงบุรุษสรรพนาม เป็นสรรพนามใช้แทนผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่กล่าวถึง ได้แก่ you – คุณ ในข้อความ “รัก You ค่ะ”

8. **คำนำหน้านาม** คือ คำที่ใช้ก่อนคำนาม เพื่อปกป้องชี้เฉพาะ แสดงจำนวน แสดงปริมาณ แสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น คือคำว่า เดอะ (the) ในสติกเกอร์ “คือเดอะแบก”

2.2 หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำปนภาษาอังกฤษในสติกเกอร์ไลน์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำปนภาษาอังกฤษในสติกเกอร์ไลน์

ที่	หัวข้อ	เปลี่ยนแปลง		ไม่เปลี่ยนแปลง	
		จำนวน (คำ)	ร้อยละ	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
1.	การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำปนภาษาอังกฤษ	3	3.61	80	96.38
2.	การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำปนภาษาอังกฤษ	12	14.46	71	85.54

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำปนภาษาอังกฤษในสติกเกอร์ไลน์ พบว่าคำปนภาษาอังกฤษมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำปนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.61 ส่วนการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำปนภาษาอังกฤษ พบจำนวน 12 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.46

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำที่พบในการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์นั้นพบว่า ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษที่ใช้ในสติกเกอร์ไลน์นี้ไม่สอดคล้องกับหน้าที่และชนิดของคำในโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาไทยเสมอไป เช่น บางคำในภาษาอังกฤษเป็นคำนาม เมื่อนำมาใช้ในบริบทภาษาไทยกลับเป็นคำกริยา หรือคำชนิดอื่น และความหมายในบริบทจะเปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- “อย่าดราม่า” คำว่า “ดราม่า” หรือ drama ในภาษาอังกฤษเป็นคำนาม หมายถึง ละคร, สถานการณ์ที่ตื่นเต้น เมื่อนำมาใช้ปนกับคำภาษาไทยในบริบทนี้ “ดราม่า” ถูกใช้เป็นคำกริยา หมายถึง ทำให้เกิดความเครียด หรือ dramatize ในภาษาอังกฤษ เมื่อนำมาใช้คู่กับคำว่า “อย่า” ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ใช้ประกอบกริยา แปลว่า ห้าม ดังนั้น “อย่าดราม่า” จึงหมายถึง ห้ามทำให้ (บางสิ่งบางอย่าง) เกิดความเครียด

- “เพื่อความชัวร์ลองอ่านอีกครั้งดีกว่า” คำว่า “ชัวร์” หรือ sure ในภาษาอังกฤษเป็นคำคุณศัพท์หรือคำวิเศษณ์ หมายถึง มั่นใจ แน่นอน เชื่อมั่น เมื่อนำมาใช้ปนกับคำภาษาไทยในบริบทนี้ “ชัวร์” มีการเปลี่ยนแปลงเป็นคำนาม เพราะมีการใช้คู่กับคำว่า “ความ” ซึ่งตามความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คำว่า “ความ” เป็นคำนำหน้ากริยาหรือวิเศษณ์เพื่อแสดงสภาพ เช่น ความตาย ความดี ความชั่ว ดังนั้น “ความชัวร์” ในที่นี้จึงเป็นคำนาม หมายถึง ความมั่นใจ ความเชื่อมั่น

- “วิ่งไปรับ assign” คำว่า “assign” ในภาษาอังกฤษเป็นกริยา หมายถึง มอบหมาย, กำหนด, ระบุ เมื่อนำมาใช้ปนกับคำภาษาไทยในบริบทนี้ “assign” ถูกใช้เป็นคำนาม หมายถึง งานที่ได้รับมอบหมาย หรือ assignment ในภาษาอังกฤษ หมายถึง งานที่มอบหมาย ดังนั้น ข้อความ “วิ่งไปรับ assign” จึงอาจหมายถึง วิ่งไปรับงานที่ได้รับมอบหมายนั่นเอง

จึงสรุปได้ว่าการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์มีหลายรูปแบบ มีชนิดของคำหลายชนิดที่นำมาใช้ และมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์เมื่อนำไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน ส่วนด้านความหมายมีการเปลี่ยนแปลงความหมายเมื่อนำมาใช้ปนกับคำภาษาไทยที่มีลักษณะทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน

อภิปรายและสรุปผล

อภิปรายผล

1. รูปแบบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์

การศึกษาการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์ พบการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยหลายรูปแบบ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษามีแนวโน้มการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในบริบทของการใช้ภาษาทางสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการดังที่ปรากฏในข้อความสติกเกอร์ไลน์และอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษาในสังคมไทย งานวิจัยนี้พบรูปแบบการปนภาษาแบบการทับศัพท์ภาษาไทยจากคำภาษาอังกฤษ เช่น “ก๊วยบายคะ” “กตโลด” “แตงค้กั้วคะ” และ “ร่างกายต้องการคาเฟอีน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาพยายามนำคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาเขียนด้วยอักษรไทยโดยคงโครงสร้างของเสียงไว้ให้ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด แม้ว่าภาษาอังกฤษและภาษาไทยจะมีระบบเสียงที่แตกต่างกัน อีกทั้งการสะกดคำไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การสะกดคำทับศัพท์โดยมีการสะกดคำที่แตกต่างกันไปเพื่อให้สอดคล้องกับการสื่อสารด้านอารมณ์ เช่น “นอยด์อะ” “นอยด์ะ” “แฮปปี้” “แฮปปี้” เป็นต้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ พรรณทิพา อินตะ (2555) ที่กล่าวถึงการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยการทับศัพท์ภาษาไทย ว่าผู้ใช้เลือกใช้การทับศัพท์เพราะสามารถสื่อความหมายได้เร็ว กระชับ ซึ่งคำภาษาอังกฤษที่นำมาใช้ทับศัพท์มักเป็นคำที่นิยมและผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่ทราบความหมายและมีความรู้ภาษาอังกฤษ ดังนั้นการใช้คำภาษาอังกฤษจึงสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนกว่า เช่น การใช้คำว่า “เซียร์” แทนการใช้คำว่า “ให้กำลังใจ” ที่อาจจะยาวกว่าและสื่อถึงอารมณ์ได้น้อยกว่า ส่วนการสะกดคำโดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์มีวัตถุประสงค์เพื่อนำความหมายและสะท้อนอารมณ์ในระดับต่าง ๆ ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่พบรองลงมาได้แก่การใช้คำภาษาอังกฤษที่เขียนด้วยอักษรโรมันปนกับภาษาไทย เช่น “Hello สวัสดีคะ” “พร้อม Pay” “รัก You คะ” และ “ปวด Head กลุ้ม Heart” การปนภาษารูปแบบนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยสามารถผสมผสานภาษาอังกฤษเข้ากับภาษาไทยโดยรักษาความหมายและการสื่อสารให้ยังคงชัดเจน การเลือกใช้ภาษาอังกฤษในบางคำอาจเกิดจากแนวโน้มของการรับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์และความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษของผู้ใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชิต ตุ่มฉวีจินดา และคณะ (2565) เกี่ยวกับลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) พบการปนคำภาษาอังกฤษที่เขียนด้วยอักษรโรมันปนกับภาษาไทย โดยแสดงเหตุผลว่าการใช้คำภาษาอังกฤษช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องการความรวดเร็ว ชัดเจน และเข้าใจได้ง่าย ทำให้การสื่อสารตรงประเด็นมากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบรูปแบบการปนภาษาด้วยการตัดคำ เช่น “เปลืองเน็ต” (จาก internet) “นอยด์แล้ว” (จาก paranoid) และ “ติดแกลม” (จาก glamorous) การตัดคำนี้เป็นกลวิธีที่ช่วยให้การใช้ภาษากระชับขึ้นและสอดคล้องกับโครงสร้างของภาษาไทย การตัดคำจากภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในภาษาไทยเป็นวิธีการที่ช่วยให้การสื่อสารมีความสะดวกและกระชับขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อดิจิทัลที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ข้อความ ส่วนการใช้คำย่อ เช่น “HNY” (Happy New Year) และ “โอที” (Over Time) พบในสัดส่วนที่น้อยกว่า เช่นเดียวกับการซ้ำคำ เช่น “โนสนโนแคร์” และ

“Bye Bye เดินทางปลอดภัยนะ” ปรากฏการณ์นี้มักพบในภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการและช่วยเพิ่มอารมณ์ให้กับข้อความ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริพร ปัญญาเมธิกุล (2558) ที่อธิบายว่า การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์แตกต่างจากการสื่อสารจากการพูดและการเขียน การพูดนั้นผู้รับสารสามารถรับรู้ได้ขณะเกิดขึ้นในเวลานั้นจริง แต่การสื่อสารทางคอมพิวเตอร์นั้น การพิมพ์ข้อความจะถูกจำกัดด้วยขนาดและความยาวของข้อความ ด้านความเร็วของการสื่อสารจะขึ้นอยู่กับประเภทของการสื่อสาร เช่น การใช้ห้องสนทนา (chatroom) การใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ดังนั้นการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์จึงต้องเข้าใจเวลาของการสื่อสารของแต่ละช่องทาง การส่งข้อมูล ความคงทนของข้อความ ความมีตัวตน และความเป็นส่วนตัว

เช่นเดียวกับกับผลการศึกษาของ อุไรวรรณ คำพิลา และ ทวีทิธีรดา นาคเสน (2565) ที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาผ่านแอปพลิเคชันไลน์ และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษา ได้แก่ ขนาดพื้นที่แสดงผลเล็กทำให้ข้อความสั้นและส่งบ่อยขึ้น แป้นพิมพ์ขนาดเล็กส่งผลให้เกิดการพิมพ์ผิดและการแปรผันการสะกดคำและการใช้สัญลักษณ์ เช่น อิโมจิและสติ๊กเกอร์เพื่อสื่อความหมายแทนข้อความและพบลักษณะการใช้ภาษา 6 รูปแบบหลัก ได้แก่ การแปรผันการสะกดคำ การใช้คำสร้างใหม่ การพิมพ์แบบพิเศษ การใช้คำย่อที่ไม่เป็นทางการ การสร้างคำแทนเสียง และการใช้คำภาษาถิ่น ซึ่งสะท้อนพฤติกรรมการสื่อสารของผู้พูดต่างวัยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า การใช้คำย่อ การตัดคำ และการใช้คำซ้ำ เกิดจากข้อจำกัดของการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้ภาษาจึงต้องคำนึงถึงพื้นที่ความประหยัดและความกระชับของข้อความ แต่ในขณะเดียวกันยังคงสามารถสื่ออารมณ์ตามเจตนาของการสื่อสารได้ ดังที่ปรากฏในการใช้คำซ้ำ เช่น “โนสนโนแคร์” “go go ไปไป” เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบรูปแบบการปนภาษาแบบกลวิธีผสมผสาน เช่น “ซัดตฟิลมาก” (ตัดคำ + ทับศัพท์) และ “แฮร์โลให้แล้วนะ” (ทับศัพท์ + ตัดคำ) สะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจสะท้อนถึงความคุ้นเคยของผู้ใช้ภาษาไทยกับภาษาอังกฤษและแนวโน้มของภาษาที่พัฒนาไปตามการใช้งานในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่าการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยจึงไม่ใช่เพียงแค่ปรากฏการณ์ทางภาษา แต่ยังเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนถึงการปรับตัวของภาษาไทยให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น

2. ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์

ด้านผลกรวิเคราะห์ชนิดของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในงานวิจัยนี้ พบค่านามมากที่สุด รองลงมาคือ คำกริยา และคำคุณศัพท์ ส่วนคำอุทาน คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสรรพนาม และคำนำหน้านาม พบไม่มากนัก จะเห็นว่าภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารในสื่อออนไลน์ของผู้ใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะการใช้คำที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ การแสดงอารมณ์ เพื่อสื่อความหมายที่กระชับรวดเร็ว โครงสร้างของข้อความในสติกเกอร์ไลน์จึงมักเป็นวลีสั้น ๆ หรือคำเดียวที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยบนสื่อสังคมออนไลน์มักเกิดขึ้นในกลุ่มคำที่ใช้บ่อยและมีความหมายที่เข้าใจง่าย เช่นการใช้คำกริยากับค่านาม และคำคุณศัพท์กับค่านาม ซึ่งช่วยให้การสื่อสารรวดเร็วขึ้น เช่น “ฮิลใจ” “ส่งเมลล์ให้แล้ว” “ปวด head กลุ้ม heart” “ก๊ึดจ๊อบ” และ การใช้คำอุทานเพื่อแสดงอารมณ์ เช่น “Hello สวัสดีค่ะ” “Wow! ปังมาก” และ “Yay yay! เย้” เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วัฒนาภานต์ อินธิมาศ และคณะ (2564) ซึ่งศึกษาการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในรายการ วาไรตี้ทอล์ก เกษะช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน พ.ศ. 2563 พบว่าพิธีกรและแขกรับเชิญในรายการใช้คำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยจำนวน 4 ชนิด คือ ค่านาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ แต่ไม่พบการใช้คำสรรพนาม คำสันธาน และ คำอุทาน

3. หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำปณภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์

จากผลการศึกษาพบว่า การปณภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำที่นำมาใช้ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับหน้าที่และชนิดของคำในโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาไทยเสมอไป เช่น คำที่เป็นคำนามในภาษาอังกฤษอาจถูกใช้เป็นคำกริยาในภาษาไทย หรือคำคุณศัพท์อาจมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่เมื่อใช้ในบริบทภาษาไทย ดังตัวอย่างข้อความ “อย่าดราม่า” ซึ่งคำว่า “ดราม่า” หรือ “drama” ในภาษาอังกฤษเป็นคำนาม หมายถึง ละคร, สถานการณ์ที่ตื่นเต้น แต่เมื่อใช้ในภาษาไทยกลับทำหน้าที่เป็นคำกริยา หมายถึง “ทำให้เกิดเกินจริง” หรือ “แสดงอารมณ์อย่างเวอร์เกินไป” ซึ่งในภาษาอังกฤษคือคำว่า “dramatize” การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำนี้เกิดขึ้นจากการใช้ร่วมกับ “อย่า” ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ที่ใช้ประกอบกริยา ทำให้ “ดราม่า” มีหน้าที่เป็นคำกริยาในภาษาไทย และในข้อความ “วิ่งไปรับ assign” คำว่า “assign” ในภาษาอังกฤษเป็นกริยา หมายถึง มอบหมาย, กำหนด, ระบุ เมื่อนำมาใช้ปนกับคำภาษาไทยในบริบทนี้ “assign” ถูกใช้เป็นคำนาม หมายถึง งานที่ได้รับมอบหมาย หรือ assignment ในภาษาอังกฤษ หมายถึง งานที่มอบหมาย ดังนั้น ข้อความ “วิ่งไปรับ assign” จึงอาจหมายถึง วิ่งไปรับงานที่ได้รับมอบหมายนั่นเอง การเปลี่ยนแปลงความหมายนี้เกิดจากการใช้คำร่วมกับภาษาไทยซึ่งทำให้เกิดการตีความที่แตกต่างออกไปจากความหมายดั้งเดิมในภาษาอังกฤษ อีกข้อความหนึ่งคือ “ติดแกลม” ซึ่ง “แกลม” มาจาก “glamorous” ในภาษาอังกฤษที่เป็นคำคุณศัพท์ หมายถึง “มีเสน่ห์ น่ามอง” แต่เมื่อถูกใช้ในภาษาไทยร่วมกับคำว่า “ติด” ที่สื่อถึง “การชอบหรือยึดติด” ทำให้ “ติดแกลม” มีความหมายใหม่ว่า “ชอบความหรูหรา ชอบของที่มีราคาแพง” แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของความหมายของคำที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพงษ์ ทองสมบัติ และคณะ (2564) ที่ศึกษาการสลับภาษาและการปณภาษาอังกฤษและภาษาไทยในบทความแนะนำการเล่นกอล์ฟ จากนิตยสาร Golf Digest ที่พบการปณภาษาอังกฤษในภาษาไทยมากกว่าการสลับภาษา และพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงประเภทของคำและการเปลี่ยนความหมายเช่นกัน เช่น “นักกอล์ฟบางคนจะซีเรียสตลอด...” จะเห็นว่า คำว่า “ซีเรียส” ถูกใช้แทนคำว่า “เครียด” หรือ “stressful” ในภาษาอังกฤษ และ “ชูปตาร์กับการเล่นกอล์ฟชีวิต...” ซึ่งคำว่า “ชีวิต ๆ” หรือ “chill” ที่เป็นคำนามหรือคำคุณศัพท์ ในที่นี้เปลี่ยนชนิดของคำเป็นคำวิเศษณ์ขยายกริยาเล่นกอล์ฟ เป็นต้น

สรุปผล

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการปณภาษาอังกฤษในภาษาไทยในสติกเกอร์ไลน์เกิดขึ้นในหลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่เด่นคือการทับศัพท์ภาษาไทย รองลงมาคือการใช้ภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาไทย และการตัดคำเพื่อนำมาใช้ในภาษาไทย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าภาษาไทยในบริบทออนไลน์กำลังเปลี่ยนแปลงไปโดยได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษมากขึ้นซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรมผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้โซเชียลมีเดีย และการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมสากล การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการทางภาษา จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการปณภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำเมื่อนำมาใช้ร่วมกับคำในบริบทภาษาไทย ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของภาษาและการปรับตัวของผู้ใช้ภาษาไทยในยุคดิจิทัล ที่นำคำจากภาษาอังกฤษมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของการสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การปณภาษาอาจยังคงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาษาไทยในอนาคต โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ที่มีการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ และเน้นความรวดเร็ว การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมของผู้ใช้การปณภาษา สาเหตุหรือหน้าที่ของการปณภาษา ผลกระทบของการปณภาษาในแง่ของการรับรู้และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างภาษาไทยจะช่วยให้เข้าใจแนวโน้มของผู้ใช้ภาษาในยุคดิจิทัลได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ทองสมบัติ, ชูขวัญ แสงสุวรรณ และ ลิขสิทธิ์ สุวรรณไตรย์. (2564). A study of Thai-English code-mixing and code-switching in GolfDigest magazine. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(39), 1-14.
- จอมขวัญ สุทธินนท์. (2563). การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะกดตามเสียงพูดแบบมีข้อจำกัดในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 3(2), 7-22.
- ฉัตรแก้ว มาสุโมโตะ และ รัตตมา รัตนวงศา. (2564). การออกแบบสติกเกอร์ไลน์บนแอปพลิเคชันไลน์ “ฟาร์มเจ้าคุณ By KMITL”. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 20(2), 63-73.
- ณัชชนนท์ ทองแพง. (2560). *ภาพตัวแทนความเป็นไทยผ่านสติกเกอร์ไลน์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทนา รณเกียรติ. (2564). การทำนายอนาคตของการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย. *วารสารวจนะ*, 9(2), 111-129.
- บดินทร์ รัตนจาริต และ สมชายเล็กเจริญ. (2567). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสติกเกอร์ไลน์ผ่านไลน์สโตร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(4), 2135-2150.
- ประภัสสร สระโพธิทอง. (2554). *พฤติกรรมการสลับภาษาในระหว่างปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินคาเธ่ย์แปซิฟิก (CPA)*. (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรัชญา ทองชุม และ ปรีญา สมพีช. (2566). การพัฒนาสติกเกอร์ไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ของชุมชนเมืองมะดัน จังหวัดนครนายก. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 11(1), 21 - 33.
- ปรารธนา กาลนวกุล. (2544). *การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของรายการโทรทัศน์: ลักษณะ ทักษะคิด การรับรู้ และแรงจูงใจ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรรณทิพา อินตะ. (2555). การปนภาษาอังกฤษในนิตยสารภาษาไทย. *พืชมงคลสาร*, 8(1), 33-42.
- ภาวิน เฝ้าจินดา. (2561). *การสื่อสารความหมายของสติกเกอร์ไลน์บนแอปพลิเคชันและมุมมองของผู้ใช้บริการเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งธุรกิจสติกเกอร์ไลน์*. (สารนิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- มนธิชา ก้องวุฒิวณิช และ ปณิธาน บรรณาธรรม. (2562). การใช้ภาษาในสติกเกอร์ไลน์. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอ ผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2* (71-82). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.
- รุ่งวิมล รุ่งโรจน์สุวรรณ. (2566). การปนภาษากับการยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 41(2), 114-138.
- วัฒนาภรณ์ อินธิมาศ, อัญชิษฐา บุญเย็น และ จิรัฐิพร ไทยงูเหลือม. (2564). การศึกษาการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในรายการวาไรตี้ทอล์กกะเทยช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน พ.ศ. 2563. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 5(1), 79-95.

- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2550). **ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริพร ปัญญาเมธีกุล. (2558). ถ้อยคำตอบกลับในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์. **วรรณวิทัศน์**, 19(2), 208–226.
- สรศักดิ์ เขียวชาญ. (2565). การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสื่อสารและลักษณะภาษาที่ใช้ในสติกเกอร์ของแอปพลิเคชันไลน์. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**, 5(2), 43–58.
- อนุชิต ตุ่มณีจินดา, อำนาจ ปักษาสุข และ พรทิพย์ เฉิดฉินนภา. (2565). ลักษณะการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.). **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 22(3), 492–510.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). **ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, กิตตินาถ เรขาลิลิต, กุสุมา ทองเนียม, จรัลวิไล จรูญโรจน์, นัทรชนก จันทร์แย้ม, ชุติชล เอมดิษฐ์, ... วริสรา จันทร์รัฐ. (2563). **บทบาทที่แข่งขันกันระหว่างภาษาประจำชาติกับภาษาอังกฤษในประเทศไทยกลุ่มอาเซียน: การศึกษาการเลือกภาษาในแวดวงกฎหมาย สื่อ การศึกษาวรรณกรรม และการเมือง** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุไรวรรณ คำพิลา และ ทัทธีรดา นาคเสน. (2565). การใช้ภาษาในการสนทนาของผู้พูดที่ต่างวัยกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์. **Journal of Engineering Technology Access (JETA) (Online)**, 2(1), 56–70.
- Cambridge University Press & Assessment. **Cambridge English–Thai Dictionary**. Form
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-thai/>.
- Fanani, A., & Ma'u, J. A. R. Z. (2018). Code switching and code mixing in English learning process. **Ling Tera**, 5(1), 68–77.
- Ho, J. W. Y. (2007). Code-mixing: Linguistic form and socio-cultural meaning. **The International Journal of Language Society and Culture**, 21, 23–30.
- Muysken, P. (2000). **Bilingual speech: A typology of code-mixing**. Cambridge: Cambridge University Press.

ชีวิตที่เปลี่ยนไป: ปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง

Life Changes: The Phenomenon of Student Adaptation in The Context of Family Separation

จิตรทิวัส แก้วดี¹ ชาญสิทธิ์ คำพุ่ม² และ ศานิตย์ ศรีคุณ^{1*}
Jittiwat Kaewdee¹, Chansit Kamput² and Sanit Srikoon^{1*}

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34190

¹ Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

² Faculty of Education, Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani 34190

* Corresponding author: sanitsrikoon@gmail.com

Received: May 30, 2025; Revised: July 14, 2025; Accepted: July 31, 2025

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสถาบันครอบครัวกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ โดยหนึ่งในปรากฏการณ์ที่มีแนวโน้มเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นในสังคมคือ ปรากฏการณ์การแยกทางในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้นักเรียนต้องอาศัยอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่ถูกต้องในการปรับตัวของนักเรียนในบริบทดังกล่าว โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายจำนวน 6 คน ซึ่งมาจากครอบครัวแยกทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้วิจัยผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีรูปแบบการปรับตัวที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวและบริบทของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอยดงนี้ 1) ด้านร่างกาย พบปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับความเครียด เช่น ไมเกรน นอนไม่หลับ ภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมทำร้ายตนเอง 2) ด้านอัตมโนทัศน์ พบความรู้สึกสูญเสีย ความไม่มั่นคง และการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ตนเอง 3) ด้านบทบาทหน้าที่ พบความกังวลเรื่องการเรียนและอนาคต ขณะเดียวกันก็มีแรงจูงใจเพิ่มขึ้นในบางราย และ 4) ด้านการพึ่งพาพึ่งพาระหว่างกัน พบว่าการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน และครูมีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนอย่างมาก ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเปราะบาง การพัฒนานโยบายสนับสนุนทางจิตใจ และเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยเชิงนโยบายผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการติดตามนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มเปราะบางอย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การปรับตัว นักเรียน ครอบครัวแยกทาง ปรากฏการณ์วิทยา

Abstract

Currently, the family institution is facing changes in many dimensions. One phenomenon that is likely to become an increasing problem in society is the phenomenon of family separation, which inevitably causes students to live amidst changes within the family. Therefore, it is very important to conduct research on student adaptation in such contexts. This research is a qualitative phenomenological research. The purpose of this research is to study student adaptation in the context of family separation. The target group is 6 lower and upper secondary school students from separated families. The research instruments used are in-depth interviews and qualitative data analysis using the ATLAS.ti program. The research results found that students have various adaptation patterns, depending on their personal experiences and contexts. It consists of 4 dimensions according to Roy's adaptation theory as follows: 1) Physiological mode: stress-related health problems such as migraines, insomnia, depression, and self-harm behaviors; 2) Self-concept mode: feelings of loss, insecurity, and changes in self-image; 3) Role function mode: concerns about school and the future, while some cases have increased motivation; and 4) Interdependence mode: support from family, friends, and teachers significantly affects students' adaptation. The research results reflect the benefits of developing strategies to help vulnerable students and developing mental support policies. and will be useful for applying the research results to policy through the student assistance system to continuously monitor students in risk or vulnerable groups in the future.

Keywords: Adaptation, Student, Separated family, Phenomenology

บทนำ

สถาบันครอบครัวถือเป็นหน่วยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม เป็นที่มาของการปลูกฝังคุณค่าทางจิตใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่ส่งผลต่อชีวิตของบุคคลทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในวัยเรียน สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของเด็กในหลากหลายมิติ ดังนั้นสถาบันครอบครัวถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาบุคคลในสังคม ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น ครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่เด็กได้รับการเรียนรู้ ทัศนคติ และค่านิยมที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การศึกษา และการพัฒนาทางสังคม บทบาทของครอบครัวในด้านการสนับสนุนทางอารมณ์ การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ที่มั่นคง มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อนักเรียนในทุกช่วงวัย (Epstein, 2011) ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ครอบครัวต้องเผชิญกับความท้าทายในการสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์และการดูแลสุขภาพจิตของเด็ก การศึกษาพบว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและการจัดการทรัพยากรที่ดีสามารถช่วยให้นักเรียนปรับตัวและพัฒนาทักษะได้อย่างเหมาะสม (Lee et al., 2021; UNESCO, 2022) สถาบันครอบครัวถูกกระทบด้วยปัจจัยหลายประการ ได้แก่ แนวโน้มด้านประชากร การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ สงคราม สภาวะการณ์ว่างงาน การอพยพย้ายถิ่น การคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ กระบวนการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมและการขยายตัวของชุมชนเมือง การแสวงหาความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม สิ่งต่าง ๆ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2566) โดยปัจจุบันสถาบันครอบครัวกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอันหลากหลาย ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างของครอบครัวไม่มั่นคงเหมือนในอดีต ปรากฏการณ์ “ครอบครัวแยกทาง” จึงกลายเป็นเรื่องที่พบได้บ่อยและกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คนในสังคมไทย ปรากฏการณ์การหย่าร้างในครอบครัวเป็นปัญหาที่เพิ่มขึ้นในหลายสังคม จากข้อมูลสำนักทะเบียนราษฎร กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย แสดงอัตราการหย่าร้างต่อการสมรส (ร้อยละ) 40.9, 41.3, 39.1, 44.6, 47.8 และ 52.7 ในปี พ.ศ. 2560 – 2566 ตามลำดับ

รวมจำนวนการหย่าร้าง 902,845 คู่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในวัยเรียนต้องอาศัยอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางความสัมพันธ์ของพ่อแม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแยกทางของพ่อแม่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ความคิด การปรับตัวในด้านอารมณ์ สังคม และการศึกษา อาจเป็นปัญหาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างภายในครอบครัว เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่ประสบปัญหาการหย่าร้างมักจะประสบปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น ความวิตกกังวล ซึมเศร้า หรือความเครียด (Amato, 2021) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นักเรียนที่ประสบปัญหาดังกล่าวอาจมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในโรงเรียน เช่น การหลีกเลี่ยงสังคมหรือพฤติกรรมก้าวร้าว การหย่าร้างมีผลกระทบต่อสมาธิและประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็ก การศึกษาพบว่าเด็กจากครอบครัวที่หย่าร้างมักมีผลการเรียนต่ำกว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีความเสถียร (Kelly & Emery, 2022) พบปัญหาทางอารมณ์และความเครียดที่เกิดจากการหย่าร้างอาจทำให้เด็กสูญเสียสมาธิในห้องเรียน และไม่สามารถรับมือกับความเครียดได้ดีพอ เด็กที่ผ่านประสบการณ์การหย่าร้างมักจะมีความสัมพันธ์ที่ยากลำบากกับเพื่อนและครู (Furstenberg & Cherlin, 2023) โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นซึ่งอาจนำไปสู่การแยกตัวออกจากสังคมและการมีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือความไม่เป็นระเบียบในการเรียนรู้ การสนับสนุนจากครูและครอบครัวหลังการหย่าร้างมีบทบาทสำคัญในการช่วยเด็กปรับตัวและลดผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้น การมีผู้ใหญ่ที่ให้การสนับสนุนและสร้างความมั่นคงทางอารมณ์สามารถช่วยให้นักเรียนผ่านช่วงเวลาแห่งการปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น (Buchanan et al., 2020)

การศึกษาปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง จำเป็นต้องมองผ่านกรอบแนวคิดที่เน้นมิติการปรับตัวของมนุษย์อย่างรอบด้าน ทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model) จึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ช่วยอธิบายกระบวนการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทฤษฎีนี้มองว่ามนุษย์เป็นระบบแบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก บุคคลจึงจำเป็นต้องมีกลไกในการเผชิญปัญหา (coping mechanisms) เพื่อรักษาสมดุลและความเป็นอยู่ที่ดีของตนเอง (Roy & Andrews, 1999) รอยเสนอว่าการปรับตัวของมนุษย์จะแสดงออกผ่าน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological mode) ซึ่งครอบคลุมการตอบสนองทางร่างกายต่อความเครียด เช่น อาการเจ็บป่วย การนอนหลับ การกินอาหาร 2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept mode) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของตนเอง ความภาคภูมิใจ การเห็นคุณค่าในตน 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role function mode) ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของบุคคลในสังคม เช่น บทบาทนักเรียน ลูก หรือพี่น้อง และ 4) การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน (Interdependence mode) ซึ่งเน้นความสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้รับความรัก ความเข้าใจ และการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม (Roy, 1999)

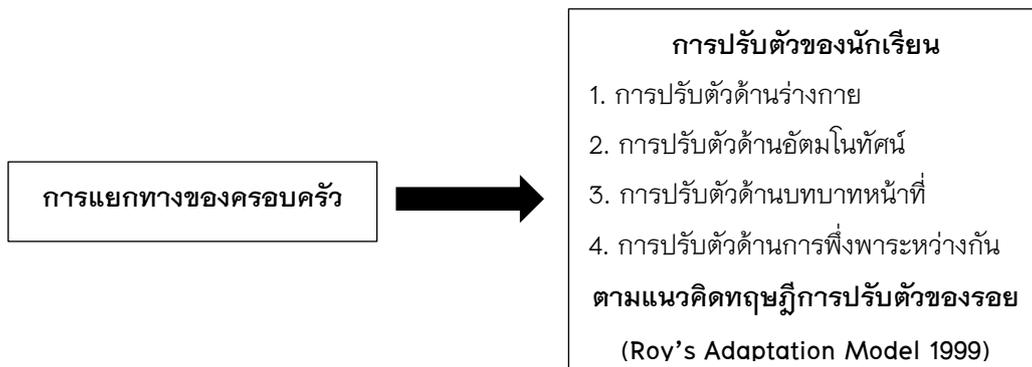
เมื่อพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดของรอย การแยกทางของครอบครัวจึงถือเป็น “สิ่งเร้าหลัก” (focal stimuli) ที่เข้ามากระทบต่อตัวนักเรียนโดยตรง ส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งแต่ละคนจะมีวิธีการเผชิญและปรับตัวที่แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของนักเรียน โดยผลการวิจัยจะสร้างให้เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักเรียนที่ต้องปรับตัวในบริบทครอบครัวแยกทาง อันเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนารับสนับสนุนนักเรียนที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model) ที่เชื่อว่าเมื่อบุคคลเผชิญกับสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาในชีวิตบุคคลจะมีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม โดยการปรับตัวจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของสิ่งที่มากระทบและระดับความสามารถในการปรับตัวของบุคคล (Roy & Andrews, 1999) โดยมี การปรับตัว 4 ด้าน การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological mode) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept mode) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role function mode) และ การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน (Interdependence mode) โดยใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา ในรูปแบบของ Creswell (2018) ซึ่งเป็นขั้นตอนการศึกษาที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจประสบการณ์ที่บุคคลได้เผชิญ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความรู้สึกต่อเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ในการเข้าใจถึงสาระสำคัญของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Descriptive Phenomenology) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคลโดยใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา ในรูปแบบของ Creswell (2018) ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนหลัก อธิบายในรูปแบบของตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางอธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Creswell

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
(1) การพิจารณาปัญหาการวิจัยว่าได้รับการตรวจสอบอย่างดีที่สุด โดยใช้แนวทางปรากฏการณ์วิทยาหรือไม่ (Determine if the research problem is best examined by using a phenomenological approach)	ผู้วิจัยพิจารณาปัญหาในการวิจัยคือ ได้ข้อมูลจากการศึกษา นักเรียนรายบุคคล สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนและชั้นเรียน และศึกษาบริบทของสถาบันครอบครัวจากการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนจากคุณครูที่ปรึกษา
(2) ระบุปรากฏการณ์ที่สนใจและบรรยายปรากฏการณ์ (Identify a phenomenon of interest to study, and describe it.)	งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่อง ปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง เพื่อศึกษาแนว

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
	ทางการปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทางผ่านประสบการณ์ของนักเรียน
<p>(3) การจำแนก และระบุสมมติฐานทางปรัชญาแบบกว้างของปรากฏการณ์วิทยา</p> <p>(Distinguish and specify the broad philosophical assumptions of phenomenology.)</p>	<p>ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่มีคุณสมบัติคือ เป็นนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง ผู้มีความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี</p>
<p>(4) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เคยประสบกับปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและดำเนินการหลายครั้ง</p> <p>(Collect data from the individuals who have experienced the phenomenon by using in-depth and multiple interviews.)</p>	<p>ในการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยลงสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดหกครั้งครึ่งละหนึ่งคนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาถอดเทปพร้อมทั้งนำมาจำแนกข้อมูลรวมถึงประสบการณ์ที่มี ของนักเรียนทั้ง 6 คน มาวิเคราะห์ผ่านแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model)</p>
<p>(5) สร้างหัวข้อจากการวิเคราะห์ข้อความสำคัญ</p> <p>(Generate themes from the analysis of significant statements.)</p>	<p>ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากนักเรียนทั้ง 6 คน มาจัดหมวดหมู่ของข้อมูลว่ามีความเชื่อมโยงกันในประเด็นใดบ้างจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเขียนอธิบายพรรณนา</p>
<p>(6) การพัฒนาคำอธิบายที่เป็นข้อความและโครงสร้าง</p> <p>(Develop textual and structural descriptions.)</p>	<p>ผู้วิจัยเขียนคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายประสบซึ่งเป็นคำอธิบายที่เป็นข้อความและใช้เพื่อเขียนอธิบายบริบทเหตุการณ์เรื่องราวและสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง</p>
<p>(7) รายงานแก่นแท้ของปรากฏการณ์โดยใช้คำบรรยายประกอบ</p> <p>(Report the "essence" of the phenomenon by using a composite description.)</p>	<p>ผู้วิจัยเขียนคำอธิบายเพื่อนำเสนอปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง พบปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับความเครียด ความรู้สึกสูญเสีย ความไม่มั่นคง และการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ตนเอง ความกังวลเรื่องการเรียนและอนาคต การมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้นในบางราย และด้านการพึ่งพาระหว่างกัน จากครอบครัว เพื่อน และครูมีผลต่อการปรับตัวของนักเรียน</p>
<p>(8) นำเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับแก่นแท้ของประสบการณ์ในรูปแบบการเขียน</p> <p>(Present the understanding of the essence of the experience in written form.)</p>	<p>ผู้วิจัยได้เขียนอธิบายบริบทของปรากฏการณ์ ผ่านมุมมองของผู้วิจัยโดยการเขียนเชิงพรรณนา</p>

พื้นที่ในการเก็บข้อมูล

พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง จังหวัดสุรินทร์

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง
2. ผู้มีความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก
3. เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญ คือ ผู้วิจัย และเครื่องมือช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบบันทึกภาคสนาม พร้อมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อบันทึกเสียงและตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล ทั้งนี้ได้เก็บข้อมูลทุกอย่างเป็นความลับ มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวผู้วิจัย ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา และผู้วิจัยทำหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้สอน อยู่ในพื้นที่เดียวกันกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้การที่การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด มีข้อมูลและผลการวิจัยที่มีความเชื่อถือได้

2. เครื่องมือช่วยผู้วิจัย ได้แก่

2.1 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

2.1.1 วิธีการสร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

ผู้วิจัยออกแบบแบบบันทึกตามแนวทางการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รหัสผู้ให้ข้อมูล อายุ ระดับชั้น การศึกษา ภูมิหลังครอบครัว และบริบทส่วนบุคคล เพื่อใช้ประกอบการตีความและเปรียบเทียบประสบการณ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน

2.1.2 ลักษณะของแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

2.1.2.1 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลเป็นแบบฟอร์มกึ่งโครงสร้าง (semi-structured form) มีช่องกรอกข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเล็กน้อย (เช่น หมายเลข เป็นต้น) เพื่อความสะดวกคล่องและครบถ้วนของข้อมูลข้ามราย

2.1.2.2 ข้อมูลที่บันทึกเป็นประเด็นคงที่ (fixed fields) ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการจัดหมวดหมู่ข้อมูลภายหลัง (Creswell & Creswell, 2018)

2.1.3 คุณภาพของแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

2.1.3.1 ความน่าเชื่อถือ (Credibility) การวิจัยนี้มีการตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านปรากฏการณ์วิทยา จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบโครงสร้างและความครบถ้วนของช่องข้อมูล (content validity) ก่อนใช้งานจริง ตามแนวคิดของ Polit และ Beck (2014)

2.1.3.2 ความสอดคล้อง (Dependability) ผู้วิจัยจัดทำคู่มือการกรอกแบบฟอร์ม (field manual) พร้อมตัวอย่างการกรอก เพื่อให้การบันทึกข้อมูลโดยผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน (Lincoln & Guba, 1985)

2.2 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

2.2.1 วิธีการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2.1.1 อ้างอิงจากวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model) สร้างชุดคำถามหลัก 8-10 ข้อ ครอบคลุม 4 โหมดการปรับตัว ได้แก่ ร่างกาย อัตมโนทัศน์ บทบาทหน้าที่ การพึ่งพาระหว่างกัน)

2.2.1.2 นำชุดคำถามร่างผ่านกระบวนการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านปรากฏการณ์วิทยา จำนวน 3 ท่าน เพื่อปรับปรุงถ้อยคำ ความชัดเจน และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (content validity) (Creswell & Poth, 2018)

2.2.2 ลักษณะของแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2.2.1 คำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended) เน้นเชิญชวนให้เล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ (lived experience) พร้อมช่องว่างสำหรับสอบถามเชิงลึก (probing questions)

2.2.2.2 สามารถปรับลำดับคำถามตามบริบทของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เพื่อรักษาความเป็นธรรมชาติและสลับไหลของการสนทนา (flexibility)

2.2.3 คุณภาพของแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2.3.1 ความน่าเชื่อถือ (Credibility) การวิจัยนี้ใช้วิธีการตรวจสอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย (member checking) โดยสรุปใจความสำคัญให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องหลังสัมภาษณ์ ตามแนวคิดของ Lincoln และ Guba (1985)

2.2.3.2 ความยืนยันได้ (Confirmability) ผู้วิจัยเขียนการบันทึกเชิงสะท้อนคิด (reflexive journal) เก็บบันทึกกระบวนการตัดสินใจในการตั้งคำถามและปรับแก้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบที่มาของการวิเคราะห์ข้อมูลได้ (Creswell & Creswell, 2018)

2.2.3.3 ความสม่ำเสมอ (Dependability) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเพียงคนเดียว และบันทึกเสียงทั้งหมดเพื่อให้สามารถย้อนฟังและวิเคราะห์เชิงลึกได้อย่างครบถ้วน

2.3 แบบบันทึกภาคสนาม

2.3.1 วิธีการสร้างแบบบันทึกภาคสนาม

ผู้วิจัยออกแบบตามแนวทางของ Emerson, Fretz & Shaw (2011) แบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบริบทภาคสนาม (เวลา สถานที่ กิจกรรม)

ส่วนที่ 2 บันทึกเชิงพรรณนา (descriptive notes)

ส่วนที่ 3 บันทึกวิเคราะห์/สะท้อนความคิดของผู้วิจัย (analytical memos)

2.3.2 ลักษณะของแบบบันทึกภาคสนาม มีลักษณะ ดังนี้

2.3.2.1 แบบบันทึกภาคสนามมีช่องให้บันทึกพฤติกรรม ท่าทาง น้ำเสียง และการโต้ตอบของผู้ให้ข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์หรือการสังเกต

2.3.2.2 ส่วนการจดบันทึกเชิงสะท้อนคิด (reflexive memo) นั้น ผู้วิจัยจะจดบันทึกอารมณ์ จังหวะการตีความ และคำถามวิพากษ์ตนเอง (self-questioning) เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา

2.3.3 คุณภาพของแบบบันทึกภาคสนาม

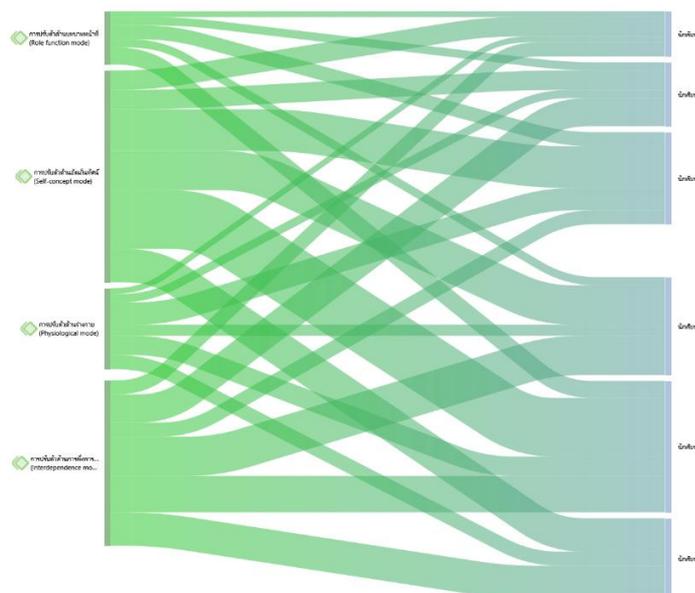
2.3.3.1 ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากแบบบันทึกภาคสนาม (field notes) กับข้อความในแบบบันทึก (transcript) และการบันทึกเสียง (audio recording) เพื่อยืนยันความสอดคล้องของข้อมูล (Lincoln & Guba, 1985)

2.3.3.2 การถ่ายทอดความหมาย (Transferability) ผู้วิจัยบันทึกบริบทและรายละเอียดเชิงลึก (thick description) ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจบริบทและนำไปเปรียบเทียบกับบริบทอื่นได้ ตามแนวคิดของ Emerson และคณะ (2011)

2.3.3.3 ความสอดคล้อง (Dependability) และยืนยันได้ (Confirmability) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมบันทึกการตรวจสอบ (audit trail) ทุกขั้นตอนการสังเกต การจดบันทึก และการวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบที่มาของข้อมูลและกระบวนการตีความ

ผลการศึกษา

การศึกษาปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Descriptive Phenomenology) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวแยกทาง จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคลตาม ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา ในรูปแบบของ Creswell ตามการถอดเทปเสียงและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม ATLAS.ti นำเสนอผลการข้อมูลมาวิเคราะห์ตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy, 1999) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ภาพที่ 2 แผนภาพ Sankey จากวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรม ATLAS.ti

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการปรับตัวในทั้ง 4 ด้าน ตามแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย ได้แก่ 1) การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological mode) 2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept mode) 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role function mode) และ 4) การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน (Interdependence mode) โดยลักษณะการปรับตัวในแต่ละด้านนั้นแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์ชีวิตและบริบทส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ละคน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological mode)

ความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสุขภาพจิตอันเป็นผลมาจากภาวะความเครียดสะสม ความสูญเสีย ความรู้สึกโดดเดี่ยว และความไม่มั่นคงภายในครอบครัว นักเรียนแต่ละคนมีการปรับตัวที่แตกต่างกันทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

- อาการป่วยที่เกิดจากความเครียด

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงอาการไม่ปกติทางร่างกาย โดยมีอาการป่วย เช่น ไมเกรน ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ หรือรู้สึกจะเป็นลมเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจที่ผ่านมาในอดีต ตัวอย่างเช่น นักเรียน A และ B มีอาการไมเกรนเรื้อรังที่ต้องรับการรักษาทางการแพทย์และรับคำปรึกษาจากจิตแพทย์ สะท้อนถึงผลกระทบโดยตรงจากความเครียดสะสมทั้งจากการที่ครอบครัวแยกทางกัน อีกทั้งยังมีปัจจัยจากเพื่อน และสถานศึกษา ที่ทำให้เกิดความเครียดสะสมที่ส่งผลต่อตัวนักเรียน ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ปัญหาความเครียด เคยไปพบจิตแพทย์ ความเครียดจากที่บ้าน เช่น เรื่องไปเที่ยวกับเพื่อน หมอบอกว่าอย่าลดคุณค่าตัวเอง พยายามปรับจะได้ไม่ปวดหัว จากภาวะเครียดสะสม หมออีกท่านให้ไปตรวจไมเกรน” (นักเรียน A, ผู้ให้ข้อมูล)

“สุขภาพจิต มันเหมือนจะเป็นซึมเศร้า พอมีปัญหาเรื่องเพื่อนเข้ามาอีก มันก็จะดึงดาวน้เข้าไปอีก และตอนนี้พอหนูก็เพิ่งเสียไปด้วย ความเศร้ามันก็มี พอกลับบ้านไป หนูก็จะไม่สูงลิ้นกับใคร เก็บตัวบางครั้งก็นอนร้องไห้คนเดียว ไม่อยากให้แม่รู้ อาการป่วยหนูก็มีไมเกรนค่ะ ต้องรับยา ถ้าไม่รับมันก็จะปวด จากความเครียดสะสมเรื่องเพื่อน เรื่องครอบครัว เรื่องครู” (นักเรียน B, ผู้ให้ข้อมูล)

- พฤติกรรมการนอนหลับ

นักเรียนบางส่วนมีปัญหาการนอนไม่หลับเรื้อรัง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตของนักเรียน นักเรียนที่ประสบกับความสูญเสียมักจะเกิดความวิตกกังวล ความเศร้าโศก และความรู้สึกไม่ปลอดภัย ส่งผลให้เกิดอาการเครียดสะสมที่รบกวนการนอนหลับ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ไม่สามารถผ่อนคลายได้ในช่วงเวลานอน จึงเกิดอาการการนอนไม่หลับซ้ำ ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การขาดสมาธิ อารมณ์แปรปรวน และความอ่อนเพลียที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ด้านร่างกายไม่มี แต่นอนไม่ค่อยหลับ เป็นทุกวัน บางครั้งต้องมาหลับที่โรงเรียน ด้านจิตใจหนัก เสียใจตั้งอยู่ มันยากอะครุ มันบอกไม่ถูก” (นักเรียน D, ผู้ให้ข้อมูล)

- ผลกระทบต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมการทำร้ายตัวเอง

นักเรียนบางรายเกิดปัญหาสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และความรู้สึกไม่ปลอดภัย อาการเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนโดยเฉพาะในเรื่องของการทำร้ายตัวเองเพื่อระบายความรู้สึกหรือความเจ็บปวดทางจิตใจที่ไม่สามารถจัดการได้ ซึ่งการกระทำเหล่านี้มักเป็นผลจากการขาดความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกตัวเอง ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ปวดหัวแต่ไม่ปวดมาก บางครั้งเครียดก็ทำร้ายตัวเองบ้างค่ะ ไม่รู้ว่าจะลงกับอะไร ปู่ย่าทะเลาะกันก็จะเครียด เขาเถียงกันบางครั้งเขาก็ตีกัน เวลาเครียดก็ปรึกษาพี่สาว และเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลค่ะจากอาการซึมเศร้า” (นักเรียน E, ผู้ให้ข้อมูล)

- ปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำในอดีต

ความทรงจำจากเหตุการณ์ในครอบครัวที่มีความรุนแรง เช่น การทะเลาะวิวาท ส่งผลให้นักเรียนมีปฏิกริยาไวต่อเสียงหรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นเนื่องจาก ความทรงจำฝังใจจากเหตุการณ์ความรุนแรง ถูกบันทึกไว้ในความทรงจำ เมื่อนักเรียนเผชิญกับสิ่งกระตุ้นภายนอก เช่น เสียงดัง เสียงตะโกน หรือ สถานการณ์แวดล้อมที่มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ความรุนแรงในอดีต จะส่งผลให้เกิดการกระตุ้นอย่างรวดเร็วแม้ว่าในความเป็นจริงสถานการณ์ปัจจุบันอาจไม่ได้เป็นอันตรายก็ตาม ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ถ้าหนูเจอเหตุการณ์ที่มีคนทะเลาะกันขึ้นเสียง เสียงดัง หนูจะกลัวมาก ๆ เหมือนจะเป็นลม จากความทรงจำของพ่อแม่ทะเลาะกัน บางครั้งก็มีแว็บหนึ่ง ก็ไม่อยากจะอยู่ต่อ จากความเครียด” (นักเรียน F, ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า แนวทางการปรับตัวด้านร่างกายของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทางมีลักษณะเป็นการตอบสนองต่อความเครียดสะสม ผ่านอาการป่วยทางกาย เช่น ไมเกรน พฤติกรรมการนอนไม่หลับ ภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมทำร้ายตนเอง เกิดปัญหาสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และความรู้สึกไม่ปลอดภัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจ จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนทางสังคมและการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept mode)

ในด้านการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ พบว่า นักเรียนแต่ละคนมีการตอบสนองต่อสถานการณ์ครอบครัวแยกทางแตกต่างกัน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

- ความรู้สึกสูญเสียและความรู้สึกภายในจิตใจ

นักเรียนหลายคนรู้สึกขาดความอบอุ่นจากครอบครัว โดยการแยกทางของครอบครัวทำให้ภาวะทางจิตใจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงและส่งผลต่อความสัมพันธ์ภายในระบบครอบครัว ซึ่งนำไปสู่การรับรู้ถึงการขาดหายไปของบุคคลสำคัญ ความคุ้นเคยในสภาพแวดล้อมเดิม หรือความมั่นคงทางอารมณ์ที่เคยได้รับ ภาวะสูญเสียนี้อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจในหลากหลายมิติ เช่น ความเศร้า อันเนื่องมาจากการพลัดพราก ความเหงา จากการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในครอบครัว และความรู้สึกไม่มั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งอาจส่งผลต่อการปรับตัวและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ การทำความเข้าใจถึงความรู้สึกสูญเสียและสภาวะภายในจิตใจของนักเรียนกลุ่มนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแนวทางการช่วยเหลือและการสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการปรับตัวและสุขภาวะทางจิตใจที่ดีในระยะยาว ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“รู้สึกทุกอย่างมันเปลี่ยนไปหมดเลยอะ ปกติจะมีพ่อคอยถามว่าอยากกินอะไรไหม อยากไปเที่ยวไหนไหนเดี๋ยวพ่อพาไป แล้วตอนนี้มันไม่มีมันก็รู้สึกว่าเหวอะอะ ทุกอย่างในบ้านก็ไม่ปกติ ตอนแรกหนูรู้สึกว่าหนูเป็นคนแฮปปี้ ไม่ได้คิดมากอะไร แต่พอไม่มีพ่อ มันก็รู้สึกเศร้า เก็บตัวมากขึ้น ไม่ออกจากห้องไม่ออกไปกินข้าว มันไม่มีพ่อที่คอยทำให้หนูมีความสุข เหมือนแต่ก่อนแม่กับยายก็ทำงานหนัก พ่อก็จะคอยมาเล่นกับหนูบ้าง พอเกิดเรื่อง มันก็ทำให้รู้สึกไม่อยากไปโรงเรียน หนูก็มีปัญหาเรื่องโรงเรียน เรื่องเพื่อนเรื่องการเรียน เพราะไม่มีพ่อหนูก็ไม่มีแรงสู้” (นักเรียน B, ผู้ให้ข้อมูล)

“มีการเปลี่ยนแปลงค่ะ มันรู้สึกว่ามันรู้สึกเคือง พอได้เสียไปแล้ว ท้อ ไม่มีกำลังใจ พอเป็นเสาหลัก เครียดเรื่องอนาคต พอคือเสาหลัก มันคิดเรื่องอนาคตเยอะด้วยว่าเราจะเอาอย่างไรต่อ เพราะว่าพอก็เสียชีวิตแล้ว มันก็จะตั้งไปเลย ภาพเก่าๆมันก็จะผุดขึ้นมา ก่อนนอนก็จะคิดเยอะ นอนหลับยาก ส่วนพฤติกรรมไม่ได้เปลี่ยนส่วนใหญ่เป็นความคิดที่เปลี่ยน” (นักเรียน D, ผู้ให้ข้อมูล)

- การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ตนเอง

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและภาพลักษณ์ตนเองไปในทิศทางเชิงบวก ซึ่งเป็นผลจากการปรับตัวและการเสริมสร้างอัตลักษณ์ภายใต้ บางคนมีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพ ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...รู้สึกว่ามันเป็นคนที่มีพูดมากขึ้น พูดเก่งขึ้นนิดหน่อย เพราะว่าอยู่กับพ่อพอก็พูดน้อย ครูประถม ก็เคยถามหนูว่าทำไมช่วงนี้ถึงพูดเก่งขึ้น เพราะว่าหนูต้องการความรัก หนูต้องการเพื่อน หนูก็เลยต้องพูดเยอะขึ้น” (นักเรียน C, ผู้ให้ข้อมูล)

“หนูรู้สึกมั่นใจเพิ่มขึ้นนิดหน่อย ... ตอนมีพ่อยู่มันก็มีคนคอยดูแลเอาใจใส่ ตอนนี้นั้นไม่เหมือนเดิมหนูก็ต้องทำให้ตัวเองมีความมั่นใจมากขึ้น กล้าทำ ความสัมพันธ์กับทุกคนเหมือนเดิมไม่ได้เปลี่ยนไป” (นักเรียน C, ผู้ให้ข้อมูล)

“ความมั่นใจมากขึ้น เพราะแม่หนูเป็นให้ได้ทุกอย่าง” (นักเรียน F, ผู้ให้ข้อมูล)

- ความพยายามในการปรับตัวและค้นหาความมั่นคงภายใน

นักเรียนมีการตอบสนองและกลไกการปรับตัวที่แตกต่างกันอย่าง ปัจจัยต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง ลักษณะเฉพาะบุคคล และประสบการณ์ที่ผ่านมา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบของการปรับตัวและการค้นหาความมั่นคงภายใน การทำความเข้าใจถึงความหลากหลายในกระบวนการเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาแนวทางการช่วยเหลือและการสนับสนุนที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละราย ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“รู้สึกเราต้องกล้ามากขึ้น เพราะพ่อก็เสียแล้ว กล้าทำมากขึ้นกว่าเดิม กล้าตัดสินใจมากกว่าเดิม ด้านความสัมพันธ์ รู้สึกว่าอยากมีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น อยากอยู่กับเพื่อนมากกว่า” (นักเรียน D, ผู้ให้ข้อมูล)

“ไม่นะค่ะ เพราะว่ายากกับพ่อเลี้ยงหนูมาแบบไม่ขาดความอบอุ่นเลย แต่มีบางช่วงก็รู้สึกว่าการทำอะไรไม่มี” (นักเรียน E, ผู้ให้ข้อมูล)

“หนูจะชอบอยู่กับคนเดียวมากกว่าค่ะ จะตั้งบางช่วง เหมือนเปิดในโซเชียลเวลาเจอรูปคนมีพ่อแต่หนูไม่มี” (นักเรียน F, ผู้ให้ข้อมูล)

- ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต

นักเรียนบางส่วนสะท้อนถึงความไม่มั่นคงและความเครียดต่ออนาคต ซึ่งเป็นเป็นผลโดยตรงจากการสูญเสียบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว ความรู้สึกไม่แน่นอนและความเครียดเกี่ยวกับอนาคตจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทางจิตใจแก่นักเรียนที่ประสบกับสถานการณ์เช่นนี้ ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เครียดเรื่องอนาคต พ่อคือเสาหลัก มันคิดเรื่องอนาคตเยอะด้วยว่าเราจะเอาอย่างไรต่อ เพราะว่าพ่อก็เสียชีวิตแล้ว มันก็จะดิ้นไปเลย ภาพเก่า ๆ มันก็จะผุดขึ้นมา ก่อนนอนก็จะคิดเยอะ”
(นักเรียน D, ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การแยกทางของครอบครัวเป็นเหตุการณ์ที่มีผลต่อการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตมโนทัศน์ของนักเรียน โดยกระบวนการปรับตัวและการตอบสนองต่อสถานการณ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมาก ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนบุคคลและบริบทแวดล้อมของแต่ละบุคคล นักเรียนบางส่วนเผชิญกับภาวะอัตมโนทัศน์เชิงลบซึ่งแสดงออกผ่านความรู้สึก เศร้า อันเนื่องมาจากการสูญเสียความคุ้นเคยและความมั่นคงในครอบครัวเดิม การขาดพลังใจที่อาจเป็นผลมาจากความรู้สึกไม่แน่นอนและความสิ้นหวัง ความรู้สึกด้อยค่า ที่อาจเกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบตนเองกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่มาจากรอบครัวที่มีโครงสร้างแตกต่างกัน ในทางตรงกันข้าม นักเรียนส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึง กลไกการปรับตัวเชิงบวก โดยพยายามที่จะสร้าง ภาพลักษณ์ตนเองใหม่ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยตัวตนมากขึ้นเพื่อหาความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นวิธีในการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและการได้รับการยอมรับจากภายนอก ซึ่งเป็นการพยายามชดเชยความรู้สึกขาดหายไปจากความสัมพันธ์ในครอบครัวเดิม ความแตกต่างในการตอบสนองเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการแยกทางของครอบครัวไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนในรูปแบบเดียวกัน แต่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนรายบุคคล

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role function mode)

นักเรียนมีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทชีวิตส่วนตัวและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

- ความรู้สึกกังวลและแรงกดดันต่อบทบาทนักเรียน

นักเรียนบางส่วนแสดงความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับอนาคตและภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษา โดยเฉพาะเมื่อมีผู้ปกครองเพียงคนเดียวที่ต้องรับผิดชอบความรู้สึกนี้อาจเป็นผลมาจากความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความกังวลเกี่ยวกับความต่อเนื่องและความมั่นคงในการศึกษาของตนเอง ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“กังวลค่ะ เพราะว่าแม่เราก็ทำงานอยู่คนเดียว แคะค่าเทอมที่หนักก็มาก กังวลเกี่ยวกับค่าเทอมที่ไม่ต้องจ่ายให้พี่และหนู เพราะแม่แบกรับคนเดียว” (นักเรียน B, ผู้ให้ข้อมูล)

“กังวลนี่ถึงอนาคต ถ้าวันหนึ่งไม่มีแม่ หนูก็ไม่มีใครส่งหนูแล้วในการเรียนต่อ”

(นักเรียน F, ผู้ให้ข้อมูล)

- แรงจูงใจในการเรียนและเป้าหมายในชีวิต

ในขณะที่นักเรียนบางส่วนใช้สถานการณ์ครอบครัวเป็นแรงผลักดันในการเรียน สถานการณ์ครอบครัวแยกทางจึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนและเป้าหมายในชีวิตของนักเรียน แต่สามารถเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และมองเห็นความสำคัญของการศึกษาในการสร้างอนาคตที่ดีขึ้น ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ด้านผลการเรียน หนูก็เคยปรึกษากับแม่ค่ะ ว่า ถ้าหากหนูมีผลการเรียนที่ไม่ผ่านจะเป็นยังไง แม่ก็บอกว่าไม่เป็นไรก็ไปแก้ และแม่ก็บอกอีกว่าถ้าจะติดก็ติดคนเดียวในบ้าน เพราะยังไม่เคยมีใครติดเลย หนูเลยต้องพยายามให้มาก เพื่อไม่ให้โดนล้อในบ้าน” (นักเรียน C, ผู้ให้ข้อมูล)

“หนูอยากเรียนสูง ๆ ให้เขาเห็นความสำเร็จของหนู” (นักเรียน E, ผู้ให้ข้อมูล)

- การขาดแรงจูงใจและความวิตกกังวล

การเปลี่ยนแปลงบทบาทในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจนำไปสู่ภาวะขาดแรงจูงใจและความวิตกกังวลในนักเรียน การทำความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างการเปลี่ยนแปลงบทบาท ความรู้สึก และแรงจูงใจในการเรียน จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางการช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการจัดการกับความวิตกกังวล การสร้างความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ใหม่ และการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนักเรียนบางคนประสบกับภาวะขาดแรงจูงใจและความวิตกกังวลจากบทบาทในครอบครัวที่เปลี่ยนไป ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ขาดแรงจูงใจและคิดเรื่องอนาคต เป็นห่วงครอบครัว ห่วงแม่ห่วงน้อง” (นักเรียน D, ผู้ให้ข้อมูล)

- การยอมรับและการปรับมุมมองต่อสถานการณ์

นักเรียนบางส่วนไม่มีปัญหาเรื่องการเรียนหรือแรงจูงใจ แต่แสดงออกถึงการยอมรับสภาพครอบครัวและเลือกที่จะไม่ยึดติดกับความเปรียบเทียบ การยอมรับและการปรับมุมมองต่อสถานการณ์เช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึง ความสามารถในการปรับตัว และความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนกลุ่มนี้ พวกเขาสามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ปล่อยให้สถานการณ์ครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปมาบั่นทอนความมุ่งมั่นและความสุขในชีวิต ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“อยากมีเหมือนคนอื่นบ้าง ไปไหนก็เห็นคนอื่นไป ไปกับน้ำก็อาจไม่เท่า แต่กับการเรียนไม่มีปัญหาค่ะ” (นักเรียน A, ผู้ให้ข้อมูล)

“ไม่มีค่ะ แต่ไม่ชอบให้คนแถวบ้านมาล้อ ตอนเด็ก ๆ เคยพูดว่าไม่มีแม่ ตั้งแต่เกิดมาก็ไม่เห็นแม่อยู่แล้วก็เลย ๆ ” (นักเรียน E, ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวแยกทางเผชิญความท้าทายในการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะนักเรียน ซึ่งมักประสบกับแรงกดดันทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตทางการศึกษาที่ไม่แน่นอน และการแบกรับภาระทางอารมณ์ที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ครอบครัว ความรู้สึกไม่มั่นคงและความสับสนในบทบาทใหม่ภายในครอบครัวอาจส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนและความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม นักเรียนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวที่ดี โดยมีแรงผลักดันจากเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน ซึ่งมักเป็นการแสวงหาความมั่นคงและยกระดับสถานะทางสังคม การได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์และกำลังใจจากครอบครัวที่ยังคงอยู่ รวมถึงการมีทัศนคติเชิงบวกและการเลือกที่จะยอมรับสภาพครอบครัวโดยไม่ยึดติดกับการเปรียบเทียบ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการปรับตัวที่มีประสิทธิภาพ การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และการตระหนักถึงความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน (Interdependence mode)

การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกันสะท้อนถึงความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งในแง่การรับและให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะในบริบทของครอบครัวที่ต้องปรับโครงสร้างใหม่หลังการแยกทางของครอบครัว นักเรียนมีรูปแบบการพึ่งพาระหว่างกันแตกต่างกันออกไปตามบริบทชีวิต โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

- ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการพึ่งพาบุคคลอื่นในครอบครัว

นักเรียนส่วนใหญ่เผชิญความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในครอบครัว ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาบุคคลอื่น เช่น ปู่ ย่า น้า หรือพี่สาว เพื่อรับการดูแลและจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน บุคคลเหล่านี้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบสนับสนุนทางสังคมและบรรเทาผลกระทบจากความไม่มั่นคงทางการเงิน การพึ่งพานี้สะท้อนความยืดหยุ่นของครอบครัวในการปรับตัว แต่รูปแบบอาจแตกต่างกันตามทรัพยากรทางการเงินและความสัมพันธ์ การศึกษาการปรับตัวด้านนี้ช่วยให้เข้าใจกลไกการรับมือและการสนับสนุนนักเรียนภายใต้บริบทครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“พ่อกับน้าเป็นคนออกเงินช่วย น้าให้เงินย่ายแล้วย่ายให้หนูมาโรงเรียน” (นักเรียน A, ผู้ให้ข้อมูล)

“ตอนที่พ่อแม่แยกทางกัน สถานการณ์มันตกต่ำมาก เพราะตอนแรกพ่อกับแม่ก็จะเอาเงินมารวมกันเลี้ยงหนูกับพี่ แต่ตอนนี้แม่ทำงานคนเดียว ต้องส่งพี่เรียนด้วย และก็ส่งหนูเรียนด้วย” (นักเรียน B, ผู้ให้ข้อมูล)

“ตอนนี้แม่ก็ต้องทำงานมากขึ้นค่ะ เพราะว่าต้องส่งหนูกับพี่เรียนด้วย ตอนแรกทั้งพ่อและแม่ก็ช่วยส่งหนูกับพี่ หลังทำงาน แม่บ้านเสร็จแม่หนูก็ทำงานทำเพิ่ม” (นักเรียน C, ผู้ให้ข้อมูล)

“เปลี่ยนแปลงเยอะมากๆ อย่างวันนี้หนูก็ไม่มีเงินมาโรงเรียน ในการซื้อสบู่อายี่สิบ ต้องยืมเพื่อน หนูจะขอแม่ก็ได้เพราะว่าแม่ก็ต้องส่งมาให้ย่าเพื่อดูแลน้องเล็กอีกคนนึงซั่มมม ขอย่าก็เกรงใจเหมือนกัน มันมีผลมากถึงกับเรื่องนี้ค่ะ ตอนพ่ออยู่รายได้ก็จะมี” (นักเรียน D, ผู้ให้ข้อมูล)

“พี่สาว เป็นเสาหลักในการส่งเงินมา” (นักเรียน E, ผู้ให้ข้อมูล)

“มันดีขึ้นค่ะ เพราะหนูมีพ่อเลี้ยงการงานพ่อเลี้ยงก็ดี” (นักเรียน F, ผู้ให้ข้อมูล)

- การช่วยเหลือครอบครัวหารายได้และการแบ่งเบาภาระ

นักเรียนบางส่วนแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวโดยการช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว ทั้งในลักษณะ ทางตรง เช่น การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนเพื่อหารายได้เสริม หรือทางอ้อม เช่น การช่วยเหลืองานบ้าน การดูแลน้อง หรือการประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตัว สะท้อนถึงความตระหนักถึงความยากลำบากทางเศรษฐกิจของครอบครัวและความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภายในครอบครัว นอกจากนี้ยังแสดงถึงความรับผิดชอบและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและความผูกพันในครอบครัว ซึ่งเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“บางครั้งหนูก็เคยไปขอช่างบ้านทำงานได้เงินหนูก็เอาไป แอบให้แม่ โดยการหยอดกระปุกเพื่อช่วยแม่ในการออมเงิน ไม่อยากให้แม่รู้เพราะแม่หนูเป็นคนเข้มงวดมาก อยากให้หนูตั้งใจเรียนอย่างเดียว” (นักเรียน B, ผู้ให้ข้อมูล)

“เคยไปทำงานเพิ่ม ไปทำงานกับ พว. มีปัญหาการเงินมาก ๆ ” (นักเรียน D, ผู้ให้ข้อมูล)

“ช่วยย่าเก็บพริกขาย ไม่มีเงินมาโรงเรียน พี่สาวส่งค่าเทอมมาในแต่ละครั้ง” (นักเรียน E,

ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวแยกทางมีการปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกันที่หลากหลาย ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและอารมณ์ โดยมีการพึ่งพาบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว เช่น ผู้ใหญ่หรือพี่น้อง เพื่อรับความช่วยเหลือและสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างเครือข่ายพึ่งพาอาศัยภายในครอบครัว นักเรียนบางรายแสดงบทบาทที่กระตือรือร้นในการ แบ่งเบาภาระของครอบครัว ทั้งในรูปแบบของการหารายได้เสริม หรือการให้การสนับสนุนทางจิตใจแก่สมาชิกในครอบครัว การปรับตัวนี้สะท้อนให้เห็นถึง พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ที่เติบโตขึ้น รวมถึงความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว การสร้างเครือข่ายพึ่งพาและการแบ่งเบาภาระเหล่านี้เป็นกลไกสำคัญในการรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นภายหลังการแยกทางของบิดามารดา แสดงให้เห็นถึง ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม และการเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการอยู่รอดและการเติบโตในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาพลวัตของการพึ่งพาเหล่านี้จึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจกระบวนการปรับตัวโดยรวมของนักเรียน

อภิปรายและสรุปผล

จากผลการศึกษาปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง ตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา พบสาระสำคัญซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy, 1999) ผู้วิจัยขออภิปรายตามประเด็นที่ได้จากการศึกษาดังต่อไปนี้

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาการปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทาง ภายใต้กรอบแนวคิดของทฤษฎีการปรับตัวของรอย ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านร่างกาย (Physiological mode) พบสาระสำคัญ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- อาการป่วยที่เกิดจากความเครียด
- พฤติกรรมการนอนหลับ
- ผลกระทบต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมการทำร้ายตัวเอง
- ปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำในอดีต

นักเรียนส่วนใหญ่แสดงออกถึงผลกระทบทางร่างกายที่เกิดจากความเครียดสะสม เช่น ไมเกรน นอนไม่หลับ ภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมการทำร้ายตนเอง ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนถึงการตอบสนองต่อความไม่มั่นคงทางครอบครัวและความรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงควรได้รับการดูแลสนับสนุนด้านสุขภาพจิตและให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม

2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept mode) พบสาระสำคัญ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ความรู้สึกสูญเสียและความรู้สึกภายในจิตใจ
- การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ตนเอง
- ความพยายามในการปรับตัวและค้นหาความมั่นคงภายใน
- ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต

นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ที่แตกต่างกัน โดยบางรายพัฒนาอัตมโนทัศน์เชิงลบ อันเนื่องมาจากความรู้สึกสูญเสียและเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น ขณะที่บางรายสามารถปรับตัวเชิงบวกได้ ด้วยการสร้างภาพลักษณ์ใหม่และเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม กลไกการปรับตัวนี้มีความเฉพาะตัวขึ้นอยู่กับประสบการณ์และบริบทแวดล้อม

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (Role function mode) พบสาระสำคัญ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ความรู้สึกกังวลและแรงกดดันต่อบทบาทนักเรียน
- แรงจูงใจในการเรียนและเป้าหมายในชีวิต
- การขาดแรงจูงใจและความวิตกกังวล
- การยอมรับและการปรับมุมมองต่อสถานการณ์

การแยกทางของครอบครัวส่งผลต่อบทบาทของนักเรียนส่วนใหญ่ ทั้งในด้านความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น ภาวะทางเศรษฐกิจ และความไม่แน่นอนในเป้าหมายในชีวิตและอนาคตทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม นักเรียนบางส่วนสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการตั้งเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน และได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับตัวที่ดี

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน (Interdependence mode) พบสาระสำคัญ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการพึ่งพาบุคคลอื่นในครอบครัว
- การช่วยเหลือครอบครัวหารายได้และการแบ่งเบาภาระ

นักเรียนมีรูปแบบการพึ่งพาอาศัยในครอบครัวที่เปลี่ยนไป โดยเน้นไปที่การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและจิตใจ การมีบทบาทในการแบ่งเบาภาระครอบครัวสะท้อนถึงการเติบโตทางสังคมและพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของรอย ซึ่งมองว่ามนุษย์มีความสามารถในการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อเด็กต่างเผชิญกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการแยกทางของครอบครัว ที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึก วิธีชีวิต ความเป็นอยู่ การเผชิญกับความยากลำบาก และต้องเจอกับปัญหาต่าง ๆ ที่ครอบครัวเกิดการแยกทาง จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวแยกทางเผชิญกับปัญหาหรือประสบการณ์ที่ส่งผลต่อทั้งสภาพกาย ใจ และบทบาททางสังคม การปรับตัวจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องอาศัยทั้งกลไกภายในและปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือระบบสนับสนุนอื่น ๆ โดยสอดคล้องกับ จิตวิทยา ผูกพัน และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาสุขภาวะทางจิตของเด็กวัยรุ่นที่ครอบครัวแยกทาง: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า ข้อค้นพบเกี่ยวกับสุขภาวะทางจิตของเด็กวัยรุ่นได้สะท้อนประสบการณ์มุมมอง ความคิดความรู้สึกที่มีครอบครัวแยกทางทั้งในด้านบวกและด้านลบ พบสาระสำคัญ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ยอมรับในตนเอง ซึ่ง เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของสุขภาวะทางจิต 2) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) การจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ และ 4) จุดมุ่งหมายในชีวิต ซึ่งมีความสอดคล้องกับสุขภาวะทางจิตตามแนวคิด Ryff และ Singer อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของสุขภาวะทางจิตแล้วพบว่ามิติความเป็นตัวของตัวเองและการพัฒนาให้มีความองงามในตนเองนั้น ยังไม่มีความชัดเจนที่สะท้อนมาจากผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งยังสอดคล้องกับ น้ำทิพย์ เกตุกาญจน์พาณิชย์ (2566) ที่ได้ศึกษาการศึกษาผลกระทบทางจิตใจและการปรับตัวของบุตรที่เกิดจากการหย่าร้างของครอบครัว พบว่า ผลกระทบมีความแตกต่างกันออกไปโดยผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีทิศทางไปในทางเดียวกันบุตรมีการกลัวการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตในหลาย ๆ ด้านความลำบากที่มากขึ้นหลังจากการหย่าร้างของครอบครัว การโยกย้ายที่อยู่อาศัย ภาระค่าใช้จ่าย ในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อทางจิตใจเกิดความเครียด รู้สึกถึงความไม่เป็นครอบครัวคิดว่าตัวเองไม่ได้รับความรักความเอาใจใส่เท่าเดิม บุตรบางคนยังไม่สามารถยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ได้เมื่อเด็กต่างเผชิญกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการหย่าร้างของครอบครัว ที่ส่งผลกระทบต่อ ความรู้สึก วิธีชีวิต การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ การเผชิญกับความยากลำบาก และต้องเจอกับสถานการณ์ที่ครอบครัวเกิดการแตกแยก การปรับตัวต่อที่เกิดขึ้น แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และการปรับตัวของบุตรแต่ละคนใช้เวลาในการจัดการต่อความรู้สึกที่ไม่เท่ากัน ในท้ายที่สุดแล้วปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับตัวของบุตรที่ครอบครัวเกิดการหย่าร้างกัน คือ เวลา, การยอมรับความจริง,

เพื่อน, การมีที่พึ่งพิงทางใจ การชื่นชอบโอดอล ติดตามศิลปิน โดยการปรับตัวที่มากหรือน้อยขึ้น อยู่กับแต่ละครอบครัว เด็กแต่ละคนเมื่อพยายามที่จะปรับตัวต่อการหย่าร้างของครอบครัวในรูปแบบใหม่เด็กได้เรียนรู้และเผชิญกับปัญหาและก้าวผ่านสถานการณ์การหย่าร้างที่เกิดขึ้น คือ “ความเคยชิน” จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการช่วยเหลือและจำเป็นต้องติดตามดูแล ให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดในกรณีที่มีความร้ายแรงและอันตรายจากการวิจัยในครั้งนี้พบประสบการณ์ 1) ประสบการณ์ความทุกข์ทั้งทางกายและทางใจ 2) ประสบการณ์ความเปลี่ยนแปลงกับตนเองและผู้อื่น 3) ประสบการณ์ในบทบาทใหม่ในครอบครัว 4) ประสบการณ์การยอมรับและจำยอม รวมไปถึงความรู้สึกที่มีร่วมกันคือความเศร้ากับการเปลี่ยนแปลง ความรู้สึกสูญเสีย การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น ๆ และปัญหาเรื่องการเงินที่ส่งผลอย่างมากหลังจากการที่ครอบครัวแยกทาง อีกทั้งยังสร้างปมในใจให้แก่นักเรียน การถูกละเลยโดยพ่อแม่ นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมา ในแง่ของการศึกษาต่อนักเรียนก็ต้องพยายามช่วยเหลือตนเองมากขึ้นในการการแบ่งเบาภาระครอบครัว เพื่อที่จะใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ อย่างไรก็ตามปัญหาบางอย่างนักเรียนไม่สามารถแก้ได้ด้วยตนเอง ต้องได้รับการช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริมการปรับตัวอย่างเหมาะสมของนักเรียนในกลุ่มครอบครัวแยกทางต่อไป

5. การตีความผลการปรับตัวของนักเรียนในบริบทสังคม-เศรษฐกิจไทย

5.1 การตีความการปรับตัวเชิงบวก (Positive Adaptation)

การปรับตัวเชิงบวกของนักเรียนสะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนากลไกการเผชิญปัญหา (coping mechanisms) ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย เช่น การสร้างเครือข่ายสนับสนุนจากคนในครอบครัว ชุมชน และครูผู้สอน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการปรับตัวของรอย (Roy & Andrews, 1999) และส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์เชิงบวกผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหมู่บ้านหรือสถาบันการศึกษา (Buchanan, Johnson, & Miller, 2020) การปรับตัวเชิงบวกในบริบทไทยยังมีลักษณะเฉพาะ เช่น การน้อมนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการฝึกสติและการปล่อยวางความเครียด ซึ่งช่วยลดอาการวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าได้อย่างมีนัยสำคัญ (Lee, Ward, & Chang, 2021; UNESCO, 2022)

5.2 การตีความการปรับตัวเชิงลบ (Negative Adaptation)

ในทางตรงกันข้าม การปรับตัวเชิงลบของนักเรียนมักแสดงออกผ่านอาการทางกายและจิตใจ เช่น ไมเกรน นอนไม่หลับ และภาวะซึมเศร้า ซึ่งสัมพันธ์กับปัจจัยทางเศรษฐกิจภายในครอบครัว เช่น รายได้ที่ลดลง ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และภาวะว่างงานของผู้ปกครอง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้สังคมไทยยังมีแนวโน้มมองครอบครัวแยกทางเป็น “ปัญหาครอบครัว” ซึ่งสร้างตราบาปทางสังคม (social stigma) กระตุ้นให้เด็กหลีกเลี่ยงการเปิดเผยปัญหาและลดโอกาสในการขอรับความช่วยเหลือจากภายนอก (Amato, 2021) ปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันทำให้กลไกการปรับตัวเชิงลบถูกกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง และอาจนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง เช่น การทำร้ายตนเองหรือการหลบหนีออกจากสังคมโรงเรียน

5.3 การเชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคม-เศรษฐกิจในประเทศไทย

ครอบครัวไทยซึ่งมีโครงสร้างครอบครัวขยาย (extended family) ยังคงเป็นกลไกสำคัญในการประคับประคองเด็กกลุ่มเปราะบาง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะดับมหภาค เช่น ความเหลื่อมล้ำรายได้ที่เพิ่มขึ้น และอัตราการว่างงานในชนบท ได้ลดบทบาทของครอบครัวขยายในการดูแลเด็ก (NESDC, 2566) ผลที่ตามมาคือกลุ่มนักเรียนจากครอบครัวแยกทางต้องเผชิญกับภาระทางการเงินและอารมณ์มากขึ้น แม้จะมีเครือข่ายสังคมภายนอก เช่น มูลนิธิหรือโครงการสวัสดิการของรัฐ แต่ยังไม่เพียงพอในการทดแทนความช่วยเหลือเชิงลึกที่เด็กต้องการ (UNESCO, 2022) การวิจัยในอนาคตควรวิเคราะห์เชิงปริมาณถึงอัตราส่วนรายได้-รายจ่ายของครอบครัวและความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของการปรับตัวเชิงลบ เพื่อประเมินนโยบายสวัสดิการเด็กและครอบครัวเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านจิตวิทยาควรจัดให้มีระบบการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาในโรงเรียน จากผลการวิจัยนักเรียนจำนวนมากแสดงออกถึงผลกระทบทางกายภาพที่เกิดจากความเครียดสะสม เช่น ไมเกรน นอนไม่หลับ ภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมทำร้ายตนเอง จึงควรได้รับการดูแลผ่านระบบสนับสนุนด้านสุขภาพจิตและบริการให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยนักเรียนด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และพัฒนาวิธีการปรับตัวที่เหมาะสม ซึ่งอาจต้องให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาเข้ามาให้คำปรึกษาและส่งต่อแพทย์เพื่อทำการรักษาต่อไป

2. โรงเรียนควรพัฒนาระบบการคัดกรองและระบบดูแลช่วยเหลือในการติดตามนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มเปราะบางอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักเรียนที่ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง เช่น การหย่าร้าง การแยกกันอยู่ การคัดกรองนี้อาจทำได้ผ่านการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนหรือการกรอกแบบสำรวจประจำปี การสังเกตของครูประจำชั้น หรือการพูดคุยเชิงลึกกับนักเรียนโดยครูแนะแนว เมื่อสามารถระบุนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้แล้ว โรงเรียนควรมีระบบแฟ้มข้อมูลรายบุคคลเพื่อติดตามพฤติกรรม ความเป็นอยู่ และสภาพจิตใจของนักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

3. การสนับสนุนเชิงระบบรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีโครงการช่วยเหลือด้านการเงินสำหรับครอบครัวที่มีภาระหนัก รวมถึงการสนับสนุนด้านการศึกษา

4. การสร้างเครือข่ายสนับสนุนในครอบครัวส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอารมณ์ในระยะยาว

5. การวิจัยเพิ่มเติมควรมีการศึกษาผลกระทบระยะยาวของสถานการณ์ครอบครัวแยกทางต่อการพัฒนาของเด็ก เพื่อสร้างแนวทางการช่วยเหลือที่ยั่งยืน

ข้อจำกัดของงานวิจัย

การศึกษาปรากฏการณ์การปรับตัวของนักเรียนในบริบทครอบครัวแยกทางนี้ แม้จะให้ภาพเชิงลึกของประสบการณ์ ผู้ให้ข้อมูล แต่ยังมีข้อจำกัดสำคัญ ดังนี้:

1. ข้อจำกัดด้านขนาดและการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยนักเรียน 6 คนที่คัดเลือกแบบเจาะจงใจจากโรงเรียนมัธยมแห่งเดียวในจังหวัดสุรินทร์ จึงไม่อาจสรุปผลไปยังนักเรียนในพื้นที่หรือบริบทอื่นได้อย่างกว้างขวาง (Kelly & Emery, 2022)

2. ข้อจำกัดด้านมิติของแหล่งข้อมูล

การเก็บข้อมูลจำกัดอยู่ที่มุมมองของนักเรียนเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่มีการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องอื่น เช่น ผู้ปกครอง ครู หรือเพื่อน ซึ่งอาจทำให้ขาดมิติบริบท และไม่สามารถเปรียบเทียบความเห็นจากหลายแหล่งเพื่อยืนยันความเชื่อถือได้ (Buchanan, Johnson, & Miller, 2020)

3. ข้อจำกัดด้านกระบวนการวิเคราะห์และความเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอาศัยการตีความของผู้วิจัยเป็นหลัก แม้จะใช้โปรแกรม ATLAS.ti ช่วยจัดระบบข้อมูล แต่ยังมีโอกาสเกิดอคติส่วนตัว (subjectivity bias) และขาดการตรวจสอบข้ามระหว่างนักวิจัย (inter-coder reliability) หรือการทวนสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (member checking) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (Creswell & Creswell, 2018)

4. ข้อจำกัดด้านกรอบแนวคิด

การใช้ Roy's Adaptation Model เป็นกรอบแนวคิดหลักเน้นการปรับตัวใน 4 โหมด อาจละเลยมิติอื่นของการปรับตัวที่ไม่ได้ถูกจัดในโครงสร้างของโมเดล เช่น ปัจจัยระดับครอบครัวขยาย ชุมชน หรือบริบททางนโยบาย ซึ่งอาจมีบทบาทสำคัญต่อประสบการณ์ของนักเรียน (Roy & Andrews, 1999)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). **แผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2566–2570**.
กรุงเทพฯ: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- จิตตภา ผูกพัน, ศุทธิณี ปิยะสุวรรณ และ กนกจันทร์ เข้มนาการ (2561) สุขภาวะทางจิตของเด็กวัยรุ่นที่ครอบครัวแยกทาง: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. **วารสารการพยาบาลและสุขภาพจิต**, 15(2), 45–56. จาก <https://he01.tci-haijo.org/index.php/bcnbangkok/article/view/191017/133467>.
- น้ำทิพย์ เกตุกาญจน์พาณิชย์. (2566). **การศึกษาผลกระทบทางจิตใจและการปรับตัวของบุตรที่เกิดจากการหย่าร้างของครอบครัว**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13**. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3515.
- Amato, P. R. (2021). The impact of divorce on children: An overview. *Journal of Marriage and Family*, 83(2), 105–120.
- Buchanan, T. W., Johnson, L. W., & Miller, R. L. (2020). The role of teacher and family support in child adjustment following parental divorce. *Journal of Educational Psychology*, 112(5), 701–717.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). **Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches** (4th ed.). Sage Publications.
- Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (2011). **Writing ethnographic fieldnotes** (2nd ed.). University of Chicago Press.
- Epstein, J. L. (2011). **School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools** (2nd ed.). Routledge.
- Furstenberg, F. F., & Cherlin, A. J. (2023). Divorce and the well-being of children. *Family Relations*, 72(4), 650–664.
- Kelly, J. B., & Emery, R. E. (2022). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(1), 34–45.
- Lee, J., Ward, K. P., & Chang, O. D. (2021). Impact of parental support on children's emotional health during COVID-19. *Child Development*, 92(5), 1951–1967.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic inquiry**. Sage: Thousand Oaks, 289–331. Form [http://dx.doi.org/10.1016/0147-1767\(85\)90062-8](http://dx.doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8).
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2014). **Essentials of nursing research: Appraising evidence for nursing practice** (8th ed.). Wolters Kluwer.
- Roy, C., & Andrews, H. A. (1999). **The Roy adaptation model** (2nd ed.). Stamford, CT: Appleton & Lange.
- Roy, C. (1999). **Introduction to nursing: An adaptation model** (2nd ed.). Prentice Hall.
- UNESCO. (2022). **Adapting education systems during the COVID-19 pandemic: A global analysis**. Form <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380512>.

เสรีภาพที่เท่าเทียมว่าด้วยเรื่องของการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทย

Equal Liberty in Family Formation of LGBTQ+ Gen Z in Thailand

ชญชนก มะดาศรี¹ ชาญสิทธิ คำพุ่ม² และ ศานิตย์ ศรีคุณ^{1*}

Thanchanok Madasri¹, Chansit Khamput² and Sanit Srikuon^{1*}

¹ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

² สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34190

¹ Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

² Lecturer of Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani 34190

* Corresponding author: sanitsrikuon@gmail.com

Received: May 15, 2025; Revised: July 17, 2025; Accepted: July 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวปรากฏการณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยเกี่ยวกับเสรีภาพว่าด้วยการสร้างครอบครัวตามแนวทางของปรากฏการณ์วิทยา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงและได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาเป็นนักศึกษาระดับชั้นอุดมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 5 คน และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกและเครื่องบันทึกเสียง โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดหลักเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rowls จากการสังเคราะห์สาระสำคัญและระบุแก่นแท้ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา จากนั้นนำผลการวิเคราะห์นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการสรุปเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ผลการวิจัยพบว่าความต้องการในการสร้างครอบครัวของ LGBTQ+ Gen Z สามารถวิเคราะห์ผ่านประเด็นของแนวคิดเสรีภาพที่เท่าเทียม ดังนี้ 1) เสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิต 2) เสรีภาพในสิทธิทางกฎหมาย และ 3) เสรีภาพการแสดงออกทางเพศ นอกจากนี้ยังพบมีความคาดหวังการยอมรับความแตกต่างจากสังคม งานวิจัยนี้ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายและสังคม เช่น การทบทวนกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ การส่งเสริมความรู้ผ่านสื่อสาธารณะ การบรรจุแนวคิดสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรการศึกษาและการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม เพื่อสร้างพื้นที่ให้เห็นเสียงและความหวังของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยต่อการสร้างครอบครัวได้อย่างมั่นคงและเท่าเทียม

คำสำคัญ: เสรีภาพที่เท่าเทียม LGBTQ+ การสร้างครอบครัว ประเทศไทย

Abstract

This research employed qualitative research based on phenomenology. It aims to explore the needs of the LGBTQ+ Gen Z group in Thailand regarding the freedom to create a family according to phenomenological principles. The key informants, who provided firsthand experiences and comprehensive data, consisted of five university students. Data were collected through in-depth interviews using tools such as personal interview records, semi-structured interview guides, and audio recorders. The data were analyzed based on Rawls' theory of equal liberty. Through synthesizing the essential meanings and identifying the essence of the studied phenomenon, the findings were presented in the form of descriptive analysis. The results revealed that the needs of LGBTQ+ Gen Z in family formation can be analyzed through the lens of equal liberty in three aspects: (1) freedom to choose one's lifestyle, (2) freedom of legal rights, and (3) freedom of sexual expression. Additionally, the study identified a dimension of expectations regarding social acceptance of diversity. This research proposes policy and social development guidelines such as reviewing laws to protect rights, promoting awareness through public media, incorporating human rights concepts into educational curricula, and fostering support from families and society. These measures aim to create a space where the voices and hopes of LGBTQ+ Gen Z in Thailand regarding stable and equal family formation can be recognized.

Keywords: Equal liberty, LGBTQ+, Family formation, Thailand

บทนำ

การดำรงชีวิตของมนุษย์สังคมแรกหรือกลุ่มปฐมภูมิ (Primary group) ที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกก็คือครอบครัว (Family) ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นสถาบันเล็กที่สำคัญที่สุด แต่เป็นหน่วยของสังคมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีบทบาทต่อสังคมมากที่สุด (เรวัต แสงสุริยงค์, 2021; วุฒิสพร อนุรักษ์โรจน์, 2017) ในอดีตการสร้างครอบครัวมักถูกกำหนดตามรูปแบบอุดมคติที่เรียกว่า Standard North American Family (SNAF) (Smith, 1993) ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ การแบ่งบทบาทในครอบครัวอย่างชัดเจน ซึ่งแนวคิดนี้เป็นที่ตั้งจุดในฐานะรูปแบบการสร้างครอบครัวในอุดมคติ ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่นำค่านิยมนี้มาใช้ในการสร้างครอบครัวในบางแง่มุม โดยครอบครัวตามค่านิยมของสังคมไทยตามอุดมคตินี้มักจะถูกมองว่ามีสมาชิกหลัก 2 กลุ่ม คือ พ่อเป็นผู้นำครอบครัวและผู้หาเลี้ยงหลัก และแม่ที่ทำหน้าที่นอกบ้าน อีกทั้งยังคงรับผิดชอบงานภายในบ้านในการอบรมและดูแลบุตรซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัว (Baker & Phongpaichit, 2009; วุฒิสพร อนุรักษ์โรจน์, 2017) ในบางกรณีอาจมองว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวต้องปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่ถูกกำหนดไว้ เช่น บทบาทของชายในฐานะพ่อและหญิงในฐานะแม่ (Peletz, 2006) ทั้งนี้แนวคิดนี้ถูกจำกัดความไว้อย่างแคบว่าต้องเป็นรักต่างเพศ (Heteronormative) และการสืบทอดสายเลือดผ่านการแต่งงานแบบชายหญิง (Tasker et al., 2018) ซึ่งสะท้อนถึงกรอบอุดมคติที่มีอิทธิพลต่อการสร้างครอบครัวของสังคมไทย

ความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยยังถูกตีตรา (Labeling) ว่าเป็นกลุ่มที่มีความวิปริตหรือผิดเพศ ผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ผิดปกติและน่าอับอายในสังคม (Meksuk & Siriwong, 2018) ซึ่งยังคงมีทัศนคติที่ไม่ยอมรับกลุ่มบุคคลเหล่านี้และมีการเหมารวมว่าความหลากหลายทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่สมควรปฏิบัติหรือแสดงออกในสังคมไทย (Sothanasathian & Thubkaew, 2006) อย่างไรก็ตามกระแสความคิดของคนรุ่นใหม่ในยุค Gen Z

เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยมีความเข้าใจและการยอมรับว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมเช่นเดียวกับชายจริงหญิงแท้ ในเรื่องของความต้องการที่จะได้รับความเท่าเทียมในฐานะมนุษย์และสิทธิพื้นฐานในการสร้างครอบครัว ถึงกระนั้นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญในด้านการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานหลายประการ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขและสนับสนุนอย่างจริงจังในสังคมไทย เพื่อให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับความเสมอภาคอย่างแท้จริง (Saengmaneejeeranandacha & Sonsuphap, 2020) ซึ่งประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการเรียกร้องสิทธิสมรสเท่าเทียม โดยดำเนินไปอย่างเข้มแข็งผ่านกิจกรรมและการแสดงออกในหลากหลายพื้นที่ทั่วประเทศ ปัจจุบันมีการอนุมัติใช้พระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2568 เป็นต้นไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2567) สังคมไทยในปัจจุบันเปิดกว้างทางทัศนคติและยอมรับตัวตนที่หลากหลายของมนุษย์กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น (Visessuvanapoom et al., 2022) นี้อาจเป็นโอกาสที่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศควรมีสิทธิที่จะสร้างครอบครัวตามทัศนคติและความต้องการของพวกเขา อันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยเกี่ยวกับเสรีภาพว่าด้วยการสร้างครอบครัวตามแนวปรากฏการณ์วิทยา โดยพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls ซึ่งระบุว่าทุกคนควรมีเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ต้องมีการรับประกันโดยไม่ขึ้นกับสถานะทางสังคมเพศชาติกำเนิดหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคล (Rawls, 1971) สำหรับ LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยซึ่งเติบโตขึ้นในยุคที่มีการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมมากขึ้น (Meksuk & Siriwong, 2018) คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับสิทธิในการกำหนดชีวิตของตนเอง รวมถึงการมีครอบครัวตามความต้องการโดยไม่มีข้อจำกัดทางกฎหมายหรืออคติทางสังคม (Saengmaneejeeranandacha & Sonsuphap, 2020) ด้วยเหตุนี้หลักเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls จึงหลักการที่สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียมสำหรับคนทุกเพศ (Carcieri, 2013) การสร้างครอบครัวไม่ควรถูกจำกัดทางสังคมที่มีมาแต่เดิม แต่ควรได้รับการสนับสนุนบนหลักการของเสรีภาพที่เท่าเทียม ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเลือกเส้นทางชีวิตของตนเองได้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ (Rawls, 2001) ดังนั้น การศึกษานี้จึงไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพทางเพศและครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ยังเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความเข้าใจและขับเคลื่อนนโยบายที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นใหม่ได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยเกี่ยวกับเสรีภาพว่าด้วยการสร้างครอบครัวตามแนวทางของปรากฏการณ์วิทยา

หลักเสรีภาพที่เท่าเทียม (Equal Liberty Principle)

Rawls (1971) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าด้วยหลักการของความยุติธรรมในสังคม ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การออกแบบโครงสร้างทางสังคมและสถาบันต่าง ๆ ให้เกิดความยุติธรรมผ่านหลักการที่เป็นธรรมและไม่ลำเอียง โดยเสนอว่า สังคมที่เป็นธรรมควรจัดระเบียบโดยคำนึงถึงเสรีภาพที่เท่าเทียมกันของบุคคลและความแตกต่างทางสังคมที่สามารถยอมรับได้ก็ต่อเมื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากที่สุด (Rawls, 1971) ทฤษฎีของ Rawls มีอิทธิพลอย่างมากในด้านปรัชญาการเมืองและจริยธรรม โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องสิทธิพลเมือง ความยุติธรรมทางสังคมและเสรีภาพภายใต้แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ซึ่งสามารถ

นำมาวิเคราะห์ประเด็นความยุติธรรมทางเพศและสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ ในการสร้างครอบครัวภายใต้บริบทของสังคมสมัยใหม่ได้ (Macedo, 1990; Nussbaum, 2006)

แนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางเพศเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในแวดวงสังคมศาสตร์และปรัชญาการเมือง โดยเฉพาะภายใต้กรอบแนวคิดของ Rawls ที่มุ่งเน้นความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคมผ่านหลักการข้อที่ 1 คือ หลักเสรีภาพที่เท่าเทียม (Equal Liberty Principle) นั้นหมายถึงการที่ทุกคนควรได้รับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพทางศาสนาและเสรีภาพในการรวมกลุ่ม โดยหลักเสรีภาพที่เท่าเทียม (Equal Liberty Principle) เป็นหลักการสำคัญที่ Rawls เสนอไว้ในทฤษฎีความยุติธรรม ซึ่งระบุว่าทุกคนควรมีเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ต้องมีการรับประกันโดยไม่ขึ้นกับสถานะทางสังคม ชาติกำเนิด หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคล โดยมีสาระสำคัญดังนี้

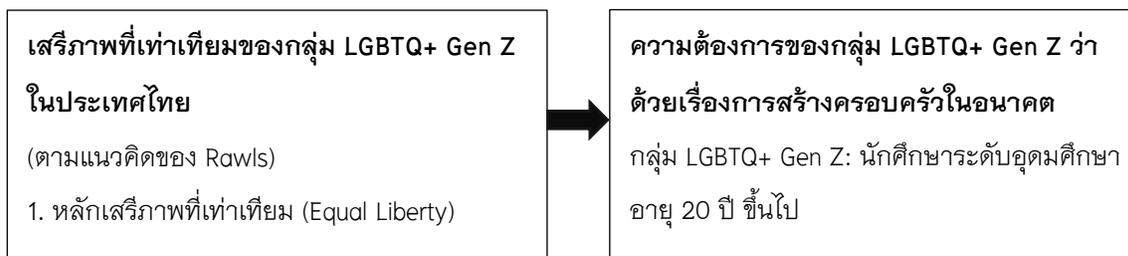
1. เสรีภาพต้องเท่าเทียมกันสำหรับทุกคน หมายความว่าเสรีภาพทางการเมืองและสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพทางศาสนา เสรีภาพในการรวมกลุ่ม เสรีภาพในการเลือกคู่ครอง และเสรีภาพทางกฎหมาย ต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันสำหรับทุกคน

2. สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ไม่สามารถลดทอนเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น ไม่มีใครสามารถถูกจำกัดเสรีภาพเพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ แม้ว่าจะเป็นไปได้เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือสังคม

3. เชื่อมโยงกับหลักความเสมอภาค การมีเสรีภาพที่เท่าเทียมกันช่วยสร้างความยุติธรรมและป้องกันการเลือกปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้นจากโครงสร้างทางสังคม

กรอบแนวคิด

ความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ต่อการสร้างครอบครัวในอนาคต: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รายบุคคล ทั้งนี้กระบวนการวิจัยอาศัยแนวทางของ Creswell and Poth (2018) ในการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอนหลัก รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนสรุปไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Creswell and Poth (2018)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
1. การพิจารณาปัญหาการวิจัยว่า ได้รับการตรวจสอบอย่างดีที่สุดโดยใช้แนวทางปรากฏการณ์วิทยาหรือไม่ (<i>Determine if the research problem is best examined by using a phenomenological approach.</i>)	ผู้วิจัยพิจารณาปัญหาการวิจัย คือ ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ที่มีความต้องการและแนวคิดในการสร้างครอบครัวในอนาคต
2. ระบุปรากฏการณ์ที่สนใจและอธิบายปรากฏการณ์นั้น (<i>Identify a phenomenon of interest to study and describe it.</i>)	งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาเรื่องความต้องการสร้างครอบครัวของนักศึกษาในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ร่วมที่เกิดขึ้น ผ่านประสบการณ์และมุมมองของนักศึกษาในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z
3. การจำแนกและระบุมิติทางปรัชญาเบื้องต้นของปรากฏการณ์วิทยา (<i>Distinguish and specify the broad philosophical assumptions of phenomenology.</i>)	ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลกับนักศึกษาในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการศึกษา คือ เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 คน
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ต้องศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และดำเนินการหลายครั้ง (<i>Collect data from the individuals who have experienced the phenomenon by using in-depth and multiple interviews.</i>)	ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งละ 1 คน โดยถามคำถามเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการในการสร้างครอบครัวในอนาคตภายใต้บริบทเสรีภาพของสังคมไทย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาถอดเทปพร้อมทั้งนำมาจำแนกข้อมูลที่ได้ รวมถึงประสบการณ์และแนวคิดที่มีร่วมกันของนักศึกษาทั้ง 5 คน มาวิเคราะห์ผ่านแนวคิดเสรีภาพที่เท่าเทียม
5. สร้างหัวข้อจากการวิเคราะห์ข้อความสำคัญ (<i>Generate themes from the analysis of significant statements.</i>)	ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากนักศึกษาทั้ง 5 คน มาจัดหมวดหมู่ของข้อมูลว่ามีความเชื่อมโยงกันในประเด็นใดบ้าง และนำข้อมูลที่ได้รับมาอธิบายพรรณนา
6. การพัฒนาคำอธิบายที่เป็นข้อความและโครงสร้าง (<i>Develop textural and structural descriptions.</i>)	ผู้วิจัยเขียนคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่นักศึกษาประสบเป็นคำอธิบายที่เป็นข้อความ (<i>textural description</i>) และโครงสร้างของปรากฏการณ์ (<i>structural description</i>) ที่สะท้อนถึงความต้องการของคนรุ่นใหม่ในกลุ่ม LGBTQ+ ต่อการสร้างครอบครัวในอนาคต และบริบทต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
7. รายงานแก่นแท้ของปรากฏการณ์โดยใช้คำบรรยายประกอบ (<i>Report the "essence" of the phenomenon by using a composite description.</i>)	ผู้วิจัยนำผลสรุปและคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยนำเสนอปรากฏการณ์เสรีภาพที่เท่าเทียมของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ว่าด้วยเรื่องการสร้างครอบครัวและแนวทางที่ส่งเสริมความเสมอภาคและความยุติธรรมในการสร้างครอบครัว จึงพบว่ากลุ่ม LGBTQ+ Gen Z เกิด

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
8. นำเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับแก่นแท้ของประสบการณ์ในรูปแบบการเขียน (<i>Present the understanding of the essence of the experience in written form.</i>)	ปรากฏการณ์ คือ การต้องการมีเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิต เสรีการแสดงออกทางเพศและเสรีภาพส่วนบุคคลในการสร้างครอบครัวในอนาคตอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยเขียนอธิบายในบริบทของการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่ออธิบายความต้องการและมุมมองของกลุ่ม LGBTQ+ LGBTQ+ Gen Z ตามลำดับความเหมาะสม และมุมมองของผู้วิจัย โดยการเขียนเชิงพรรณนา (<i>Analysis descriptive</i>).

1. พื้นที่ในการเก็บข้อมูล

พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2568

2. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างโดยผู้วิจัยเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือมีลักษณะเฉพาะตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ มีความต้องการสร้างครอบครัวจำนวน 5 คน แม้ว่าจำนวนผู้ให้ข้อมูลจะมีเพียง 5 คน แต่ผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และไม่ปรากฏข้อมูลหรือแนวคิดใหม่เพิ่มเติมในผู้ให้ข้อมูลคนหลัง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลได้ถึงจุดอิ่มตัว (Data Saturation) แล้ว โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาพร้อมกับลักษณะของตัวอย่างที่มีประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสามารถถ่ายทอดข้อมูลเชิงลึกได้อย่างครบถ้วน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1. บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ที่มีช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไปและกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา
2. บุคคลที่อยู่ในประเทศไทย
3. ผู้มีความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก
4. เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ ผู้วิจัย และเครื่องมือที่ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง และ เครื่องแบบบันทึกเสียง โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา และผู้วิจัยที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้สอนอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด มีข้อมูลที่ครบถ้วน และให้ผลการวิจัยที่มีความเชื่อถือได้

3.2 เครื่องมือช่วยผู้วิจัย

3.2.1 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

3.2.2 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2.3 เครื่องบันทึกเสียง (Audio-tape recorder)

4. การวิเคราะห์และตีความข้อมูล (Data Analysis and Interpretation)

เมื่อดำเนินการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ข้อมูลที่ได้รับจะถูกจัดกลุ่มตามประเด็นหลัก (Themes) ที่มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ กระบวนการนี้มุ่งเน้นไปที่การสังเคราะห์และสกัดสาระสำคัญของประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถระบุแก่นแท้ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (Essence) ได้อย่างชัดเจน ผลการวิเคราะห์จะถูกนำเสนอในรูปแบบของการสรุปเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการศึกษาบริบทของครอบครัว สังเกตพฤติกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไป สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 บริบทครอบครัวและข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ลำดับ	ชื่อ (นามสมมติ)	ข้อมูลเบื้องต้น
1	นอร์ท	ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 24 ปี ศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าอัตลักษณ์ทางเพศของตนคือ เกย์ สถานะโสด ส่วนสมาชิกในครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่และน้อง ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าตนเป็น LGBTQ+ คนเดียวในครอบครัวและมีความสนิทสนมกับครอบครัวมาก ลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์มีความร่าเริง สดใส พุดคุยเก่ง
2	ปอนด์	ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 24 ปี ศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าอัตลักษณ์ทางเพศของตนคือ + (plus) ในกลุ่ม pansexual สถานะโสด ส่วนสมาชิกในครอบครัวประกอบไปด้วยพ่อ แม่ ยายและพี่ชาย ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าตนน่าจะเป็น LGBTQ+ คนเดียวในครอบครัว เนื่องจากไม่ได้สนิทกับพี่ชาย ส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์มีความขี้มึนแต่แววตาเศร้าและไม่สดใส
3	ออน	ผู้ให้สัมภาษณ์เพศหญิง อายุ 24 ปี ศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาชีววิทยา ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าอัตลักษณ์ทางเพศของตนคือ + (plus) ในกลุ่ม pansexual สถานะมีแฟนแล้ว ซึ่งแฟนมีอัตลักษณ์ทางเพศคือ bisexual ส่วนสมาชิกในครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่และน้องชาย ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าตนเป็น LGBTQ+ คนเดียวในครอบครัว ส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์มีความสดใส ร่าเริง พุดคุยและหัวเราะตลอดการสัมภาษณ์

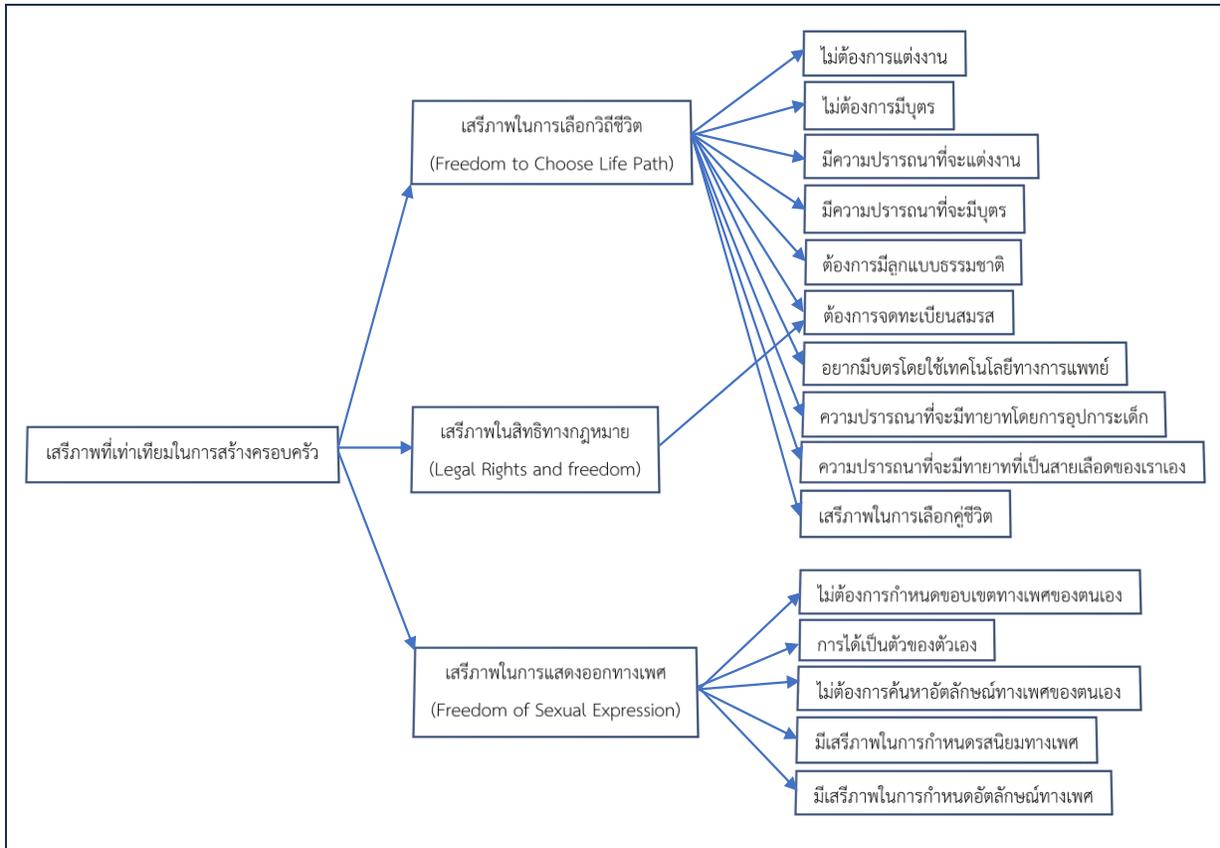
ลำดับ	ชื่อ (นามสมมติ)	ข้อมูลเบื้องต้น
4	ทอย	ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 24 ปี ศึกษาในระดับปริญญาโท คณะแพทยศาสตร์ สาขาชีวระบบ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าอัตลักษณ์ทางเพศของตนคือ + (plus) ในกลุ่ม pansexual สถานะโสด ส่วนสมาชิกในครอบครัวประกอบไปด้วยพ่อ แม่ พี่ชายและน้องชาย ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าตนเป็น LGBTQ+ คนเดียวในครอบครัว ส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์มีความจริงจัง ก่อนการสัมภาษณ์มีความกังวลและประหม่าเล็กน้อย
5	มอส	ผู้ให้สัมภาษณ์เพศหญิง อายุ 24 ปี ศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาชีววิทยา ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าอัตลักษณ์ทางเพศของตนคือ Queer สถานะมีแฟนแล้วเป็นเพศชาย ส่วนสมาชิกในครอบครัวประกอบไปด้วย ตา พี่สาวและแม่ ซึ่งเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เนื่องจากพ่อเสียชีวิตตอนผู้ให้สัมภาษณ์อายุ 20 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าตนและพี่สาวเป็น LGBTQ+ ทั้งคู่ในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ปรากฏการณ์ว่าด้วยความต้องการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความต้องการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ผ่านกรอบแนวคิด หลักแห่งเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เสรีภาพที่เท่าเทียมในการสร้างครอบครัว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการให้มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมในการสร้างครอบครัว ไม่ว่าจะพวกเขาจะมีเพศสภาพหรือรสนิยมทางเพศแบบใดก็ตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญกับการมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในการใช้ชีวิตคู่หรือการดำเนินชีวิตแบบครอบครัว ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า แม้ว่ากฎหมายสมรสเท่าเทียมจะได้รับการรับรองแล้ว แต่บางครอบครัวยังคงยึดถือค่านิยมดั้งเดิม ส่งผลให้บุคคล LGBTQ+ บางกลุ่มต้องเผชิญกับแรงกดดัน นอกจากนี้ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการแสดงออกถึงเจตจำนงในการสร้างครอบครัวของแต่ละบุคคล ปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้พวกเขาไม่สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวได้อย่างอิสระอย่างแท้จริง ดังนั้น เสรีภาพที่เท่าเทียมในการสร้างครอบครัวของบุคคล LGBTQ+ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตคู่และสร้างครอบครัวได้อย่างเท่าเทียมกับทุกคน

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดหลักเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls โดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti.25

1. เสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิต (freedom to choose life path)

เสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระ โดยไม่ถูกจำกัดจากปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็นบรรทัดฐานทางสังคม ความคาดหวังจากครอบครัวหรือข้อบังคับทางกฎหมาย การมีเสรีภาพนี้ทำให้บุคคลสามารถกำหนดแนวทางชีวิตของตนเองได้ รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และรูปแบบครอบครัวตามที่ต้องการ โดยปราศจากแรงกดดันหรือการบังคับจากผู้อื่น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่าความต้องการในการสร้างครอบครัวของบุคคล LGBTQ+ มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละบุคคล ความแตกต่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า เสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตในการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบครอบครัวตามความต้องการของแต่ละบุคคลไม่ว่าจะเป็นเพศใด ซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัย: คุณมีความปรารถนาในการสร้างครอบครัวในลักษณะใด หรือมองเห็นตัวเองในรูปแบบของการมีครอบครัวไว้อย่างไรบ้าง

“ความฝันของผม คือ ผมคิดว่าผมอยากแต่งงานแล้วก็มีลูก วาดฝันเอาไว้ว่าอยากมีลูกแฝดครั้งเดียวเลย ฮ่า ๆ ฝันสูงมัยมีลูกแฝด แล้วก็เลี้ยงดูลูกให้เขาเติบโตได้อย่างดีแต่ไม่ได้ไปกดดันเขา”

(นอร์ท, ผู้ให้ข้อมูล)

“เราอยากสร้างครอบครัว เพราะมันไม่ได้อยากอยู่แบบโดดเดี่ยว แต่ไม่จำเป็นต้องแต่งงาน แต่อยากมีลูกแล้วก็จะจดทะเบียนเพราะว่าถ้ามันมีสิทธิให้เราเหมือนกับคู่ปกติ”

(ปอนด์, ผู้ให้ข้อมูล)

“จริง ๆ ไม่ต้องแต่งงาน แบบว่าไม่ต้องจัดงานใหญ่โตอะไรอย่างจี้ อิม ก็แค่ใช้ชีวิตไปด้วยกันทุกวัน แล้วก็ไม่ได้คิดเรื่องมีลูกด้วย ส่วนเรื่องทะเบียนสมรสอะอยากจดทะเบียนนะ”

(ออน, ผู้ให้ข้อมูล)

“รู้สึกว่ามันจะเป็นแบบคบกันโดยที่ไม่มีคนรู้ครับ ไม่อยากแต่งงานครับ ขออยู่แบบว่าอยู่ด้วยกันก็พอ ลูกน่าจะไม่มีครับ”

(ทอย, ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ความต้องการในการสร้างครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลมีความหลากหลาย และสะท้อนถึงแนวคิดเรื่องเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตอย่างชัดเจน โดยแต่ละคนมีมุมมองที่แตกต่างกันต่อความหมายของครอบครัวและชีวิตคู่ บางคนมีความฝันที่จะแต่งงานและมีลูกในลักษณะที่ใกล้เคียงกับแบบแผนครอบครัวตามขนบดั้งเดิม เช่น การมีลูกแฝด การเลี้ยงบุตรอย่างใส่ใจโดยไม่กดดัน ซึ่งแสดงถึงความใฝ่ฝันต่อการมีบทบาทในชีวิตครอบครัวอย่างเต็มรูปแบบ ในขณะที่บางคนให้ความสำคัญกับการมีบุตรโดยไม่จำเป็นต้องจัดพิธีสมรสแบบดั้งเดิม แต่ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสเพื่อรับรองสิทธิทางกฎหมายในการดูแลบุตรและชีวิตคู่ ขณะเดียวกันก็มีผู้ให้ข้อมูลที่มองว่าการแต่งงานหรือการมีบุตรไม่ใช่สิ่งจำเป็น โดยเชื่อว่าการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจและมีความสัมพันธ์ที่มั่นคงก็เพียงพอแล้ว แม้จะไม่มีพิธีการหรือเอกสารทางกฎหมายรับรองก็ตาม ความหลากหลายของความต้องการสร้างครอบครัวสำหรับบุคคล LGBTQ+ สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างครอบครัวไม่ได้มีรูปแบบตายตัว แต่เป็นการตีความหมายคำว่าครอบครัวและชีวิตคู่ตามเจตจำนงส่วนบุคคลและประสบการณ์รวมถึงภูมิหลังของแต่ละคนเผชิญ เสรีภาพที่เท่าเทียมจึงไม่ได้หมายถึงการได้รับสิทธิในรูปแบบเดียวกับคนส่วนใหญ่เพียงเท่านั้น แต่รวมถึงสิทธิในการเลือกไม่เดินตามแบบแผนเดิม โดยไม่มีอคติหรือการกีดกัน ทั้งในระดับนโยบายและในระดับวัฒนธรรม

ความแตกต่างที่หลากหลายเหล่านี้ สะท้อนหลักการของเสรีภาพที่เท่าเทียม (Equal Liberty Principle) ตามแนวคิดของ Rawls ซึ่งเน้นว่าทุกคนควรมีเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกันในการเลือกดำเนินชีวิตตามความเชื่อ ค่านิยมและวิถีทางของตน ตราบเท่าที่ไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น ในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นบุคคล LGBTQ+ Gen Z ควรได้รับเสรีภาพในการกำหนดรูปแบบชีวิตคู่และครอบครัวที่ตนปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงาน การมีบุตรหรือการใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส โดยไม่มีข้อจำกัดทางสังคมหรือกฎหมายที่ทำให้พวกเขาต้องเลือกทางใดทางหนึ่งเพียงเพราะโครงสร้างเดิมของสังคมกำหนดไว้เช่นนั้น

2. เสรีภาพในสิทธิทางกฎหมาย (Legal Rights and Freedom)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลต้องการใช้สิทธิในกฎหมายสมรสเท่าเทียมเพื่อที่จะได้รับสิทธิในหลาย ๆ ด้าน เช่น การเข้าถึงสิทธิทางสวัสดิการของคู่สมรสและสิทธิในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสมรส โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงความสำคัญของการจดทะเบียนสมรส เพื่อที่จะสามารถรับสิทธิที่เท่าเทียมเฉกเช่นกับคู่สมรสชายจริงหญิงแท้ ดังนั้น เสรีภาพในสิทธิทางกฎหมาย ควรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกันตามหลักการของสิทธิมนุษยชน

โดยไม่ถูกจำกัดจากสถานะทางเพศหรือการสมรส เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของชีวิตได้อย่างอิสระ สามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์และมีความสุขได้ในสังคมเช่นคนทั่วไป ซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัย: ที่คุณบอกว่าต้องการจดทะเบียนสมรส อะไรเป็นเหตุผลที่ทำให้คุณตัดสินใจเช่นนั้น ?

“ก็มันได้สิทธิหลายอย่างจากคนรักหรือคนที่เราใช้ชีวิตคู่กัน”

(นอร์ท, ผู้ให้ข้อมูล)

“ด้วยเหตุผลที่ว่านี่ก็ออกใหม่บางที่การรักษาพยาบาลไง มันก็เป็นเรื่องที่แพนเราจะสามารถช่วยได้ใจในการเซ็นยินยอม หรือวันนึงเราเป็นอะไรขึ้นมากระทันหัน คนที่เราอยากให้เซ็นยินยอมก็คือแพน อืม ประมาณนี้แหละ”

(ออน, ผู้ให้ข้อมูล)

“มันมีสิทธิพิเศษหลายอย่าง เช่น ถ้ามีลูก ลูกก็เป็นลูกที่ชอบด้วยกฎหมาย สิทธิเรื่องมรดก”

(มอส, ผู้ให้ข้อมูล)

“รู้สึกว่ามันจะเป็นแบบคบกันโดยที่ไม่มีคนรู้ครับ ไม่อยากแต่งงานครับ ขออยู่แบบว่าอยู่ด้วยกันก็พอ ลูกน่าจะไม่มีครับ”

(ทอย, ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสภายใต้กฎหมายสมรสเท่าเทียม เพื่อให้ได้รับสิทธิทางกฎหมายในหลายด้านเช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง ไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางสวัสดิการ สิทธิในการตัดสินใจทางการแพทย์ สิทธิในการรับมรดกและสิทธิในการเป็นผู้ปกครองบุตรตามกฎหมาย โดยผู้ให้ข้อมูลได้เน้นถึงความสำคัญของสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการดูแลกันและกันในชีวิตคู่ เช่น สิทธิในการเซ็นยินยอมทางการแพทย์ในกรณีฉุกเฉินและสิทธิในการรับรองบุตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตคู่ได้อย่างมั่นคงและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ความต้องการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการสมรสไม่ได้เป็นเพียงการแสดงออกถึงความรักหรือสถานะทางสังคมเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกที่จำเป็นในการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีเสถียรภาพ และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง ดังนั้น การจดทะเบียนสมรสจึงเป็นมากกว่าพิธีการทางกฎหมาย หากแต่เป็นประตูสำคัญที่เปิดโอกาสให้บุคคลในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z สามารถวางแผนชีวิตครอบครัวได้อย่างมั่นใจ มีความมั่นคงในชีวิตคู่และได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเช่นเดียวกับทุกคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักเสรีภาพที่เท่าเทียมในระบอบประชาธิปไตยที่ Rawls ได้ให้ความสำคัญถึงการได้รับความคุ้มครองจากรัฐในฐานะพลเมืองผู้มีศักดิ์ศรีเท่าเทียม เสรีภาพในสิทธิทางกฎหมายนี้ไม่ควรถูกจำกัดเพียงเพราะความแตกต่างทางเพศวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศ แต่กล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนในสังคมควรได้รับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน

3. เสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ (Freedom of Gender Expression)

การแสดงออกทางเพศเป็นวิธีที่บุคคลแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองผ่านพฤติกรรม บุคลิกภาพ บทบาททางสังคมหรือบทบาทในชีวิตคู่และครอบครัว ซึ่งอาจแตกต่างจากเพศกำเนิดของตนเอง ดังนั้น เสรีภาพในการแสดงออกทางเพศจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ช่วยให้คนในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z สามารถใช้ชีวิตในแบบที่ตรงกับตัวตนของตนเองได้ ทั้งนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 คน พบว่า พวกเขาต้องการมีอิสระในการแสดงออกทางเพศของตนเองอย่างเปิดเผยในบริบทของชีวิตคู่และครอบครัว ซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ผู้วิจัย: คุณมีมุมมองต่ออัตลักษณ์ทางเพศของตัวเองอย่างไร

“ยังค้นหาตัวเองอยู่ เพราะปกติก็จะมีความรู้สึกชอบผู้ชาย คบกับผู้ชาย ในอีกมุมหนึ่งก็รู้สึกว่าเราก็คงอยากมีครอบครัวที่มีพ่อแม่ลูกที่เป็นลูกของเราจริง ๆ แต่ก็เข้าใจว่าผู้หญิงเขาไม่ได้ยอมรับที่จะคบกับเกย์แบบเราอะเธอ ก็เลยคิดว่ายังรู้สึกไม่แน่นอนกับอัตลักษณ์ทางเพศของเราในตอนนี้อยู่ เหมือนยังไม่ได้อยากจำกัดขอบเขตของตัวเองตายตัวเลยขนาดนั้น”

(นอร์ท, ผู้ให้ข้อมูล)

“เราไม่ต้องการกำหนดขอบเขต อยากเป็นตัวของตัวเอง ไม่ได้อยากค้นหาตัวเองอะเธอ รู้สึกแค่ว่าจะเป็นยังไงก็ให้เป็นไป”

(ปอนด์, ผู้ให้ข้อมูล)

“จริง ๆ เค้าวามันไม่ได้สำคัญอะเรื่องเพศ เราชอบได้หมดอะไม่ว่าเพศไหนแค่อยกกันเข้าใจก็พอจะแล้วก็ได้คิดจะค้นหาตัวเองอะไรแล้วอะ เป็นยังไงก็เป็น ชอบใครก็ชอบได้หมด เรียกว่าเป็นตัวของตัวเองดีกว่า”

(ออน, ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการอิสระในการนิยามและแสดงออกทางเพศของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องถูกจำกัดอยู่ในกรอบของอัตลักษณ์ทางเพศที่มีอยู่ตามชนบ เช่น การต้องเลือกเป็นเพศชายหรือเพศหญิงอย่างชัดเจน หรือการยึดติดกับเพศวิถีใดเพศวิถีหนึ่งอย่างถาวร ความต้องการเหล่านี้สะท้อนถึงแนวคิดเรื่องความเป็นตัวของตัวเอง ที่แต่ละคนต้องการมีเสรีภาพในการใช้ชีวิตอย่างสอดคล้องกับความรู้สึกภายใน ประสบการณ์ส่วนตัวและความสัมพันธ์ที่เลือกเอง โดยปราศจากแรงกดดันจากกรอบสังคม ค่านิยมหรือความคาดหวังที่จำกัดตัวตนของพวกเขา การที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกที่จะไม่นิยามหรือไม่ระบุอัตลักษณ์ทางเพศอย่างชัดเจน ไม่ได้หมายถึงความสับสนหรือการปฏิเสธตัวตนของตัวเอง แต่เป็นการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวเพื่อขยายพรมแดนของความเป็นมนุษย์ให้หลุดพ้นจากค่านิยมที่คับแคบ ซึ่งตรงกับหลักเสรีภาพที่เท่าเทียม (Equal Liberty Principle) ของ Rawls ที่เสนอว่า ทุกคนควรได้รับเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมในการกำหนดเป้าหมายชีวิตและแสดงออกถึงตัวตนของตนเอง ตราบใดที่การกระทำนั้นไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งในบริบทนี้ เสรีภาพในการแสดงออกทางเพศจึงไม่ควรถูกตีกรอบด้วยค่านิยมทางกฎหมายหรือจารีตแบบทวิลักษณ์ (binary) แต่ควรเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเลือกดำรงอยู่ในอัตลักษณ์ที่ตนเองรู้สึกเป็นจริง และสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นบนพื้นฐานของความสมัครใจอย่างเสรีโดยไม่ถูกตีตรา การให้สิทธิในลักษณะนี้จึงไม่ใช่เพียงเรื่องของการยอมรับความหลากหลายทางเพศเท่านั้น แต่เป็นการยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพในการดำรงชีวิตอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นหัวใจของสังคมประชาธิปไตยตามแนวคิดของ Rawls

ความต้องการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติของความรักหรือการอยู่ร่วมกันในชีวิตคู่ หากแต่สะท้อนการแสวงหาพื้นที่แห่งเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ทั้งในด้านการเลือกวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับตนเอง การเข้าถึงสิทธิทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมและการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศโดยปราศจากข้อจำกัดจากกรอบสังคมดั้งเดิม ปรากฏการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า สำหรับบุคคลกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z การสร้างครอบครัวคือการประกอบสร้างอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ในรูปแบบที่พวกเขาเลือกเองอย่างเสรี ภายใต้โครงสร้างสังคมที่เคารพในความหลากหลายและยึดมั่นในหลักเสรีภาพที่เท่าเทียมของความเป็นมนุษย์ทุกคน

นอกจากนี้ ตามกรอบแนวคิดหลักเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่ามโนคติประกอบมิติอื่น ที่ส่งผลต่อความต้องการสร้างครอบครัว นั่นคือ ความคาดหวังการยอมรับความแตกต่างจากสังคม โดยรายละเอียดจากการศึกษา ดังต่อไปนี้

มิติตความคาดหวังการยอมรับความแตกต่างจากสังคม

การยอมรับความแตกต่างทางเพศและอัตลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้กลุ่ม LGBTQ+ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุขและมีศักดิ์ศรี ทว่าปัจจุบัน แม้สังคมจะเปิดกว้างและให้การยอมรับมากขึ้น แต่กลุ่ม LGBTQ+ ยังคงเผชิญกับทัศนคติที่เป็นอคติ การเลือกปฏิบัติและการตีตราทางสังคมในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว สถานศึกษา หรือที่ทำงานด้วยเหตุนี้ กลุ่ม LGBTQ+ จึงคาดหวังให้สังคมมีมุมมองที่เปิดกว้างและให้คุณค่าแก่ความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ไม่เพียงแต่ในแง่ของสิทธิทางกฎหมาย แต่ยังรวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างแท้จริง ซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัย: คุณคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมที่ยอมรับครอบครัวของ LGBTQ+ ได้อย่างแท้จริง

“ความรู้ มันต้องให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมสำหรับคนที่เป็น LGBTQ+ เกิดมาไม่จำเป็นต้องแค่งงหรือชายหอก อยากให้สนใจที่ลักษณะนิสัยมากกว่า ไม่ได้อยากให้มาสนใจว่าเพศอะไร”

(ปอนด์, ผู้ให้ข้อมูล)

“ควรต้องมีการปลูกฝังในการทำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศ แล้วตอนนี้ในประเทศไทยยังไม่เห็นชัดเจนเกี่ยวกับครอบครัวที่มันเป็น LGBTQ+ แบบจริง ๆ ก็เลยคิดว่าควรใช้สิทธิพลทางสื่ออะให้ถูกต้องและให้เห็นว่า เทย์ เนี่ยเขาเป็นครอบครัว LGBTQ+ แต่เขามีลูกอะโรยอย่างนี้อะ ประมาณว่ามันเกิดขึ้นได้และมันไม่ได้ผิด”

(ทอย, ผู้ให้ข้อมูล)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคาดหวังว่าสังคมไทยจะก้าวข้ามความเข้าใจแบบเดิม ๆ ที่มีต่อกลุ่ม กลุ่ม LGBTQ+ Gen Z และยอมรับในความชอบธรรมของการดำเนินชีวิต รวมถึงการสร้างครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ความคาดหวังดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงการเรียกร้องสิทธิทางกฎหมายเท่านั้น หากแต่สะท้อนถึงความปรารถนาในการเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคมที่ลึกซึ้งและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในมิติของทัศนคติ ความเข้าใจและการยอมรับที่มาจากการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม ผู้ให้ข้อมูลตระหนักดีว่าการลดอคติที่มีต่อ

กลุ่ม LGBTQ+ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงชั่วข้ามคืน หากต้องอาศัยการปลูกฝังแนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางเพศและความหลากหลายในระดับครอบครัว ระบบการศึกษาและพื้นที่สาธารณะ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการไม่เลือกปฏิบัติและการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเสมอภาค นอกจากนี้ยังมีการเน้นย้ำถึงบทบาทของสื่อโซเชียล และการสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ ในฐานะเครื่องมือสำคัญในการปรับเปลี่ยนมุมมองของสาธารณชน โดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องราวของครอบครัว LGBTQ+ ที่สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างจากครอบครัวในแบบแผนทั่วไป การสร้างภาพจำใหม่ที่เป็นบวกนี้มีส่วนช่วยในการลดอคติทางวัฒนธรรม และเปิดพื้นที่ให้กลุ่มหลากหลายทางเพศได้รับการยอมรับจากสังคมในฐานะผู้มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

ประสบการณ์ที่นำไปสู่ความต้องการสร้างครอบครัวของคนรุ่นใหม่ในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล 5 คน ผู้วิจัยพบประสบการณ์ร่วมของคนรุ่นใหม่ในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z อันนำไปสู่ความต้องการสร้างครอบครัว ดังนี้

1. ประสบการณ์การสูญเสียผู้นำหรือเสาหลักของครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูล “มอส” มีโครงสร้างครอบครัวที่แตกต่างจากรูปแบบทั่วไป โดยมีกลุ่มสมาชิกหลัก คือ แม่ที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว เนื่องจากพ่อของมอสเสียชีวิตเมื่อเขายังเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทำให้ครอบครัวเหลือเพียงแม่ ตาและพี่สาว จากประสบการณ์ความสูญเสียในครอบครัว ทำให้มอสรู้สึกขาดบางสิ่งบางอย่างในชีวิตครอบครัว ด้วยเหตุผลนี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลความต้องการที่จะสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ขึ้นมาใหม่ โดยเขามีความต้องการสร้างครอบครัวที่ไม่ขาดคนรักและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพราะเขามองว่าครอบครัวของตัวเองยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากการสูญเสียพ่อ ซึ่งเป็นการขาดบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตครอบครัว

2. ประสบการณ์การถูกตีตราจากสังคมและขาดการยอมรับจากครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูล “ปอนด์” ได้เปิดเผยถึงประสบการณ์ที่ยากลำบากจากการเผชิญกับการถูกสังคมเหยียดหยาม อันเนื่องมาจากอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศของตน โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่าตนเองเติบโตในบริบทชนบท ทั้งในแง่ของที่อยู่อาศัยและสถานศึกษา ซึ่งยังขาดความเข้าใจและการเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกท้อแท้และอึดอัด เนื่องจากต้องเผชิญกับการถูกมองผ่านสายตาที่ตัดสินและการกล่าวถึงในแง่ลบจากสังคมอยู่เสมอ ซึ่งเป็นเหตุทำให้รู้สึกไม่เป็นที่ยอมรับและขาดพื้นที่สำหรับการแสดงออกตามตัวตนที่แท้จริง นอกจากนี้ เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้เปิดใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศกับครอบครัว การตอบรับที่ได้รับกลับเป็นเพียงความเงิบ ซึ่งยิ่งทำให้เขารู้สึกโดดเดี่ยวและห่างเหินจากครอบครัวของตน ความเงิบของครอบครัวทำให้เขารู้สึกว่าแม้จะเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน แต่ก็ยังไม่สามารถยอมรับและเข้าใจในตัวตนของเขาได้อย่างแท้จริง และด้วยเหตุผลนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงมีความต้องการสร้างครอบครัวในอนาคต เพื่อที่จะสามารถเติมเต็มความโดดเดี่ยวในใจ รวมถึงให้ความรักและการสนับสนุนกันได้อย่างไม่มีเงื่อนไข

3. ประสบการณ์การพิสูจน์ตัวเองในฐานะ LGBTQ+ เพียงคนเดียวในครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูล “นอร์ธ” และ “ทอย” ต่างสะท้อนถึงประสบการณ์การต้องพิสูจน์ตัวเองในฐานะบุคคลเพียงคนเดียวในครอบครัวที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเป็น LGBTQ+ สำหรับนอร์ธ ความคิดเรื่องการสร้างครอบครัวและการมีลูกเป็นเสมือนเครื่องยืนยันคุณค่าและบทบาทในสังคม โดยเขากังวลว่า “เมื่อแก่ตัวไป ใครจะคอยดูแล” การมีลูกจึงถูกมองว่าเป็นวิธีการสร้างหลักประกันทางอารมณ์และกายภาพ รวมถึงเป็นการสืบสานตัวตนและคุณค่าของตนเองไปสู่รุ่นถัดไป อีกทั้งยังสะท้อนถึงการทำงานหนัก การสร้างฐานะ และการสะสมทรัพย์สิน เพื่อยืนยันว่าแม้จะเป็น LGBTQ+ ก็สามารถเป็นผู้ให้และผู้สืบทอดที่

ครอบครัวภาคภูมิใจได้ ในทำนองเดียวกัน “ทอย” ซึ่งเป็นบุคคลเดียวในครอบครัวที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเป็น LGBTQ+ ได้เปิดเผยว่าในวัยเด็กต้องอาศัยอยู่กับตายาย เนื่องจากพ่อแม่รู้สึกอับอายต่ออัตลักษณ์ทางเพศของเขา อย่างไรก็ตาม เมื่อทอยสามารถพัฒนาความสามารถด้านการเรียนหรือความสามารถพิเศษอื่น ๆ ได้สำเร็จ จึงค่อย ๆ ได้รับการยอมรับจากพ่อแม่ ประสบการณ์นี้ทำให้ทอยเกิดความต้อการที่จะสร้างครอบครัว เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จและบทบาทที่มั่นคงในฐานะสมาชิกครอบครัว

อภิปรายและสรุปผล

อภิปรายผล

ปรากฏการณ์เสรีภาพที่เท่าเทียมว่าด้วยความต้องการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 คน เพื่อสำรวจความต้องการสร้างครอบครัวในอนาคตของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z พบว่าแต่ละคนมีแนวคิดและรูปแบบการสร้างครอบครัวที่ต้องการในแบบของตัวเองตามการรับรู้ ความเชื่อ ความคิด อารมณ์ สามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls ดังนี้

เสรีภาพที่เท่าเทียมในการสร้างครอบครัว

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเสรีภาพในหลายมิติของผู้ให้ข้อมูลในการสร้างครอบครัว พบว่า ความต้องการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงความปรารถนาในระดับส่วนบุคคล หากแต่เป็นการเรียกร้องพื้นที่ทางสังคมที่เท่าเทียม เพื่อให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตคู่ในรูปแบบที่ตนเองเลือกได้อย่างมีศักดิ์ศรี เสรีภาพในที่นี้ปรากฏในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิต ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของบุคคลในการกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเอง เช่น ความต้องการแต่งงาน มีลูก หรือแม้กระทั่งการไม่ต้องการแต่งงานหรือไม่ต้องการมีลูก แต่เลือกที่จะมีชีวิตคู่ในรูปแบบที่พวกเขาต้องการ เสรีภาพในการแสดงออกทางเพศเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของบุคคล LGBTQ+ ที่อาจไม่ได้สอดคล้องกับกรอบเพศดั้งเดิม และเสรีภาพในการเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย เช่น การจดทะเบียนสมรสเท่าเทียม ก็เป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าเป็นสิทธิที่สำคัญในการดำเนินชีวิตคู่ที่มั่นคงและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดทิศทางของชีวิตและความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการดำเนินชีวิตตามที่ตนเองต้องการ มากกว่าการพยายามปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานความคิดของสังคม จะเห็นได้ว่าการที่พวกเขามีทางเลือกในการใช้ชีวิตตามที่ต้องการ เป็นผลมาจากการได้รับเสรีภาพที่เท่าเทียมทางกฎหมายนั่นเอง

มิติเหล่านี้สามารถอธิบายผ่านหลักเสรีภาพที่เท่าเทียม (Equal Liberty Principle) ของ Rawls (1997) ซึ่งเสนอว่าทุกคนควรได้รับเสรีภาพขั้นพื้นฐานในระดับที่เท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีอัตลักษณ์หรือสถานภาพทางสังคมเช่นไร เสรีภาพจึงไม่ใช่เพียงสิทธิในการเลือกเท่านั้น แต่คือเงื่อนไขของความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการเคารพจากโครงสร้างทางสังคมและรัฐ โดยเฉพาะเสรีภาพในการกำหนดชีวิตของตนเอง รักใคร่และแสดงออกถึงอัตลักษณ์โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ หลักการนี้ทำให้แนวคิดของ Rawls เป็นรากฐานสำคัญของการผลักดันนโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ เช่น กรณีประเทศไทยที่ได้ผ่านพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2567 ซึ่งรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกันอย่างเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศ ทั้งในเรื่องสิทธิการรับบุตรบุญธรรม ทรัพย์สิน สวัสดิการ และการตัดสินใจทางการแพทย์ อย่างไรก็ตาม คำถามสำคัญที่ตามมาคือ เสรีภาพที่เท่าเทียมตามแนวคิดของ Rawls สามารถรองรับความซับซ้อนของชีวิต LGBTQ+ ในบริบทไทยได้เพียงพอหรือไม่ เพราะแม้ผู้ให้ข้อมูลจะยอมรับว่าสิทธิทางกฎหมายมีความสำคัญต่อการวางแผน

ชีวิตคู่ แต่สิ่งที่ปรากฏชัดในข้อมูลเชิงลึก คือ ความต้องการใช้ชีวิตในแบบของตนโดยไม่ต้องจำกัดอยู่ภายใต้ค่านิยมดั้งเดิม เช่น การแต่งงาน การมีลูก หรือการจดทะเบียนสมรส การตัดสินใจเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการปฏิเสธสิทธิ แต่เกิดจากการแสวงหาเสรีภาพที่สะท้อนตัวตนแท้จริงของพวกเขา และความต้องการได้รับการยอมรับในฐานะมนุษย์มากกว่าการเป็นผู้รับสิทธิ ผลการศึกษานี้สะท้อนข้อวิพากษ์ที่สำคัญของแนวคิด Rawls ซึ่งมีรากฐานจากแบบจำลองของปัจเจกบุคคลที่เสรีและเสมอภาคในเชิงนามธรรม โดยไม่คำนึงถึงโครงสร้างความเปราะบางของกลุ่มชายขอบ นั่นคือ กลุ่ม LGBTQ+ ที่ต้องเผชิญกับอคติ การตีตราและแรงกดดันจากสังคม ถึงแม้จะมีกฎหมายรองรับแล้วก็ตาม นักทฤษฎี เช่น Fraser (2000) และ Butler (2004) จึงเสนอว่า ความยุติธรรมควรต้องรวมถึงการยอมรับ (recognition) ไม่ใช่แค่การกระจายสิทธิ เพราะสิทธิที่ได้มาจะไม่มี ความหมาย หากบุคคลยังคงถูกปฏิเสธคุณค่าในฐานะมนุษย์

หากวิเคราะห์ในมุมมองอำนาจเชิงโครงสร้าง จะเห็นได้ว่าความต้องการเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นในสภาวะไร้อิทธิพลจากสังคม แต่เป็นการต่อรองกับระบบการศึกษา ระบบกฎหมายและศาสนา ที่ยังคงวางกรอบค่านิยมครอบครัวแบบชาย-หญิง และกรอบศีลธรรมที่คับแคบ ระบบการศึกษายังขาดการบรรจุเรื่องสิทธิและความหลากหลายทางเพศลงในหลักสูตร ทำให้การปลูกฝังความเข้าใจตั้งแต่เยาว์วัยไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ (องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2562) ในขณะเดียวกัน ระบบกฎหมายแม้จะมีความก้าวหน้า เช่น การสมรสเท่าเทียม แต่ยังคงต้องพัฒนาให้ครอบคลุมการคุ้มครองในเชิงปฏิบัติ รวมถึงจัดการตีตราทางสังคมที่ฝังแน่น (สมถวิล เอี่ยมโก๋ และคณะ, 2564; Boonyang & Tawalwongsri, 2021) ส่วนศาสนาซึ่งมีอิทธิพลสูงต่อการกำหนดคุณค่าครอบครัว ยังคงตีความให้ครอบครัวที่สมบูรณ์และถูกต้องตามครรลอง ต้องเป็นชาย-หญิง ทำให้ LGBTQ+ Gen Z ต้องเผชิญแรงกดดันซ้ำซ้อน (ฉ) ดังนั้น การสร้างครอบครัวของกลุ่มนี้จึงเป็นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ที่ทำลายอำนาจเชิงโครงสร้าง และยืนยันสิทธิในการออกแบบชีวิตตามอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ที่แท้จริงของตนเอง (Rawls, 1997; Fraser, 2000)

อย่างไรก็ตาม จึงพบว่ามีคุณสมบัติคล้องกับหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนที่กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเอง รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตและการสร้างครอบครัว แม้ว่างานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาความต้องการในการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ซึ่งเป็นเพียงแนวคิดและความคาดหวังในอนาคต แต่การมีความต้องการเหล่านี้เองก็เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สะท้อนถึงเสรีภาพในการคิดและการวางแผนชีวิตโดยปราศจากข้อจำกัดจากโครงสร้างทางสังคมหรือกฎหมาย ดังที่ HERA (1999) กล่าวว่า เสรีภาพไม่ได้หมายถึงเพียงการกระทำที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงสิทธิในการฝัน ความต้องการและการกำหนดเป้าหมายของตนเอง จากความต้องการในการสร้างครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 คน จะเห็นถึงลักษณะความหลากหลายของรูปแบบของครอบครัว โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่า ในสังคมไทยครอบครัวทางเลือกของกลุ่ม LGBTQ+ กำลังได้รับการยอมรับมากขึ้น แม้ว่าครอบครัวแบบดั้งเดิมที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกยังคงเป็นโครงสร้างครอบครัวหลักที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย แต่กลุ่ม LGBTQ+ ได้เริ่มสร้างครอบครัวในรูปแบบของตนเอง ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ทางเพศแบบดั้งเดิมระหว่างชายและหญิง อีกทั้งยังสะท้อนแนวโน้มเดียวกับงานของ Thongthai et al., (2023) ที่ศึกษาวัยรุ่นเพศหลากหลายในกรุงเทพมหานคร และพบว่ากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศให้ความสำคัญกับพื้นที่ของตนเอง มากกว่ารูปแบบความสัมพันธ์ที่ถูกต้องตามกรอบรัฐ การสร้างครอบครัวของกลุ่มนี้จึงไม่ใช่การเลียนแบบครอบครัวแบบเดิม หากแต่เป็นการประดิษฐ์สร้างครอบครัวทางเลือกที่ยึดโยงกับความสัมพันธ์ทางอารมณ์ การสนับสนุนกันและการมีอยู่ร่วมกันอย่างมีความหมาย ดังนั้น การมีเสรีภาพที่เท่าเทียมทางกฎหมายส่งผลให้บุคคล LGBTQ+ สามารถเลือกวิถีชีวิตและสร้างครอบครัวในรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายในโครงสร้างครอบครัว และสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่มีแนวโน้มเปิดกว้างมากขึ้นในการยอมรับครอบครัวทางเลือกของกลุ่ม LGBTQ+

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีมุมมองว่า หากบุคคลทั่วไปสามารถมองเห็นอนาคตของตนในฐานะคู่สมรสหรือผู้สร้างครอบครัวได้โดยไม่ถืออุปสรรค กลุ่ม LGBTQ+ ก็ควรมีสิทธิเดียวกันในการจินตนาการถึงชีวิตคู่และครอบครัวของตนในอนาคตโดยไม่ถูกตั้งคำถาม อย่างไรก็ตาม หากการแสดงออกถึงความต้องการนี้ยังคงต้องเผชิญกับแรงกดดันจากสังคมหรือข้อจำกัดทางกฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อโอกาสในการสร้างครอบครัวในอนาคต ก็สะท้อนให้เห็นว่าเสรีภาพที่แท้จริงยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การที่กลุ่ม LGBTQ+ มีความต้องการในการสร้างครอบครัวจึงเป็นข้อพิสูจน์ถึงสิทธิและเสรีภาพของพวกเขาในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ไม่ใช่เพียงในแง่ของการกระทำ แต่รวมถึงเสรีภาพในการมีความฝันและความหวังโดยไม่ถูกจำกัดหรือเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเคารพสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

ความต้องการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z เปรียบเสมือนการเคลื่อนไหวเพื่อเสรีภาพทั้งในระดับกฎหมายและระดับประสบการณ์ ซึ่งเรียกร้องให้สังคมไทยไม่เพียงให้สิทธิ แต่ต้องให้ความหมายที่เท่าเทียมด้วย การพัฒนาไปสู่ความยุติธรรมตามจินตภาพของ Rawls จึงอาจต้องขยายจากกรอบเสรีนิยมคลาสสิก ไปสู่การรับฟังเสียงของผู้มีความหลากหลายทางเพศในฐานะมนุษย์ที่ดำรงอยู่ท่ามกลางความสัมพันธ์ ความเปราะบางและความฝันที่ไม่เหมือนใคร

มิติความคาดหวังการยอมรับความแตกต่างจากสังคม

การยอมรับความแตกต่างจากสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจประสบการณ์และความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ ในการสร้างครอบครัวและใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ท่ามกลางบริบทสังคมไทยที่แม้จะมีการเปิดกว้างมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีอคติและการเลือกปฏิบัติ การยอมรับความแตกต่างจากสังคมไม่ใช่เพียงเงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม LGBTQ+ เท่านั้น หากแต่เป็นกลไกเชิงโครงสร้างที่หล่อหลอมความเป็นไปได้ในการใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและเสรีภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในบริบทของการสร้างครอบครัวซึ่งยังคงเป็นประเด็นหรือพื้นที่ที่อ่อนไหวต่ออคติทางเพศและค่านิยมดั้งเดิมในสังคมไทย งานวิจัยนี้สะท้อนว่าแม้ประเทศไทยจะเริ่มขยับเข้าสู่การรับรองสิทธิในระดับกฎหมาย แต่ในระดับประสบการณ์ชีวิตจริง ผู้ให้ข้อมูล LGBTQ+ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทยังคงต้องเผชิญกับแรงกดดันจากครอบครัว ชุมชนและโครงสร้างความคิดที่ตั้งอยู่บนกรอบเพศสภาพแบบทวิลักษณ์ (binary gender system) ซึ่ง Butler (1990) ได้กล่าวว่า เพศสภาพแบบทวิลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกแสดงซ้ำ ๆ ไม่ใช่ธรรมชาติและการยึดมั่นเช่นนี้เป็นเหมือนการจำกัดเสรีภาพในการดำรงอยู่ของตัวตนทางเพศที่ซับซ้อนหลากหลายจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและดำรงอยู่ของกลุ่ม LGBTQ+

เมื่อพิจารณาผ่านกรอบความคิดของ Rawls เสรีภาพที่เท่าเทียมไม่อาจบรรลุได้หากไม่ถูกรับรู้และยอมรับในระดับวัฒนธรรม เพราะแม้สิทธิและเสรีภาพจะถูกจัดสรรอย่างเสมอภาค แต่หากสังคมยังไม่ปรับเปลี่ยนชุดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติที่สืบทอดผ่านการศึกษา ครอบครัวและสื่อมวลชน เสรีภาพเหล่านั้นก็ยังคงเป็นเพียงนามธรรมที่ไม่มีแรงส่งในชีวิตจริงของกลุ่ม LGBTQ+ ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้จึงต้องการเน้นย้ำว่า การยอมรับ คือ เงื่อนไขร่วมที่เชื่อมโยงระหว่างสิทธิเสรีภาพ ความรักและการมีชีวิตคู่ที่มั่นคง โดยเฉพาะการมีครอบครัวในแบบที่ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับมาตรฐานดั้งเดิมของรัฐหรือศาสนา ดังนั้น ความหวังของ LGBTQ+ Gen Z ที่ปรากฏในการศึกษานี้ จึงไม่ใช่เพียงการเรียกร้องสิทธิในระดับนโยบาย แต่คือการเรียกร้องให้สังคมเข้าใจและเปิดใจต่อรูปแบบชีวิตที่หลากหลาย ผ่านการศึกษาที่ไม่เลือกปฏิบัติ การปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมเรื่องสิทธิและอัตลักษณ์ทางเพศ และการสร้างตัวอย่างของครอบครัว LGBTQ+ ที่มั่นคงผ่านสื่อสารมวลชนอย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Fraser (2000) ที่เน้นว่าความยุติธรรมมิใช่เพียงการจัดสรร

ทรัพยากรเท่านั้น แต่ต้องควบคู่กับการยอมรับเชิงวัฒนธรรม เพื่อปลดปล่อยกลุ่มชายขอบจากการตีตรา (misrecognition) และทำให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างภาคภูมิใจ

จากการศึกษาในด้านนี้ Sothanasathian & Thubkaew (2006) พบการเลือกปฏิบัติและทัศนคติที่ยังคงเป็นลบในบางกลุ่ม แม้ว่าสังคมเมืองใหญ่จะเปิดกว้างมากขึ้น แต่ในบางพื้นที่และบางกลุ่มของสังคมไทย ทัศนคติที่ไม่ยอมรับกลุ่ม LGBTQ+ ยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทหรือในกลุ่มคนที่ยึดมั่นในค่านิยมทางศาสนาและวัฒนธรรมดั้งเดิม การไม่ยอมรับหรือการเหยียดหยามกลุ่ม LGBTQ+ ยังคงเป็นปัญหาที่พบได้ โดยเฉพาะในครอบครัวที่มองว่าไม่สามารถยอมรับความหลากหลายทางเพศได้ โดยงานวิจัยของ สมถวิล เขี่ยมโก และคณะ (2022) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการไม่ตีตราบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะในแง่ของการไม่ใช้คำพูดที่ล้อเลียน หรือการไม่ล้อเลียนกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ซึ่งเป็นวิธีการเบื้องต้นที่สามารถลดการตีตราและสร้างความเข้าใจที่ดีขึ้นในสังคม การไม่ตีตราและการส่งเสริมความเข้าใจในความหลากหลายทางเพศยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวและในสังคมให้ยั่งยืนและมีความสมดุล การสร้างพื้นที่ปลอดภัยและการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับในครอบครัวหรือในชุมชนเป็นก้าวสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่ม LGBTQ+ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องเผชิญกับการกดดันจากค่านิยมที่จำกัด ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างความเข้าใจผ่านการศึกษามีเนื้อหาครอบคลุมและการใช้สื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการช่วยให้สังคมเห็นความสำคัญของการเคารพในความหลากหลายทางเพศ การทำเช่นนี้จะไม่เพียงแค่ลดปัญหาการตีตรา แต่ยังช่วยให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างในทุกรูปแบบได้อย่างแท้จริง ความเข้าใจนี้สามารถสร้างสังคมที่ทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่ต้องกลัวการถูกตัดสินจากผู้อื่น

แนวทางในการพัฒนาเชิงนโยบายและสังคมที่ส่งเสริมการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z

กฎหมายที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกเพศเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ หากรัฐมีความมุ่งมั่นที่จะปรับโครงสร้างทางกฎหมายให้รองรับความหลากหลายของครอบครัวในสังคมปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปรับปรุงกฎหมายจะเป็นก้าวสำคัญ แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทัศนคติก็เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อให้สิทธิของ LGBTQ+ ไม่ใช่เพียงข้อกำหนดทางกฎหมายที่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ แต่เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติอย่างเป็นธรรมในชีวิตจริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการพัฒนาเชิงนโยบายและการสนับสนุนเชิงสังคมที่สามารถส่งเสริมความเสมอภาคในการสร้างครอบครัวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในอนาคต

1. การทบทวนและกำหนดแนวทางที่เป็นรูปธรรมของกฎหมายในการคุ้มครองบุคคล LGBTQ+

หน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนควรทบทวนและกำหนดแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเข้าไม่ถึงสิทธิของตนเอง โดยเฉพาะในบริบทของการสร้างครอบครัว ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม การดำเนินการดังกล่าวสามารถพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดหลักเสรีภาพที่เท่าเทียม (Equal Liberty Principle) ของ Rawls เพื่อให้มั่นใจว่าบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถเข้าถึงสิทธิและโอกาสในการสร้างครอบครัวได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้ควรมีมาตรการสนับสนุนที่ชัดเจน เช่น การปรับปรุงกฎหมายและนโยบายให้ครอบคลุมความหลากหลายของครอบครัว การส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจในสังคมเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลกลุ่มนี้

2. ใช้สื่อในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีควรมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและสามารถเข้าถึงสิทธิของตนเองได้อย่างถูกต้อง รวมถึงส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในทุกมิติของชีวิต เช่น การศึกษา การทำงานและการสร้างครอบครัว การดำเนินการดังกล่าวอาจรวมถึงการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและสื่อมวลชนในการเผยแพร่เนื้อหาที่ส่งเสริมความเสมอภาค การลดอคติทางเพศและการสนับสนุนเชิงนโยบายที่เอื้อต่อการยอมรับความหลากหลายในสังคม เช่น ในงานวิจัยของ Boonyang & Tawalwongsr, (2021) ได้พัฒนาละครสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางเพศ ซึ่งละครดังกล่าวสามารถส่งเสริมความเข้าใจและการตระหนักถึงความเท่าเทียมกันของผู้คนทุกเพศในสังคม

3. การบรรจุแนวคิดการเคารพในสิทธิมนุษยชนลงในแบบเรียน

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ควรได้รับการบรรจุลงในแบบเรียนของสถานศึกษา หลักสูตรที่ได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมแนวคิดดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองและผู้อื่น รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญของความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคม ดังที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา ในลักษณะที่คำนึงถึงความเหมาะสมทางวัฒนธรรมและให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ โดยเน้นย้ำว่าเพศวิถีศึกษาควรได้รับการสอนโดยปราศจากการตัดสินเชิงคุณค่า (องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2562) ในทำนองเดียวกัน การบรรจุหลักสิทธิมนุษยชนลงในแบบเรียนควรใช้แนวทางที่ปราศจากและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาประเด็นทางสังคมได้อย่างเป็นธรรมและรอบด้าน เนื้อหาควรครอบคลุมถึงประเด็นด้านความหลากหลายทางเพศและความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของเพศสภาพ เชื้อชาติ ศาสนาหรือวิถีชีวิต

4. การยอมรับและการสนับสนุนจากสังคมเพื่อการสร้างครอบครัว LGBTQ+

แม้ว่ากฎหมายจะมีการรองรับสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ เช่น การสมรสเท่าเทียม แต่การสร้างครอบครัวที่ประสบความสำเร็จของกลุ่ม LGBTQ+ ยังขึ้นอยู่กับที่ยอมรับและความเข้าใจจากคนในครอบครัวและสังคมโดยรอบ หากขาดการสนับสนุนและความเข้าใจจากคนรอบข้าง พวกเขาอาจจะต้องเผชิญกับอุปสรรคทางสังคมและจิตใจที่ยากลำบาก การยอมรับความหลากหลายทางเพศต้องเริ่มต้นจากการปลูกฝังทัศนคติที่ดีในระดับครอบครัวและชุมชน การที่ครอบครัวสามารถเปิดใจและยอมรับความแตกต่างทางเพศ จะช่วยให้สมาชิกในครอบครัว LGBTQ+ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่มีความสุขและมั่นคงได้ การสนับสนุนจากคนในครอบครัวทำให้สามารถเผชิญกับความท้าทายในสังคมที่ยังมีอคติและการเลือกปฏิบัติได้อย่างเข้มแข็ง ในส่วนของชุมชนและสังคม สามารถความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางเพศผ่านกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างความเคารพในความแตกต่าง การให้พื้นที่สำหรับกลุ่ม LGBTQ+ แสดงออกและใช้ชีวิตได้อย่างเต็มที่ มั่นคงและมีความสุข

สรุปผล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าปรากฏการณ์ร่วมที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในการสร้างครอบครัวภายใต้บริบทเสรีภาพของสังคมไทย โดยเฉพาะในประเด็น 1) เสรีภาพที่เท่าเทียมในการสร้างครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย 1.1) เสรีภาพในการกำหนดวิถีชีวิต 1.2) เสรีภาพในการเข้าถึงสิทธิทางกฎหมาย และ 1.3) เสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ นอกจากนี้ยังพบมิติต่อความคาดหวังต่อการยอมรับจากสังคม ซึ่งมีได้เป็นเพียง

การรับรองในเชิงกฎหมาย แต่ยังคงรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและโครงสร้างวัฒนธรรม ที่จะช่วยปลดปล่อยกลุ่ม LGBTQ+ จากการถูกมองเป็นชายขอบ (marginalized) และเปิดโอกาสให้พวกเขาสามารถสร้างครอบครัวบนฐานความรักและศักดิ์ศรีที่เท่าเทียม อีกทั้งจากผลการศึกษาศาสตร์ใช้ในการเสนอแนวทางเชิงนโยบายและสังคมว่าด้วยการส่งเสริมการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ โดยควรขับเคลื่อนทั้งในมิติทางกฎหมาย การศึกษาและการสร้างการยอมรับทางสังคมไปพร้อมกัน โดยการปรับปรุงกฎหมายให้ครอบคลุมสิทธิและความคุ้มครองอย่างเท่าเทียม เป็นรากฐานสำคัญที่สะท้อนถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามหลักเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls ขณะเดียวกัน การปลูกฝังทัศนคติผ่านระบบการศึกษา การบรรจุเรื่องสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรและการใช้สื่อมวลชนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง จะช่วยลดอคติและสร้างวัฒนธรรมการยอมรับในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการในเชิงวิธีวิทยาและขอบเขตข้อมูล อาทิ การที่กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 5 คน ทำให้การสะท้อนมุมมองอาจไม่ครอบคลุมต่อความหลากหลายเชิงประสบการณ์ของ LGBTQ+ ในภูมิภาคชนบทหรือในกลุ่มที่เผชิญแรงกดดันทางศาสนาและวัฒนธรรมอย่างเข้มข้น นอกจากนี้งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่ความคาดหวังและเจตจำนงเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวในอนาคต มากกว่าการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับประสบการณ์การสร้างครอบครัวที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถอธิบายข้อท้าทายที่เกิดขึ้นในกระบวนการสร้างครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดการทรัพยากร การเผชิญแรงกดดันทางเศรษฐกิจหรือการสนับสนุนจากเครือข่ายสังคมรอบตัว อีกทั้งการอ้างอิงแนวคิดเสรีภาพที่เท่าเทียมของ Rawls แม้จะช่วยเน้นย้ำหลักการพื้นฐานทางจริยศาสตร์ แต่ก็อาจไม่เพียงพอที่จะอธิบายโครงสร้างความเปราะบางและอคติที่ฝังรากลึกในสังคมไทยได้อย่างลึกซึ้ง

การศึกษาครั้งนี้ได้เปิดพื้นที่ให้เห็นเสียงและความหวังของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ในประเทศไทยต่อการสร้างครอบครัวที่เป็นไปตามอัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่เลือกเอง โดยความต้องการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z มีความหลากหลายและซับซ้อน อันเนื่องมาจากภูมิหลัง การศึกษา สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ความหลากหลายนี้สะท้อนให้เห็นถึงสิทธิและเสรีภาพในการออกแบบวิถีชีวิตของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกแต่งงานหรือไม่แต่งงาน การมีบุตรที่มีเลือดเนื้อเชื้อไขของตนเอง การรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม การใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ หรือแม้กระทั่งไม่มีบุตรเลย อีกทั้งยังมีเรื่องเกี่ยวกับความต้องการทางกฎหมาย นั่นคือ การจดทะเบียนสมรสเพื่อให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ เฉกเช่นชาย-หญิง ทั้งนี้ยังสะท้อนถึงการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ที่เรียกร้องให้สังคมไทยไม่เพียงให้สิทธิ แต่ต้องให้ความหมายที่แท้จริงกับการมีอยู่ของพวกเขา ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่างานวิจัยนี้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ช่วยขยายกรอบความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ+ ในสังคมไทยร่วมสมัย แต่ก็จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตที่มีการขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายยิ่งขึ้น ควบคู่กับการศึกษาประสบการณ์จริงในระยะยาว เพื่อให้สามารถสะท้อนภาพรวมของการสร้างครอบครัวในบริบทสังคมไทยได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้สามารถต่อยอดเพื่อทำความเข้าใจเพิ่มเติมในเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ร่วมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบในการสร้างครอบครัว เช่น การเลือกใช้วิธีการมีลูกจากการอุบการะ การใช้เทคโนโลยีในการมีบุตร หรือแม้แต่ว่าการเลือกรูปแบบของการสร้างครอบครัวที่ไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ทางเพศแบบดั้งเดิม ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางในการสนับสนุนทางสังคมและการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของรูปแบบครอบครัวในกลุ่ม LGBTQ+ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการเสริมแนวคิดจากนักทฤษฎีอื่น ๆ หรือเชื่อมโยงกับทฤษฎีควบคู่ เช่น Feminist Liberalism, Queer Theory หรือ Social Justice Theory เพื่อเปิดมุมมองที่หลากหลายและลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความต้องการและความหมายของการสร้างครอบครัวในกลุ่ม LGBTQ+ Gen Z ทั้งนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์ที่มีความครอบคลุมมากขึ้นสามารถสะท้อนบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประเด็นทางอำนาจที่ซับซ้อนมากขึ้น และยังส่งเสริมการเข้าใจในมิติของความเท่าเทียมและความหลากหลายอย่างแท้จริงในสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ราชกิจจานุเบกษา. (2567). **พระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พุทธศักราช 2567**. จาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- เรวัต แสงสุริยงค์. (2021). ครอบครัวไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**, 4(3), 41–51.
- วฤชพร ธีรสุริโรจน์. (2017). ครอบครัวทางเลือกและการคงอยู่ของสถาบันครอบครัว. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**, 10(2), 1817–1827.
- สมถวิล เอี่ยมโก้, เลห้ล้าตรี เอกานุกูล, วิกรม บุญนุ่น และ โกมินทร์ วงษ์อ่อน. (2022). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. **วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ISSN: 2774-1141 (Online)**, 12(2), 116–132.
- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. (2562). **แนวปฏิบัติสากลทางวิชาการ เรื่องเพศวิถีศึกษา โดยใช้แนวทางที่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน (ฉบับปรับปรุง)**. จาก <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000368655>.
- Boonyang, A., & Tawalwongsr, S. (2021). ละครสร้างสรรค์เพื่อสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางเพศ. **The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal**, 27(4), 184–191.
- Butler, J., & Trouble, G. (1990). Feminism and the subversion of identity. **Gender trouble**, 3(1), 3–17.
- Butler, J. (2004). **Undoing gender** (1st Ed.). New York: Routledge.
- Carceri, M. D. (2013). Rawls and gender discrimination. **J. Gender, Race & Just**, 16, 423.
- Chan, S. (2020). The evolving family structures and norms in Thai society. **Journal of Social Studies**, 38(2), 102–118.
- Fraser, N. (2000). Rethinking recognition. **New left review**, 3(3), 107–118.
- Health, Empowerment, Rights & Accountability (HERA). (1999). Rights and needs: rethinking the connections in debates over reproductive and sexual rights. **Health and human rights**, 2(4), 17–29. From <https://doi.org/10.2307/4065194>.
- John, W., Creswell, P., & Poth, C. N. (2018). **Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches**. United Kingdom: SAGE Publishing.
- Macedo, S. (1990). **Liberal virtues: Citizenship, virtue, and community in liberal constitutionalism**. Oxford University Press.

- Meksuk, C., & Siriwong, P. (2018). Life partner, Family formation, and Child parenting of the transgender. **Rajamangala University of Technology Srivijaya Research Journal**, 10(1), 37–51.
- Nussbaum, M. C. (2006). Frontiers of justice: Disability, Nationality, Species membership. **Scandinavian Journal of Disability Research**, 9(2), 133–136. From <https://doi.org/10.1080/15017410601003171>.
- Peletz, M. (2006). Transgenderism and gender pluralism in Southeast Asia since early modern times. **Current Anthropology**, 47(2), 309–340.
- Phongpaichit, P., & Baker, C. (2009). **Thaksin: (Expanded)** (2nd Ed). Chiang Mai: Silkworm Books.
- Rawls, J. (1971). **A theory of justice: Original edition**. Cambridge, MA: Harvard University Press. Form <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9z6v>.
- Rawls, J. (1997). **A theory of justice** (Rev. ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rawls, J. (2001). **Justice as fairness: A restatement** (E. Kelly, Ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press. Form <https://doi.org/10.2307/j.ctv31xf5v0>.
- Saengmaneejeeranandacha, T., & Sonsuphap, R. (2020). Equality of gender groups towards marriage and child adoption: opportunities and challenges of Thai society. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**, 14(1), 61–70.
- Smith, D. E. (1993). The standard North American family: SNAF as an ideological code. **Journal of family issues**, 14(1), 50–65. Form <https://doi.org/10.1177/0192513X93014001005>.
- Sothanasathian, S., & Thubkaew, P. (2006). **Communication for managing gay organizations in Thailand**. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Tasker, F., Moller, N., Clarke, V., & Hayfield, N. (2018). New frontiers of family: LGBTQ people pushing back the boundaries of family. **Journal of Family Issues**, 39(18), 4127–4132. Form <https://doi.org/10.1177/0192513X18810930>.
- Thongthai, V., Sakolnakorn, T. P. N., & Phondej, W. (2023). Gender Identity and self-expression among LGBTQ+ Youth in Bangkok. **Journal of Youth and Society in Transition**, 4(2), 75–98.
- Visessuvanapoom, P., Thummanond, C., Klaikeow, C., & Phatthanagumphol, K. (2022). Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer (LGBTQ) Adolescents: Understanding and Support. **Suranaree Journal of Social Science**, 16(2), 119–131.

การพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นสำหรับชมรมผู้สูงอายุจังหวัดอุบลราชธานี

Development of the “Lam Ploen Ruesi Dadton” for Older Adults’ Club in Ubon Ratchathani Province

ศิริวรรณ จันทร์แจ่ม¹ ภักศศิภรณ์ ชันทอง^{2*} สาวิตรี เกาว์โท¹ ศิริเพ็ญ อัดโพนบูลย์³พิชชานันท์ เขียวทองอินทร์² และ สุรศักดิ์ สุขสาย⁴Siriwan Janjang¹, Phaksachiphon Khanthong^{2*}, Savitree Thaotho¹, Siripen Attapaiboon³,Pitchanan Thiantongin² and Surasak Suksai⁴¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000² คณะแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000³ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002⁴ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวดอน จังหวัดอุบลราชธานี 34150¹ Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani 34000² Faculty of Thai Traditional and Alternative Medicine, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani 34000³ Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002⁴ Ban Hua Don Sub-District Health Promoting Hospital, Ubon Ratchathani 34150* Corresponding author: phaksachiphonk@gmail.com

Received: May 2, 2025; Revised: July 23, 2025; Accepted: July 31, 2025

บทคัดย่อ

การออกกำลังกายแบบผสมเหมาะกับผู้สูงอายุ เพราะมีกิจกรรมหลากหลายที่ดึงดูดความสนใจ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการออกกำลังกายสำหรับชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาหลักสูตร และแบบสอบถามความพึงพอใจในการทดลองใช้ท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นสำหรับผู้สูงอายุ ขั้นตอนการพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นมีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกายในผู้สูงอายุและการลำเพลิน 2) สำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร 3) ปรับปรุงทำนองเพลง 4) ออกแบบท่ารำ 5) วิพากษ์ท่ารำ 6) ปรับปรุงท่ารำ 7) ทดลองใช้ท่ารำและสำรวจความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นสำหรับผู้สูงอายุมีการปรับปรุงทำนองเพลงให้ช้าลงและลดการย่อท่าแบบลำเพลิน เพิ่มเวลาในการออกกำลังกายเป็น 20 นาที มีการพัฒนาท่ารำทั้งหมด 31 ท่า ด้านความต้องการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการในระดับมากทุกหัวข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยด้านความต้องการระหว่าง 3.78–4.23 คะแนน ผลการประเมินความพึงพอใจในการทดลองใช้ท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้น พบว่าทุกหัวข้อมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ยกเว้นหัวข้อปฏิบัติตามได้ถูกจังหวะที่มีความพึงพอใจในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระหว่าง 4.34–4.80 คะแนน) ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต คือ การศึกษาผลทางคลินิกเพิ่มเติม เช่น ผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของอาสาสมัคร

คำสำคัญ: ฤๅษีตัดต้น ลำเพลิน ผู้สูงอายุ การสร้างสรรค์

Abstract

Multimodal exercise is appropriate for older adults, as its incorporation of diverse activities enhances motivation and sustained participation. This research aims to develop "Lam Ploen Ruesi Dadton" as an optional exercise for the older adults' club. The participants were members of the Older Adults' Club under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization. The research instruments included a survey on the older adults' needs for curriculum development and a satisfaction questionnaire regarding the trial use of the Lam Ploen Ruesi Dadton dance for the older adults. The development process of the dance involved seven steps: 1) studying relevant knowledge on exercise for the elderly and Lam Ploen, 2) surveying the needs for curriculum development, 3) adjusting the music tempo, 4) designing the movements, 5) consulting experts for feedback, 6) refining the movements, and 7) trialing the movements and assessing satisfaction. The findings indicated that the Lam Ploen Ruesi Dadton movements for the older adults were improved by slowing down the music tempo and reducing foot stomping, with the exercise duration extended to 20 minutes. The developed Lam Ploen Ruesi Dadton dance comprised 31 movements. Regarding curriculum development needs, all topics were rated at a high level, with mean scores ranging from 3.78 to 4.23. The satisfaction assessment of the trial implementation of the Lam Ploen Ruesi Dadton exercise revealed the highest level of satisfaction across all items, except for the item related to performing the movements in rhythm, which received a high level of satisfaction. Mean satisfaction scores ranged from 4.34 to 4.80. A recommendation for further study is to investigate clinical outcomes, including the effects on the physical and mental health of participants.

Keywords: Ruesi dadton, Lam ploen, Older adults, Creative

บทนำ

การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคปัจจุบันมีโอกาสนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อย่างไรก็ตามในทางกลับกันก็เป็นความท้าทายที่จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม (พระเทพวชิรวิมล สายัญญ์ ปญญาวชิโร, 2567) ซึ่งจากทัศนหรือมโนภาพจากอดีตไปสู่ความเป็นไปได้ในอนาคตของการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความยั่งยืน มี 4 ประการ คือ 1) การรวบรวมความคิดเห็นทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน 2) ทุนวัฒนธรรมในมิติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3) การสร้างอัตลักษณ์บนฐานศิลปวัฒนธรรมในสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และ 4) วิถีพันธ์ของวัฒนธรรมกับนวัตกรรมทางปัญญาเชิงสร้างสรรค์ (สุชาติ แสงทอง, 2567) ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการบูรณาการการออกกำลังกายด้วย ฤกษ์ตัดต้นกับเพลงที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและอยู่สุดชายแดนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ มีชายแดนติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา มีพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 5 ของประเทศ มีศิลปวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายเนื่องมาจากพื้นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีขนาดใหญ่และติดลุ่มแม่น้ำโขง อีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญในการเป็นที่ตั้งกองบัญชาการมณฑลอิสานโดยมีพระปทุมวรราชสุริยวงศ์ (ท้าวคำผง) เป็นเจ้าเมืองคนแรก (สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี, 2565) ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับทั้งภายในประเทศและนานาชาติ ได้แก่ งานแห่เทียนเข้าพรรษา (สุธิดา ต้นเลิศ และคณะ, 2567) วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ (สุธิดา ต้นเลิศ และพัชรี ธานี, 2559; เขาวรัตน์ เจริญจิตกร และภวษา เรืองชีวิน, 2563) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเขมราฐ (กนกณิศา ธนาโชคพิสิษฐ์ และอลงกรณ์ อรรคแสง, 2564) หมอลำ (พิชิต ทองชิน และฉลาด ส่งเสริม, 2566) และผลงานด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ ลำตัดหวาย (คำลำ มุลิกา, 2562) และฟ้อนซ่องทรายมูล (จักรวาล วงศ์มณี และ

คณะ, 2566) ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาท่าเรือของอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี คือ การใช้ท่าเรือที่สื่อความหมายและไม่สื่อความหมาย โดยให้สอดคล้องกับท่านาฏยศัพท์และท่ารำแม่บทใหญ่ (สุรดา ประเสริฐ, 2564) ส่วนท่ารำในภาคเหนือใช้การพัฒนาท่ารำเป็นการรำตีบทตามบทเพลง (ณัฐพัชร์ มหายนันท์, 2566)

ดนตรีพื้นบ้านนอกจากจะมีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมแล้วยังมีประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิต (ฐาปนีย์ สังสิทธิ์วงศ์, 2565) และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (รณ เทียบแก้ว และคณะ, 2566) ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบการออกกำลังกายในผู้สูงอายุได้ โดยรูปแบบการใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานในการออกกำลังกายมีทั้งหมด 5 ลักษณะ ได้แก่ การออกกำลังกายตามหลักภูมิปัญญาการกีฬา การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นท่าประกอบเพลง การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบ การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นเพลง และการนำภูมิปัญญาใช้แบบผสมผสาน (ฉัญลักษณ์ ตั้งธรรมพิทักษ์ และคณะ, 2567)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีและชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีได้ร่วมมือกันขับเคลื่อนอัตลักษณ์การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัด และคาดหวังให้เป็นซอฟต์แวร์ (Soft Power) ของจังหวัดอุบลราชธานีจากการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานและการออกกำลังกายด้วยท่าฤๅษีตัดตน ให้เป็นเอกลักษณ์ที่ใช้ในการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จนได้ผลผลิตเป็นบทเพลงลำเพลินฤๅษีตัดตนและท่ารำต้นแบบ (ภักดีจิรณ ชันทอง และคณะ, 2567) เนื่องจากลำเพลินเป็นจังหวะที่เร้าใจและสนุกสนาน รวมทั้งใช้ในการแสดงเริ่มต้นจึงมีคำว่า “เปิดผ้า่านกั๋ง” อย่างไรก็ตามจังหวะและท่ารำต้นแบบส่วนใหญ่พัฒนามาจากบทเพลงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ที่พบว่าการพัฒนาท่าลำเพลินส่วนใหญ่มาจากท่ารำแม่บทอีสาน ท่ารำพื้นเมือง ท่ารำแบบหมอลำเพลิน และท่าเต้นร่วมสมัย (กนกอร สุขุมาลัยพงษ์ และคณะ, 2567) ซึ่งการพัฒนาท่าในระยะแรกยังขาดการเชื่อมโยงท่าฤๅษีตัดตน และพบว่าหัวข้อความเหมาะสมกับผู้สูงอายุได้คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับหัวข้ออื่น (3.76 ± 0.831 คะแนน) จากหลักฐานทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ผลงานที่บูรณาการวัฒนธรรมอีสาน ความเป็นจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับท่าออกกำลังกายด้วยฤๅษีตัดตนให้เป็นผลงานสร้างสรรค์ใหม่ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงต้องการพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนจากท่าต้นแบบให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุและสามารถปฏิบัติตามได้เพื่อนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมต่อไป

วัตถุประสงค์

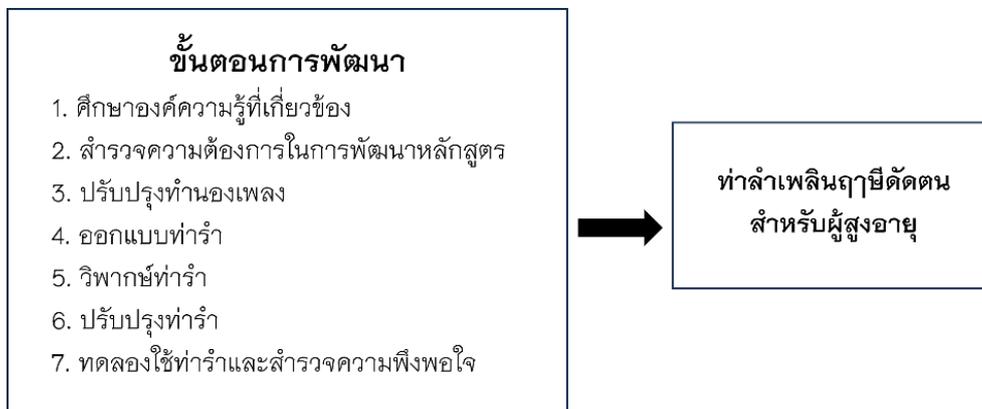
วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาครั้งนี้ คือ เพื่อพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. สำรวจความต้องการการพัฒนาหลักสูตรลำเพลินฤๅษีตัดตน
2. พัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุ
3. ประเมินความพึงพอใจการทดลองใช้ท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิด

การพัฒนาท่ารำต้นแบบของการศึกษาก่อนหน้า (ภักดีจิรณ ชันทอง และคณะ, 2567) โดยพบว่าควรปรับให้มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุทั้งทำนองและท่าที่ควรมีการนำท่าฤๅษีตัดตนมาใช้ให้เป็นไปตามความต้องการของชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จึงใช้รูปแบบการพัฒนาท่ารำด้วยการนำไปทำเป็นหลักสูตรอบรมสำหรับผู้สูงอายุที่เน้นการพัฒนาและวิพากษ์ผลของการพัฒนาท่ารำไปที่ละขั้นเพื่อให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เรียน มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกายและผู้สูงอายุและการลำเพลิน

2) ตรวจสอบความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร 3) ปรับปรุงทำนองเพลง 4) ออกแบบทำรำ 5) วิพากษ์ทำรำ 6) ปรับปรุงทำรำ 7) ทดลองใช้ทำรำและสำรวจความพึงพอใจในการทดลองใช้ทำรำเปลือญี่ดัดตนจึงได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ผ่านการรับรองโครงการวิจัยโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี เอกสารรับรองเลขที่ SSJ.UB 128 ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 104 คน
2. ผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ที่ทดลองใช้ทำรำเปลือญี่ดัดตน จำนวน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาหลักสูตร โดยคณะผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC: Index of item objective congruence) ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 3 คน (ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน 2 คน และด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา 1 คน) ก่อนการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาหลักสูตร สำหรับการประเมินค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมี 3 เกณฑ์ คือ เหมาะสม (1 คะแนน) ไม่แน่ใจ (0 คะแนน) และไม่เหมาะสม (-1 คะแนน) โดยนำข้อคำถามที่ได้คะแนนน้อยกว่า 0.5 คะแนนมาปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออกตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ ซึ่งพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ โดยมีข้อเสนอแนะให้ปรับคำถามให้เข้าใจง่ายขึ้น 2 ข้อ

2. แบบสอบถามความพึงพอใจในการทดลองใช้ทำรำเปลือญี่ดัดตนสำหรับผู้สูงอายุใช้มาตรวัดแบบ Likert scale ดังเกณฑ์ต่อไปนี้

4.51 – 5.00	=	มีความต้องการ/ความพึงพอใจมากที่สุด
3.51 – 4.50	=	มีความต้องการ/ความพึงพอใจมาก
2.51 – 3.50	=	มีความต้องการ/ความพึงพอใจปานกลาง
1.51 – 2.50	=	มีความต้องการ/ความพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.50	=	มีความต้องการ/ความพึงพอใจน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสำรวจและการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

การพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุที่ทดลองใช้ท่าต้นแบบจากการศึกษาก่อนหน้า พบว่าความเหมาะสมกับผู้สูงอายุมีระดับความพึงพอใจที่น้อยกว่าหัวข้ออื่น (ภักศศิภรณ์ ชื่นทอง, 2567) ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงจังหวะดนตรีให้ช้าลงแต่ยังคงมีความเป็นลำเพลินและสนุกสนาน และเพิ่มเวลาจากเดิม 9 นาที (เป็นระยะเวลาที่ใช้ตามเนื้อเพลงแต่ไม่เพียงพอต่อการออกกำลังกายในแต่ละครั้ง) เป็น 20 นาที โดยวนซ้ำเนื้อเพลง 2 รอบเพื่อให้เหมาะสมกับการออกกำลังกายในแต่ละครั้ง มีผู้ตอบแบบสำรวจ 104 คน มีอายุเฉลี่ย 69.37 ± 6.335 ปี โดยผลการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาหลักสูตรลำเพลินฤๅษีตัดตนแสดงในตารางที่ 1 พบว่าทุกหัวข้อมีความต้องการในระดับมาก โดยหัวข้อที่มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ด้านหลักการย่อท่า และด้านหลักการวางแขน และจัดระเบียบร่างกาย ตามลำดับ

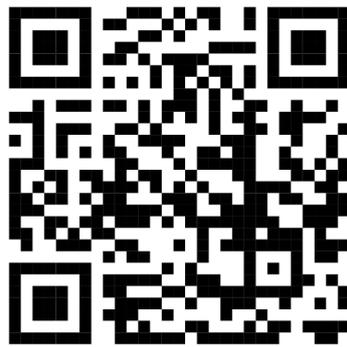
ตารางที่ 1 ความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาหลักสูตรลำเพลินฤๅษีตัดตน (n = 104)

รายการ	ผลการประเมิน	ความต้องการ
ความรู้ความเข้าใจ		
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท่าลำเพลินฤๅษีตัดตน	4.07 ± 0.917	มาก
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวะเพลงแอโรบิกลำเพลินฤๅษีตัดตน	4.04 ± 0.934	มาก
3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ	4.23 ± 0.839	มาก
ทักษะ		
4. ทักษะท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนระดับต้น (รำได้ถูกจังหวะ)	3.93 ± 1.017	มาก
5. ทักษะท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนระดับกลาง (รำได้ถูกจังหวะ ถูกท่า)	3.88 ± 0.998	มาก
6. ทักษะท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนระดับสูง (รำได้ถูกจังหวะ ถูกท่า และจัดระเบียบร่างกายถูกต้อง)	3.78 ± 1.061	มาก
เนื้อหาในหลักสูตร		
7. ประวัติและรูปแบบการกายบริหารฤๅษีตัดตน	4.09 ± 0.936	มาก
8. ความเป็นมาของจังหวะลำเพลินฤๅษีตัดตน	4.13 ± 0.910	มาก
9. รูปแบบของการรำไทยในท่าแอโรบิกลำเพลินฤๅษีตัดตน	4.13 ± 0.878	มาก
10. หลักการย่อท่า	4.19 ± 0.871	มาก
11. หลักการวางแขน และจัดระเบียบร่างกาย	4.16 ± 0.860	มาก

ในขั้นตอนการออกแบบท่ารำมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก 3 กลุ่ม คือ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านฤๅษีตัดตน ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน และผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อปรับท่าในเบื้องต้นให้เหมาะสมร่วมกัน และได้จัดเวทีวิพากษ์หลักสูตรในรูปแบบออนไลน์โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์จากหลายหลายสถาบันจำนวน 3 คน ข้อเสนอแนะที่รับจากกิจกรรมการวิพากษ์ ได้แก่ การปรับท่ารำให้ช่วงของการอบอุ่น

ร่างกายและคลายอุณหภูมิตั้งใจและเหมาะสมมากขึ้น โดยช่วงแรกของการอบอุ่นร่างกายยังไม่จำเป็นต้องย่ำเท้า อาจใช้ท่าสับมือ หรือท่าง่าย ๆ ในช่วงเริ่ม ช่วงดนตรีบรรเลงให้ใช้ท่ารำนาฏศิลป์ และช่วงที่มีบทเพลงให้ปรับเป็นท่า ฤๅษีดัดตนทั้งหมด

เมื่อได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับท่ารำใหม่ได้ท่ารำในช่วงทำนองเพลง จำนวน 12 ท่า และท่ารำที่พัฒนามาจากท่าฤๅษีดัดตนจำนวน 19 ท่า รวมทั้งหมด 31 ท่า โดยสามารถดาวน์โหลดท่ารำได้จาก (QR code) ในภาพที่ 2 ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอเฉพาะท่าฤๅษีดัดตนที่พัฒนาขึ้นมาใหม่นำมาจากลำดับในท่า ออกกำลังกาย ฤๅษีดัดตน (ภักดีศิริภรณ์ ชันทอง, 2567) โดยแบ่งออกเป็น 5 ท่อน ตามเนื้อเพลง เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ และฝึกฝน ซึ่งในขณะฝึกปฏิบัติควรจะให้คำแนะนำเรื่องของการเคลื่อนไหวที่ไม่ก่อให้เกิดอาการปวดและบาดเจ็บจากการ เคลื่อนไหวที่เป็นข้อจำกัดในผู้สูงอายุแต่ละราย

ภาพที่ 2 QR code ท่ารำเพลินฤๅษีดัดตนสำหรับผู้สูงอายุ

ท่อนที่ 1 เป็นท่ารำประกอบคำร้องที่กล่าวถึงการออกกำลังกายด้วยฤๅษีดัดตนท่าที่ 1-3 ในส่วนตอนท้ายก่อน ขึ้นท่อนใหม่ได้นำท่วงท่อนที่เหลือนำมาใช้ออกแบบท่ารำดังแสดงในตารางที่ 2 รวมออกแบบท่ารำเพลินฤๅษีดัดตน 4 ท่า

ตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาท่ารำเพลินฤๅษีดัดตนสำหรับผู้สูงอายุจากท่าต้นแบบท่อนที่ 1

บทเพลง	ต้นแบบ ท่าฤๅษีดัดตน	ท่ารำเพลินฤๅษีดัดตน	แนวคิดการ ออกแบบ
ท่าที่ 1 ช่วยถนอมสายตา ศิวีไลสง่า บูรพาเรืองรอง			นำมาจากท่วงท่อน หน้าท่าที่ 1.1 (ท่า เสยผม)
ท่าที่ 2 คือครรลองขนสง พุดถึงค่อย มันคง เกิดอากาสาฯ			นำมาจากท่าที่ 2
ที่สำคัญท่าที่ 3 ตามตำรา ที่สำคัญ ท่าที่ 3 ตามตำรา จุดเคล็ดลับวิชา บรรเทาทุกข์ให้สุขใจ ผ่อนคลาย ปลดปล่อยความเจ็บปวด เหมือนยิง จรวดเข้าสู่จุดหมาย อายุยืนปลั่ง			นำมาจากท่าที่ 3

บทเพลง	ต้นแบบ ท่าฤๅษีตัดตน	ท่าลำเพลินฤๅษีตัดตน	แนวคิดการ ออกแบบ
ปลั่งพลังกาย อายุยืนเปล่งปลั่ง พลังกาย ผิวพรรณอ่อนกว่าวัย ถือกำเนิดเปิดทาง			
ตำราอ้างสรรพางค์ทางท่า ตำรา อ้างสรรพางค์ทางท่า หลักวิชาเลิศ ล้ำนำหน้ายุคสมัย เริ่มจากโตขับไล่ ลมปราณ เริ่มจากโตขับไล่ลมปราณ ตามโบราณชวนไซ ว่าแม่ณีดี เอา เหลือนี้			นำมาจากท่าหมวด หน้าท่าที่ 1.2-1.7 โดยเพิ่มการยก สะโพกและการ หมุนตัว

ท่อนที่ 2 เป็นท่ารำประกอบคำร้องที่กล่าวถึงการออกกำลังกายด้วยฤๅษีตัดตนท่าที่ 4-6 ในส่วนตอนท้ายก่อนขึ้นท่อนใหม่ได้นำท่าฤๅษีตัดตนท่าที่ 4 ในท่าเหยียดแขนไปด้านข้างมาใช้ออกแบบท่ารำดังแสดงในตารางที่ 3 รวมออกแบบท่าลำเพลินฤๅษีตัดตน 4 ท่า

ตารางที่ 3 แนวทางการพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุจากท่าต้นแบบท่อนที่ 2

บทเพลง	ต้นแบบ ท่าฤๅษีตัดตน	ท่าลำเพลินฤๅษีตัดตน	แนวคิดการ ออกแบบ
ท่าที่ 4 แก้มเจ็บหัวตามืดตามัวคือแสง สว่างนำพา			นำมาจากท่าที่ 4 เฉพาะท่าเหยียด แขนไปด้านหน้า
ท่าที่ 5 เหน็บขาแขนขัดหมัดเม้าบัด กวาดแก้มขัดขาขัดแขน			นำมาจากท่าที่ 5 เฉพาะจังหวะที่ 1
ท่าที่ 6 ยกนิ้วให้เลยแพน ท่าที่ 6 ยกนิ้ว ให้เลยแพน เจ็บขาเจ็บแขนช่วยบรรเทา หายลับตา			นำมาจากท่าที่ 6

บทเพลง	ต้นแบบ ท่าฤๅษีดัดตน	ท่าลำเพลินฤๅษีดัดตน	แนวคิดการ ออกแบบ
ตำรานี้มีมาจนแล้วพ่อ ตำรานี้มีมาจน แล้วแม่ คั้นบดคักแท้เขาโยนทิมแต่เหิง บ่แม่นเพ็งมาคืดเขียนเอา บ่แม่นเพ็ง มาคืดเขียนเอา มีสำเนาตำนานผ่านการ วิจัยแล้ว ผ่านการวิจัยแล้ว			นำมาจากท่าที่ 4 เฉพาะท่าการ เหยียดแขนไป ด้านข้างร่วมกับ การย่อเท้าไป ด้านข้าง

ตอนที่ 3 เป็นท่ารำประกอบคำร้องที่กล่าวถึงการออกกำลังกายด้วยฤๅษีดัดตนท่าที่ 7-9 ในส่วนตอนท้ายก่อน
ขึ้นท่อนใหม่ได้นำท่าฤๅษีดัดตนท่าที่ 8 มาทุกชั้นตอนมาใช้ดังแสดงในตารางที่ 4 รวมออกแบบท่าลำเพลินฤๅษีดัดตน 4 ท่า

ตารางที่ 4 แนวทางการพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีดัดตนสำหรับผู้สูงอายุจากท่าต้นแบบตอนที่ 3

บทเพลง	ต้นแบบ ท่าฤๅษีดัดตน	ท่าลำเพลินฤๅษีดัดตน	แนวคิดการ ออกแบบ
ท่าที่ 7 นี้มีเคล็ดวิชาไม่ใช่ธรรมดาแก้ กร่อนอ่อนปรน มรรคผลปัดคาด			นำมาจากท่าที่ 7
ท่าที่ 8 องอาจเปิดลมในแขน			นำมาจากท่าที่ 8 เฉพาะช่วงดัดมือ
ท่าที่ 9 น้้นหนอแพน ๆ ท่าที่ 9 น้้นหนอ แพน ๆ จากนิ้วถึงปลายแขนต่ออายุให้ ยืนยาว			นำมาจากท่าที่ 9
ปีเดือนเข้าคืนวันผันผ่าน เฮาบ่อาจ ต่อต้านความเฒ่าแก่ชรา เลขเลข 5 ลูกนั่งครางโอย ๆ เลขเลข 5 ลูกนั่ง ครางโอย ๆ สังขารโรยตามวัยใส่ใจ แห่นเต้อเจ้า แลงหรือเข้า exercise บ่อย ๆ ผักฝนโตเทื่อละน้อย ลีดีได้ขึ้น แมนแมนอน			นำมาจากท่าที่ 8 ครบทุกจังหวะ โดยเพิ่มการยก สะโพก

ท่อนที่ 4 เป็นท่ารำประกอบคำร้องที่กล่าวถึงการออกกำลังกายด้วยฤๅษีตัดตนท่าที่ 10-12 ในส่วนตอนท้ายก่อนขึ้นท่อนใหม่ได้นำท่าฤๅษีตัดตนท่าที่ 4 ในท่าเหยียดแขนไปด้านข้างมาใช้ออกแบบท่ารำดังแสดงในตารางที่ 5 รวมออกแบบท่ารำเพลินฤๅษีตัดตน 4 ท่า

ตารางที่ 5 แนวทางการพัฒนาท่ารำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุจากท่าต้นแบบท่อนที่ 4

บทเพลง	ต้นแบบ ท่าฤๅษีตัดตน	ท่ารำเพลินฤๅษีตัดตน	แนวคิดการ ออกแบบ
ท่าที่ 10 แก้วไขไพล่ดวง หัวเข้าหัวขา ลูกสะบ้าทำงาน			นำมาจากท่าที่ 10
ประสานต่อด้วยท่า 11 อันนี้สูตรเด็ด ๆ หัวอกพกข้า ทรมานเหมือนคนมีกรรม ทรมานเหมือนคนมีกรรม ท่าฤๅษีต้อง ทำให้มันสมปอง			นำมาจากท่าที่ 11 เฉพาะจังหวะที่ 1
ท่าที่ 12 ซ้อคอกไม้ตก ตาราหีบยก โบราณเชือถือ แก่ตะคริวกินเท้ากินมือ คำตอบก็คือหายไปฉบับพลัน			นำมาจากท่าที่ 12
ลือกันก้องโลกาผืนแผ่น ลือกันก้อง โลกาผืนแผ่น ผู้หลังอ้าอ่อนแอ้นผู้ใต้ได้ เฮ็ดนำ สุขเลิศล้ำเจ็บป่วยบ่มาพาล ให้ ตาหวานเลิง ๆ ผ่านโรคาฮ้าย ฟังลำ ฮ้ายมาตึกต้องเป็งมันลิตีจ้งเว้าลิตีแท้ ซำได้	 	 	นำมาจากท่าที่ 11 เฉพาะจังหวะที่ 2

ท่อนที่ 5 เป็นท่ารำประกอบคำร้องที่กล่าวถึงการออกกำลังกายด้วยฤๅษีตัดตนท่าที่ 13-15 มาใช้ออกแบบท่ารำดังแสดงในตารางที่ 6 ส่วนที่เหลือจะมีการใช้ท่าฤๅษีตัดตนบางท่าในส่วนของดนตรีช่วงกลางเพลงและช่วงท้ายเพลง รวมออกแบบท่ารำเพลินฤๅษีตัดตน 3 ท่า

ตารางที่ 6 แนวทางการพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุจากท่าต้นแบบตอนที่ 5

บทเพลง	ต้นแบบ ท่าฤๅษีตัดตน	ท่าลำเพลินฤๅษีตัดตน	แนวความคิดการ ออกแบบ
ท่า 13 ตามน้ำโตนโตก ชั้นชะเนาะคันโยก แก้วสะโพกสลักเพชร			นำมาจากท่าที่ 13 แต่ลดระดับหัวเข่า
ท่า 14 อันนี้ก็เด็ด เปิดประตูทั้งเจ็ดแก็ เลือดลมในตัว			นำมาจากท่าที่ 14 โดยใช้มือ 2 ข้างในการเหยียดหลัง
ท่า 15 ท่าสุดท้ายลงตัว ท่า 15 ท่าสุดท้ายลงตัว แก้วได้ชั่วรี่ ๆ เมื่อยปลายเท้าปลายมือ			นำมาจากท่าที่ 15

ในส่วนของบทเพลงตอนท้ายจะใช้ท่ารำสลับกับท่าฤๅษีตัดตนอีก 4 ท่า โดยนับเป็นการรำ 3 รอบ ด้วยท่าจับข้างไปทางซ้าย-ขวา และจับสลับไปทางซ้าย-ขวา นับเป็น 1 ชุด และรำ 3 ชุดสลับกับท่าฤๅษีตัดตนที่เหลืออีก 4 ท่า ดังแสดงในตารางที่ 7 โดยเพิ่มการย่อท่าตามจังหวะเพลงร่วมกับท่าฤๅษีตัดตนอีก 4 ท่า

ตารางที่ 7 แนวทางการพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุ

บทเพลง	ท่าที่ใช้	แนวความคิดการออกแบบ
คือโดยย่อกะพอนแหมเห็นป่อง คือโดยย่อกะพอนแหมเห็นป่อง แก้วจับหัวปวดท้องสาละบาดเหมื่อยมีน ลมตีขึ้นเส้นจ๋องจ๋องจ๋อง ลมตีขึ้นเส้นจ๋องจ๋องจ๋อง ตาฟางมองเฮืองแสง ฮุ่งเฮืองยามแล้ง แสงเหลือน้อยคอยวันนอนเสื่อ มีตำราสอยเอื้อชูขึ้นให้สอยแสง น้อยต้องแต่งออกท่าฤๅษี น้อยต้องแต่ง ออกท่าฤๅษี ลีตีวันตีคืน ให้หมั่นทำหมั่นเด้อเจ้า ให้หมั่นทำหมั่นเด้อเจ้า	 “ท่ารำจับข้าง-จับสลับ”	ใช้ท่าที่จำง่าย ใช้ระบบการจำเป็นชุด และสลับมือ 2 ฝั่ง เพื่อช่วยกระตุ้นการทำงานของสมอง ใช้รำค้นท่าฤๅษีตัดตนอีก 3 ท่า
โอ้ยน้อยาย พอดราวแล้วลีลาลงโค้งอวยพอเทื่อแล้วลีลาลงคองอวย ขออวยพรหมู่เจ้า		เพิ่มการย่อท่าจากท่าฤๅษีตัดตนท่าที่ 4

<p>ให้ยืนมันส์คน ผู้เริ่มต้นพาก่อทำการ เรื่อง ฤๅษีตัดตนแห่ง อุบลฯ เหาณี นั้นกะมีสาละนั อหลายท่า ละพากันชูส้อย หล่านางเ้าย มี ผู้ใหญ่ผู้น้อย มาคอยค้ำส้อยแสง บอกให้แจ้ง ผู้เฒ่าสูงวัย เฒ่ามีใจกุศลเฮ็ดเพื่อคนทั้งค้าย ลงตอนท้ายผู้สูงวัยทุกท่าน ลงตอนท้ายผู้สูง วัยทุกท่าน ให้มีใจเคียงมั่นทันโลกยุคสมัย ยืน อยู่ได้ทุกทีมีความสุข ยืนอยู่ได้ให้ทุกทีมี ความสุข ดูแลกันยามทุกข์ ให้ทุกคนส่ง รอยยิ้ม ให้ทุกคน... ส่งรอยยิ้ม</p>		<p>เพิ่มการย่อเท้าจากท่า ฤๅษีตัดตนท่าที่ 3 ครบ</p>
		<p>เพิ่มการย่อเท้าจากท่า ฤๅษีตัดตนท่าที่ 2</p>

ขั้นตอนสุดท้ายคือการทดลองใช้ท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนจากการสำรวจความพึงพอใจของอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 41 คน โดยมีผลการประเมินจากผู้สูงอายุที่ตั้งแสดงในตารางที่ 3 พบว่า หัวข้อที่มีความพึงพอใจในระดับมากมีเพียงหัวข้อเดียว คือ การปฏิบัติตามได้ถูกจังหวะ ส่วนหัวข้ออื่น ๆ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่ง 3 อันดับแรกที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ความสนุกสนาน ความเหมาะสมของท่า และความพึงพอใจโดยรวมของท่าที่ใช้

ตารางที่ 8 ความพึงพอใจการทดลองใช้ท่าลำเพลินฤๅษีตัดตน (n = 41)

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
สามารถปฏิบัติตามได้ถูกจังหวะ	4.34 ± 0.825	มาก
ความเหมาะสมของท่า	4.93 ± 0.264	มากที่สุด
ความสนุกสนาน	4.98 ± 0.156	มากที่สุด
ความรู้สึกร่าร่างกายมีความพร้อมในการลำเพลินฤๅษีตัดตน	4.71 ± 0.559	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวมของท่าที่ใช้	4.80 ± 0.401	มากที่สุด

อภิปรายและสรุปผล

อภิปรายผล

ท่าลำเพลินฤๅษีตัดตนสำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับการพัฒนาจำนวน 7 ขั้นตอน เป็นท่าที่ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตามได้จริง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการพัฒนาท่าต้นแบบในระยะแรกจากงานวิจัยก่อนหน้า (ภักดีจิรภรณ์ ชันทอง และคณะ, 2567) พบว่า มีจำนวนท่าที่ลดลงจาก 44 ท่า เหลือ 31 ท่า ซึ่งผู้สูงอายุจำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากใช้ท่าจากฤๅษีตัดตนเป็นหลัก และเพิ่มท่ารำเข้าไปในช่วงดนตรีบรรเลง โดยนำท่ารำที่มีความสอดคล้องกับท่าทางของคนอีสานและท่านวดแผนไทยมาประยุกต์เพิ่มเติม

รูปแบบการใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานในการออกกำลังกายของการศึกษาคั้งนี้ มีถึง 4 ลักษณะ คือ การออกกำลังกายตามหลักภูมิปัญญาการกีฬา การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นท่าประกอบเพลง การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นเพลง และการนำภูมิปัญญามาใช้แบบผสมผสาน ยกเว้นเรื่องของการนำภูมิปัญญาเป็นอุปกรณ์การออกกำลังกาย กล่าวคือ มีการนำ

ท่าฤๅษีตัดต้นและรำพื้นบ้านมาใช้เป็นท่าประกอบเพลง และมีการแต่งเพลงในทำนองลำเพลินที่เป็นเพลงพื้นบ้านอีสาน (ธัญลักษณ์ ตั้งธรรมพิทักษ์ และคณะ, 2567)

การสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาหลักสูตรลำเพลินฤๅษีตัดต้นเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป็นหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ เห็นได้ว่าผู้สูงอายุมีความต้องการทักษะลำเพลินในระดับกลาง (ถูกจังหวะและถูกท่า) ซึ่งสอดคล้องกับการปรับการย่อท่าแบบประยุกต์ท่าลำเพลิน เนื่องจากการรำขออาจจะไม่เหมาะสมกับการเคลื่อนไหวในผู้สูงอายุ ส่วนหัวข้อที่มีคะแนนความต้องการสูงที่สุดคือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกกำลังกายในผู้สูงอายุ อาจหมายถึง ผู้สูงอายุในชมรม ให้ความสนใจเรื่องของการออกกำลังกาย หรือ ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนระหว่างการออกกำลังกาย

จากการพัฒนาท่ารำโดยเน้นให้แต่ละท่อนมีความสอดคล้องกับท่าฤๅษีตัดต้นทำให้ผู้สูงอายุมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการเลือกใช้รูปแบบการออกกำลังกายด้วยฤๅษีตัดต้นและสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสนุกสนานและกิจกรรมกลุ่มในผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่บ้านสำหรับผู้สูงอายุที่เกิดความรู้สึกรักสนุกสนานและกระตือรือร้น อีกทั้งยังช่วยให้คุณภาพชีวิตในทุกด้านดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ชลาชัย วงศ์อารีย์, 2561) และการศึกษาการฝึกออกกำลังกายแบบรำเชิงอีสานประยุกต์ยังช่วยให้สมรรถภาพทางกายและน้ำหนักตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 4 และ 8 สัปดาห์ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (ณัฏชนันท์ ผูก้อยชนันท์, 2566)

สรุปผล

ท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นเป็นท่ารำที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุและสามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสนุกสนานและความพึงพอใจ มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาไปสู่หลักสูตรการอบรมสำหรับชมรมผู้สูงอายุต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการพัฒนาท่ารำสำหรับผู้สูงอายุนอกจากจะต้องพิจารณาความถูกต้องของท่าแม่บทหรือท่าต้นแบบที่นำมาใช้แล้ว ยังคงต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความพึงพอใจสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สามารถนำท่าที่พัฒนาไปต่อยอดการศึกษาสำหรับผลที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุในหลากหลายมิติ ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาสาสมัครในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านนาฏศิลป์ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท่าลำเพลินฤๅษีตัดต้นสำหรับผู้สูงอายุ และงบประมาณการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เอกสารอ้างอิง

- กนกณิศรา ธนาโชคพิสิษฐ์ และ อลงกรณ์ อรรคแสง. (2564). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 8(6), 177–191.
- กนกอร สุขุมาลัยพงษ์, ปิ่นเกศ วัชรปาณ และ ก้องเกียรติ ใจเย็น. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์รายวิชานาฏยประดิษฐ์จากท่าพ้องของหมอลำเพลิน คณะชูปเปอร์ ๓. วิทยาลัยการศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำมูล, 13(3), 14–28.
- คำล่า มุลิกา. (2562). ลำดั่งหวาย ศิลปะการแสดงสองฝั่งโขง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 10(พิเศษ), 294–319.
- จักรวาล วงศ์มณี, วรางคณา วุฒิชัย, ญญา วิโย และ ปิ่นมณี สาระมัย. (2566). เบื้องหลังของทรายมูล: นาฏยศิลป์สร้างสรรค์จากภูมิปัญญาการผลิตของ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีบ้านทรายมูล จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(3), 1097–1108.
- ชฎาพร คงเพชร. (2562). การออกกำลังกายในผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาล*, 68(4), 64–71.
- ชลาลัย วงศ์อารีย์. (2561). แนวทางการจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(พิเศษ), 169–184.
- สุรดา ประเสริฐ. (2564). การพัฒนาทำรำรำวงโบราณอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี. *วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 15(3), 91–103.
- สุภาพนิษฐ์ สังสิทธิ์วงศ์. (2565). การสร้างสรรค์นาฏกรรมบำบัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 17(1), 43–66.
- ณัฏชนันท์ ผูกกล้วยชนันท์. (2566). ผลของโปรแกรมการฝึกออกกำลังกายแบบราเช็งฮีสานประยุกต์ที่มีต่อองค์ประกอบร่างกายและสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุเพศหญิง. *วารสารคณะพลศึกษา*, 26(1), 38–54.
- ณัฐพัชร์ มหายศนันท์. (2566). การพัฒนาทำรำนาฏศิลป์ถิ่นท่าเหนือสำหรับครูในจังหวัดอุดรดิษฐ์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์*, 10(1), 43–59.
- ธัญลักษณ์ ตั้งธรรมพิทักษ์, อติญา โพธิ์ศรี, กิตติพงษ์ พลทิพย์, กิรณานันท์ สนธิธรรม และ วิวิธน์ ปุระณะ. (2567). การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 6(3), 621–630.
- พระเทพวชิรมล (สายัญ ปญญาวิโร). (2567). การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล: โอกาสและความท้าทาย. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 6(3), 595–607.
- พิชิต ทองชิน และ ฉลาด ส่งเสริม. (2566). หมอลำหมู่สังวาทอุบล: การก่อตัวและกระบวนการแสดงจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*, 7(1), 24–39.
- ภัคจีภรณ์ ชันทอง, พันธุ์ทิพย์ ศรีธรรม, ปิ่นมณี สาระมัย, สาทิตรี เถาว์โท, ไชยวัฒน์ นามบุญลือ และ อรัญญา บัวงาม. (2567). บูรณาการเพลงพื้นบ้านอีสานกับท่าฤๅษีดัดตนสำหรับชมรมผู้สูงอายุ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 43(6), 1136–1149.
- ภัคจีภรณ์ ชันทอง. (2567). การฟื้นฟูผู้สูงอายุสำหรับแพทย์แผนไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวรัตน์ เจริญจิตร และ ภูษา เรืองชีวิน. (2563). การจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนชาวบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*, 23(2), 79–93.

- รมณ เทียบแก้ว, ปิยวดี มากพา, และ สันทณี เครือขอนแก่น. (2566). ศิลปะการแสดงพื้นบ้านอุบลราชธานีไว้ยเพื่อพัฒนาความ
แข็งแรงกล้ามเนื้อของผู้สูงอายุ. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(7), 278–279.
- สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2566 – 2570 ฉบับทบทวน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2568, จาก [https://ubonratchathani.go.th/home/wp-
content/uploads/2023/10/แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี-พ.ศ.2566-2570-ฉบับทบทวน.pdf](https://ubonratchathani.go.th/home/wp-content/uploads/2023/10/แผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี-พ.ศ.2566-2570-ฉบับทบทวน.pdf).
- สุชาติ แสงทอง. (2567). ฉากทัศน์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 11(1), 15–33.
- สุธิดา ตันเลิศ และ พัชรี ธานี. (2559). ประวัติศาสตร์อุบล. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 12(1),
333–365.
- สุธิดา ตันเลิศ, สร้อยสุดา สุวรรณะ และ เวทวงศ์ มาสงค์. (2567). จากเทียนเวียนหัวถึงประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา
นานาชาติจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 2525–2536.

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงานผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Relationship between Executive Compensation and Corporate Performance through Financial Risk Status of Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand

ธีมาพร เพชรน้ำค้าง^{1*} สมใจ บุญหมื่นไวย¹ และ นวลปรางค์ แจบไธสง¹

Teemaporn Petchnamkang^{1*}, Somjai Boonmuenwai¹ and Nualprang Chaepthaisong¹

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

¹ Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Isan (Nakhon Ratchasima), Nakhon Ratchasima 30000

* Corresponding author: teemaporn.pe@rmuti.ac.th

Received: January 31, 2025; Revised: June 4, 2025; Accepted: June 23, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงานผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน โดยทำการศึกษาจากข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ.2564–2566 จำนวนทั้งสิ้น 1,531 ข้อมูล และใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติการถดถอยเชิงพหุในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ค่าตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่สถานะความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งวัดค่าด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สะท้อนให้เห็นว่า องค์การที่มีภาระหนี้สูงมีแนวโน้มที่จะมีผลการดำเนินงานด้านกำไรลดลง อย่างไรก็ตาม พบความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจแสดงถึงการรับรู้ของตลาดที่ยังไม่ตอบสนองต่อความเสี่ยงด้านโครงสร้างทุนอย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกัน อัตราส่วนสภาพคล่อง พบว่าไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานในทุกมิติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นเพียงอย่างเดียวอาจไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในภาพรวม โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับภาระหนี้สินในโครงสร้างทุนที่มีผลต่อความสามารถในการสร้างผลตอบแทนได้อย่างชัดเจนกว่า นอกจากนี้ พบว่าค่าตอบแทนผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน นั่นแสดงว่า สถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ไม่สามารถเป็นตัวแปรคั่นกลางส่งผ่านระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารไปยังผลการดำเนินงานได้ จากการศึกษาี้ สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของค่าตอบแทนผู้บริหารในการขับเคลื่อนผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งสามารถช่วยให้บริษัทต่าง ๆ กำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ ผลการศึกษาสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงโดยเฉพาะทางด้านการเงิน ซึ่งแม้ไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานในทุกด้าน แต่สามารถมีบทบาทในแง่ภาพลักษณ์ ความโปร่งใส และการสร้างความเชื่อมั่นจากนักลงทุน

คำสำคัญ: ค่าตอบแทนผู้บริหาร ผลการดำเนินงาน สถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

Abstract

This research article aims to study the relationship between executive compensation and performance through financial risk status. The study was conducted using data from companies listed on the Stock Exchange of Thailand in 2021–2023, totaling 1,531 data, and using descriptive statistics and multiple regression statistics to analyze the data. The results of the study found that executive compensation had a positive relationship with performance at a statistical significance level of 0.01, indicating that setting appropriate compensation motivates executives to manage their work more efficiently. Meanwhile, financial risk status, measured by the debt-to-equity ratio, had a negative relationship with the return on total assets (ROA) ratio and the return on total equity (ROE) ratio at a statistical significance level of 0.01, reflecting that organizations with high debt burden tend to have lower profit performance. However, there was a statistically insignificant positive relationship with the market value (Tobin's Q), which may indicate that the market's perception has not yet clearly responded to capital structure risk. At the same time, the liquidity ratio did not significantly influence performance in any dimension, indicating that the ability to pay short-term debts alone may not be an important variable affecting the overall performance of the organization. Especially when compared to the debt burden in the capital structure that has a clearer effect on the ability to generate returns. In addition, it was found that executive compensation is not related to the financial risk status. This indicates that the financial risk status cannot be a variable that transmits between executive compensation and performance. This study can provide insights into the role of executive compensation in driving the organization's performance, which can help companies determine appropriate compensation that is consistent with performance. In addition, the results of the study can be a guideline for developing risk management strategies, especially in terms of finance, which, although it does not affect performance in all aspects, can play a role in terms of image, transparency, and building confidence from investors.

Keywords: Executive compensation, Corporate performance, Finance risk status

บทนำ

ปัจจุบันเศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญกับความไม่แน่นอนเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยในการสร้างความยั่งยืนและความมั่นคงทางการเงินให้กับองค์กร ความเสี่ยงที่สำคัญและเป็นปัญหาหลักที่หลากหลาย ๆ บริษัทต้องเผชิญ โดยเฉพาะความเสี่ยงด้านการเงิน เป็นความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในกระบวนการของกิจกรรมทางการเงิน ประกอบไปด้วย ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ด้านเครดิต อัตราดอกเบี้ย ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน (นงลักษณ์ ผุดเผือก และ สุรีย์ โปษกรัญญ์, 2566)

ผลการดำเนินงานขององค์กรถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับ การกำหนดนโยบายภายในองค์กร เช่น ค่าตอบแทนผู้บริหารและสถานะความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีแนวโน้มส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม การกำหนดค่าตอบแทนผู้บริหารที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ

เป้าหมายขององค์กรสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหาร (พิธาน แสนนภักดี และ นฤพล อ่อนวิมล, 2564; ปริณดา แสงวณิช วัฒนา, 2563) ค่าตอบแทนดังกล่าว เช่น เงินเดือน โบนัส สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหาร ในขณะที่เดียวกันสถานะความเสี่ยงด้านการเงินที่สะท้อนผ่านตัวชี้วัด เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนสภาพคล่อง มีบทบาทต่อการสร้างความมั่นคงทางการเงินและภาพลักษณ์ขององค์กรในสายตาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (วรรณภา ธรรมรักษา และคณะ, 2567)

จากที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ค่าตอบแทนผู้บริหาร และสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ต่างเป็นปัจจัยภายในที่อาจส่งผลต่อการขับเคลื่อนผลการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานะความเสี่ยงด้านการเงินอาจมีบทบาทเป็นตัวแปรต้นกลาง ที่ช่วยส่งเสริมให้ค่าตอบแทนผู้บริหารส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ หากผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและมีแรงจูงใจในการบริหารองค์กร ขณะเดียวกันสามารถควบคุมระดับความเสี่ยงทางการเงินให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เช่น การรักษาสัดส่วนหนี้สินไม่ให้สูงเกินไป ก็จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำกำไรและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรขององค์กร ซึ่งจะสะท้อนกลับมาในรูปของผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยจำนวนมากได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงานโดยตรง โดยยังไม่ได้มีการศึกษาปัจจัยเชื่อมโยงที่อาจเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างสองปัจจัยนี้ ในขณะเดียวกัน แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานะความเสี่ยงด้านการเงินที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน แต่ยังไม่มีการศึกษาที่เชื่อมโยงปัจจัยทั้งสามอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาสถานะความเสี่ยงทางการเงินในฐานะตัวแปรต้นกลาง (Mediating Variable) ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารและผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ การศึกษาสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน เป็นข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประสิทธิภาพทางการเงินขององค์กร และเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดหลักที่นักลงทุนใช้ในการประเมินสถานะและความน่าเชื่อถือของบริษัท อีกทั้งยังเป็นข้อมูลที่อยู่ภายใต้กรอบการกำกับของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต. 2558) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานสากล (IFRS) การเน้นศึกษาด้านการเงินจึงช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของการกำกับดูแลในประเทศไทย

ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงาน โดยมีสถานะความเสี่ยงทางการเงินเป็นตัวแปรกลาง เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร และเสนอแนะแนวทางในการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมถึงการจัดการความเสี่ยงที่สามารถเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงิน ภาพลักษณ์ และหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีข้อมูลงบการเงินและรายงานประจำปีที่เปิดเผยต่อสาธารณะอย่างชัดเจนและเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงานของกิจการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะความเสี่ยงด้านการเงินกับผลการดำเนินงานของกิจการ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงานของกิจการ ผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวัดผลการดำเนินงานขององค์กรถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินความสามารถในการบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการ แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้กับผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานขององค์กรสามารถวัดได้จากหลายมิติ เช่น ความสามารถในการทำกำไร ความสามารถในการชำระหนี้ หรือความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ตัวชี้วัดเหล่านี้จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงและยั่งยืนขององค์กร ซึ่งเชื่อมโยงกับการเปิดเผยสถานะความเสี่ยงด้านการเงินขององค์กรด้วย

การบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) เป็นทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องในการศึกษาค่าตอบแทนคณะกรรมการ โดยทฤษฎีตัวแทนกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแทน (ผู้บริหาร) และตัวการ (ผู้ถือหุ้น) ที่มีความขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์ เนื่องจากตัวแทนอาจไม่ดำเนินการตามที่ตัวการคาดหวัง (Jensen & Meckling, 1976) ดังนั้น การกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม ถือเป็นกลไกที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน จึงเป็นกลไกที่ช่วยให้ผู้บริหารทำงานในลักษณะที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตัวการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงสถานะความเสี่ยงด้านการเงินที่องค์กรเผชิญอยู่ หากผู้บริหารมีแรงจูงใจจากค่าตอบแทนที่เชื่อมโยงกับผลการดำเนินงาน ก็จะส่งเสริมให้มีการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น (ปริณดา แสงวณิชวัฒนา, 2563) ในขณะเดียวกัน ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) มองว่ามีผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่มที่มีผลต่อการตัดสินใจทางธุรกิจ เช่น ลูกจ้าง พนักงาน หรือชุมชน ในปัจจุบันผู้บริหารมีนโยบายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่อสังคมและชุมชน และเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โปร่งใส โดยเฉพาะข้อมูลด้านความเสี่ยงด้านการเงิน ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่สะท้อนบทบาทสำคัญของผู้บริหาร แก่ผู้มีส่วนได้เสียให้ได้รับข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (Freeman et al., 2010) ต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ความมั่นคงทางการเงิน ความสามารถในการชำระหนี้ การลงทุนในโครงการใหม่ ๆ หรือแม้กระทั่งความยั่งยืนขององค์กร โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีการพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ลงทุน และผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ (สมบูรณ์ สารพัด, 2565) และในต่างประเทศก็มีการศึกษาพบว่า องค์กรที่เปิดเผยมูลค่าทางการเงินและความเสี่ยงที่ชัดเจนทำให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และได้รับความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้เสียที่สูงขึ้น (QIZAM, 2021) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ที่ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลสถานะความเสี่ยงที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสียซึ่งจะสะท้อนไปสู่ผลการดำเนินงานของกิจการได้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทั้งสองทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อวางกรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงาน โดยมีการเปิดเผยข้อมูลสถานะความเสี่ยงด้านการเงินเป็นตัวแปรกลาง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร และหากมีการเปิดเผยข้อมูลสถานะความเสี่ยงด้านการเงินที่โปร่งใสและเพียงพอ ก็จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้มีส่วนได้เสีย และส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ดีและยั่งยืนขององค์กร

บททวนวรรณกรรม

คำตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงาน

การจ่ายคำตอบแทนที่เหมาะสมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการกระตุ้นแรงจูงใจและประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหาร ส่งผลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ทั้งในด้านการเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจและการสร้างผลตอบแทนที่สูงขึ้นให้กับผู้ถือหุ้น (พจนารถ ฤทธิเดช และคณะ, 2564) เนื่องจากการให้คำตอบแทนมีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน รวมไปถึงการจ่ายคำตอบแทนเพื่อเป็นรางวัลให้แก่ผลงานที่ผู้บริหารสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บริษัทได้ (ซุดาพร สอนภักดี และคณะ, 2567; ธีชญ์ณรี แซ่ใจัว, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิธาน แสนภักดี และคณะ (2564) พรรณวดี แซ่จั่ว และคณะ (2562) ที่ระบุว่าคำตอบแทนของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทั้งในส่วนอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ถ้าบริษัทมีการจ่ายคำตอบแทนผู้บริหารที่สูงจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อาจเป็นเพราะว่าการจ่ายคำตอบแทนให้กรรมการที่สูงอาจจะทำให้กรรมการมีความตั้งใจในการบริหารงานมากขึ้น

จากผลวิจัยเชิงประจักษ์ข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H1: คำตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน

คำตอบแทนผู้บริหารกับสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

คำตอบแทนผู้บริหาร (Executive Compensation) ถือเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการองค์กร เนื่องจากคำตอบแทนที่สูงขึ้นสามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินงานของผู้บริหาร และยังส่งผลต่อการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของบริษัท เช่น การกำกับดูแล การเปิดเผยข้อมูล และการดำเนินนโยบายที่โปร่งใส (ปริณดา แสงวณิชวัฒนา, 2563) ซึ่งการศึกษาในอดีตพบว่า บริษัทที่มีอัตราส่วนคำตอบแทนผู้บริหารสูงมักจะมีแนวโน้มในการเปิดเผยข้อมูลมากกว่า (Baroma, 2020) ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลนั้นถือเป็นกลไกที่สำคัญในการเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ Salehi et al., (2018) ยังสนับสนุนแนวคิดนี้โดยระบุว่า คำตอบแทนผู้บริหารที่สูงขึ้นสามารถเป็นแรงจูงใจในการกระตุ้นการเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงไปตรงมา เพื่อสร้างความไว้วางใจและความมั่นใจให้กับผู้ลงทุน โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงด้านการเงินที่ต้องมีความโปร่งใส ถูกต้องและน่าเชื่อถือ เพื่อช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถประเมินความเสี่ยงที่องค์กรกำลังเผชิญและการรับมือกับความเสี่ยงเหล่านั้น ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีข้อมูลครบถ้วนและเชื่อมั่นมากขึ้น (Heinle et al., 2017) นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวยังส่งผลดีต่อการสร้างความมั่นคงทางการเงินขององค์กร และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่นักลงทุนและคู่ค้าทางธุรกิจ

จากผลวิจัยเชิงประจักษ์ข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H2: คำตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

สถานะความเสี่ยงด้านการเงินกับผลการดำเนินงาน

การเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงนั้นมีความสำคัญ เนื่องจากมีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสถานะความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งทำให้บริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น (Oyerogba, 2014; พรพิพัฒน์ จูฑา, 2548; ปรียานุช อยู่สังข์, 2558) สอดคล้องกับ Bao (2023) ได้กล่าวว่า บริษัทที่มีกำไรและผลการดำเนินงานทางการเงินที่ดีกว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงมากขึ้น ซึ่งองค์กรที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงจำนวนมากจะทำให้ให้นักลงทุนมีข้อมูลที่ชัดเจน สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนทำให้องค์กรได้รับความเชื่อถือจากผู้มีส่วนได้เสียทุก ๆ ฝ่าย ในขณะเดียวกัน การเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงทางการเงินที่โปร่งใสช่วยลดความไม่สมดุลของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและผู้ลงทุน เพิ่มความเชื่อมั่นและส่งผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัท (Ibrahim, 2024) สอดคล้องกับการศึกษาของ กมลพร วรรณชาติ และคณะ (2559) ที่พบว่า องค์กรที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่มากกว่ามักจะมีผลการดำเนินงานขององค์กรดีกว่าองค์กรที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยกว่า

แต่ในขณะเดียวกันก็พบการศึกษาที่ให้ผลขัดแย้ง นั่นคือ เมื่อบริษัทมีการเปิดเผยปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินมากเท่าไร ก็จะมีแนวโน้มว่าบริษัทนั้นมีผลการดำเนินงานที่น้อยลง (ปวันรัตน์ โรจน์รักษกุล, 2562) เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่เมื่อทราบว่ามีปัญหาด้านการเงิน ก็จะเปิดเผยปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินมากขึ้น เพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องจากผู้ถือหุ้น ถึงแม้ผลวิจัยเชิงประจักษ์ข้างต้นจะมีความขัดแย้งกัน นั้นแสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลสถานะความเสี่ยงด้านการเงินตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียมีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H3: สถานะความเสี่ยงด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน

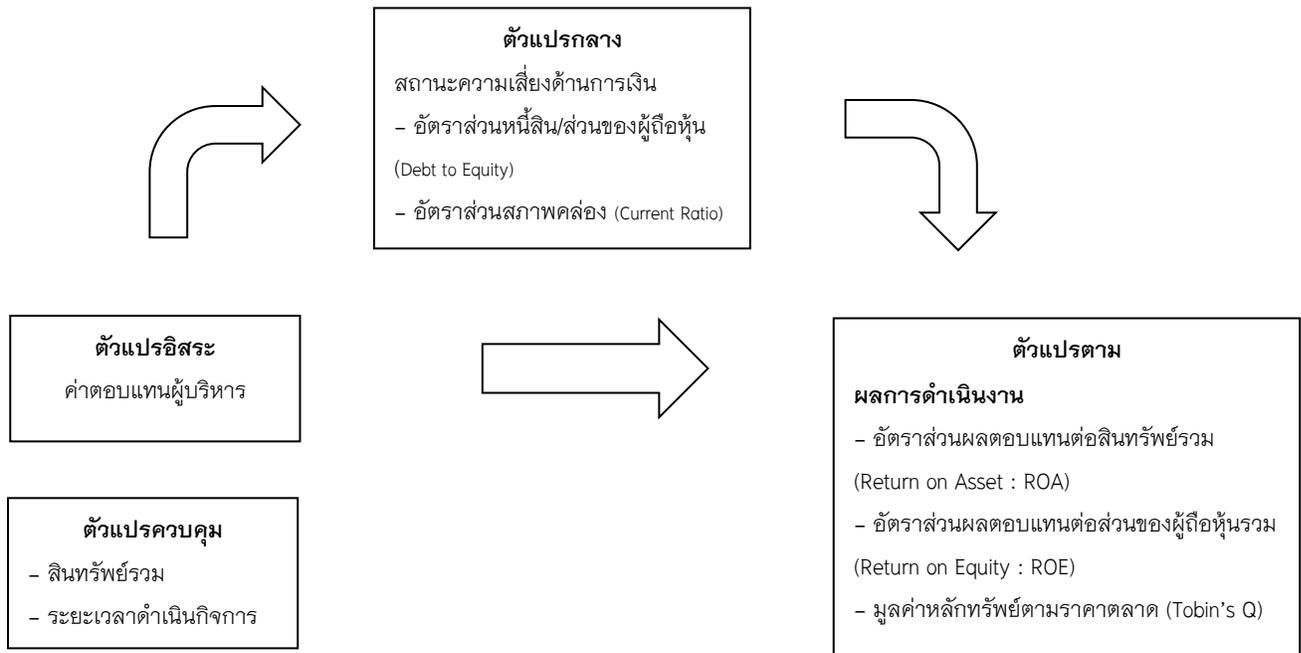
คำตอบแทนผู้บริหารและสถานะความเสี่ยงด้านการเงินกับผลการดำเนินงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นนั้น พบว่า คำตอบแทนผู้บริหารสามารถส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน อาจจะสามารถส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทดสอบว่าคำตอบแทนจะสามารถส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน ผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงินได้หรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H4: คำตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน ผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำตอบแทนผู้บริหารกับผลการดำเนินงาน ผ่านสถานะความเสี่ยงทางการเงิน ซึ่งควบคุมด้วยปัจจัยด้านขนาดกิจการและระยะเวลาดำเนินกิจการ เพื่อให้การวิเคราะห์มีความครบถ้วนและสะท้อนความเป็นจริงทางธุรกิจได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถแสดงในรูปของกรอบแนวคิดงานวิจัยได้ ดังนี้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเงินทุน การกำกับดูแล และการเปิดเผยข้อมูลเฉพาะทางที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นอย่างมีนัยสำคัญ และอาจส่งผลให้เกิดความเอนเอียงของผลการวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,531 ข้อมูล

ระยะเวลา: เก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลา 3 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2564-2566 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาหลังจากสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัทส่วนใหญ่มีการปรับกลยุทธ์องค์กรใหม่ รวมถึงมีแนวโน้มนโยบายเพิ่มการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงต่อผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในช่วงฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล: เก็บข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report) และงบการเงินของบริษัท

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล: ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบ Enter Method

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการทดสอบผลของตัวแปรอิสระคือ ค่าตอบแทนผู้บริหาร ที่มีต่อตัวแปรตามคือ ผลการดำเนินงาน เพื่อประเมินว่าค่าตอบแทนผู้บริหารมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานหรือไม่ หากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าค่าตอบแทนผู้บริหารสามารถส่งผลต่อผลการดำเนินงานได้โดยตรง

ขั้นตอนที่ 2 ทำการทดสอบผลของตัวแปรอิสระคือ ค่าตอบแทนผู้บริหาร ที่มีต่อตัวแปรต้นกลางคือ สถานะความเสี่ยงด้านการเงิน เพื่อประเมินว่าค่าตอบแทนมีอิทธิพลต่อสถานะความเสี่ยงด้านการเงินขององค์กรหรือไม่ หากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางตรงต่อสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

ขั้นตอนที่ 3 ทำการทดสอบผลของตัวแปรต้นกลางคือ สถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ที่มีต่อตัวแปรตามคือ ผลการดำเนินงาน เพื่อประเมินว่าความเสี่ยงด้านการเงินมีอิทธิพลต่อต่อผลการดำเนินงานหรือไม่ หากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสถานะความเสี่ยงทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามโดยผ่านตัวแปรต้นกลาง ได้แก่ ค่าตอบแทนผู้บริหาร มีผลต่อผลการดำเนินงาน โดยผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน โดยนำทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรต้นกลาง ใส่ในสมการเดียวกัน หากในการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 พบว่าตัวแปรอิสระไม่ส่งผลต่อตัวแปรตาม แต่ในขั้นตอนนี้พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ผ่านตัวแปรต้นกลางอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า สถานะความเสี่ยงทางการเงินทำหน้าที่เป็นตัวแปรต้นกลางอย่างสมบูรณ์ (full mediation) และหากในขั้นตอนที่ 1 ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม และในขั้นตอนนี้พบความสัมพันธ์ระหว่างกัน แสดงว่าตัวแปรต้นกลางส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediation)

การวัดค่าตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	ตัวย่อ	การวัดค่า	อ้างอิง
ตัวแปรอิสระ ค่าตอบแทนผู้บริหาร	Compensation	จำนวนเงินรวมที่บริษัทจ่ายให้ผู้บริหารในแต่ละปี (ล้านบาท)	(พจนารถ ฤทธิเดช และคณะ, 2564)
	ROA	กำไรสุทธิ/สินทรัพย์รวมเฉลี่ย	(อรุณี ยศบุตร และคณะ, 2564)
ตัวแปรตาม ผลการดำเนินงาน	ROE	กำไรสุทธิ/ส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย	(อรุณี ยศบุตร และคณะ, 2564)
	Tobin's Q	(มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด+หนี้สินรวม)/สินทรัพย์รวม	(ปวันรัตน์ ไรจน์รักษกุล, 2562)
ตัวแปรกลาง สถานะความเสี่ยงด้านการเงิน	DE	หนี้สินรวม/ส่วนของผู้ถือหุ้น	(ปริญดา แสงวงนิชวัฒนา, 2563)
	CR	อัตราส่วนสภาพคล่อง สินทรัพย์หมุนเวียน/หนี้สินหมุนเวียน	(นงลักษณ์ ผุดผือก และคณะ, 2566)
ตัวแปรควบคุม ขนาดกิจการ ระยะเวลาดำเนินกิจการ	Assets Years	ค่าลอการิทึมฐานธรรมชาติของสินทรัพย์รวม จำนวนปีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	(นิตติกร สุวรรณศิลป์, 2561) (กมลพร วรรัตนชาติ และคณะ, 2559)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Compensation (บาท)*	250,000	503,590,000	45,632,565.14	52,323,407.60
ROA	-49.52	64.17	6.0683	9.46096
ROE	-535.17	225.41	5.7846	25.76083
Tobin's Q	0.06	59.75	1.4556	2.13720
DE	-15.74	71.10	1.2476	2.67893
CR	0.09	305.25	2.7464	8.55715
Assets (ล้านบาท)	335.63	3,460,461.90	1,730,398.77	998,852.42
Years	1	49	19.2959	11.95550

*หมายเหตุ: จำนวนค่าตอบแทนผู้บริหารรวมต่อปี

ค่าตอบแทนผู้บริหารรวมต่อปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45,632,565.14 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 52,323,407.60 บาท

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.0683 เท่า ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.46096 เท่า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.7846 เท่า ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 25.76083 มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.4556 เท่า ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.13720 เท่า

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.2476 เท่า ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67893 เท่า อัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.7464 เท่า ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.55715 เท่า

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ

	Compensation	ROA	ROE	Tobin's	D/E	CR	Assets	Years
Compensation	1							
ROA	.121**	1						
ROE	.112**	.666**	1					
Tobin's	.011	.207**	.098**	1				
D/E	.043	-.116**	-.419**	.002	1			
CR	-.067**	-.011	.006	-.020	-.074**	1		
Assets	.496**	.060*	.076**	-.137**	.078**	-.097**	1	
Years	.016	-.125**	-.090**	-.145**	-.010	.035	.039	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ตารางที่ 2 ค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ($r=0.121$, $p<0.01$) อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) ($r=0.112$, $p<0.01$) สินทรัพย์รวม ($r=0.496$, $p<0.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) ($r=-0.067$, $p<0.01$) อย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) ($r=0.011$, $p>0.05$) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) ($r=0.043$, $p>0.05$) และระยะเวลาดำเนินงาน (r=0.016, p>.05)

3. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ความถดถอยด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ

ตารางที่ 3 ค่าตอบแทนผู้บริหารและผลการดำเนินงาน

ตัวแปรที่ศึกษา	ROA		ROE		Tobin's Q	
	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)
Compensation	0.121	4.166**	0.098	3.347**	0.104	3.599**
Assets	0.005	0.180	0.032	1.082	-0.182	-6.337**
Years	-0.127	-5.025**	-0.093	-3.659**	-0.140	-5.578**
F-value	16.160		11.258		24.701	
Sig.F	0.000		0.000		0.000	
R	0.175		0.147		0.215	
R2	0.031		0.022		0.046	

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ * ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) ต่อผลการดำเนินงาน ผลพบว่า ค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานทุกค่า ทั้งที่วัดด้วยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) และมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 : ค่าตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 4 ค่าตอบแทนผู้บริหารและสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

ตัวแปรที่ศึกษา	DE		CR	
	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)
Compensation	0.005	0.180	-0.025	-0.861
Assets	0.076	2.597**	-0.086	-2.950**
Years	-0.013	-0.524	0.039	1.519
F-value	3.254		5.912	
Sig.F	0.021		0.001	
R	0.080		0.107	
R2	0.006		0.011	

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ * ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) ต่อสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ผลพบว่าค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ทั้งที่วัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) และอัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2: ค่าตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

ตารางที่ 5 สถานะความเสี่ยงด้านการเงินและผลการดำเนินงาน

ตัวแปรที่ศึกษา	ROA		ROE		Tobin's Q	
	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)
DE	-0.118	-4.627**	-0.421	-18.062**	0.001	0.035
CR	-0.020	-0.793	-0.026	-1.124	-0.020	-0.771
F-value	10.801		163.154		0.301	
Sig.F	0.000		0.000		0.740	
R	0.118		0.419		0.020	
R2	0.014		0.176		0.000	

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ * ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของสถานะความเสี่ยงทางการเงิน ด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity) และอัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio) ต่อผลการดำเนินงาน ผลพบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งที่วัดด้วยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ($B = -0.416, P < 0.01$) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) ($B = -4.045, P < 0.01$) และพบว่าไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) ($B = 0.001, P > 0.05$) นอกจากนี้ ยังพบว่าอัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงาน ไม่ว่าจะวัดด้วยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ($B = -0.022, P > 0.05$) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) ($B = -0.079, P > 0.05$) และ มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) อย่างไม่มีนัยสำคัญ ($B = -0.005, P > 0.05$) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ที่ว่าสถานะความเสี่ยงด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 6 ค่าตอบแทนผู้บริหารและสถานะความเสี่ยงด้านการเงินกับผลการดำเนินงาน

ตัวแปรที่ศึกษา	ROA		ROE		Tobin's Q	
	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)
Compensation	0.121	4.213**	0.100	3.785**	0.103	3.573**
Assets	0.014	0.488	0.063	2.400	-0.185	-6.405**
Years	-0.128	-5.114**	-0.098	-4.286**	-0.138	-5.528**
DE	-0.124	-4.950**	-0.430	-18.713**	0.009	0.364

ตัวแปรที่ศึกษา	ROA		ROE		Tobin's Q	
	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)	Unstandardized B	t (sig.)
CR	-0.007	-0.265	-0.011	-0.458	-0.025	-1.009
F-value	14.740		78.473		15.055	
Sig.F	0.000		0.000		0.000	
R	0.215		0.452		0.217	
R2	0.046		0.205		0.047	

หมายเหตุ ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ * ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity) และอัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio) ต่อผลการดำเนินงาน ผลพบว่า ค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อผลการดำเนินงานทุกค่า นั่นคืออัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) และมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) ส่วนอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) และไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) นอกจากนี้ อัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) พบว่าไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานทุกตัว

จากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า ค่าตอบแทนไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อสถานะความเสี่ยงทางการเงิน (ตารางที่ 4) แม้ว่าสถานะความเสี่ยงด้านการเงินจะมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงาน ที่วัดด้วยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นรวม (ROE) แต่ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) (ตารางที่ 5) ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า ค่าตอบแทนไม่สามารถส่งผ่านอิทธิพลไปยังผลการดำเนินงานโดยผ่านสถานะความเสี่ยงทางการเงินได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 ระบุว่า ค่าตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน ผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน

อภิปรายและสรุปผล

จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของกิจการทั้งในส่วนของอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การให้ค่าตอบแทนแก่ผู้บริหารในระดับที่เพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลให้บริษัทมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น เนื่องจากการให้ค่าตอบแทนมีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน รวมไปถึงการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อเป็นรางวัลให้แก่ผลงานที่ผู้บริหารสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บริษัทได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พจนารถ ฤทธิเดช และคณะ (2564) ระบุว่า ผู้บริหารที่ได้รับค่าตอบแทนสูงมักมีแรงจูงใจในการทำงานเต็มที่ และมุ่งมั่นเพื่อให้ผลการดำเนินงานขององค์กรออกมาดีที่สุดใน โดยมุ่งเน้นที่การสร้างกำไรสูงสุดและการใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีความระมัดระวังและรอบคอบในการตัดสินใจ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและรักษาความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสียในระยะยาว และผลการศึกษาของ อรุณี ยศบุตร และคณะ (2564) ยังสนับสนุนว่าการจูงใจกรรมการด้วยการจ่ายค่าตอบแทนที่สูงจะทำให้กรรมการทุ่มเทการปฏิบัติหน้าที่

มากขึ้นในการดูแลผลประโยชน์ของบริษัทโดยรวมเพื่อให้ผู้ถือหุ้นทุกรายได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้น

ค่าตอบแทนผู้บริหาร (Compensation) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ซึ่งวัดได้จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) และอัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) อาจเนื่องจากว่าตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ค่าตอบแทนผู้บริหารถูกออกแบบเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารทำหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมาย และสอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ซึ่งโครงสร้างค่าตอบแทนผู้บริหารไม่ได้มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดกลยุทธ์การเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงด้านการเงินขององค์กร เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงด้านการเงินถือเป็นหนึ่งในหน้าที่พื้นฐานที่ผู้บริหารต้องดำเนินการอยู่แล้ว อีกทั้งสถานะความเสี่ยงทางการเงินเป็นผลลัพธ์จากปัจจัยด้านโครงสร้างทุนและการบริหารทางการเงินในภาพรวม ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับค่าตอบแทนโดยตรง ดังนั้น จึงไม่พบผลกระทบระหว่างค่าตอบแทนผู้บริหารและสถานะความเสี่ยงทางการเงิน

สถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ซึ่งวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) และอัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานในด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อาจเนื่องจากว่า สถานะความเสี่ยงของบริษัทอาจกระทบต่อความเชื่อมั่นทางการเงินของบริษัทต่อนักลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณิศรา ส่งเจริญ (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารมักจะเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงมากขึ้น เพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องจากผู้ถือหุ้น ซึ่งอาจสะท้อนถึงกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) ที่อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนในระยะยาว นอกจากนี้ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) ซึ่งสะท้อนถึงมุมมองของนักลงทุนที่ใช้ข้อมูลด้านโครงสร้างหนี้สินในการประเมินมูลค่าบริษัท หากบริษัทสามารถบริหารหนี้สินได้ดี นักลงทุนอาจมองว่าหนี้สินช่วยเพิ่มผลตอบแทนและโอกาสการเติบโต อย่างไรก็ตาม หากอัตราส่วนหนี้สินสูงเกินไป อาจสร้างความกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงทางการเงินในขณะเดียวกัน อัตราส่วนสภาพคล่อง (CR) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Tobin's Q) เช่นเดียวกับปิยะพันธุ์ กาญจนารัตน์ (2564); พจนารถ ฤทธิเดช และคณะ (2564) ซึ่งอาจบ่งชี้ว่า นักลงทุนมักให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงกลยุทธ์และศักยภาพในการเติบโตมากกว่าความสภาพคล่องระยะสั้น เนื่องจาก Tobin's Q สะท้อนมูลค่าของสินทรัพย์ในระยะยาว ขณะที่อัตราส่วนสภาพคล่องไม่ได้บ่งชี้ถึงผลตอบแทนระยะยาวอย่างชัดเจน แม้ว่า จะแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น

จากผลการศึกษาข้างต้นนั้น พบว่าค่าตอบแทนผู้บริหารพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน ซึ่งส่งผลให้ค่าตอบแทนผู้บริหารไม่สามารถส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน ผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงินได้ แสดงให้เห็นว่าค่าตอบแทนผู้บริหาร สามารถส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานได้ แต่ไม่สามารถส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานโดยผ่านสถานะความเสี่ยงด้านการเงิน อาจเนื่องจากสถานะความเสี่ยงด้านการเงินถือเป็นหนึ่งในหน้าที่พื้นฐานที่ผู้บริหารต้องดำเนินการตามกรอบและข้อกำหนดขององค์กร โดยไม่จำเป็นต้องได้รับแรงจูงใจจากค่าตอบแทนเพิ่มเติม ดังนั้น แม้ว่าผู้บริหารจะมีค่าตอบแทนที่สูงและมีแรงจูงใจในการพัฒนาผลการดำเนินงานขององค์กร แต่สถานะความเสี่ยงด้านการเงินอาจไม่ได้ถูกขับเคลื่อนจากการจูงใจในเรื่องค่าตอบแทน แต่ถูกกำหนดจากนโยบายภายในองค์กรหรือข้อกำหนดทางกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 4

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. บริษัทควรกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการดำเนินงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ
2. บริษัทควรให้ความสำคัญกับสถานะความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่พนักงาน และส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงาน
3. บริษัทควรใช้ข้อมูลด้านหนี้สินและสภาพคล่องเป็นปัจจัยประกอบในการตัดสินใจทางกลยุทธ์ เพื่อประเมินความเสี่ยง บริหารจัดการ และรักษาความสามารถในการทำกำไรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการ จึงควรมีแนวทางในการศึกษาครั้งถัดไปดังนี้:

1. เนื่องจากการศึกษานี้มุ่งเน้นเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (MAI) เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ในตลาดที่แตกต่างกัน
2. การศึกษานี้ให้ความสำคัญเฉพาะค่าตอบแทนของผู้บริหาร ควรพิจารณาเพิ่มเติมตัวแปรค่าตอบแทนของกรรมการบริษัท ทั้งในรูปแบบเงินและไม่เป็นเงิน เพื่อตรวจสอบผลกระทบในรูปแบบต่าง ๆ ต่อผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะในภาวะเศรษฐกิจที่มีความผันผวน
3. การพิจารณาปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีผลต่อการบริหารงาน ซึ่งควรนำตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรเข้ามาประกอบการศึกษาเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การบริหารงานที่เน้นความยั่งยืน เพื่อให้ผลการศึกษาสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และแนวโน้มการพัฒนาดังกล่าวในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร วรณชาติ, บุษบรณณ์ เหลี้ยวรุ่งเรือง และ ชิตชนก มากเชื้อ. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงานของบริษัทใน SET 100**. สงขลา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ชูดาทพร สอนภักดี, ธาวิณี สุขมี, พิมพ์ชนก อธิพิพัทธ์วรกุล, สรัญญา เอี่ยมอานวย, ชมพูนุช อินทร์ขาว และ อารีญา พิวดเผือด. (2567). **ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการกำกับดูแลกิจการ ค่าตอบแทนคณะกรรมการกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (MAI)**. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**, 6(5), 11–23.
- ธัญญ์นรี แซ่ใจ้ว. (2557) **ความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนคณะกรรมการบริษัทและสัดส่วนผู้บริหารหญิงกับผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100**. (การค้นคว้าแบบอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธีรพรธรณ อึ้งภากรณ์, ไตรรงค์ สวัสดิ์กุล, สุชิตา มานะจิตต์ และ วิชณี เอี่ยมชุ่ม. (2560). **ผลกระทบของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่มีต่อผลการดำเนินงาน: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**. **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 11(2), 118–126.

- นงลักษณ์ ผุดเฟือก และ สุรีย์ โปษกรณัญญ์. (2566). องค์ประกอบคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงและคณะกรรมการตรวจสอบที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานและผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 7(3), 1108–1135.
- นิตติกร สุวรรณศิลป์, ธนชพร แก้วทอง, นवलอนงค์ แก้วสายทอง, นันทวดี ลดาพรหมทอง, สุภาพร เกาะเต็น และ มัทนชัย สุทธิพันธุ์. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) กับตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) และความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงกับต้นทุนหนี้สิน. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 16(2), 153–170.
- ปริญดา แสงวณิชวัฒนา. (2563). **ผลกระทบของค่าตอบแทนผู้บริหารและคณะกรรมการบริษัทต่อผลการดำเนินงานของกิจการผ่านการบริหารความเสี่ยง.** (การค้นคว้าแบบอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การบัญชีและการบริหารการเงิน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรียานุช อยู่สังข์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏเพชรบุรีวิจัยเพื่อแผ่นดินไทยที่ยั่งยืนครั้งที่ 5.** เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- ปวันรัตน์ วิจารณ์ภักกุล. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยปัจจัยความเสี่ยงในรายงานประจำปีกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (การค้นคว้าแบบอิสระหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยะณัฐ กาญจนารัตน์ (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน กระแสเงินสด และมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์: กรณีศึกษาประเทศในกลุ่มโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย.** (วิทยานิพนธ์หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พจนารถ ฤทธิเดช, ปาริชาติ บุรพาศิริวัฒน์ และ มัทนชัย สุทธิพันธุ์. (2564). อิทธิพลของผลตอบแทนผู้บริหารต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(2), 60–74.
- พรพิพัฒน์ จูฑา. (2548) **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยงกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.** (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณวดี แซ่ฉั่ว และ สมใจ บุญหมื่นไวย. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจครอบครัว ค่าตอบแทนผู้บริหาร และผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *KKBS Journal of Business Administration and Accountancy*, 3(2), 75–96.
- พิธาน แสนภักดี และ นฤพล อ่อนวิมล. (2564). คุณลักษณะและค่าตอบแทนของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, ฉบับพิเศษ ฉลองครบรอบ 15 ปี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 385–397.

- ภูษณิศลา ส่งเจริญ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารรัฐศาสตร์**, 15(38), 30–41.
- วรรณภา ธรรมรักษา, เนตรนภา รักษายศ และ สารภี ชนะทัฬห. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET50. **วารสารบัญชีปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**, 9(2), 115–136.
- สมบุญรัตน์ สาระพัทธ์. (2565). ผลกระทบการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, 1(2), 56–81.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2558). **ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทจ. 17/2558: เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทต่างประเทศที่ออกและเสนอขายหุ้น.**
- อรุณี ยศบุตร. (2564). ลักษณะการจ่ายค่าตอบแทนกรรมการกับผลการดำเนินงานของบริษัท: หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ประเทศไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**, 9(1), 233–255.
- Baroma, B. S. (2020). The Effect of Voluntary Disclosure and Transparency on Directors' Remuneration Control. **Alexandria Journal of Accounting Research**, 4(3), 1–36.
- Bao, H. D. (2023). Financial aspects and financial risk disclosure: evidence from Vietnam. **Economics, Finance and Management Review**, (3), 39–48.
- Freeman, R. E., Harrison, J. S., Wicks, A. C., Parmar, B. L., & de Colle, S. (2010). **Stakeholder theory: The state of the art.** Cambridge University Press.
- Heinle, M. S., & Smith, K. C. (2017). A theory of risk disclosure. **Review of Accounting Studies**, 22(4), 1459–1491.
- Ibrahim, A. E. A., & Aboud, A. (2024). Corporate risk disclosure and firm value: UK evidence. **International Journal of Finance & Economics**, 29(4), 4225–4246.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. **Journal of Financial Economics**, 3(4), 305–360.
- Oyerogba, E. O. (2014). Risk Disclosure in The Published Financial Statements and Firm Performance: Evidence from The Nigeria Listed Companies. **Journal of Economics and Sustainable Development**, 5(8), 86–95.
- Qizam, I. (2021). The impact of disclosure quality on firm performance: Empirical evidence from Indonesia. **The Journal of Asian Finance, Economics and Business**, 8(4), 751–762.
- Salehi, M., Jamalikazemini, B., & Farhangdoust, S. (2018). Board compensation and disclosure quality: Corporate governance interference. **Journal of Asian Finance, Economics and Business**, 8(4), 751–762.

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม

Problems and Obstacles in Accounting Practices Leading to Accounting System Development Guidelines for Community Enterprises in Nakhon Phanom Province

ปรางทิพย์ เสยกระโทก^{1*} วันทนาวี สุวรรณกลาง¹ ลดาวรรณ สุระนรากุล¹ ภิญญา สุขวิวัฒน์²

ปิยะรัตน์ อนงค์ไชย³ และ พงษ์ศักดิ์ ผกามาต⁴

Prangthip Soeykrathoke^{1*}, Vantanaree Suwannaklang¹, Ladawan Suranarakul¹, Pinya Sukwiphat²,
Piyarat Anongchai³, and Phongsak Phakamach⁴

¹ สาขาวิชาบัญชี วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48110

² สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48110

³ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48150

⁴ สาขาวิชาบริหารการศึกษาและกลยุทธ์ วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
รัตนโกสินทร์ จังหวัดนครปฐม 73170

¹ Accounting Department, That Phanom College, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48110

² Faculty of Business Computer, That Phanom College, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48110

³ Srisongkram Industrial Technology College, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48150

⁴ Educational Administration and Strategies, Rattanakosin International College of Creative Entrepreneurship, Rajamangala University of
Technology Rattanakosin, Nakhonphatom 73170

* Corresponding author: prangthip@npu.ac.th

Received: June 1, 2025; Revised: July 8, 2025; Accepted: July 23, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด
นครพนม 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชี
วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม
การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด
นครพนม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 201 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญการจัดทำบัญชี
วิสาหกิจชุมชน จำนวน 25 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์
กึ่งโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ สถิติพรรณนาประกอบด้วยค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมานประกอบด้วยค่าสถิติ F-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความแตกต่างของคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคจากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมประกอบด้วย (1) การพัฒนาความรู้และสมรรถนะด้านบัญชีและเทคโนโลยีของบุคลากร (2) การพัฒนาระบบและกระบวนการบัญชีที่เรียบง่ายและได้มาตรฐาน (3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ (4) การส่งเสริมความโปร่งใสและการควบคุมภายใน และ (5) การสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรค การจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชน นครพนม

Abstract

This research aims to: 1) study the problems and obstacles in accounting for community enterprises in Nakhon Phanom Province; 2) compare personal characteristics with opinions on the problems and obstacles of accounting in community enterprises in Nakhon Phanom Province; and 3) propose guidelines for developing an accounting system for community enterprises in Nakhon Phanom Province. A mixed-methods research was employed. The quantitative sample consisted of 201 accounting preparers from community enterprises in Nakhon Phanom Province which were obtained by multistage sampling. The qualitative sample comprised 25 experts in community enterprise accounting were purposively selected. Research instruments included questionnaires, semi-structured interviews, and focus group discussions. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, as well as inferential statistics such as the F-test and one-way ANOVA, with a statistical significance level set at 0.05. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed: 1) The overall current level of problems and obstacles in accounting for community enterprises in Nakhon Phanom Province was at high level. Specifically, the aspect of knowledge and competency was at high level, while tools used in operations was at moderate level. 2) Regarding the differences between personal characteristics and opinions on problems and obstacles, hypothesis testing showed that accounting preparers in community enterprises with different ages, educational levels, fields of study, and work experience had statistically significant differences in their views on accounting problems and obstacles at the 0.05 level, which aligns with the formulated hypothesis. 3) The proposed guidelines for developing an accounting system for community enterprises in Nakhon Phanom Province included: (1) developing personnel's accounting and technological knowledge and competencies; (2) developing a simple and standardized accounting system and processes; (3) applying appropriate and accessible technology; (4) promoting transparency and internal control; and (5) obtaining support from government agencies and academic institutions.

Keywords: Problems and obstacles, Accounting, Community enterprises, Nakhon Phanom

บทนำ

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises) ทั่วประเทศ รวมถึงในจังหวัดนครพนม มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น จังหวัดนครพนมมีวิสาหกิจชุมชนหลากหลายประเภท โดยส่วนใหญ่จะเน้นการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตรรวมถึงหัตถกรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลายวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพในการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่า (กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดนครพนม, 2565) ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่ต้องอาศัยวิถีทางการบริหารธุรกิจอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม หนึ่งในรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจให้ประสบความสำเร็จและเติบโตอย่างยั่งยืนก็คือ งานบัญชี (Accounting) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจการที่มีความสำคัญและเป็นส่วนงานที่สนับสนุนให้ธุรกิจหรือกิจการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นความหมายของการบัญชีในการดำเนินธุรกิจ คือ รายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและจดบันทึกไว้เป็นหมวดหมู่ตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปของตัวเงินและมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ (Ala-Heikkilä & Järvenpää, 2023) ซึ่งงานขั้นสุดท้ายของการบัญชีก็คือ การให้ข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่ายที่มีความสนใจในกิจกรรมของกิจการและสามารถใช้เป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารในการวางแผนและควบคุมการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ธีรวิรา สุตฉนวิบูลย์, 2563) ระบบการจัดทำบัญชีที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสะท้อนภาพรวมทางการเงิน การดำเนินงาน และใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (ชมพูนุช หุ่นาค และคณะ, 2562; ปราภทพิทย์ เสยกระโทก, 2566) แต่ในความเป็นจริง วิสาหกิจชุมชนจำนวนมากในจังหวัดนครพนมยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีที่ซับซ้อนและหลากหลาย ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การขาดความรู้ทางบัญชีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยี รวมถึงลักษณะเฉพาะของการดำเนินงานที่เน้นการพึ่งพาแรงงานในชุมชนและโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการมากนัก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอก การบริหารจัดการต้นทุนและผลกำไร และการวางแผนธุรกิจในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชมพูนุช หุ่นาค และคณะ (2562) ระบุว่าความมองข้ามความสำคัญของการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องและครบถ้วนอาจนำไปสู่ปัญหาด้านการบริหารจัดการทางการเงิน การขาดความน่าเชื่อถือ และที่สำคัญที่สุดคือการจำกัดโอกาสในการเติบโตและขยายกิจการของวิสาหกิจชุมชนในอนาคต

นโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี หน่วยงานภาครัฐในแต่ละส่วนช่วยกันเข้ามาดูแล และร่วมพัฒนาในแต่ละภาคส่วนโดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือ พัฒนา สนับสนุน ถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้รากฐานในการดำเนินงานของชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งกรอบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจได้มีการส่งเสริมธุรกิจภาคส่วนชนบทให้สามารถพึ่งพาตนเองได้จึงเรียกว่า “วิสาหกิจชุมชน” (Cavite et al., 2023) ปัญหาเชิงโครงสร้างและทรัพยากรนับเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการจัดทำบัญชีที่มีคุณภาพในวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครพนม หลายวิสาหกิจเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนด้วยความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยมักขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะทางด้านบัญชีและการเงินอย่างถ่องแท้ ผู้รับผิดชอบงานบัญชีอาจเป็นสมาชิกคนใดคนหนึ่งอาสาเข้ามาทำหน้าที่โดยอาศัยความรู้พื้นฐานหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานที่ถูกต้องและครบถ้วนส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีที่บันทึกไว้มีความคลาดเคลื่อน ไม่เป็นปัจจุบัน หรือขาดรายละเอียดที่สำคัญสำหรับกาวิเคราะห์และตัดสินใจ (Hassan & Mouakket, 2018) ยิ่งไปกว่านั้น วิสาหกิจชุมชนจำนวนมากยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรเทคโนโลยี การลงทุนในซอฟต์แวร์บัญชีที่มีประสิทธิภาพหรือแม้แต่คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่จำเป็น อาจกลายเป็นภาระทาง

การเงินที่สูงเกินกว่ากำลังที่วิสาหกิจจะแบกรับได้ ซึ่งทำให้ยังคงต้องพึ่งพาวิธีการจัดทำบัญชีแบบดั้งเดิม เช่น การบันทึกด้วยมือในสมุดบัญชี หรือการใช้โปรแกรมสำนักงานพื้นฐานอย่าง Excel ซึ่งมีความเสี่ยงต่อความผิดพลาดสูง การสูญหายของข้อมูล และยากต่อการประมวลผลและการรายงานผลได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ (Cavite et al., 2022) อุปสรรคเหล่านี้ทำให้วิสาหกิจชุมชนขาดข้อมูลทางการเงินที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประเมินสถานะทางการเงินที่แท้จริง การคำนวณต้นทุนต่อหน่วย การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน และการระบุแหล่งที่มาของกำไรหรือขาดทุนได้อย่างชัดเจน ความท้าทายนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภายในเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการนำเสนอข้อมูลทางการเงินเพื่อประกอบการขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินภายนอก ซึ่งมักกำหนดให้วิสาหกิจต้องมีระบบบัญชีที่ได้มาตรฐานและมีความโปร่งใส (ปรางทิพย์ เสยกระโทก, 2566; Pholphirul et al., 2024)

จากปัญหาและอุปสรรคข้างต้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมและตอบโจทย์บริบทของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม การพัฒนาดังกล่าวควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างระบบที่ใช้งานง่าย (User-Friendly) เข้าถึงได้ (Accessible) และ เป็นมิตรกับผู้ใช้งาน (User-Friendly) โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางบัญชีที่ซับซ้อนมากนัก เพื่อให้สมาชิกหรือผู้รับผิดชอบงานบัญชีสามารถเรียนรู้และนำไปใช้งานได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ (Latif et al., 2023) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ AI เข้ามาช่วยในการบันทึกรายการบัญชีอัตโนมัติ (Alsharari & Ikem, 2023) การจำแนกประเภทรายการ การจัดทำรายงานทางการเงินเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างง่าย จะเป็นกุญแจสำคัญในการลดภาระงาน ลดความผิดพลาด และเพิ่มความแม่นยำของข้อมูลบัญชี (Bassani et al., 2021) การพัฒนาระบบบัญชีไม่เพียงแต่เป็นการแก้ไข ปัญหาเชิงเทคนิคเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจด้านการเงินและการบัญชี (Financial and Accounting Literacy) ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างคู่มือการใช้งานที่เข้าใจง่าย และการจัดให้มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง จะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนสามารถนำระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ การมีระบบบัญชีที่เข้มแข็งและโปร่งใสจะช่วยยกระดับความน่าเชื่อถือของวิสาหกิจชุมชน เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการลงทุนและขยายกิจการ ตลอดจนเป็นพื้นฐานสำคัญในการบริหารจัดการธุรกิจให้เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน (Rangsunnoen et al., 2024) อีกทั้งยังเป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม” โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์รวมถึงการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวแล้วนำมาออกแบบวิธีการพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม โดยคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการสร้างผลตอบแทนแก่สมาชิกและเกิดประโยชน์แก่ชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม

สมมติฐาน

คุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันมีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบบัญชี

ระบบบัญชีเป็นระบบการจดทะเบียนรวบรวมข้อมูลทางการเงินที่เป็นเอกสารต่าง ๆ ทางด้านบัญชี รายงานทางการเงินที่เป็นหลักฐานด้านบัญชี วิธีการตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการบันทึกบัญชีที่นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน เพื่อช่วยให้กิจการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบบัญชีที่ดีจะเป็นเครื่องช่วยผู้บริหารในการวางแผนควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยป้องกันทรัพย์สินของธุรกิจไม่ให้เกิดสูญหาย หรือถูกนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม (มนัสชัย กิรติพจญา, 2567) ส่วนการพัฒนาระบบบัญชีนำมาซึ่งประโยชน์มากมายต่อองค์กรธุรกิจ ประโยชน์หลักก็คือ ความโปร่งใสและน่าเชื่อถือทางการเงิน ซึ่งช่วยให้องค์กรธุรกิจและวิสาหกิจต่าง ๆ สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและสถาบันการเงินได้ง่ายขึ้น ระบบบัญชีที่ดีจะช่วยให้การบริหารจัดการต้นทุนและกำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ ทำให้ทราบสถานะทางการเงินที่แท้จริง วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และวางแผนธุรกิจได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น การมีข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันยังช่วยให้ ลดความผิดพลาดในการบันทึกบัญชีและประหยัดเวลาในการจัดทำรายงานต่าง ๆ โดยจะส่งผลให้การดำเนินงานทางธุรกิจทุกประเภทมีประสิทธิภาพและลดภาระงานของบุคลากร (พรสิริ สุขพ่อง และนัยนา แคล้วเครือ, 2565) ยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จะเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเงินให้แก่สมาชิก ทำให้องค์กรธุรกิจหรือวิสาหกิจชุมชนสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ ระบบบัญชีที่ดีจะต้องควบคู่ไปกับการควบคุมภายในที่ดี เพื่อป้องกันและรักษาทรัพย์สินของกิจการไม่ให้เกิดได้รับความเสียหายทั้งจากการนำไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม ตลอดจนการนำไปใช้ในทางที่มิชอบ (Hariyati et al., 2019; Latif et al., 2023)

2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการบัญชีชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2567) ระบุว่า การพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลทางการเงินและพัฒนาธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ ในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนนั้น มีกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ที่ควบคุม กำกับดูแลให้วิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มมีการจัดทำบัญชีที่เป็นมาตรฐานภายใต้โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อ พลิกฟื้นธุรกิจสถาบันเกษตรกรผ่านกลไกทางบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนและช่วยเหลือทางด้าน บัญชีแก่ วิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วยบริการวางรูปแบบบัญชี การสอนแนะนำจัดทำบัญชีและ

งการเงิน รวมทั้งสอนแนะการใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารธุรกิจ เป็นการส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนให้มีการดำเนินงานเป็นระบบ แนวทางปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินการบัญชีรวมถึงระบบบัญชีของกลุ่มผู้ผลิตชุมชน ดังนี้

1) การมอบหมายหน้าที่ด้านการเงินการบัญชีกลุ่มผู้ผลิตควรมอบหมายมีผู้รับผิดชอบงานด้านการเงิน 1 คน และงานด้านบัญชี 1 คน เพื่อเป็นการควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชีที่ดี

2) การจัดทำเอกสารการรับเงินทุกครั้งในกลุ่มผู้ผลิตได้รับเงินไม่ว่าจะเป็นการรับเงินรายการใด ๆ ต้องจัดทำเอกสารการรับเงิน คือ ใบเสร็จรับเงินของกลุ่ม และให้ผู้รับเงินลงลายมือชื่อรับเงินด้วยทุกครั้ง สำหรับการใช้ออกเอกสารการรับเงินให้เรียงตามลำดับเลขที่และใช้ต่อเนื่องจนกว่าจะหมดเล่มนั้น ๆ จึงจะขึ้นเล่มใหม่ต่อไป

3) การจัดทำเอกสารการจ่ายเงินการจ่ายเงินทุกครั้ง กลุ่มต้องขอรับใบเสร็จรับเงินจากผู้ขาย หรือในกรณีผู้รับเงินไม่มีใบเสร็จรับเงิน เช่น การจ่ายค่าพาหนะ ให้ผู้รับเงินจัดทำใบเบิกเงินของกลุ่ม โดยระบุรายละเอียดการจ่ายเงิน พร้อมทั้งให้ผู้รับเงินและจ่ายเงินลงลายมือชื่อรับเงินในใบเบิกเงินด้วย

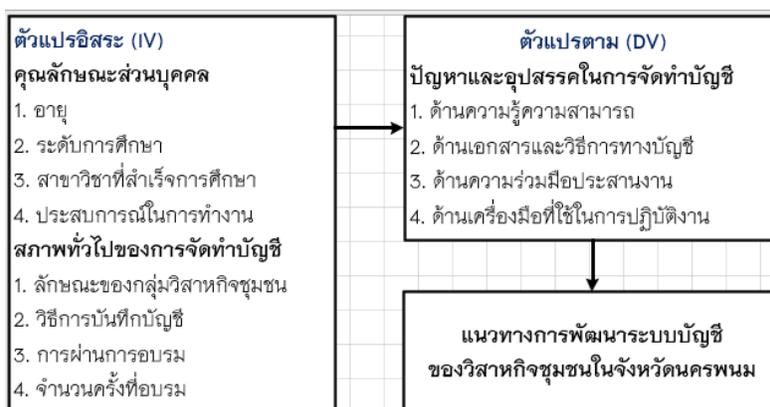
4) กลุ่มผู้ผลิต ต้องจัดทำบัญชีทุกวันที่มีรายการรับเงิน-จ่ายเงินทุกวันที่มีการรับเงิน จ่ายเงินเกิดขึ้น กลุ่มต้องนำข้อมูลจากเอกสารการรับ-จ่ายเงิน มาบันทึกไว้ในสมุดบัญชีต่าง ๆ ให้ครบถ้วน

5) การเก็บรักษาเงิน เอกสารการรับ-จ่ายเงิน และสมุดบัญชี ได้แก่ (1) กลุ่มควรเก็บรักษาเงินสดไว้เพียงพอเท่าที่จำเป็นต้องใช้จ่าย ส่วนที่เกินความต้องการควรนำฝากธนาคาร (2) การเก็บรักษาควรมอบหมายมีผู้รับผิดชอบและเก็บรักษาไว้ในที่มั่นคง ปลอดภัย (3) สมุดคู่บัญชีเงินฝากธนาคาร และสมุดบัญชี ต้องเก็บรักษาไว้ในที่มั่นคง ปลอดภัย และ (4) เอกสารการรับ-จ่ายเงิน ต้องเข้าแฟ้มไว้ โดยจัดเรียงตามลำดับ วันที่ เดือน พ.ศ. เพื่อสะดวกในการค้นหาและตรวจสอบ

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาระบบบัญชี

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ระบุว่า ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ซึ่งจากรายงานการวิจัยสองเรื่อง ของ ชลกกก โฆษิตคณิน และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐม” และ ชีร์วรา สุตต์ธนวิบูลย์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ต่างก็พบว่า ผู้จัดทำบัญชีที่จบสาขาวิชาการบริหารมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีในด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชีและด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้จบสาขาวิชาการบัญชี นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ ชลดา เหมะธูลิน และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสาน ในจังหวัดอุดรธานี” พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนงานวิจัยของ ชมพูนุช หนุ่นนาค และคณะ (2562) ก็ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” โดยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนต้องทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงรอบด้านก่อนที่จะมากำหนดเป็นรูปแบบหรือวิธีการที่เหมาะสมในลำดับถัดไป ซึ่งผลการวิจัยที่ผ่านมาสามารถนำมาใช้กำหนดทิศทางของการวิจัยในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ผู้วิจัยนำมาออกแบบกระบวนการวิจัยโดยกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม แสดงดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Populations)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม จำนวน 843 คน ซึ่งเป็นข้อมูลจากกลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2567

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistate Sampling Scheme) (ธานีินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) วิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร จำนวน 236 คน (2) วิสาหกิจชุมชนด้านหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา จำนวน 217 คน (3) วิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเกษตร จำนวน 204 คน และ (4) วิสาหกิจชุมชนด้านบริการและอื่น ๆ จำนวน 186 คน

ขั้นที่ 2 เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยแบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้จำนวน 201 คน ตามจำนวนบุคลากรในขั้นที่ 1 เพื่อให้ได้ตัวแทนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่างโดยเท่าเทียมกัน

ขั้นที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) แล้วทำการแจกแบบสอบถามตามวิสาหกิจชุมชนที่จับสลากได้จนครบตามจำนวนที่คำนวณไว้ในขั้นที่ 2 และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 201 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จำนวน 25 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด ได้แก่ (1) นักบัญชีชำนาญการจากภาครัฐและเอกชน (2) นักบัญชีที่มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีภาครัฐและเอกชน อย่างน้อย 3 ปี และ (3) นักบัญชีที่ประสบความสำเร็จและมีรางวัลคุณภาพเชิงประจักษ์ในการพัฒนาองค์กรธุรกิจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม ได้แก่ ลักษณะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิธีการบันทึกบัญชี การผ่านการฝึกอบรมการจัดทำบัญชี และจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมการจัดทำบัญชี

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการมาจากแบบสอบถามในงานวิจัยของชลกนก โฆษิตตณิน และคณะ (2560) และลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้ค่าของน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ ตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert) ได้ดังนี้

ระดับความสำคัญ	ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ
น้อยที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
มากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview Guide) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Guide) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาโดยการศึกษาจากงานวิจัยของ รุ่งลักษณ์ ดีแจ่ม และ เจน จันทรสุภาเสน (2560), ชมพูนุช หุ่นมาค และคณะ (2562), ไฮดา สุตินปรีดา (2563) ปรางทิพย์ เสยกระโทก (2566) และ Latif et al. (2023) ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดแนวทางเบื้องต้นของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยไว้ 5 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาความรู้และสมรรถนะด้านบัญชีและเทคโนโลยีของบุคลากร (2) การพัฒนาระบบและกระบวนการบัญชีที่เรียบง่ายและได้มาตรฐาน (3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ (4) การส่งเสริมความโปร่งใสและการควบคุมภายใน และ (5) การสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร วรรณกรรม รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2) คณะผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบตรวจเช็ครายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้ศึกษาค้นคว้ากำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับตามวิธีของ Likert

3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content) และความชัดเจนทางภาษาและการใช้ถ้อยคำ (Wording)

4) คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่างผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมได้ทั้งหมดจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2567 ส่วนเชิงคุณภาพใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยนัคส์สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์

4. การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยที่ (1) การหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือการวิจัย จำนวน 3 คน พิจารณาเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .5 ขึ้นไป ได้ค่า IOC เท่ากับ .894 และ (2) การหาความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาครอนบาคมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .918 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยได้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติในวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ค่าสถิติพื้นฐานใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าตัวเลขที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย และ ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) เพื่อกำหนดหัวข้อ/กลุ่มหัวข้อและแนวคิดสำคัญอันเป็นแก่นสารของการวิจัยโดยใช้วิธีการบอกแนวทางและพรรณนาความ การวิเคราะห์ผลสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มสรุปในลักษณะเชิงเนื้อหาเชิงอุปนัย (Content Analysis) เพื่อหาแนวทางที่สอดคล้องกับผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยการแยกประเภท จัดหมวดหมู่เป็น 5 หมวด และทำดัชนีข้อมูล (Indexing) อธิบายและวิเคราะห์ความหมายข้อมูลที่ค้นพบในลักษณะโครงสร้าง (Structure Feature) แปลความหมายของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเรียบเรียงข้อมูลใหม่เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบตามวัตถุประสงค์ จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์และสรุปข้อค้นพบเพื่อระบุแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมที่แสดงถึงความหมายและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดในการศึกษาวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องอีกครั้งเพื่อนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผลในขั้นตอนสุดท้าย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม” สามารถแสดงผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม โดยสามารถแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 46-55 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 78.10 สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ (ที่ไม่ใช่สาขาวิชาการบัญชี การจัดการ และบริหารธุรกิจ) จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มการผลิตพืช และการผลิตปศุสัตว์ จำนวนกลุ่มละ 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 ใช้วิธีการบันทึกบัญชีด้วยมือ จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 98.00 และผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรม จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 74.60

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน (n=201)

รายการปัญหาและอุปสรรค	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหาและอุปสรรค
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.08	0.41	มาก
2. ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี	3.93	0.69	มาก
3. ด้านความร่วมมือประสานงาน	3.30	0.34	ปานกลาง
4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	3.17	0.24	ปานกลาง
รวม	3.62	0.30	มาก

จากตารางที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ ($\bar{x} = 4.08$) และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ($\bar{x} = 3.93$) และมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านความร่วมมือประสานงาน ($\bar{x} = 3.30$) และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.17$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยมีดังนี้

จากสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังตารางที่ 2-5 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามอายุ (n=201)

อายุ	df	SS	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	3	5.10	1.70		
ภายในกลุ่ม	197	51.19	0.26	6.54	0.00*
รวม	200	56.29			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามระดับการศึกษา (n=201)

ระดับการศึกษา	df	SS	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	2	23.77	0.50		
ภายในกลุ่ม	198	33.02	0.08	6.54	0.00*
รวม	200	56.79			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา (n=201)

สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	df	SS	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	3	6.12	2.04		
ภายในกลุ่ม	197	50.17	0.26	8.02	0.00*
รวม	200	59.29			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม จำแนกตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่มีสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน (n=201)

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	df	SS	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	3	12.21	4.07		
ภายในกลุ่ม	197	44.08	0.22	18.19	0.00*
รวม	200	56.29			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ แสดงดังตารางที่ 6-9 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามอายุเป็นรายคู่

อายุ	$\bar{x}$	ไม่เกิน 25 ปี	26 – 35 ปี	36 – 45 ปี	46 – 55 ปี	56 ปีขึ้นไป
		2.76	2.43	2.72	2.86	2.65
ไม่เกิน 25 ปี	2.76	-	0.18	0.69	0.36	0.21
26 – 35 ปี	2.43		-	0.18	0.51	0.17
36 – 45 ปี	2.72			-	0.34*	0.47
46 – 55 ปี	2.86				-	0.13
56 ปีขึ้นไป	2.65					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 การทดสอบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้จัดทำบัญชีที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ 46-55 ปี มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมากกว่ากลุ่มที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี กลุ่มอายุ 26-35 ปี และกลุ่มอายุ 36-45 ปี

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		2.81	2.03	3.96
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.81	-	0.77*	1.16*
ปริญญาตรี	2.03		-	0.06
สูงกว่าปริญญาตรี	3.96			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 การทดสอบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้จัดทำบัญชีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ (ที่ไม่ใช่สาขาวิชาการบัญชี การจัดการ และบริหารธุรกิจ)

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความแตกต่างปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษารายคู่

สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	$\bar{x}$	การบัญชี	การจัดการ	บริหารธุรกิจ	อื่น ๆ
		3.07	3.24	2.95	2.56
การบัญชี	3.07	-	0.17	0.10	0.49
การจัดการ	3.24		-	0.28	0.67
บริหารธุรกิจ	2.95			-	0.39*
อื่น ๆ	2.56				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 การทดสอบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้จัดทำบัญชีที่มีสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษากัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ (ที่ไม่ใช่สาขาวิชาการบัญชี การจัดการ และบริหารธุรกิจ) มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมากกว่า กลุ่มที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาการบัญชีและสาขาวิชาการจัดการ

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความแตกต่างปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เป็นรายคู่

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 5 ปี	6 – 10 ปี	11 – 15 ปี	มากกว่า 15 ปี
ปฏิบัติงาน		2.90	2.45	2.31	3.00
ต่ำกว่า 5 ปี	2.90	-	0.44*	0.21	0.10
6 – 10 ปี	2.45		-	0.14	0.54
11 – 15 ปี	2.31			-	0.69
มากกว่า 15 ปี	3.00				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 การทดสอบความแตกต่างรายคู่จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้จัดทำบัญชีที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี

3. แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม

ผลการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จำนวน 25 คน ปรากฏผลที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมโดยพบว่า การพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่ครอบคลุมในหลายมิติ โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และความพร้อมทางเทคโนโลยี แนวทางหลัก 5 ด้านที่สามารถนำมาปรับใช้ได้มีดังนี้

1. การพัฒนาความรู้และสมรรถนะด้านบัญชีและเทคโนโลยีของบุคลากร (Human Capital & Digital Competency Development) หมายถึง หัวใจสำคัญของการพัฒนาระบบบัญชีคือบุคลากรที่รับผิดชอบ การอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) อบรมเชิงปฏิบัติการ (Hands-on Training) โดยการจัดหลักสูตรอบรมที่เน้นการลงมือทำจริงเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีพื้นฐาน การจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี การจำแนกประเภทรายรับ-รายจ่าย การทำทะเบียนคุมสินทรัพย์ และการจัดทำรายงานทางการเงินอย่างง่าย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนโดยตรง

2) การเสริมสร้างความเข้าใจในหลักการบัญชีเบื้องต้น โดยการสอนหลักการบัญชีที่สำคัญ เช่น หลักการบันทึกบัญชีที่เข้าใจง่าย ความแตกต่างระหว่างเงินสดและกำไร รวมถึงความสำคัญของข้อมูลบัญชีในการตัดสินใจทางธุรกิจ

3) การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยการอบรมการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำและตารางคำนวณเบื้องต้น (เช่น Microsoft Word, Excel) รวมถึงการใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์บัญชีสำเร็จรูปที่เหมาะสมและไม่ซับซ้อน

4) การสร้างเครือข่ายที่เลี้ยง (Mentorship Network): จัดให้มีนักบัญชีอาสา นักศึกษาบัญชี หรือผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีให้กับวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนาระบบและกระบวนการบัญชีที่เรียบง่ายและได้มาตรฐาน (Simplified & Standardized Accounting System) หมายถึง การออกแบบระบบบัญชีที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนควรเน้นความเรียบง่ายแต่ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่จำเป็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ออกแบบผังบัญชีที่กระชับและเข้าใจง่าย โดยการกำหนดหมวดหมู่บัญชีที่จำเป็นและไม่ซับซ้อนเกินไป เพื่อให้สมาชิกสามารถจำแนกรายการได้อย่างถูกต้อง

2) กำหนดกระบวนการจัดทำเอกสารและบันทึกบัญชีที่เป็นระบบ โดยจัดทำคู่มือหรือผังงาน (Flowchart) ที่ชัดเจนสำหรับทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรับเงิน การจ่ายเงิน การซื้อ การขาย การเก็บรวบรวมเอกสาร การบันทึกรายการ และการจัดเก็บเอกสาร

3) พัฒนาแบบฟอร์มและสมุดบัญชีมาตรฐาน โดยจัดทำตัวอย่างแบบฟอร์มใบสำคัญรับ-จ่าย, ใบเสร็จรับเงิน, ทะเบียนสินค้า, สมุดเงินสดรับ-จ่าย ที่เข้าใจง่าย และสามารถใช้ได้จริงในบริบทของวิสาหกิจชุมชน

4) เน้นการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายเป็นหลัก: สำหรับวิสาหกิจขนาดเล็กมาก ควรเริ่มต้นด้วยการจัดทำบัญชีเงินสดรับ-จ่ายให้ถูกต้องครบถ้วนก่อน จากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การบันทึกบัญชีแบบเกณฑ์คงค้างเมื่อวิสาหกิจเติบโตขึ้นและมีความซับซ้อนมากขึ้น

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ (Accessible & Appropriate Technology Adoption) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมจะช่วยลดภาระงานและเพิ่มความแม่นยำในการจัดทำบัญชี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ซอฟต์แวร์บัญชีบนระบบคลาวด์ (Cloud-based Accounting Software) โดยพิจารณาใช้ซอฟต์แวร์บัญชีสำเร็จรูปที่ใช้งานง่าย มีค่าใช้จ่ายไม่สูง และสามารถเข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น FlowAccount, SMEMOVE หรือโปรแกรมบัญชีอื่น ๆ ที่ออกแบบมาสำหรับ SMEs และวิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะ เพื่อลดความจำเป็นในการลงทุนด้านฮาร์ดแวร์และเซิร์ฟเวอร์

2) แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน หากมีแอปพลิเคชันบัญชีที่ใช้งานง่ายบนสมาร์ตโฟน จะช่วยให้สมาชิกสามารถบันทึกรายการได้ทันที ณ จุดเกิดเหตุ

3) การใช้โปรแกรมสำนักงานพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ หากยังไม่พร้อมใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทาง ควรมีการอบรมการใช้ Microsoft Excel หรือ Google Sheets ในการบันทึกรายการบัญชี ตารางควบคุมสินค้าคงคลัง และการคำนวณเบื้องต้นอย่างมีประสิทธิภาพและลดความผิดพลาด

4) การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ (Hardware Support) โดยอาจพิจารณาการสนับสนุนด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับวิสาหกิจที่ขาดแคลน เพื่อให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้

4. การส่งเสริมความโปร่งใสและการควบคุมภายใน (Promoting Transparency & Internal Control) หมายถึง ระบบบัญชีที่ดีควรส่งเสริมความโปร่งใสและมีกลไกควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริตและข้อผิดพลาด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเงิน และการบัญชีให้ชัดเจน

2) ส่งเสริมการตรวจสอบถ่วงดุล โดยอาจมีการแยกหน้าที่ผู้รับเงินกับผู้บันทึกบัญชี หรือมีการตรวจสอบรายงานโดยคณะกรรมการวิสาหกิจ

3) จัดทำรายงานทางการเงินเพื่อสมาชิก โดยจัดทำรายงานสรุปรายรับ-รายจ่าย กำไร-ขาดทุน และสถานะทางการเงินอย่างสม่ำเสมอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และนำเสนอต่อที่ประชุมสมาชิกเพื่อความโปร่งใส

4) ส่งเสริมวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ โดยการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องและโปร่งใสในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับวิสาหกิจ

5. การสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา (Government & Academic Support) หมายถึง การพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การสนับสนุนด้านเงินทุน โดยการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการพัฒนาและติดตั้งระบบบัญชี รวมถึงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการอบรมบุคลากร

2) การพัฒนานโยบายที่เอื้ออำนวย โดยกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมที่กระตุ้นให้วิสาหกิจชุมชนจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ เช่น การเชื่อมโยงกับการขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

3) บทบาทของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยในจังหวัดนครพนมสามารถเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวิจัยและพัฒนาระบบบัญชีต้นแบบที่เหมาะสม การจัดอบรมให้ความรู้ และส่งนักศึกษาลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือวิสาหกิจ

4) การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน โดยการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่วิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงคู่มือ ตัวอย่าง แบบฟอร์ม และมีเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขอคำปรึกษา

การดำเนินงานตามแนวทางทั้ง 5 ด้านนี้อย่างบูรณาการ จะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมสามารถพัฒนาระบบบัญชีที่เข้มแข็ง โปร่งใส และน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการบริหารจัดการธุรกิจให้เติบโตอย่างมั่นคง ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว

อภิปรายและสรุปผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม” สามารถผลการวิจัยมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความรู้ความสามารถ และ (2) ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี และมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความร่วมมือประสานงาน และ (2) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามลำดับ

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีในลำดับมาก คือ ด้านความรู้ความสามารถในประเด็นเรื่องความสามารถในการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ในประเด็นการบันทึกบัญชีได้อย่างถูกต้อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมยังต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดทำบัญชีเพิ่มขึ้น อีกทั้งต้องมีการฝึกประสบการณ์จากผู้ชำนาญการและใช้เทคโนโลยีในการจัดทำให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีร์วรา สุทัศน์วิบูลย์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” พบว่า ระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาทุกด้านแตกต่างกันผู้จัดทำบัญชีที่จบสาขาวิชาบริหารมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีในด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชีมากกว่าผู้จบสาขาวิชาการบัญชี

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีวิชาศึกษาชุมชนในจังหวัดนครพนม จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้จัดทำบัญชีวิชาศึกษาชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากระดับการศึกษา รายได้ รวมถึงประสบการณ์ล้วนส่งผลต่อการจัดทำบัญชีให้มีความถูกต้อง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลดา เหมะธูลิน และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิชาศึกษาชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสาน ในจังหวัดอุดรธานี” พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ด้วยเช่นกัน ส่วนในประเด็นเรื่องสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษานั้น ชลกนก โฆษิตตณิน และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิชาศึกษาชุมชน จังหวัดนครปฐม” พบว่า ผู้จัดทำบัญชีที่มีสาขาวิชาต่างกันมีประเด็นปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิชาศึกษาชุมชนในจังหวัดนครพนม ประกอบด้วย (1) การพัฒนาความรู้และสมรรถนะด้านบัญชีและเทคโนโลยีของบุคลากร (2) การพัฒนาระบบและกระบวนการบัญชีที่เรียบง่ายและได้มาตรฐาน (3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ (4) การส่งเสริมความโปร่งใสและการควบคุมภายใน และ (5) การสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวนำและตามด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพสามารถนำมากำหนดเป็นประเด็นแนวทางและวิธีการที่ชัดเจนจนนำไปสู่การค้นหาคำตอบของการวิจัย โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุช หุ่นนาค และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิชาศึกษาชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” โดยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิชาศึกษาชุมชนต้องทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงรอบด้านก่อนที่จะมากำหนดเป็นรูปแบบหรือวิธีการที่เหมาะสมในลำดับถัดไป โดยอาจกำหนดมาตรการและส่วนสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการและความเหมาะสมกับบริบทวิชาศึกษาชุมชนนั้น ๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kwarteng and Aveh (2018); Hariyati et al., (2019) และ Bassani et al., (2021) ที่ระบุถึงแนวทางในการจัดทำระบบบัญชีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาความรู้ความสามารถและเทคโนโลยีของบุคลากรก่อนเป็นลำดับแรก อีกทั้งควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมและเข้าถึงได้เพื่อลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน และประการสำคัญควรมีการสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดทำระบบบัญชีมีความถูกต้องและโปร่งใสมากยิ่งขึ้นในลำดับถัดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความรู้ความสามารถของนักบัญชีของวิชาศึกษาชุมชนยังขาดความรู้และทักษะในการจัดทำบัญชี ดังนั้นสถาบันการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงของกลุ่มวิชาศึกษาชุมชน ควรเข้าไปมีบทบาทในการอบรมให้ความรู้ทางด้านบัญชี ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ หรือการส่งเสริมการตลาด เพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐ โดยอาจมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ความสามารถหรือทักษะสมัยใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มวิชาศึกษาชุมชนของจังหวัดนครพนม

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีแตกต่างกัน ดังนั้นควรมีการสนับสนุนผู้จัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครพนมให้มีความรู้และทักษะในการจัดทำบัญชีในรูปแบบของการจัดอบรมแบบออนไลน์/ออนไซต์/ออนไลน์ เพื่อให้การจัดทำบัญชีมีความถูกต้อง และมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องต่อไป

1.3 จากผลการวิจัยที่ค้นพบแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ดังนั้น ในทางปฏิบัติควรนำไปใช้ในการกำหนดรูปแบบหรือกลไกที่จะนำไปสู่การพัฒนาระบบบัญชีในทางปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยกลไกทั้งจากภาครัฐและเอกชนรวมถึงสถาบันการศึกษา เช่น การจัดโครงการฝึกอบรม หรือการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ในด้านการจัดทำบัญชี เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพโดยอาศัยเทคโนโลยีเอไอในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการทางบัญชี เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจชุมชนและการเปิดเสรีทางการค้าในประเทศไทยได้อีกทางหนึ่ง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีภาครัฐให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดนครพนม. (2565). **ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนครพนม**.

สืบค้น 18 เมษายน 2568. จาก <https://www.dbd.go.th/index.php>.

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2567). **สรุปจำนวนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้ว**.

สืบค้น 25 เมษายน 2567. จาก <http://www.sceb.doe.go.th/Documents/STC/310367.pdf>.

ชมพูนุช หุ่นนาค, สมพร เพ็ญจันท์ และ ปภาวดี มนตรีวัต. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**, 9(1), 85–97.

ชลชนก ไชยิตตณิน, ชนิดาภา ดีสุขอนันต์ และ วรเทพ ตรีวิจิตร. (2560). ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครปฐม. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**, 10(3), 2138–2151.

ชลดา เหมะธูลิน, นฤมล ชินวงศ์ และ ยุทธนา จันทร์ปิตู. (2561). ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสาน ในจังหวัดอุดรธานี. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 8(1), 51–57.

ธานีินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

ธีร์วรา สุตันทวิบูลย์. (2563). ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**, 5(2), 48–60.

มนัสชัย กীরติผจญ. (2567). **ระบบบัญชี**. นนทบุรี: เอ็มพันธ์.

- ปรางทิพย์ เสยกระโทก. (2566). คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 16(2), 62–85.
- พรสิริ สุขพ่อง และ นัยนา แคล้วเครือ. (2565). สมรรถนะนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 11(1), 146–156.
- รุ่งลักษณ์ ดีแจ่ม และ เจน จันทรสุภาเสน. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การแปรรูปผลิตภัณฑ์มะขาม จังหวัดเพชรบูรณ์. ใน **รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ (Proceedings) การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17** (2152–2158). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ไธดา สุนตินปริดา. (2563). ปัญหาและอุปสรรคของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. ใน **การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11**. (1735–1745). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Ala-Heikkilä, V., & Järvenpää, M. (2023). Management accountants' image, role and identity: employer branding and identity conflict. **Qualitative Research in Accounting & Management**, 20(3), 337–371.
- Alsharari, N. M., & Ikem, F. (2023). Digital accounting systems and information technology in the public sector: mutual interaction. **Journal of Systems and Information Technology**, 25(1), 53–73.
- Bassani, G., Pfister, J. A. & Cattaneo, C. (2021). Management accounting change as an amplifier of a leadership dispute: an ethnography of convergent and divergent leader–follower relations. **Accounting, Auditing & Accountability Journal**, 34(9), 104–134.
- Cavite, H. J. M., Kerdsriserm, C., & Suwanmaneepong, S. (2023). Strategic guidelines for community enterprise development: a case in rural Thailand. **Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy**, 17(2), 284–304.
- Cavite, H. J., Mankeb, P., & Suwanmaneepong, S. (2022). Community enterprise consumers' intention to purchase organic rice in Thailand: the moderating role of product traceability knowledge. **British Food Journal**, 124(4), 1124–1148.
- Hariyati, H., Tjahjadi, B., & Soewarno, N. (2019). The mediating effect of intellectual capital, management accounting information systems, internal process performance, and customer performance. **International Journal of Productivity and Performance Management**, 68(7), 1250–1271.
- Hassan, M. K., & Mouakket, S. (2018). Power, trust and control: The interaction of political behaviours in accounting-based ERP system implementation processes. **Journal of Accounting in Emerging Economies**, 8(4), 476–494.
- Kwarteng, A., & Aveh, F. (2018). Empirical examination of organizational culture on accounting information system and corporate performance: Evidence from a developing country perspective. **Meditari Accountancy Research**, 26(4), 675–698.

- Latif, S., Izani Mohd Salleh, S., Abd. Ghani, M., & Ahmad, B. (2023). Management accounting systems and economic sustainability: a qualitative inquiry of SMEs in Pakistan. **Asian Review of Accounting**, **31**(3), 367–386.
- Pholphirul, P., Kwanyou, A., Rukumnuaykit, P., Charoenrat, T., & Srijamdee, K. (2024). Social network analysis and network centrality in community enterprises: evidence from One Tambon One Product entrepreneurship program in border Thailand. **Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies**, **16**(4), 1118–1143.
- Rangsunnoen, G., Sroyetch, S., & Caldicott, R. W. (2024). Extending the Baldrige excellence model for managing community-based social enterprise. **Social Enterprise Journal**, **20**(1), 1–31.

ผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของ สำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

The Effects of Risk Assessment Process on Operational Efficiency of Accounting Firms in Udon Thani Province

นิติกรณ์ จันทรสुरิยะศักดิ์^{1*}

Nitigorn Junauriyasak^{1*}

¹ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู 39000

¹ Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College, Nong Bua Lam Phu 39000

* Corresponding author: junsuriyasak@gmail.com

Received: June 26, 2025; Revised: August 13, 2025; Accepted: August 26, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการประเมินความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี และ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 64 แห่ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการระบุความเสี่ยง ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง และด้านการประเมินค่าความเสี่ยง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการระบุความเสี่ยง ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง และด้านการประเมินค่าความเสี่ยง มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการประเมินความเสี่ยงถือเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ดังนั้น สำนักงานบัญชีควรให้ความสำคัญต่อกระบวนการประเมินความเสี่ยงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการดำเนินงาน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และนำพาคู่ธุรกิจไปสู่ความอยู่อย่างยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: กระบวนการประเมินความเสี่ยง ประสิทธิภาพการดำเนินงาน สำนักงานบัญชี

Abstract

This research aimed to: (1) study the relationship between the risk assessment process and the operational efficiency of accounting firms in Udon Thani Province, and (2) examine the effects of the risk assessment process on the operational efficiency of accounting firms in Udon Thani Province. A questionnaire was used to collect data from 64 accounting firms. Statistical methods employed for data analysis included multiple correlation analysis and multiple regression analysis.

The results of this research found that 1) risk assessment process, in risk identification, risk analysis and risk evaluation, There was a statistically significant positive correlation with both overall and individual aspects of operational efficiency at the 0.05 level. 2) Overall risk assessment process, in risk identification, risk analysis and risk evaluation, has a statistically significant positive impact on both overall and individual aspects of operational efficiency at the 0.05 level. The findings of this study indicate that the risk assessment process is a vital mechanism that plays a significant role in enhancing the quality and efficiency of operational performance. Therefore, accounting firms should prioritize the implementation of a systematic and continuous risk assessment process in order to strengthen operational stability, improve competitive advantage, and lead the organization toward long-term sustainability.

Keywords: Risk assessment process, Operational efficiency, Accounting firms

บทนำ

สภาวิชาชีพบัญชีได้ประกาศให้มาตรฐานการบริหารคุณภาพฉบับใหม่ หรือ TSQM1 และ TSQM2 แทนมาตรฐานการควบคุมคุณภาพฉบับเดิมหรือ TSQC1 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2566 นั้น ทำให้สำนักงานบัญชี โดยเฉพาะสำนักงานที่ไม่ใช่เครือข่าย ซึ่งเป็นสำนักงานสอบบัญชีไทยขนาดกลางและขนาดเล็กต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งเรื่องที่สำคัญที่กำหนดในมาตรฐานฉบับนี้ คือ กระบวนการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment Process) โดยสำนักงานบัญชีจะต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมเอกสารอย่างเหมาะสมว่า สำนักงานมีการบริหารความเสี่ยงและตอบสนองความเสี่ยงอย่างไร เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของสำนักงานบัญชีซึ่งจะส่งผลไปถึงคุณภาพในการปฏิบัติงานสอบบัญชีให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งกระบวนการประเมินความเสี่ยงของสำนักงานสอบบัญชีขนาดกลางและขนาดเล็กโดยการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบริหารคุณภาพฉบับที่ 1 กำหนดให้สำนักงานต้องจัดทำกระบวนการประเมินความเสี่ยงของสำนักงาน โดยเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ ระบุและประเมินความเสี่ยงด้านคุณภาพ และการออกแบบและตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้ระบุไว้เพื่อนำมาใช้ในการจัดการกับความเสี่ยงด้านคุณภาพ (สภาวิชาชีพบัญชี, 2568) อย่างไรก็ตาม สำนักงานสอบบัญชีขนาดกลางและขนาดเล็กหลายแห่งยังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการออกแบบกระบวนการประเมินความเสี่ยง การระบุและประเมินความเสี่ยง และการขาดแนวทางที่ชัดเจนในการจัดทำเอกสารที่ยังไม่เหมาะสมกับขนาดและลักษณะของสำนักงานซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการบริหารคุณภาพและการรักษามาตรฐานการสอบบัญชีให้เป็นไปตามข้อกำหนดใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment Process) การประเมินความเสี่ยงเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าจะเกิดความเสี่ยงอย่างไรและความเสี่ยงนั้น ๆ อยู่ในกิจกรรมหรือขั้นตอนใดของงานมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาพิจารณากำหนดแนวทางที่จำเป็นต้องใช้เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าความผิดพลาดหรือความเสียหายจะไม่เกิดขึ้น หรือหากเกิดขึ้นก็จะอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตราย หรือไม่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร, 2557) ดังนั้นกระบวนการที่ใช้สำหรับการประเมินความเสี่ยงที่สนใจหรือที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร จนได้ระดับของความเสี่ยงในที่สุด การประเมินความเสี่ยงนั้นประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง (Risk Identification) ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง และด้านการประเมินค่าของความเสี่ยง (วรวิช นาคแบน, 2564: ออนไลน์) ดังนั้น องค์กรจำเป็นต้องดำเนินการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาและยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Operational Efficiency) เป็นผลลัพธ์ที่สามารถสร้างออกมาโดยมีการกำหนดขั้นตอน และการปฏิบัติงานมีการวัดและการประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สมใจ ลักษณะ, 2547) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Achieving Goals and Objectives) ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร (Procuring and Resource Factors) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (Operational Processes) และด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder Satisfaction) หากสำนักงานบัญชีมีการดำเนินงานครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังกล่าว จะส่งผลให้การดำเนินงานของสำนักงานมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานบัญชี คือ สำนักงานที่ให้บริการด้านการทำบัญชี ซึ่งสำนักงานบัญชีอาจจัดตั้งในรูปแบบบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคลที่จดทะเบียนและมีสถานที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ในรูปแบบสำนักงานที่มีโครงสร้างบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจน โดยหัวหน้าสำนักงาน หรือผู้เป็นหุ้นส่วนหรือเป็นกรรมการแล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการให้บริการรับทำบัญชีในสำนักงานอย่างน้อย 1 คน ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี ปฏิบัติงานเต็มเวลาและแจ้งการเป็นผู้ทำบัญชีต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไว้แล้ว และมีผู้ช่วยทำบัญชีที่มีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีอย่างน้อย 1 คน ปฏิบัติงานเต็มเวลาสังกัดอยู่ และแจ้งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไว้แล้ว (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564: ออนไลน์)

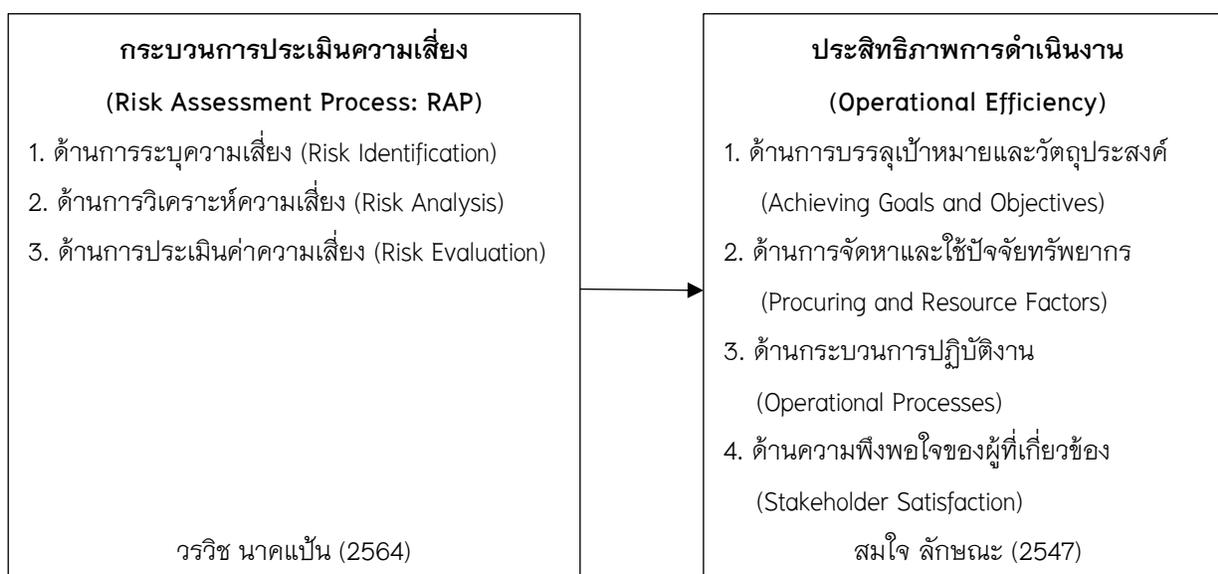
จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่ากระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้างานสำนักงานบัญชี ผู้ทำบัญชี และผู้ช่วยทำบัญชี ในจังหวัดอุดรธานี ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการประเมินความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยง เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ปรับปรุงพัฒนาความสามารถของสำนักงานบัญชีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการประเมินความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิด

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนมานั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 85 แห่ง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลประชากรทั้งหมด ได้รับการตอบกลับจำนวน 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 75.29 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2568)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย รูปแบบธุรกิจของสำนักงานบัญชี ระยะเวลาในการดำเนินงานธุรกิจของสำนักงานบัญชี จำนวนพนักงานของสำนักงานบัญชี ทุนจดทะเบียนของสำนักงานบัญชี และบริการของสำนักงานบัญชี จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประเมินความเสี่ยงของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหากระบวนการประเมินความเสี่ยง จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง (Risk Identification) ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis) และด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (Risk Evaluation) จำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาประสิทธิภาพการดำเนินงาน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Achieving Goals and Objectives) ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร (Procuring and Resource Factors) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (Operational Processes) และด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder Satisfaction) จำนวน 21 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินความเสี่ยงและประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพื่อนำมาสังเคราะห์และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. จากการศึกษาทบทวนดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาแบบสอบถาม โดยจำแนกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ตัวแปรอิสระ: กระบวนการประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านการระบุความเสี่ยง
- (2) ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง
- (3) ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง

ตัวแปรตาม: ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์
- (2) ด้านการจัดหาและการใช้ปัจจัยทรัพยากร
- (3) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน
- (4) ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบของกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้วิธีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม (Index of Item-objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วงระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่เหมาะสมและสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ (นิรัช สุตสังข์, 2559)

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

1. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 30 ชุด

2. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item – total Correlation พบว่าข้อคำถามด้านกระบวนการประเมินความเสี่ยง มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.405 – 0.690 และด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.465 – 0.823 สอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่า การทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้

3. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่าแบบสอบถามด้านกระบวนการประเมินความเสี่ยง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.871 – 0.882 และด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.937 – 0.943 สอดคล้องกับ Nunnally และ Bernstein (1994) ได้นำเสนอว่า การทดสอบ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเกินกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และแบบออนไลน์ (online questionnaire) สร้างแบบสอบถามด้วย Google Form ไปยังประชากรที่ใช้ในการวิจัย สำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 85 แห่ง โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ซึ่งได้รับการตอบกลับข้อมูลทั้งหมดโดยมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 75.29 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aker, Kumar & Day (2010) และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบผลกระทบของกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการ OE} = \beta_0 + \beta_1 \text{RI} + \beta_2 \text{RA} + \beta_3 \text{RE} + e$$

เมื่อ	OE	แทน	ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม
	RI	แทน	กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการระบุความเสี่ยง
	RA	แทน	กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง
	RE	แทน	กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถแสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	OE	RI	RA	RE	VIF
$\bar{x}$	4.31	4.17	4.37	4.29	
S.D.	0.37	0.27	0.27	0.32	
OE	–	0.491**	0.322**	0.558**	
RI		–	0.064	0.298*	1.098
RA			–	0.209	1.046
RE				–	1.143

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 / **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.064 – 0.558 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบค่า VIF พบว่า ค่า VIF 1.046 – 1.143 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (2006)

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

กระบวนการประเมินความเสี่ยง	ประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-1.000	0.778	-1.285	0.204
ด้านการระบุความเสี่ยง (RI)	0.481	0.133	3.610	0.001*
ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA)	0.288	0.129	2.226	0.030*
ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE)	0.477	0.118	4.051	0.000*

F = 17.754 p = 0.000 AdjR² = 0.463 R² = 0.515 R = 0.717

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม (OE) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.717 ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง (RI) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.481 ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.288 และด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.477 โดยร่วมกันพยากรณ์มีความแปรปรวนของประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมได้ร้อยละ 51.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กระบวนการประเมินความเสี่ยงในรูปแบบสมการพยากรณ์ โดยไม่มีค่า Constant เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

$$OE = 0.481RI + 0.288RA + 0.477RE$$

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	AO	RI	RA	RE	VIF
$\bar{x}$	4.44	4.17	4.37	4.29	
S.D.	0.36	0.27	0.27	0.32	
AO	-	0.469**	0.524**	0.242	
RI		-	0.064	0.298*	1.098
RA			-	0.209	1.046
RE				--	1.143

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 / **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.064 – 0.524 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบค่า VIF พบว่า ค่า VIF 1.046 – 1.143 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (2006)

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

กระบวนการประเมินความเสี่ยง	ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-0.837	0.764	-1.097	0.277
ด้านการระบุความเสี่ยง (RI)	0.573	0.131	4.388	0.000*
ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA)	0.650	0.127	5.119	0.000*
ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE)	0.010	0.116	0.087	0.931

F = 17.365 p = 0.000 AdjR² = 0.438 R² = 0.465 R = 0.682

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า กระบวนการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (AO) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.682 ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง (RI) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.573 และด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.650 โดยรวมกันพยากรณ์มีความแปรปรวนของประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (AO) ได้ร้อยละ 46.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กระบวนการประเมินความเสี่ยงในรูปแบบสมการพยากรณ์ โดยไม่มีค่า Constant เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

$$AO = 0.481RI + 0.650RA$$

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	PR	RI	RA	RE	VIF
$\bar{x}$	4.32	4.17	4.37	4.29	
S.D.	0.51	0.27	0.27	0.32	
PR	–	0.469**	0.112	0.624**	
RI		–	0.064	0.298*	1.098
RA			–	0.209	1.046
RE				–	1.143

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 / **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.064 – 0.624 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบค่า VIF พบว่า ค่า VIF 1.046 – 1.143 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (2006)

ตารางที่ 6 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

กระบวนการประเมินความเสี่ยง	ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร			
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	t	p-value
ค่าคงที่ (a)	-1.699	1.075	-1.580	0.119
ด้านการระบุความเสี่ยง (RI)	0.584	0.184	3.171	0.002*
ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA)	-0.037	0.179	-0.207	0.837
ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE)	0.872	0.163	5.363	0.000*

F = 18.246 p = 0.000 AdjR² = 0.451 R² = 0.466 R = 0.691

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า กระบวนการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการจัดการและใช้ปัจจัยทรัพยากร (PR) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.691 ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง (RI) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.584 และด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.872 โดยร่วมกันพยากรณ์มีความแปรปรวนของประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการจัดการและใช้ปัจจัยทรัพยากร (PR) ได้ร้อยละ 46.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กระบวนการประเมินความเสี่ยงในรูปแบบสมการพยากรณ์ โดยไม่มีค่า Constant เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

$$PR = 0.584RI + 0.872RE$$

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	OP	RI	RA	RE	VIF
$\bar{x}$	4.20	4.17	4.37	4.29	
S.D.	0.45	0.27	0.27	0.32	
OP	-	0.389**	0.281*	0.414**	
RI		-	0.064	0.298*	1.098
RA			-	0.209	1.046
RE				--	1.143

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 / **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.064 – 0.414 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบค่า VIF พบว่า ค่า VIF 1.046 – 1.143 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (2006)

ตารางที่ 8 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

กระบวนการประเมินความเสี่ยง	ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-1.024	1.105	-0.926	0.358
ด้านการระบุความเสี่ยง (RI)	0.482	0.189	2.548	0.013*
ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA)	0.334	0.184	1.817	0.074
ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE)	0.409	0.167	2.448	0.017*

F = 8.093 p = 0.000 AdjR² = 0.252 R² = 0.288 R = 0.537

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า กระบวนการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (OP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.537 ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง (RI) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.482 และด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.409 โดยร่วมกันพยากรณ์มีความแปรปรวนของประสิทธิภาพการดำเนินงาน (OP) ได้ร้อยละ 28.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กระบวนการประเมินความเสี่ยงในรูปแบบสมการพยากรณ์ โดยไม่มีค่า Constant เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

$$OP = 0.482RI + 0.409RE$$

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	SS	RI	RA	RE	VIF
$\bar{x}$	4.28	4.17	4.37	4.29	
S.D.	0.41	0.27	0.27	0.32	
SS	-	0.342**	0.251*	0.564**	
RI		-	0.064	0.298*	1.098
RA			-	0.209	1.046
RE				--	1.143

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 / **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 9 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.064 – 0.564 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบค่า VIF พบว่า ค่า VIF 1.046 – 1.143 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (2006)

ตารางที่ 10 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี

กระบวนการประเมินความเสี่ยง	ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	-0.441	0.935	-0.471	0.639
ด้านการระบุความเสี่ยง (RI)	0.284	0.160	1.776	0.081
ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA)	0.205	0.155	1.322	0.191
ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE)	0.616	0.141	4.357	0.000*

F = 11.706 p = 0.000 AdjR² = 0.338 R² = 0.369 R = 0.608

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 พบว่า กระบวนการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (SS) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.609 ได้แก่ ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.616 โดยร่วมกันพยากรณ์มีความแปรปรวนของประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง (SS) ได้ร้อยละ 33.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กระบวนการประเมินความเสี่ยงในรูปแบบสมการพยากรณ์ โดยไม่มีค่า Constant เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถสร้างสมการ ได้ดังนี้

$$SS = 0.616RE$$

อภิปรายและสรุปผล

การวิจัยเรื่องผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการประเมินความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ตัวแปรอิสระกระบวนการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.064 – 0.558

2. ผลการศึกษาผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี พบว่า กระบวนการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม (OE) ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยง (RI) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.481 ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง (RA) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.288 และด้านการประเมินค่าความเสี่ยง (RE) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.477

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลกระทบกระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการระบุความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร และด้านกระบวนการปฏิบัติงาน เนื่องจาก สำนักงานบัญชีได้มุ่งเน้นการระบุหรือสาเหตุแหล่งที่มาและปัจจัยของความเสี่ยงมีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อม โดยใช้ทรัพยากรบุคลากรหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้ปฏิบัติงาน คณะทำงานความเสี่ยง และทีมผู้บริหารทุกระดับระดมสมอง เพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้รวบรวมมา เช่น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงจากภายนอกและภายในองค์กร ลักษณะและวิธีการของการระบุความเสี่ยงจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของความเสี่ยง ได้แก่ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ความเสี่ยงด้านการเงิน และ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการระบุความเสี่ยงและโอกาส ที่จะกระทบต่อองค์กรอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อให้สามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดในการทำงานใหม่เพื่อพัฒนาการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวิจัยของ สมยศ อวเกียรติ และสิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง (2560: 49) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าการบริหารความเสี่ยงในด้านการระบุความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวมของธุรกิจ SMEs

2. กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เนื่องจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงคือการประมวลข้อมูลของความเสี่ยงเพื่อการตัดสินใจที่จะดำเนินการจัดการกับความเสี่ยงนั้น โดยการพิจารณาถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ โอกาสในการเกิด ของเหตุการณ์หรือผลลัพธ์ที่จะกระทบกับการบรรลุเป้าหมาย ธรรมชาติและความรุนแรงของผลกระทบ ความซับซ้อนและความเกี่ยวข้องกันของความเสี่ยง ระยะเวลา ประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมที่มีอยู่ ซึ่งการวิเคราะห์ความเสี่ยงอาจจะได้รับความคิดเห็นในมุมมองที่หลากหลายและแตกต่างกัน ปัจจัยที่นำมาพิจารณาเพื่อหา ระดับความเสี่ยงนั้นต้องมีความเฉพาะเจาะจง ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นควรมีการพิจารณาแยกเป็นด้าน ๆ อาจจะมีด้านนโยบาย ด้านการบริหาร ด้านความสูญเสีย ด้านภาพลักษณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหา ระดับความเสี่ยงที่เฉพาะ ในบางครั้งความเสี่ยงที่มีโอกาสการเกิดไม่แน่นอนมาก ๆ จะทำให้การวิเคราะห์ความเสี่ยงนั้นยากเป็นพิเศษในกรณีนี้อาจจะ ต้องเพิ่มข้อมูลหลักฐานและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงนั้นจะถูกส่งต่อไปยัง กระบวนการประเมินค่าความเสี่ยงสำนักงานบัญชีควรให้ความสำคัญในการเรียงลำดับของปัญหาในองค์กรว่าสิ่งใดควรแก้ไข ก่อน หลัง ตามลำดับความสำคัญของปัญหาในการรวบรวมข้อมูลผลกระทบของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร เพื่อหาทางแก้ไข ทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ลดความรุนแรงของผลกระทบ เพื่อจัดการความเสี่ยงนั้น สอดคล้องกับวิจัย ของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แจ็กไน้ แซลลี่ (2559: 339) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการบริหารงาน พัสศุของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การประเมิน ความเสี่ยงเป็นการนำผลการวิเคราะห์โอกาส และผลกระทบมาจัดลำดับความเสี่ยงนำผลจากการจัดลำดับความเสี่ยงเสนอ ต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาเพื่อหาแนวทางดำเนินงานมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานำข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของ สถานศึกษามาดำเนินการเพื่อหามาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงประเมินความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรพิจารณาแล้วว่า ความเสี่ยงนั้นเป็นความเสี่ยงที่นอกเหนืออำนาจมักจะถ่ายโอนความเสี่ยงให้กับหน่วยงานภายนอกที่ไม่ใช่เรื่องของสถานศึกษา ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาหากเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่มีผลกระทบมาก มักจะยอมรับความเสี่ยงนั้นความเสี่ยงใดที่บริหาร จัดการได้แล้ว จะต้องเฝ้าระวังและควบคุมความเสี่ยงไม่ให้เกิดขึ้นใช้หลักการบริหารจัดการความเสี่ยง

3. กระบวนการประเมินความเสี่ยง ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร ด้านกระบวนการ และด้าน ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก การประเมินค่าความเสี่ยงเป็นการตัดสินใจว่าความเสี่ยงที่สนใจนั้นที่จะได้ระดับใด เช่น เสี่ยงสูง กลาง และ ต่ำ เป็นต้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่เข้ากับบริบทขององค์กรนั้น ๆ เมื่อการประเมินค่า ความเสี่ยงเป็นที่สิ้นสุดแล้ว คณะทำงานเกี่ยวกับความเสี่ยงจะไม่ทำการประเมินหรือวิเคราะห์เพิ่มเติมอีก แต่จะดำเนินการ พิจารณาแนวทาง/วิธีการในการจัดการความเสี่ยงนั้น ตามระดับของความเสี่ยง ในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดผลงานที่ดียิ่งขึ้น รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพของการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ อวเกียรติ และสิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง (2560: 49) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับ ผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงในด้าน การประเมินความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวมของธุรกิจ SMEs และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ พัฒนา ร่มเย็น (2562: 47) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงในการปฏิบัติงานทางการเงิน ที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า การบริหาร

ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานทางการเงิน ด้านการประเมินความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ด้านการระบุความเสี่ยง จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านการระบุความเสี่ยง มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ดังนั้น สำนักงานบัญชีควรให้ความสำคัญการระบุหรือสาเหตุ แหล่งที่มา และปัจจัยของความเสี่ยง ที่เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร และมุ่งเน้นให้มีการกำหนดกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยง มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ดังนั้น สำนักงานบัญชีควรให้ความสำคัญการศึกษา และรวบรวมข้อมูลผลกระทบของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรเพื่อหาทางแก้ไข ทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ในการเรียงลำดับของปัญหาในองค์กรว่าสิ่งใดควรแก้ไขก่อน หลัง ตามลำดับความสำคัญของปัญหา และควรคำนึงถึงการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถเตรียมแนวทางป้องกันและตอบสนองความเสี่ยงนั้นได้

1.3 ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านการประเมินค่าความเสี่ยง มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ดังนั้น สำนักงานบัญชีควรให้ความสำคัญในการกำหนดโอกาส และจัดลำดับความเสี่ยง ในการแสดงจำนวนครั้งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อปี หรือจำนวนเปอร์เซ็นต์ของการเกิดขึ้นต่อปี รวมถึงการกำหนดลักษณะของผลกระทบ เช่น ผลกระทบต่อชื่อเสียงของสำนักงาน ผลกระทบด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และแจ้งให้พนักงานทุกคนทราบ เพื่อหาวิธีป้องกันและตอบสนองความเสี่ยงนั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมเนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะสำนักงานบัญชีในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีลักษณะบริบทเฉพาะ การศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตไปยังสำนักงานบัญชีในระดับภาค หรือระดับประเทศ เพื่อขยายผลการศึกษา

2.2 นักวิจัยสามารถนำผลวิจัยนี้ไปศึกษาต่อขยายงานวิจัยในการขยายจากกรอบแนวคิดกระบวนการประเมินความเสี่ยงเดิม เป็นกรอบแนวคิดความเสี่ยงด้านคุณภาพขององค์กร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาด้านเครื่องมือและวิธีวิจัยเพิ่มเติม เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียวในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงความคิดเห็นเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรพิจารณาใช้วิธีวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) โดยเพิ่มเติมวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สามารถสนับสนุนและอธิบายผลการวิจัยได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). **ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี พ.ศ. 2564**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.dbd.go.th/data-storage/attachment/1d74254875acf47a10ed33e4a.pdf>.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2568). **รายชื่อสำนักงานบริการรับทำบัญชีจังหวัดอุดรธานี**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.dbd.go.th/storage/manual/6a652e36-8f6a-49cb-a54e-0c733551e82b.pdf>.
- แจ็กไน้ แซ่ลี่. (2559). การบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 9(1), 329-343.
- จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปพร ศรีจันทเพชร. (2557). **การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.
- นิรัช สุดสังข์. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พัฒนา ร่มเย็น. (2562). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงในการปฏิบัติงานทางการเงินที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย**, 12(3), 47-63.
- วรวิช นาคแป้น. (2564). **การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และ การจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment)**. สืบค้น 10 มีนาคม 2568, จาก <https://www.ohswa.or.th/17880442/ซีรีส์ความเสี่ยงเสี่ยง-ไม่ได้-ep6>.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2568). **ประเมินความเสี่ยงในสำนักงานสอบบัญชีเริ่มอย่างไรดี**. สืบค้น 24 มกราคม 2568, จาก https://acpro-std.tfac.or.th/test_std/uploads/files/มาตรฐานสอบบัญชี/ประเมินความเสี่ยงในสำนักงานสอบบัญชีเริ่มอย่างไรดี_post.pdf.
- สมใจ ลักษณะ. (2547). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมยศ อวเกียรติ และ สิทธิพร ประวัตินุ่งเรือง. (2560). การบริหารความเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**, 11(4), 48-62.
- Aaker, D.A., Kumar, V. & Day, G.S. (2010). **Marketing Research** (7th ed.). New York: JohnWiley & Sons.
- Black, k. (2006). **Business statistics for contemporary decision marking** (4th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Nunnally, J. C. (1978). **Psychometric Theory**. New York: McGraw-Hill.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). **Psychometric theory** (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมในช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวผ่าน กรณีศึกษาของช่องยูทูปยอดนิยม

The Analysis of Viewer Comments on Tourism YouTube Channels: A Case Study of Popular Channels

สุทธิกานต์ วัฒนากุศลกิจ¹ และ ศิรินันท์ พันทอง^{1*}

Sutthikan Watthanaphokhayakit¹ and Sirinan Phuenthong^{1*}

¹ สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100

¹ School of Sinology, Mae Fah Luang University, Chiang rai 57100

* Corresponding author: sirinan.phu@mfu.ac.th

Received: August 15, 2025; Revised: August 28, 2025; Accepted: September 12, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวและศึกษาพฤติกรรมและการเสพช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวของคนในสังคมปัจจุบัน โดยเลือกกรณีศึกษาจากสองช่องยูทูปยอดนิยม ได้แก่ Cullen HateBerry และ BACKPAEGER แบทเป้เกอร์ ซึ่งมีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน งานวิจัยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความคิดเห็นและศึกษาพฤติกรรมของผู้ชมจากวิดีโอที่มียอดเข้าชมสูงสุด 10 อันดับของแต่ละช่อง โดยเลือกเฉพาะความคิดเห็นที่ได้รับการกดถูกใจมากที่สุด 50 อันดับของแต่ละคลิป เพื่อสะท้อนแนวโน้มความคิดเห็นของผู้ชม และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมของช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวในมุมมองของผู้บริโภคสื่อออนไลน์

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมความคิดเห็นของผู้ชมจำนวนทั้งสิ้น 1,000 ความคิดเห็น และจำแนกออกเป็น 10 ประเภทหลัก เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวตนของยูทูปเบอร์ การนำเสนอเนื้อหา ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ชมที่มีต่อการรับชม เป็นต้น จากนั้นทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์พบว่า ช่อง Cullen HateBerry ได้รับความเห็นในเชิงบวกเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถในการเล่าเรื่อง และการถ่ายทอดอารมณ์ของยูทูปเบอร์เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือความคิดเห็นที่ให้กำลังใจทีมงานและแสดงความรู้สึกสนุกสนานจากการรับชม ส่วนช่อง BACKPAEGER แบทเป้เกอร์ ได้รับความเห็นที่เน้นข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือความคิดเห็นที่ชื่นชมตัวยูทูปเบอร์และความสนใจในการติดตามเนื้อหาใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมผู้ชมของทั้งสองช่องให้ความสำคัญกับตัวบุคคลผู้ผลิตเนื้อหาในฐานะผู้สร้างอิทธิพลทางการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ชม เช่น การตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏในวิดีโอ อย่างไรก็ตาม ลักษณะความคิดเห็นที่ได้รับมีความแตกต่างกันตามจุดเด่นของแต่ละช่อง โดยช่อง Cullen HateBerry มุ่งเน้นเสน่ห์และความสามารถเฉพาะตัวของยูทูปเบอร์ ในขณะที่ช่อง BACKPAEGER แบทเป้เกอร์ ได้รับความสนใจในด้านสาระ ข้อมูลเชิงลึก และประโยชน์จากเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว การศึกษานี้จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์การผลิตสื่อออนไลน์ให้สอดคล้องกับความสนใจและความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของผู้ชม พฤติกรรมของผู้ชม ยูทูปเบอร์ ช่องรายการท่องเที่ยว

Abstract

This study aims to analyze the viewer's perceptions of YouTube channels related to travel and to examine the viewing behaviors of contemporary viewers in relation to such content, using two popular channels, Cullen HateBerry and BACKPAEGER, as case studies. These channels present travel, tourism, and cultural content in distinctly different ways. The research focuses on analyzing viewer comments from the top ten most-viewed videos on each channel, selecting only the fifty most liked comments to reflect the prevailing viewer opinions. It further examines the factors influencing the popularity of travel YouTube channels from the perspective of online media consumers.

The research employs a qualitative methodology, collecting a total of 1,000 viewer comments, which are categorized into 10 main types, such as opinions on the YouTuber's persona, content presentation, the beauty of travel destinations, and viewers' personal experiences with the content, then using content analysis method. The analysis reveals that the Cullen Hate Berry channel received predominantly positive comments regarding the YouTuber's personality, storytelling ability, and emotional expression, followed by comments encouraging the team and expressing enjoyment from watching. In contrast, the BACKPAEGER channel received the most comments focused on information about travel destinations and culture, followed by praise for the YouTuber and continued interest in new content. The findings indicate that the viewing behaviors of both channels places significant value on the content creator as an influential figure in travel, impacting the viewers' attitudes and behaviors, such as decisions regarding travel destinations featured in the videos. However, the nature of the comments differed according to each channel's distinctive characteristics. The Cullen HateBerry channel emphasized the YouTuber's charm and unique abilities, while the BACKPAEGER channel attracted attention for its informative and insightful content on travel destinations. Therefore, this study provides valuable insights that can be applied to the development of online media strategies, aligning content production with the interests and expectations of target viewers more effectively.

Keywords: Viewer comments, Viewer behavior, YouTuber, Travel channel

บทนำ

ในปัจจุบัน การเติบโตของโลกอินเทอร์เน็ตมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้ชีวิตของผู้คนเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีดิจิทัลในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการใช้โซเชียลมีเดียที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิต และกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลก สะท้อนให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การติดตามข่าวสาร หรือแม้แต่การสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งแพลตฟอร์มยูทูบ (YouTube) ถือเป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมอย่างสูงและมีผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทั่วโลก ทั้งในระดับภาคบริการ สื่อบันเทิง และสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้ใช้งานยูทูบทั่วโลกมีจำนวนสูงถึงประมาณ 2.7-2.85 พันล้านคนภายในปี 2024-2025 (Global Media Insight, 2024) ขณะที่รายได้จากสื่อวิดีโอออนไลน์ทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าจะอยู่ที่ประมาณ 10.3 พันล้านดอลลาร์ในปี 2023 และสูงขึ้นเป็นกว่า 14.5 พันล้านดอลลาร์ภายในปี 2025 (Market.us Scoop, 2023) ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งรวมประเทศไทย ตลาดวิดีโอออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็วตามแนวโน้มการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภค และแพลตฟอร์มยูทูบสามารถตอบสนองความต้องการด้านสื่อหลากหลายประเภทได้อย่างครอบคลุม ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งข้อมูลและความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังคงกลายเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตเนื้อหาผ่าน

ระบบโฆษณาและการสนับสนุนจากผู้ชม ทำให้ผู้คนจำนวนมากหันมาให้ความสนใจในการสร้างช่องยูทูปของตนเอง โดยมุ่งเน้นการผลิตเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและตอบใจพหุกลุ่มผู้ชมเฉพาะทาง

จากสถิติพบว่าปริมาณการรับชมเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวบนยูทูปเพิ่มขึ้นถึง 118% ต่อปี (Google Business, 2021) และหนึ่งในประเภทเนื้อหาบนยูทูปที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทยคือช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยว (PSO, 2022) ซึ่งนำเสนอประสบการณ์การเดินทางสู่สถานที่ต่าง ๆ ผ่านวิดีโอที่เต็มไปด้วยภาพสวยงามและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เนื้อหาเหล่านี้ไม่เพียงสร้างแรงบันดาลใจในการเดินทาง แต่ยังช่วยเติมเต็มความต้องการของผู้ที่ไม่สามารถเดินทางไปได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับผู้วางแผนท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งการวิจัยพบว่าคุณลักษณะของแพลตฟอร์ม YouTube มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของผู้ชม (อนุชา สุขแสง และ วรวิธิตา บุญญาณเมธาพร, 2023) มากกว่านั้นช่องยูทูปที่มีชื่อเสียงและติดตามโดยผู้ชมจำนวนมากสามารถกลายเป็นแบรนด์ที่น่าเชื่อถือในวงการท่องเที่ยว ส่งผลให้การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวผ่านช่องดังกล่าวได้รับความสนใจมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวและศึกษาพฤติกรรมการเสพช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวของคนในสังคมปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดึงดูดความสนใจของผู้ชม ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งพฤติกรรมการเสพช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวของคนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

การศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมในช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยว ผ่านกรณีศึกษาของช่องยูทูปยอดนิยมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสพช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยวของคนในสังคมปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาพบว่า สื่อในยุคปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในสังคม เนื่องจากทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ ซึ่งส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมของผู้รับสารอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจเป็นไปตามเป้าหมายที่สื่อตั้งไว้ หรืออาจเกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งสามารถแบ่งระดับของผลกระทบได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อความรู้ ความคิดเห็น และอารมณ์ เช่น เด็กหรือเยาวชนที่บริโภคสื่อบางประเภทมากเกินไป จนขาดการสื่อสารกับคนรอบข้างหรือสังคมภายนอก และอาจนำไปสู่การถูกรังแกหรือถูกล้อเลียนได้ง่าย 2) ระดับกลุ่มหรือองค์กร เกิดการสร้างวัฒนธรรมย่อยในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่ความแตกแยกหรือแปลกแยกในสังคม 3) ระดับสถาบันทางสังคม ผลกระทบในระดับนี้มักสร้างความเสื่อมเสียหรือทัศนคติเชิงลบต่อสถาบันสำคัญในสังคม 4) ระดับสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลต่อการสร้างหรือตอกย้ำค่านิยมและทัศนคติ ไม่ว่าจะเป็นแง่บวกหรือแง่ลบ ให้คงอยู่และได้รับการยอมรับในสังคมต่อไป (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550)

ในโลกโซเชียลมีเดีย จะมีปรากฏการณ์อย่างหนึ่งคือ หากโพสต์หนึ่งได้รับการกดไลก์หรือคอมเมนต์เชิงบวกเป็นจำนวนมาก เราอาจคล้อยตามความคิดเห็นนั้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นซ้ำ ๆ หรือการที่มีคนส่วนมากสนับสนุนความเห็นหนึ่งจะสร้างความกดดันทางสังคมให้เราคล้อยตาม เมื่อคนอยู่ในกลุ่มมักเกิดการปรับพฤติกรรมหรือความคิดให้สอดคล้องกับกลุ่ม เพื่อไม่ให้รู้สึกแตกต่างหรือโดดเดี่ยว (Conformity) พฤติกรรมนี้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี Group Influence Theory (Muzaffer Sherif, 1935) ซึ่งอธิบายว่าบุคคลจะปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม (Group

Norms) ผ่านกระบวนการการคล้อยตาม (Conformity) ที่เกิดจากอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) และอาจนำไปสู่การซึมซับ (Internalization) จนกลายเป็นทัศนคติหรือความเชื่อส่วนตัวในระยะยาว การปรับตัวนี้เกิดขึ้นเพื่อสร้างความกลมกลืน ลดความขัดแย้ง และรักษาสถานะของตนในกลุ่ม

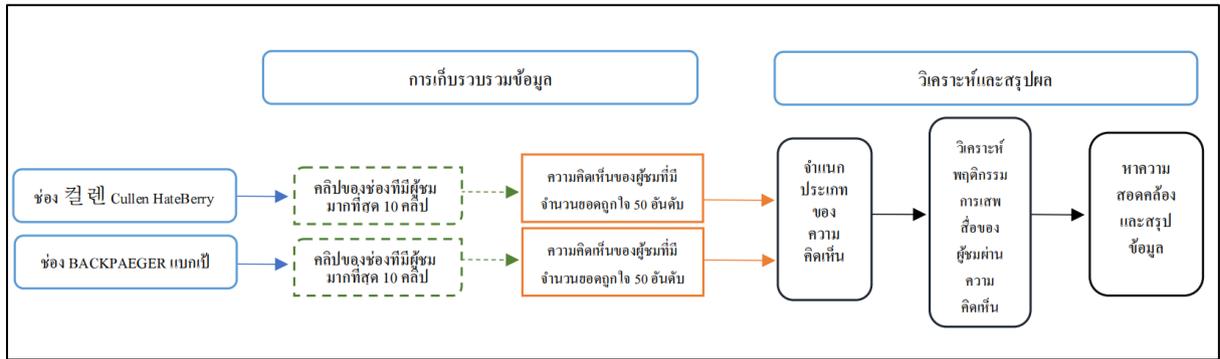
การที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็น“มายาคติเรื่องความสวย” ที่สื่อเป็นผู้บ่มเพาะขึ้นก็จะทำให้มายาคตินี้กลายเป็นทัศนคติเกี่ยวกับความงามแบบใหม่ของผู้รับสารในที่สุด เช่น การนำเสนอภาพลักษณ์ของความสวยงามในสื่อที่อาจส่งผลให้ผู้ชม โดยเฉพาะผู้หญิง รู้สึกว่าต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความงามที่สื่อกำหนด เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม (สหภาพ พอคคาทอง, 2563)

นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการบ่มเพาะจากสื่อ (Cultivation Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดของ George Gerbner นักวิชาการด้านการสื่อสารชาวอเมริกัน ในช่วงปี 1970–1980 Gerbner และทีมวิจัยได้ศึกษาผลกระทบของการรับชมสื่อโทรทัศน์ในระยะยาว โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรุนแรง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังมุมมองทางสังคมผ่านสื่อ โดยผลวิจัยชี้ว่าแนวโน้มของผู้ที่รับชมโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องจะเริ่มมีมุมมองต่อโลกตามแบบที่สื่อนำเสนอ มากกว่าตามความเป็นจริง (Gerbner, G., & Gross, L., 1967) การศึกษายังพบว่าละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสามารถมีอิทธิพลเชิงบวกต่อเยาวชน โดยช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ดีและส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม และยังส่งผลดีต่อสังคมโดยรวมในการสร้างสรรค์พลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต (มนัสวีณี จันทะเลิศ, 2548)

ในบริบททฤษฎีด้านการท่องเที่ยว เนื้อหาวิดีโอสามารถสร้างความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว สร้างทัศนคติในเชิงบวกต่อการเดินทาง และกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวจริง เช่น การเลือกจุดหมายปลายทางตามวิดีโอหรือเลียนแบบประสบการณ์ของยูทูบเบอร์ (Sotiriadis, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Media Effect Theory กล่าวว่าสื่อมวลชนสามารถส่งผลต่อผู้รับสารทั้งด้านความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม โดยผลกระทบอาจเกิดขึ้นทันทีหรือสะสมในระยะยาว ขึ้นอยู่กับเนื้อหา ความถี่และลักษณะของผู้ชม (McQuail, 2010) องค์ประกอบหลักประกอบด้วยผู้ส่งสาร (Media Source) สาร (Message) ช่องทางสื่อสาร (Channel/Medium) ผู้รับสาร (Audience) ผลกระทบ (Effect) และปัจจัยตัวกลาง (Intervening Variables) ที่อาจเสริมหรือลดอิทธิพลของสื่อ (Potter, 2012)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่าแม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อพฤติกรรมผู้ชมในหลากหลายบริบท แต่ยังมีช่องว่างการวิจัย (Research Gap) ในการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ชมต่อช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะการศึกษาที่ผสานการใช้กรอบแนวคิดด้านอิทธิพลของกลุ่ม ผลกระทบของสื่อ และการบ่มเพาะทัศนคติจากสื่อเข้าด้วยกันเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างครอบคลุม ปัจจุบันยังพบว่าการวิจัยที่มีอยู่มีแนวโน้มเพียงการวิเคราะห์เนื้อหาหรือสถิติยอดรับชม โดยไม่ได้ลงลึกถึงมิติของความคิดเห็นผู้ชมเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ยังขาดงานวิจัยที่เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้ชมระหว่างช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการนำเสนอแตกต่างกันอย่างชัดเจน เพื่อระบุว่าลักษณะการนำเสนอแบบใดและองค์ประกอบเนื้อหาใดมีอิทธิพลสูงสุดต่อการดึงดูดความสนใจและการตัดสินใจของผู้ชม การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์ลักษณะความคิดเห็นและปัจจัยดังกล่าวผ่านกรณีศึกษาช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยวยอดนิยม เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การผลิตเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยวิธีการศึกษามุ่งเน้นไปยังเนื้อหาการแสดงความคิดเห็นของผู้ชม (comments) ช่องยูทูป ซึ่งมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกเก็บข้อมูลดังนี้

1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกช่องยูทูปยอดนิยมที่มีเนื้อหาเชิงท่องเที่ยว คัดเลือกจากช่องยูทูปที่ได้รับรางวัล influencer award ปี 2024 ในหัวข้อ Best Travel influencer Award โดยผลการโหวตมีดังนี้ อันดับที่ 1 ช่อง คัลเลน Cullen HateBerry ซึ่งมียอดผู้ติดตามอยู่ที่ 2.87M อันดับที่ 2 ได้แก่ ช่องกอล์ฟมาเอียน ซึ่งมียอดผู้ติดตามอยู่ที่ 701K และอันดับที่ 3 ได้แก่ ช่อง BACKPAEGER แบกเป้เกอร์ ซึ่งมียอดผู้ติดตามอยู่ที่ 968K (Thailand Influencer Awards, 2024) เนื่องจาก 3 ช่องนี้เป็นช่องยูทูปที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากผู้ชมในปีนี้ ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลต่อผู้ชมอย่างมาก แต่เนื่องจากช่องกอล์ฟมาเอียนมีเนื้อหาส่วนใหญ่ไปในเชิงให้ความรู้การถ่ายภาพ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเลือกเพียง 2 ช่องยูทูปมาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งได้แก่ ช่อง คัลเลน Cullen HateBerry และ ช่อง BACKPAEGER แบกเป้เกอร์

2. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกความคิดเห็นของผู้ชม (comments) จากช่องยูทูปแต่ละช่อง โดยคัดเลือกจากคลิปที่มีการเข้าชม (ยอด view) มากที่สุด 10 อันดับ จากนั้นจะคัดเลือกเอาความคิดเห็นของผู้ชมที่มีการกดถูกใจ (ยอด like) มากที่สุด 50 อันดับในแต่ละคลิป ดังนั้นจำนวนข้อมูลที่รวบรวมมาเพื่อทำการศึกษาวเคราะห์รวมทั้งหมดคือ 1,000 ความคิดเห็น (comments)

3. หลังจากรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกประเภทของความคิดเห็น โดยแบ่งประเภทของความเห็นเป็น 10 ประเภท ได้แก่

- 3.1 เมนต์แสดงความสนุกสนานจากการรับชมคลิป
- 3.2 คอมเมนต์สนับสนุนและชื่นชมการทำงานของทีมงาน
- 3.3 คอมเมนต์ชื่นชมและขอบคุณตัวบุคคล (ยูทูปเบอร์)
- 3.4 คอมเมนต์ที่แสดงการติดตามและรอดอยคลิปใหม่
- 3.5 คอมเมนต์ที่ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ
- 3.6 คอมเมนต์ที่ได้รับแรงคิดและพลังบวกจากการรับชมคลิป
- 3.7 คอมเมนต์ที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรม
- 3.8 คอมเมนต์สอบถามข้อมูล
- 3.9 คอมเมนต์แสดงถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยว
- 3.10 คอมเมนต์แชร์เรื่องราวและประสบการณ์ส่วนตัว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ชมจากแต่ละช่องยูทูปจะถูกจำแนกตามประเภทคอมเมนต์ที่กำหนดไว้จำนวน 10 ประเภท โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

4.1 อ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาความคิดเห็นทั้งหมด

4.2 จำแนกความคิดเห็นลงในหมวดหมู่ที่ตรงกับความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.3 บันทึกจำนวนความคิดเห็นในแต่ละประเภท และคำนวณสัดส่วนเป็นร้อยละ

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างตารางและแผนภูมิเพื่อเปรียบเทียบระหว่างช่อง

5.5 วิเคราะห์ความแตกต่างและความเหมือนของรูปแบบความคิดเห็น พร้อมเชื่อมโยงกับกรอบทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. จัดทำสถิติ หาความเชื่อมโยง และสรุปผล

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบบันทึกความคิดเห็นของผู้ชม ซึ่งมีการแบ่งการเก็บข้อมูลตามช่องยูทูปแต่ละช่องและคลิปแต่ละคลิป รวมถึงบันทึกยอดการกดถูกใจของแต่ละความคิดเห็นด้วย

6. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและผลการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ตามแนวคิดของ Denzin (1978) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยประกอบด้วย (1) การตรวจสอบจากหลายแหล่งข้อมูล คือรวบรวมความคิดเห็นจากหลายคลิปและหลายกลุ่มผู้ชม (2) การตรวจสอบระหว่างผู้วิจัย (Inter-coder Reliability) โดยผู้วิจัยทั้งสองจำแนกประเภทความคิดเห็นและเปรียบเทียบผลเพื่อลดความคลาดเคลื่อน และ (3) การตรวจสอบซ้ำภายในเวลาที่แตกต่างกัน (Time Triangulation) เพื่อยืนยันความแม่นยำของการจำแนกข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูปด้านการท่องเที่ยว ช่องที่ 1 ช่อง **คัลเลน** Cullen HateBerry ได้ผลดังนี้ ผู้ชมแสดงความคิดเห็นชื่นชมและแสดงความขอบคุณต่อบุคคล (ยูทูปเบอร์) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.97 รองลงมาคือความคิดเห็นที่สนับสนุนและชื่นชมทีมงาน คิดเป็นร้อยละ 18.96 นอกจากนี้ ผู้ชมยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนุกสนานจากการรับชมคลิป คิดเป็นร้อยละ 12.84 รวมถึงการได้รับแรงบันดาลใจจากเนื้อหาคลิป คิดเป็นร้อยละ 12.44 ทั้งนี้ ผู้ชมยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและรอคอยเนื้อหาใหม่ คิดเป็นร้อยละ 10.73 ตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาการแสดงความคิดเห็นจากผู้ชมช่อง BACKPAEGER แบกเป้เกอร์ พบว่าประเภทคอมเมนต์ที่ผู้ชมการแสดงความคิดเห็นสูงที่สุดคือ คอมเมนต์ที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 25.79 รองลงมาคือคอมเมนต์ชื่นชมและขอบคุณต่อบุคคล (ยูทูปเบอร์) คิดเป็นร้อยละ 22.75 คอมเมนต์ที่แสดงการติดตามและรอคอยคลิปใหม่ คิดเป็นร้อยละ 11.51 คอมเมนต์ที่ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 11.38 ทั้งนี้ผู้ชมคอมเมนต์แสดงความสนุกสนานจากการรับชมคลิป คิดเป็นร้อยละ 7.01 ตามลำดับ โดยผลสรุปจำนวนการแสดงความคิดเห็นตามประเภทคอมเมนต์ของทั้งสองช่องยูทูปได้ผลตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 1 สรุปประเภทคอมเมนต์ช่อง **컬렌** Cullen HateBerry

ชื่อคลิปวิดีโอ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Clip 1 จูดี!พาทุกคนไปทริปแห่งความสุข! ณ สุพรรณบุรี (Ft.ลอยกระทง)	17	26	32	14	10	21	8	1	1	0
Clip 2 จูดีพาเราเข้าป่าไปเผาข้าวหลามครับ! นครปฐม	16	18	30	6	8	16	11	2	0	0
Clip 3 พาจูดีไปทะเลที่ไม่ปกติ สมุทรปราการ	13	26	26	10	5	15	7	0	2	2
Clip 4 ทริปรวมตัวไปเที่ยวด้วยกันครั้งแรก! สระบุรี ep.1	19	14	27	15	5	14	5	0	5	0
Clip 5 เมื่อแต่ละวันมันน่าเบื่อก็แค่เก็บกระเป๋าแล้วไปภูกระดึง!	8	14	25	12	6	12	16	0	5	0
Clip 6 เราจะไปนั่งเรือ เดินป่า ล่องแพ ชมวิวกันครับ สุราษฎร์ธานี	13	11	20	8	8	11	6	0	4	7
Clip 7 อยากรไปทริปซิด ๆ เซาร์ถบ้านแล้วออกไปกันเลย!	4	28	19	11	6	13	0	2	3	1
Clip 8 ถึงแม่สอด ต่อด้วยอุ้มผาง เพราะเราจะตามหาที่ลอสซู	8	23	18	12	10	15	5	0	3	0
Clip 9 แคมป์ปิ้งกินนอนท่ามกลางธรรมชาติ...! เพชรบุรี	20	14	19	6	13	2	7	0	3	0
Clip 10 ในที่สุดเราก็ได้มาสักที.... ภูเก็ต Day 1	10	15	13	13	12	5	7	0	2	2
Summery	128	189	229	107	83	124	72	5	28	12
ร้อยละ	12.84	18.96	22.97	10.73	8.32	12.44	7.22	0.5	2.81	1.2

หมายเหตุ: 1. คอมเมนต์แสดงความสนุกสนานจากการรับชมคลิป

3. คอมเมนต์ชื่นชมและขอบคุณตัวบุคคล (ยูทูปเบอร์)

5. คอมเมนต์ที่ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ

7. คอมเมนต์ที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

9. คอมเมนต์แสดงถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยว

2. คอมเมนต์สนับสนุนและชื่นชมการทำงานของทีมงาน

4. คอมเมนต์ที่แสดงการติดตามและรอคอยคลิปใหม่

6. คอมเมนต์ที่ได้รับแง่คิดและพลังบวกจากการรับชมคลิป

8. คอมเมนต์สอบถามข้อมูล

10. คอมเมนต์แชร์เรื่องราวและประสบการณ์ส่วนตัว

ตารางที่ 2 สรุปประเภทคอมเมนต์ช่อง BACKPAEGER แวกเป้เกอร์

ชื่อคลิปวิดีโอ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Clip 1 INEP.16 อาน้ำในแม่น้ำคงคาเมืองพาราณสี สกปรกจริงไหม?	4	9	24	8	4	2	16	0	4	3
Clip 2 INEP.5 นั่งรถไฟไปกรุงนิวเดลี สภาพโคตรแยจจริงไหม?	6	11	15	13	11	0	16	0	4	3
Clip 3 JPEP.3 รีวิวกิน+เที่ยวญี่ปุ่นแบบประหยัด นอนใน Internet cafe ห้องเล็กเท่ารูหนู	3	3	8	5	15	0	29	1	3	10
Clip 4 BR EP.11 ล่องเรือขนส่งสินค้าไปป่าแอมะซอน 5 คืน 6 วัน ประเทศบราซิล	6	6	26	10	5	14	8	0	2	1
Clip 5 INEP.3 สตรีทฟู้ดอินเดีย อัพเดทล่าสุด!!	19	4	10	9	7	4	32	0	3	7
Clip 6 MM EP.3 สตรีทฟู้ดพม่า 2023	2	4	6	10	16	0	27	2	5	7
Clip 7 INEP.12 เปรียบเทียบรถไฟอินเดียชั้น 1- ชั้น 2- ชั้น 3	10	8	23	10	8	0	10	0	1	3
Clip 8 AR EP.5 มี 300 บาทซื้ออะไรในอาร์เจนตินาได้บ้าง กับเศรษฐกิจพังๆตอนนี้?	0	2	19	5	5	0	19	1	1	8
Clip 9 INEP.6 นอนวัดอินเดีย 2 วัน 2 คืน วิหารทองคำเมืองอมฤตสาร์	2	9	18	8	4	0	24	0	2	2
Clip 10 EC EP.5 เมืองอันตรายที่สุดในอเมริกาใต้ เลี้ยงได้เลี้ยง!	1	10	23	9	11	0	14	0	0	4
Summery	53	66	172	87	86	20	195	4	25	48
ร้อยละ	7.01	8.73	22.75	11.51	11.38	2.65	25.79	0.53	3.31	6.35

- หมายเหตุ:**
1. คอมเมนต์แสดงความสนุกสนานจากการรับชมคลิป
  2. คอมเมนต์สนับสนุนและชื่นชมการทำงานของทีมงาน
  3. คอมเมนต์ชื่นชมและขอบคุณตัวบุคคล (ยูทูปเบอร์)
  4. คอมเมนต์ที่แสดงการติดตามและรอยคอบคลิปใหม่
  5. คอมเมนต์ที่ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ
  6. คอมเมนต์ที่ได้รับแง่คิดและพลังบวกจากการรับชมคลิป
  7. คอมเมนต์ที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรม
  8. คอมเมนต์สอบถามข้อมูล
  9. คอมเมนต์แสดงถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการท่องเที่ยว
  10. คอมเมนต์แชร์เรื่องราวและประสบการณ์ส่วนตัว

โดยเมื่อเปรียบเทียบการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมทั้งสองช่องพบว่า สิ่งที่เหมือนกันจากการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมคือมีการคอมเมนต์ชื่นชมและขอบคุณตัวยูทูบเบอร์ในปริมาณคอมเมนต์ที่สูงมากทั้งสองช่อง แสดงให้เห็นว่าทั้งสองช่องมีฐานผู้ติดตามที่ให้ความสนใจกับตัวยูทูบเบอร์เป็นหลัก ซึ่งผู้ชมไม่ได้ดูเพียงแค่คอนเทนต์ แต่ยังติดตามบุคคลที่สร้างเนื้อหาด้วยอีกด้วย นอกจากนี้ผู้ชมทั้งสองช่องไม่ค่อยมีการการแสดงความคิดเห็นเพื่อสอบถามข้อมูล แสดงให้เห็นว่าช่องยูทูบทั้งสองช่องมีการนำเสนอข้อมูลในการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน ทำให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจในคอนเทนต์ที่นำเสนอแล้ว

อย่างไรก็ตามทั้งสองช่องยูทูบมีความแตกต่างกันในหลายด้าน โดยช่อง Cullen HateBerry ได้รับคอมเมนต์ที่แสดงถึงพลังบวกและแง่คิดมากกว่าช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์อย่างเห็นได้ชัด โดยมี 124 คอมเมนต์ในหมวดนี้ เมื่อเทียบกับช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ที่มีเพียง 20 คอมเมนต์ เนื่องจากช่อง Cullen HateBerry มีเนื้อหาที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจหรือมุมมองเชิงบวกเกี่ยวกับการเดินทางมากกว่า ในขณะที่ช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ ได้รับคอมเมนต์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมสูงกว่าช่อง Cullen HateBerry โดยช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์มีการแสดงความคิดเห็นถึง 195 คอมเมนต์ ในขณะที่อีกช่องหนึ่งมีเพียง 72 คอมเมนต์เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ อาจให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานที่มากกว่าช่อง Cullen HateBerry นอกจากนี้ ช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ ยังมีคอมเมนต์ที่เกี่ยวกับการแชร์ประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่า คือมี 48 คอมเมนต์ แต่ช่อง Cullen HateBerry มีเพียง 12 คอมเมนต์ บ่งบอกว่าผู้ชมของช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ รู้สึกเชื่อมโยงกับเนื้อหาและต้องการแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองมากขึ้น ในทางกลับกันช่อง Cullen HateBerry ได้รับคอมเมนต์ที่แสดงความสนุกสนานมากกว่า ช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์อย่างเห็นได้ชัด โดยมี 128 คอมเมนต์ในหมวดนี้ ขณะที่ช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ มีเพียง 53 คอมเมนต์ แสดงให้เห็นว่าช่อง Cullen HateBerry เน้นเนื้อหาที่ให้ความบันเทิงมากกว่า ในขณะที่ช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์มุ่งเน้นการให้ข้อมูลเชิงสาระมากกว่า สุดท้ายช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ ได้รับคอมเมนต์ในเชิงการสร้างแรงบันดาลใจในการเดินทางมากกว่าช่อง Cullen HateBerry เล็กน้อย โดยมี 28 คอมเมนต์เทียบกับ 25 คอมเมนต์ของช่อง Cullen HateBerry ซึ่งไม่มีมีนัยยะของความแตกต่าง แสดงให้เห็นว่าทั้งสองช่องยูทูบมีอิทธิพลในการกระตุ้นให้ผู้ชมอยากออกเดินทางเช่นกัน

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการเสพช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยวของคนในสังคมปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ชมจากทั้งสองช่องสามารถสะท้อนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการติดตามคอนเทนต์ได้อย่างชัดเจน โดยพบว่าผู้ชมให้ความสำคัญกับตัวบุคคล (ยูทูบเบอร์) มากกว่าการรับชมคอนเทนต์เพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับการที่ทั้งสองช่องได้รับคอมเมนต์ชื่นชมและขอบคุณตัวบุคคลในอัตราสูง โดยช่อง Cullen HateBerry มีสัดส่วนคอมเมนต์ประเภทนี้ 22.97% และช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ อยู่ที่ 22.75% แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างยูทูบเบอร์กับผู้ชมมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมติดตาม นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างในพฤติกรรมการเสพเนื้อหา โดยผู้ชม Cullen HateBerry มีแนวโน้มรับชมเพื่อความบันเทิงและสร้างแรงบันดาลใจ สะท้อนจากสัดส่วนคอมเมนต์แสดงความสนุกสนาน (12.84%) และการได้รับแง่คิดหรือพลังบวก (12.44%) ที่อยู่ในระดับสูง ขณะที่ผู้ชมช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ มักเสพคอนเทนต์เพื่อหาข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งมีสัดส่วนคอมเมนต์ประเภทนี้สูงถึง 25.79% อีกทั้งยังมีแนวโน้มแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่า จาก 6.35% เทียบกับ 1.20% ของช่อง Cullen HateBerry สะท้อนถึงพฤติกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างเครือข่ายในชุมชนท่องเที่ยว สำหรับการสอบถามข้อมูลพบว่าสัดส่วนต่ำมากในทั้งสองช่อง ไม่ถึงร้อยละ 1 แสดงว่ายูทูบเบอร์สามารถนำเสนอเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้อย่างครบถ้วน

อภิปรายและสรุปผล

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยว พบว่าพฤติกรรมการเสพคอนเทนต์ของผู้ชมทั้งสองช่องยังสะท้อนแนวคิดของ Group Influence Theory ที่กล่าวถึงการปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม (Muzafar Sherif, 1935) โดยผู้ชมช่อง Cullen HateBerry และช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์มีแนวโน้มการได้รับความความคิดเห็นจากผู้ชมที่แตกต่างกัน โดยช่อง Cullen HateBerry มีคอมเมนต์ที่ชื่นชมและชอบคุณตัวบุคคล (ยูทูบเบอร์) มากที่สุด คิดเป็น 22.97% รองลงมาคือความคิดเห็นที่สนับสนุนและชื่นชมทีมงาน (18.96%) นอกจากนี้ ผู้ชมยังแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนุกสนาน (12.84%) รวมถึงการได้รับแรงบันดาลใจและพลังบวก (12.44%) และการติดตามและรอยคอบคิปลใหม่ (10.73%) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนบรรทัดฐานของกลุ่มผู้ชมที่เน้นความบันเทิงและแรงบันดาลใจ ในขณะที่ช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ได้รับคอมเมนต์ในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยความคิดเห็นที่ได้รับมากที่สุดคือคอมเมนต์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรม คิดเป็น 25.79% รองลงมาคือคอมเมนต์ชื่นชมและชอบคุณตัวบุคคล (ยูทูบเบอร์) (22.75%) คอมเมนต์ที่แสดงการติดตามและรอยคอบคิปลใหม่ (11.51%) คอมเมนต์ที่ให้คำแนะนำหรือขอเสนอแนะ (11.38%) และคอมเมนต์ที่แสดงความสนุกสนาน (7.01%) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่มผู้ชมที่เน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์จริง

เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ชมระหว่างสองช่องยูทูบ แม้ว่าทั้งสองช่องจะมีความแตกต่างกันในแง่ของเนื้อหาและลักษณะความคิดเห็นของผู้ชม แต่สิ่งที่คล้ายกันคือทั้งสองช่องได้รับคอมเมนต์ชื่นชมและชอบคุณตัวบุคคล (ยูทูบเบอร์) ในจำนวนที่สูงมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าฐานผู้ติดตามของทั้งสองช่องไม่ได้ติดตามเพียงแค่ออนเทนต์การท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังให้ความสนใจกับตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของช่องด้วย นอกจากนี้ คอมเมนต์เพื่อสอบถามข้อมูลนั้นมีจำนวนน้อย ซึ่งบ่งบอกว่าทั้งสองช่องให้ข้อมูลที่ครบถ้วนเพียงพอแก่ผู้ชมที่ติดตามของแต่ละช่อง

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์คอมเมนต์ของทั้งสองช่องยูทูบสอดคล้องกับ Media Effect Theory ของ McQuail ซึ่งชี้ว่าลักษณะของเนื้อหาและผู้ส่งสารมีอิทธิพลต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร (McQuail, 2010) ซึ่งเห็นว่าช่อง Cullen HateBerry เน้นความสนุกสนานและให้แรงบันดาลใจแก่ผู้ชม ขณะที่ช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์เน้นเนื้อหาที่เป็นเชิงข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้ชมของช่อง BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์มีแนวโน้มที่จะแชร์ประสบการณ์การเดินทางของตนเองมากขึ้น ในขณะที่ผู้ชมของช่อง Cullen HateBerry แสดงออกถึงความสนุกสนานและความประทับใจในตัวยูทูบเบอร์มากกว่า

ในด้านของการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยวนั้น ผลการศึกษาช่วยให้เห็นภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยว โดยพบว่าความคิดเห็นของผู้ชมแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น การชื่นชมยูทูบเบอร์และทีมงาน ความสนุกสนาน การติดตามรอยคอบคิปลใหม่ การแบ่งปันประสบการณ์ คำแนะนำ และการสอบถามข้อมูล เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าแต่ละช่องได้รับความความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เช่น Cullen HateBerry ได้รับคอมเมนต์ที่เน้นพลังบวกแรงบันดาลใจและความสนุกสนานมากกว่า BACKPAEGER แยกเบ้เกอร์ได้รับคอมเมนต์เกี่ยวกับข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมและการแชร์ประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ชมมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับประเภทเนื้อหาที่สอดคล้องกับลักษณะของช่องนั้น ๆ

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการเสพช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยวของคนในสังคมปัจจุบันนั้น ผลการศึกษานี้ยังช่วยอธิบายพฤติกรรมของผู้ชมในการติดตามและเสพคอนเทนต์การท่องเที่ยวบนยูทูบได้ดังนี้ ผู้ชมให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าคอนเทนต์เพียงอย่างเดียว เห็นได้จากการที่ทั้งสองช่องได้รับคอมเมนต์ชื่นชมยูทูบเบอร์ในอัตราสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างยูทูบเบอร์กับผู้ชมมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการติดตามช่อง ผู้ชมแต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมการเสพเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผู้ชมของช่อง Cullen HateBerry มักจะเสพคอนเทนต์เพื่อความบันเทิงและ

สร้างแรงบันดาลใจ ในขณะที่ผู้ชมของ BACKPAEGER แบทเป้เกอร์มักจะเสพคอนเทนต์เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและแบ่งปันประสบการณ์ พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นสะท้อนรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ชม ผู้ชมของ BACKPAEGER แบทเป้เกอร์มีแนวโน้มที่จะแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่า ซึ่งอาจจะสะท้อนถึงพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแบ่งปันความรู้ในชุมชนท่องเที่ยว ส่วนผู้ชมของ Cullen HateBerry มักจะรับชมเพื่อความบันเทิงและให้กำลังใจยูทูบเบอร์มากกว่า ผู้ชมมักไม่สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายูทูบเบอร์สามารถให้ข้อมูลที่พึงพอใจของผู้ชมอยู่แล้ว

สรุปได้ว่าจากข้อมูลที่ได้สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อได้อย่างครบถ้วน โดยช่วยให้เข้าใจความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยว และสะท้อนถึงพฤติกรรมการเสพเนื้อหาที่แตกต่างกันระหว่างช่องที่เน้นความสนุกสนานและแรงบันดาลใจกับช่องที่เน้นข้อมูลสถานที่และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมต่อช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยว สามารถสรุปแนวโน้มพฤติกรรมผู้ชมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการติดตามช่องได้อย่างชัดเจน ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหลายด้าน ทั้งในเชิงการผลิตเนื้อหา การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และการตลาดออนไลน์ เพื่อให้การสื่อสารตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.1 ผู้ผลิตเนื้อหา (Content Creator) สามารถใช้ข้อมูลนี้วางกลยุทธ์การนำเสนอให้ตรงกับลักษณะผู้ชม เช่น ช่องที่เน้นความบันเทิงควรรักษาเสน่ห์การเล่าเรื่องและบรรยากาศเชิงบวก ส่วนช่องที่เน้นสาระควรเพิ่มข้อมูลเชิงลึกและความหลากหลายของเนื้อหา

1.2 หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านยูทูบเบอร์ที่ตรงกับภาพลักษณ์และวัตถุประสงค์ เช่น เลือกยูทูบเบอร์ที่เน้นข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ หรือยูทูบเบอร์ที่สร้างแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว

1.3 นักการตลาดดิจิทัล สามารถนำผลวิจัยไปวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและกำหนดรูปแบบคอนเทนต์โฆษณาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพเนื้อหาในแต่ละช่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ แม้ผลวิจัยจะสามารถตอบวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้ชมช่องยูทูบด้านการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการที่สามารถต่อยอดและขยายการศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้นในอนาคต เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความลึกซึ้งของผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ชม (เพศ อายุ อาชีพ ความสนใจ) เพื่ออธิบายความแตกต่างในพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นได้ละเอียดขึ้น

2.2 ควรเก็บข้อมูลจากหลายช่วงเวลา เพื่อเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมผู้ชมมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเนื้อหาของช่องปรับเปลี่ยนหรือไม่

2.3 ควรเพิ่มการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทำความเข้าใจแรงจูงใจและความรู้สึกของผู้ชมที่อยู่เบื้องหลังการแสดงความคิดเห็น

2.4 ควรศึกษาช่องยูทูปประเภทการท่องเที่ยวที่มีผู้ติดตามน้อยหรือเป็นกลุ่มเฉพาะทาง เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกับช่องยอดนิยม

เอกสารอ้างอิง

- มนัสวีณี จันทะเลิศ. (2548). **รายงานการศึกษาเรื่องสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ 2** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ.
- สหภาพ พ่อค้าทอง. (2563). “สื่อสร้างสวย” มาจากคติจากการอบรมปมเฉพาะจากสื่อ. **วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี**, 6(1), 12–21.
- อนุชา สุขแสง และ วรรัชดา บุญญาณเมธาพร. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มยูทูป. **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**, 19(1), 76–100.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2550). **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อสารมวลชน วัฒนธรรม และสังคม** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Denzin, N. K. (1978). **The research act: A theoretical introduction to sociological methods** (2nd ed.). McGraw–Hill.
- Gerbner, G., & Gross, L. (1976). Living with television: The violence profile. **Journal of Communication**, 26(2), 173–199.
- Google Business. (2021). Travel content takes off on YouTube. **Think with Google**. Retrieved August 12, 2025, From <https://www.thinkwithgoogle.com/consumer-insights/consumer-trends/travel-content-takes-off-on-youtube/>.
- Global Media Insight. (2024). **YouTube users statistics**. Retrieved August 12, 2025, From <https://www.globalmediainsight.com/blog/youtube-users-statistics/>.
- Market.us Scoop. (2023). **Online video platform statistics**. Retrieved August 12, 2025, From <https://scoop.market.us/online-video-platform-statistics/>.
- McQuail, D. (2010). **McQuail's mass communication theory** (6th ed.). SAGE Publications.
- Sherif, M. (1935). A study of some social factors in perception. **Archives of Psychology**, 187, 27–42.
- Patton, M. Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. **Health Services Research**, 34, 1189–1208.
- Potter, W. J. (2012). **Media effects**. University of California: SAGE Publications.
- PSO. (2022). **16 คลิป ยูทูปยอดนิยม คนชอบค้นหา**. Retrieved December 17, 2024, From <https://pso.co.th/16-popular-youtube-clips-that-people-like-to-search/>.
- Sotiriadis, M. D. (2017). Sharing tourism experiences in social media: A literature review and a set of suggested business strategies. **International Journal of Contemporary Hospitality Management**, 29(1), 179–225. Form <https://doi.org/10.1108/IJCHM-05-2016-0300>.

Thailand Influencer Awards. (2024). **Best Travel Influencer Award**. Retrieved December 19, 2024, From <https://www.thailandinfluencerawards.com/awards/66209d4fc8dd440019dc228a/669545131e5dfb0018062376?years=2024>.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์

Trends of Humanities and Social Sciences Research เป็นวารสารวิชาการ โดยมหาวิทยาลัยพะเยา กำหนดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (เดือนมกราคม – มิถุนายน) และ (เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม) ผู้นิพนธ์สามารถส่งเรื่องมาลงพิมพ์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกหรือสังกัดมหาวิทยาลัยพะเยาเท่านั้น ผลงานที่ได้รับการพิจารณา ลงพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งข้อคิดเห็นทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

นอกจากนี้สำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เจ้าของบทความต้องสามารถแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมในการวิจัยได้รับทราบข้อมูลและตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจ หรือต้องทำการขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา ลงพิมพ์ในวารสารใด ๆ บทความอาจถูกตัดแปลง แก้ไขเนื้อหา รูปแบบ และสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ หากผู้นิพนธ์มีข้อสงสัยในการจัดเตรียมต้นฉบับ สามารถตรวจสอบระเบียบการตีพิมพ์ล่าสุดของวารสาร สามารถส่งเข้ามาได้ที่ระบบ Thaijo (Trends of Humanities and Social Sciences Research) โดยมีสาขาที่เปิดรับ ได้แก่

- Arts and Humanities ได้แก่ การศึกษา, วรรณกรรม, ประวัติศาสตร์, ปรัชญา, ภาษาศาสตร์ และวัฒนธรรม
- Business, Management and Accounting ได้แก่ การบริหารจัดการธุรกิจ, การวางแผนเชิงกลยุทธ์, การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการวิเคราะห์ทางการเงิน
- Social Sciences ได้แก่ สังคมศาสตร์, จิตวิทยา, การเมืองศาสตร์, เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ แต่เรื่องจะต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ให้หลีกเลี่ยง การเขียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น ศัพท์ทางวิชาการที่ไม่มีคำแปล หรือคำที่ใช้แล้ว ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เขียนปนภาษาไทยให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะสำหรับต้นฉบับภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน บทความต้นฉบับมีความยาวของเนื้อหา 5,000 – 9,000 คำ

2. ขนาดของต้นฉบับ ใช้กระดาษขนาด A4 **ตัวหนังสือแบบ TH Niramit AS** และพิมพ์โดยเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านละ 1 นิ้ว โดยมีระยะห่างระหว่างบรรทัด เป็นแบบ single space เพื่อสะดวกในการอ่านและการแก้ไข

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา
- ชื่อผู้นิพนธ์ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ
- หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา
- หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา
- บทคัดย่อและเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ
- เสงอรรณหน้าแรกที่เป็นที่อยู่ของผู้นิพนธ์ใช้อักษรขนาด 12 pt. ตัวปกติ

4. การส่งต้นฉบับ ผู้เสนอบทความจะต้องส่งต้นฉบับแบบพิมพ์ ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์แบบ “.doc” (MS Word) มาที่กองบรรณาธิการ Trends of Humanities and Social Sciences Research ในระบบ Thaijo (Trends of Humanities and Social Sciences Research)

5. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

6. รูปแบบการเขียนต้นฉบับ แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. ประเภทบทความวิจัย (Research article) เป็นนำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบมีทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สามารถก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ บทความวิจัย ประกอบไปด้วย บทคัดย่อ, บทนำ, วัตถุประสงค์, กรอบแนวคิด, สมมุติฐาน (ถ้ามี), วิธีการศึกษา, หมายเลขจริยธรรมการวิจัย IRB (ถ้ามี), ผลการศึกษา, อภิปรายและสรุปผล, กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี), ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) และ เอกสารอ้างอิง

2. ประเภทบทความวิชาการ (Academic article) เป็นการนำเสนอบทความที่ทันสมัยหรือจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยใหม่ ๆ ที่ผู้อื่นได้ทำไว้มาก่อนการวิเคราะห์ วิจัย หรืออภิปรายปัญหาทางวิชาการที่มีการศึกษามาก่อนแล้ว โดยเน้นการอ้างอิงข้อมูลจากงานวิจัยหรือแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ บทความวิชาการประกอบไปด้วย บทคัดย่อ, บทนำ, วัตถุประสงค์, ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ความรู้จากบทความ, บทสรุป, ข้อเสนอแนะ, กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี), ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) และ เอกสารอ้างอิง

7. ใส่เลขหน้า กำกับทุกหน้าตรงกลางด้านบนของกระดาษ A4

การเรียงลำดับหัวข้อในบทความ

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรจะสั้น กระชับและสื่อเป้าหมายหลักของงานวิจัย ไม่ใช่คำย่อ ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร (ประมาณ 2 บรรทัด) ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ต้นฉบับภาษาไทยให้พิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยภาษาอังกฤษ ให้สื่อความหมายเหมือนกัน

2. **ชื่อผู้นิพนธ์ [Author(s)]** และที่อยู่ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และระบุหน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัดและ E-mail address ของผู้นิพนธ์ เพื่อกองบรรณาธิการและผู้สนใจสามารถติดต่อได้ หากมีผู้นิพนธ์มากกว่า 5 คนให้เรียงลำดับตามความสำคัญ

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นและมีเนื้อหาครบถ้วนตามเรื่องเต็ม ความยาวไม่เกิน 300 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4. **คำสำคัญ (Keywords)** ให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา ไม่ควรเกิน 5 คำ

5. **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนเริ่มต้นของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา เหตุผล และวัตถุประสงค์ที่นำไปสู่การวิจัยนี้ควรให้ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากการตรวจเอกสารประกอบ

6. **วัตถุประสงค์ (Objective)** เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการศึกษาวิจัยในประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้ ประเด็นที่กำหนดจะต้องมีความชัดเจน, ต้องไม่มีความซ้ำซ้อนกันในประเด็นย่อย และจัดลำดับความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น

7. **กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)** การวิจัยซึ่งประกอบด้วยตัวแปร และการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยจะต้องมีกรอบพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ศึกษา นำมาประมวลเป็นกรอบในการกำหนดตัวแปร และรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในลักษณะของกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาเป็นแบบจำลองในการวิจัยต่อไป

8. **สมมุติฐาน (ถ้ามี) (Research hypothesis)** แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ และแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเปรียบเทียบของงานวิจัยในอดีต หรือเปรียบเทียบผลงานวิจัยในประเด็นที่คล้ายคลึงกันในอดีต โดยมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้

9. **วิธีการศึกษา (Methodology)** วิธีการค้นหาคำตอบจะเป็นกระบวนการ ใช้ค้นหาคำตอบเป็นแบบแผนของการวิจัย เช่น เครื่องมือการศึกษา / วิจัย, วิธีการวิเคราะห์, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือในการศึกษา, วิธีการดำเนินการวิจัย, วิธีการวิเคราะห์ผลการศึกษา เป็นต้น

10. **ผลการศึกษา (Results)** รายงานผลที่ค้นพบ ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย อย่งชัดเจนได้ใจความถ้าผลไม่ซับซ้อนและมีตัวเลขไม่มากควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขหรือตัวแปรมากควรใช้ตารางหรือแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ

11. **อภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusion)** แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาดตาม วัตถุประสงค์และแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเปรียบเทียบของงานวิจัยในอดีต หรือเปรียบเทียบผลงานวิจัย ในประเด็นที่คล้ายคลึงกันในอดีต โดยมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้

12. **ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ (Tables, Figures and Diagrams)** ตรวจสอบความถูกต้องของ ที่มา และลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา และควรคัดลอกเฉพาะที่จำเป็น แทรกไว้ในเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับ ให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้น ๆ ที่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน กรณี ที่เป็นตารางคำอธิบายอยู่ด้านบน ถ้าเป็นรูปภาพ แผนภูมิคำอธิบายอยู่ด้านล่าง

13. **กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) (ถ้ามี)** ระบุสั้น ๆ ว่างานวิจัยนี้ได้รับทุน สนับสนุน และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือผู้ใดบ้าง

14. **ข้อเสนอแนะ (Suggestion) (ถ้ามี)** เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งต้อง อยู่บนพื้นฐานจากผลงานวิจัยนั้น ๆ และความเป็นไปในแง่ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ

15. **เอกสารอ้างอิง (References)** ระบุรายการเอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงให้ครบถ้วน โดยใช้ อ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) คือ ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมด ตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงลำดับตามแบบพจนานุกรม โดยมี เอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนภาษาต่างประเทศ

1. รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงหนังสือ

ผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ** (ครั้งที่พิมพ์).\สถานที่เมืองพิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

กิตานันท์ มลิทอง. (2543). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

2. รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ **ชื่อบทความ**.\ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).\ ชื่อจังหวัดมหาวิทยาลัย:\ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ **ชื่อบทความ**.\ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).\ ชื่อจังหวัดมหาวิทยาลัย:\ ชื่อมหาวิทยาลัย. สืบค้นวันที่ เดือน ปี,\ จาก (ระบุ URL)

เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

ณัฐมา เสรีวัฒนา. (2563). **ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดี และการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ก มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** (วิทยานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดบัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

3. การอ้างอิงในวารสาร

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ **ชื่อบทความ**.\ **ชื่อวารสาร**.\ ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าที่, เลขหน้า.

เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

สุดาพร ดีปปาละ และ ศานิตย์ ศรีคุณ. (2565). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ร่วมกับการฝึกเชิงพุทธิปัญญาเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**, 10(1), 61-85.

4. รายงานจากการประชุมทางวิชาการ

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ.\ ใน ชื่อ บรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหนังสือ (เลขหน้า).\ สถานที่พิมพ์:
สำนักพิมพ์.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2563). การจัดการการสื่อสารหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราโพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ต่อการจัดทวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา. ใน เสมอ ถ้าน้อย (บ.ก.), การประชุมวิชาการระดับชาติ พะเยาวิจัย 9 (2233-2244). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

5. การอ้างจากหนังสือพิมพ์ฉบับพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์,วัน เดือน).\ชื่อหัวข้อข่าว.\ชื่อหนังสือพิมพ์,\เลขหน้า.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

พรธณี รุ่งรัตน์. (2564, 3 มกราคม). โควิดทำหยุดยาวปีใหม่ 64 สุดเหงา คนเดินทางต่ำกว่าที่คาด 40.18%.
ไทยรัฐออนไลน์.

6. การอ้างจากรายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย).\ สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560 (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

7. การอ้างจากข้อมูลเว็บไซต์

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อเรื่อง.\ สืบค้น วันที่/เดือน/ปี,\ จาก <http://www.xxxxxxxxxx>.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

ไทยรัฐออนไลน์. (2565). 9 มิ.ย. ปลดล็อก "กัญชา กัญชง" พันยาเสพติด เผยแนวทางการปลูก-
การนำเข้า. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2566,จาก
<https://www.thairath.co.th/news/society/2396236>.

**Division of Research Administration
University of Phayao
Muang Phayao, Phayao, 56000
Tel: 0 5446-6666 Ext 1048
E-mail : hu.journal.up@gmail.com**